

On PP

Nummer 1 | Februari 2017



Speciale editie!



Verkiezingspecial

Tweede Kamerverkiezingen

Woensdag 15 maart 2017

*Sybrand Buma:
'Wij strijden voor een land dat we door willen geven aan onze kinderen'*

De 25 beste ideeën voor een beter Nederland



Eén om te lezen,

één om weg te geven!

Redactioneel

15 maart: Tweede Kamerverkiezingen

Vanwege de Kamerverkiezingen op 15 maart ontvangt u een bijzondere editie van het CDA-ledenblad. Bij dit nummer treft u een tweede exemplaar én een verkiezingsposter.

We zijn trots op ons programma, trots op alle kandidaten en trots op onze lijsttrekker Sybrand Buma! Daarom willen we graag onze ideeën voor een beter Nederland delen met zo veel mogelijk CDA-kiezers en -sympathisanten. Aan u, CDA-leden willen we vragen een exemplaar van het blad aan iemand te geven die (nog) geen CDA-lid is. En we willen u vragen de poster bij dit blad voor het raam te hangen. Zodat we zo veel mogelijk mensen kunnen bereiken!

We hopen dat alle lezers, leden en niet-leden dit blad met plezier en belangstelling zullen lezen! Laten we allemaal proberen ons steentje bij te dragen aan een geweldige verkiezingsuitslag op 15 maart. Zodat we kunnen bouwen aan een land dat we door willen geven aan onze kinderen!

Coverfoto **Leonard Walpot**

COLOFON

Februari 2017

Jaargang 13 | nummer 1

CDA.nl is een uitgave voor de leden van het CDA. De uitgave wordt niet voor het publiek verspreid in een oplage van tien miljoen exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Uitgever CDA Bureau, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag. ☎ 070 3424803 ✉ redactie@cda.nl
 1 www.cda.nl

Hoofdredactie Hans Janssens

Eindredactie Merol Migo

Redactie Johanna Beetsman, Kees Bui, Dennis Gerold Hoerings, Klaasjan de Jong, Herbert Kluisds, Willem Kruithof, Marlies Middel, Frans J. de Nierbe tot Babberich, Hans Stöcker, Marlijn van der Stel, Hans Vahlenburg, Tijn van Vaghel en Bert Sommeidt

Waarnevinger Minnie Floor en Elise van Bentvoord

Pilgrimage ANP, DVS, Hol, Marco Keyser, Cor de Kok, Shubertock, Gode van der Veen, Leonard Walpot

Druckwerk Samenwerkend Mediaal B.V., Mercuriusstraat 35, Postbus 65, 7000 AB Overvecht. ☎ 0314 355 500

Voor informatie over uw lidmaatschap van het CDA kunt u contact opnemen met de CDA ledenaak: Postbus 30453, 2500 GL Den Haag of per e-mail: ✉ leden@cda.nl

Niet alle artikelen in dit tijdschrift vertolven noodzakelijkheids de standpunten van het CDA of van de redactie. Alle bijdragen in CDA.nl zijn beschermd door het auteursrecht. Uit deze uitgave mag daarom gratis op enig ander vlak worden overgenomen zonder voortgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De redactie van het ledenblad wordt gesterkt voor zegenwaardig toegestonden postmatadeel of kopij. Het is van belang gesticht op milieuvriendelijkheid. Het papier is verzonden in retourverpakking, afbreukbaar 5.0-100.

Inhoud

- 4 Onderschat waarde vrijwilligers niet
- 6 *Sybrand Buma*: Strijden voor een land dat we door willen geven aan onze kinderen
- 8 Beslisboom
- 10 *Column* Ruth Peetoom
- 11 Sint Franciscus: Terug naar de menselijke maat in de zorg
- 13 Pieters Pensioentour
- 15 De 25 beste ideeën voor een beter Nederland
- 18 Weg met het leenstelsel!
- 19 Fotopagina Verkiezingscongres
- 20 'Wees fair naar onze melkveehouders!'
- 22 Een prachtige mogelijkheid voor vorming en nieuwe ontmoetingen
- 24 CDA heeft meeste regiokandidaten van alle partijen
- 27 Verkiezingspuzzel
- 28 CDA Vrouwen
- 30 CDA Europa



Sybrand Buma: Strijden voor een land dat we door willen geven aan onze kinderen



Pieters Pensioentour



Weg met het leenstelsel!



Fotopagina Verkiezingscongres



...ar onze melkveehouders!'



Waarden en traditie



CDA heeft meeste regiokandidaten



Onderschat waarde vrijwilligerswerk voor vrijwilligers zelf niet

Nederland is het vrijwilligersland bij uitstek. Terecht roemen we hun verdiensten voor de samenleving. Vrijwilligers zijn wat het CDA betreft het cement van onze maatschappij. Maar niet alleen hun werk is geweldig. Ook voor de mensen die het vrijwilligerswerk uitvoeren is het bijzonder betekenisvol. Tekst Marcel Migo | Fotografie De Zonnebloem

We spreken met hoofd vrijwilligersbeleid Christine Linzel van de Zonnebloem. De Zonnebloem zet zich in voor mensen met een lichamelijke beperking en is één van de grootste vrijwilligersorganisaties van Nederland. Veel mensen denken bij de Zonnebloem aan het gelijknamige vakantieschip, aan reisjes voor mensen voor wie het onmogelijk is op een andere manier er even tussenuit te kunnen. Maar de Zonnebloem doet veel meer dan dat. Christine Linzel: 'We organiseren tal van activiteiten. Van op bezoek gaan, een kopje koffie drinken tot grotere dagjes uit en vakanties. Want de mogelijkheden voor mensen met een lichamelijke beperking zijn beperkt.'

Waardevol

Het Zonnebloemwerk gebeurt vooral door lokale afdelingen. In de buurt dus. 'Dat werk is minder zichtbaar, maar

het is bijzonder dankbaar en waardevol werk', vertelt Christine Linzel. 'We doen dat met enorm veel vrijwillige krachten. In totaal zijn het er maar liefst 39.000. Samen bereiken die vrijwilligers jaarlijks 117.000 deelnemers. Bedenk ook dat elk jaar zo'n 400.000 mensen onze werkzaamheden financieel mogelijk maken.'

'Voor ons zijn onze vrijwilligers echt cruciaal', vervolgt Christine Linzel. 'Zij zijn goud waard, vooral voor die mensen die vanwege hun lichamelijke beperking de deur bijna niet uit komen. Ze komen langs voor een kopje koffie of om samen wat leuks te gaan doen. Een eindje wandelen, winkelen, hele gewone dingen. Ze doorbreken de stilte.' Volgens het hoofd vrijwilligersbeleid van de Zonnebloem zijn de Zonnebloemvrijwilligers ook van groot belang voor



*'Onze vrijwilligers
zijn enorm trouw.
Veel van hen doen
dit werk wel twintig
of dertig jaar'*

de Nederlandse samenleving als geheel. 'Ze komen bij veel mensen achter de voordeur. Vooral ook bij mensen uit lagere sociale klassen, die niet zo gauw uit zichzelf contact zoeken. En kunnen dus signaleren of zij bepaalde hulp nodig hebben. Zij vormen de toegang tot een sociaal netwerk van informele zorg en welzijn. Ze zijn de ogen en oren van onze samenleving.'

Jonge vrijwilligers

De groep Zonnebloemvrijwilligers is divers, maar Christine Linzel ziet wel dat de gemiddelde leeftijd toeneemt. 'Onze vrijwilligers zijn enorm trouw. Veel van hen doen dit werk wel twintig of dertig jaar. De meesten zijn vrouw, circa 85 procent. Qua opleidingsniveau is het heel divers, maar veel van hen zijn lager of middelbaar opgeleid.' Jonge vrijwilligers zijn er zeker ook, maar die groep zou wat

haar betreft wat groter mogen worden. 'Een van de effecten van de WMO is dat ook steeds meer jongeren van onze diensten gebruik willen maken. Zij worden daarbij het liefst aan leeftijdgenoten gekoppeld. Jonge vrijwilligers zijn dus van harte welkom.'

Iedereen kan helpen

Hoe vind je nieuwe vrijwilligers? 'Veel mensen willen toch het liefst gevraagd worden', vertelt Christine Linzel. 'We zijn heel decentraal georganiseerd. Via 'mond-tot-mondreclame' zie je de beste resultaten. Gewoon een vrijwilliger die op een ander afstapt. Dan kun je ook direct koudwatervrees wegnemen. Sommige mensen willen best een keer meehelpen, maar zijn bang dat ze er meteen aan vastzitten, of ze zijn bang dat ze onvoldoende kennis hebben om het werk te kunnen doen. In een laagdrempelig gesprek kunnen we dan aangeven dat bij ons echt iedereen mee kan helpen, dat we ontzettend blij zijn met iedere vrijwilliger. We vinden het belangrijk om samen met de vrijwilliger na te gaan wat hij of zij zelf wil en kan. Want dat blijkt een goede manier van werken. We zijn een grote organisatie en er is zoveel te doen. Dus is er voor ieder wel iets van zijn of haar gading bij.'

Optelsom

Volgens Christine Linzel is het werk van de Zonnebloem goed voor de deelnemers, de vrijwilligers zelf en voor de samenleving in zijn geheel. Een optelsom dus. 'Bij ons werk geldt dat één plus één drie is. In de eerste plaats zijn onze activiteiten en initiatieven belangrijk voor de 117.000 deelnemers. Maar je moet ook het belang voor onze vrijwilligers niet onderschatten. Zij beleven er vaak veel plezier aan en het geeft hen veel voldoening. En ook de samenleving profiteert. Zo komt bij onze doelgroep eenzaamheid veel voor. Ons werk zorgt ervoor dat mensen minder vaak een beroep doen op de eerstelijns gezondheidszorg. Aan de andere kant weten we uit onderzoek dat mensen die vrijwilligerswerk uitvoeren minder last hebben van depressies, altruïstischer zijn en vaak ook gezonder. Bedenk je hoe goed het voor een samenleving is als je mensen dus op jonge leeftijd in aanraking brengt met vrijwilligerswerk. Ze doen nuttige dingen voor een ander, maar ze ontwikkelen zich ook zelf als persoon op een prachtige manier.'



Sybrand Buma

De opdracht die bij

vrijheid hoort is: doe het goede

In november 2016 kwam het boek 'Tegen het cynisme' van Sybrand Buma uit. Het is geen verkiezingsprogramma, het beschrijft juist welke achtergrond Buma meeneemt naar de politiek, en hoe hij daarom naar de samenleving kijkt. 'Je zet je beste krachten in voor de samenleving. Daar ben ik voor in mijn wieg gelegd.' Tekst Marloes Metaal | Fotografie ANP (Remko de Waal)

'We zijn vrijer dan ooit, maar de samenleving is ook onzekerder dan ooit. Dat is een rare combinatie. Veel mensen voelen dat er een gemeenschappelijke basis

verdwenen is, die we wel nodig hebben. Daar slaat het CDA voor: we hebben een collectieve verantwoordelijkheid. Om het goede te doen, voor die samenleving.'

Sybrand Buma heeft helder voor ogen wat hij vindt van de hedendaagse samenleving. Misschien wel juist door het boek dat hij een paar maanden geleden uitbracht. Was het een soort opwarmer voor de verkiezingscampagne? 'Ik liep al tijden met het idee voor dit boek, nog ver voor de komende verkiezingen. Dat komt, omdat heel veel van wat er in de politiek gebeurt, meer uitleg nodig heeft. Dat wilde ik laten zien. Best wel spannend, want het is ook een heel persoonlijk boek geworden. Maar ik heb juist daarop ook veel enthousiaste reacties gekregen. Ik wil in dit boek laten zien waarom ik de keuzes maak die ik maak. Iedereen neemt zijn of haar achtergrond mee, daar wordt te vaak aan voorbij gegaan. In het boek leg ik uit waar mijn drijfveren vandaan komen, en waarom ik vanuit die achtergrond als vanzelf bij het CDA uitkom.'

Het boek bevat een brede analyse van de ontzuilde, geïndividualiseerde samenleving van nu. Kritiek daarop wordt al snel als 'terug naar de jaren vijftig' gezien, maar dat is niet wat Buma beoogt. 'Veel mensen die ik spreek hebben het gevoel het helemaal zelf te moeten doen in de samenleving, en dat is geen fijn gevoel. Het werkt eenzaamheid en onzekerheid in de hand. Vrijheid is mooi, maar vrijheid is niet 'doen wat je wilt'; daar bouw je geen samenleving op. De opdracht die bij vrijheid hoort is: doe het goede. Gebruik je vrijheid niet alleen voor jezelf, maar voor de samenleving waarvoor je medeverantwoordelijk bent. Dat is niet terug in de tijd, dat is de basis voor de eenentwintigste eeuw. Niemand wil terug naar vroeger, maar er zijn dingen verloren gegaan.'

'Het beste voor ieder voor zich is stellig niet hetzelfde als het beste voor iedereen. We wonen met 17 miljoen mensen samen: dat kan alleen als je een gezamenlijk belang dient. Het liberale uitgangspunt voor partijen als VVD en D66 is dat je je gang kunt gaan, tenzij je anderen schade aanbrengt. Dat begint niet met de vraag wat het goede is om te doen. Je ziet het nu met het wetsvoorstel om beledigen en haatzaaien niet meer strafbaar te maken. Dat vind ik fundamenteel verkeerd: Nederland wil helemaal niet meer beledigen, niet méér kwetsen, juist minder. En daarom moet je op je woorden letten. En moet de overheid naast de minderheden gaan staan om de grens te bewaken van wat mag. Naast verdrukten, niet naast de schreeuwers.'

'Die verantwoordelijkheid is iets wat je bijvoorbeeld ook terugziet in mijn voorstel om de dienstplicht weer in te voeren. Als je als samenleving wilt dat mensen leren verantwoordelijkheid te dragen, als je een samenleving wilt waarin mensen samen kunnen werken, dan mag je daar

voor deze verplichting opleggen. Dan mag je vragen dat jongeren een aantal maanden de handen uit de mouwen steken voor een ander, dat ze leren dat dat erbij hoort.'

*Maar voordat er weer voorstellen worden uitgewerkt, komen er toch eerst verkiezingen die moeten worden gewonnen. Gaat Buma optimistisch de verkiezingen in? 'Het gaat niet alleen om 15 maart en de verkiezingen of coalitievorming. In campagnetijd lijkt de politiek soms wel *The Voice of Holland*. Maar het gaat er niet om wie de leukste campagne had, maar wie straks de verantwoordelijkheid voor de samenleving gaat dragen. Kijk, Rutte beloofde de kiezer 1000 euro, beloofde 'geen geld naar de Grieken' en 'Turkije buiten de EU'. Hij bleek onbetrouwbaar. Niemand kreeg dat geld, behalve de Grieken, en de gesprekken met Turkije zijn weer geopend. Het is niet gek dat het wantrouwen in de politiek enorm is. Dat komt omdat je met stoere woorden Nederland niet kunt redden, het gaat om daden.'*

'Het vergt lef om te zeggen wat er moet gebeuren. Het individualisme wordt steeds ruiger en de wereld laat zien dat dat geen goede ontwikkeling is. Die versplintering zie je ook in de politiek, daarom pleiten we voor een kiesdrempel. Met 17 miljoen aparte partijen wordt het land niet geregeerd. Wel vind ik dat democratie dichter bij de mensen zou moeten staan. Daarom haalt het CDA zijn kandidaten uit heel Nederland. Dan heb je te maken met herkenbare kandidaten uit je eigen regio. Als heel je lijst in de Randstad woont, wat is dat nou voor vertegenwoordiging?'

'Het CDA is klaar voor de verkiezingen. Het is mooi om te zien dat onze partij de afgelopen jaren weer ontspannen en positief is geworden. Het oog is gericht op de samenleving en er is een eenheid die er lang niet is geweest. Dat is mooi, want we hebben een verhaal te vertellen, en de partij heeft een grote opdracht, of dat nou is vanuit de oppositie of in de coalitie. Laat de kiezer maar kiezen, wij zijn er klaar voor.'

Duidelijk is dat Buma graag aan de slag gaat voor Nederland. De uitdagingen liegen er dan ook niet om. Nederland heeft vaker voor onzekere tijden gestaan. En net als bijvoorbeeld tijdens de industriële revolutie, toen de voorlopers van het CDA ontstonden, gaat dat ook nu niet alleen over de economie, maar ook over identiteit. 'De kloof in de samenleving is wat mij betreft heel duidelijk; wie profiteert van de globalisering, en wie verliest? De economie trekt nu iets aan, maar voor te veel mensen betekent >>

globalisering onzekerheid van baan en inkomen. Daarnaast spelen ook nog vragen over immigratie, over je thuis voelen in je eigen buurt. De instabiliteit van de wereld, denk aan de aanslagen in Parijs, Berlijn en Brussel, komt heel dichtbij. Het had ook in Nederland kunnen gebeuren. Daarom moeten we als samenleving grenzen stellen: we leven in een land waarin we geweld niet accepteren, haatzaaien niet accepteren. Anderen zijn welkom, maar wel volgens onze normen. We mogen daar zelfbewust in zijn.'

'Het CDA wil een krachtige vuist kunnen maken tegen dreiging, tegen radicalisering. Dat kan door politie, justitie, defensie en veiligheidsdiensten te versterken. Maar ook door met gemeenten de aanpak van onderop te versterken, in het onderwijs, het jongerenwerk en de wijkagenten. We moeten niet naïef zijn: ons leger moet sterk genoeg zijn om in het buitenland op te treden, onze veiligheidsdiensten hebben bevoegdheden nodig die passen bij de dreiging.'

Overigens is Buma stellig: we moeten niet alles van de overheid verwachten. Sterker nog, vaak gaan dingen beter zónder die overheid. 'In het CDA zit niet voor niets de A van appèl. Niet alleen Den Haag heeft een taak om zaken te regelen, maar iedereen in de samenleving heeft een taak. Zo is het altijd gegaan: wat mensen samen vormen is belangrijk. Lang is gedacht dat dat zou verdwijnen door individualisme en ontzuiling. Maar als het verdwijnt, betekent dat verlies aan veiligheid voor de groep. Veel mensen vragen zich af: wie zorgt er nog voor mij als ik oud ben? De overheid zit aan de grens van wat ze kan betalen, en eenzaamheid is een mega-probleem onder ouderen. Wij zien dat de samenleving best wil verbinden, dat de overheid daarbij moet ondersteunen. Ontzie zorgverleners en mantelzorgers, want je kunt niet zonder!'

'In de afgelopen jaren is door dit kabinet veel kapot gemaakt. Komende jaren is er ruimte om meer te doen voor de zorg. Het CDA wil betere gezondheidszorg door het eigen risico te verlagen, betere ondersteuning voor mantelzorgers die er anders aan onderdoor gaan, een flinke investering in verpleeghuizen en deregulering. Na al die jaren is het ongelooflijk dat het niet beter gaat met de regelgeving in de zorg. Iedereen weet dat het anders moet, maar er is lef voor nodig om het te doen.'

U heeft er zin in

'Van huis uit kreeg ik mee: je beste krachten zet je in voor de samenleving. Dat is waar ik voor in de wieg gelegd ben. Ik zou niet anders kunnen en ik zou niet anders willen.'

Wij kunnen

jouw hulp erg

goed gebruiken!

Campagnevoeren is topsport! Omdat er tijdens de belangrijke Tweede Kamerverkiezingen van 2017 veel werk verricht moet worden, kunnen we jouw hulp erg goed gebruiken. Samen zorgen we namelijk voor een mooi resultaat op 15 maart.

Kijk voor de klussen uit de beslisboom hiernaast, en nog meer andere vrijwilligersklussen, op www.cda.nl/vrijwilligerscampagne. Hier vind je uitgebreide informatie over wat we precies onder deze taken verstaan en wat er van jou wordt verwacht. Daarnaast kan je jezelf op de website direct aanmelden.

Alvast bedankt!

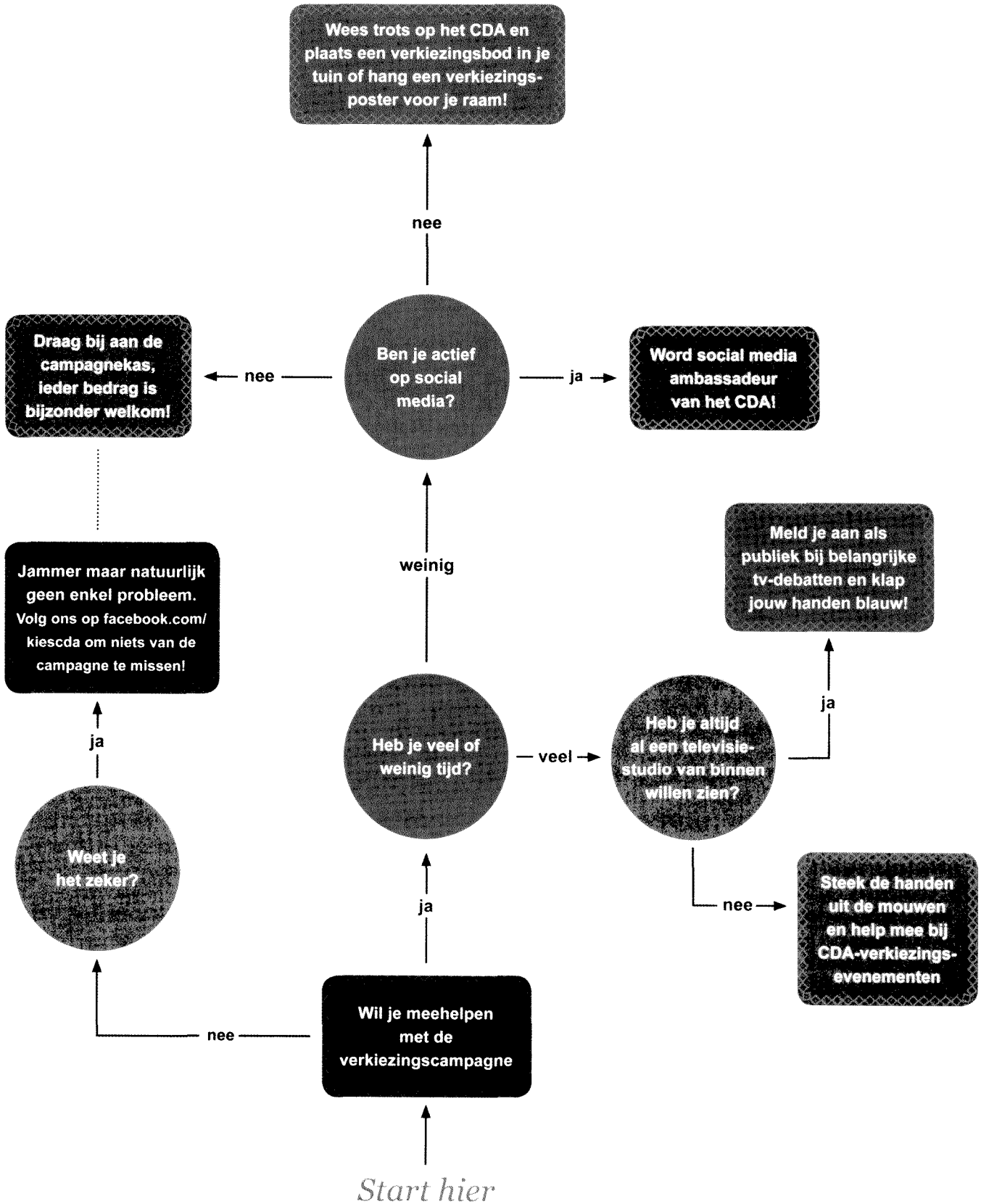
Hans Janssens

Campagneleider Tweede Kamerverkiezingen 2017



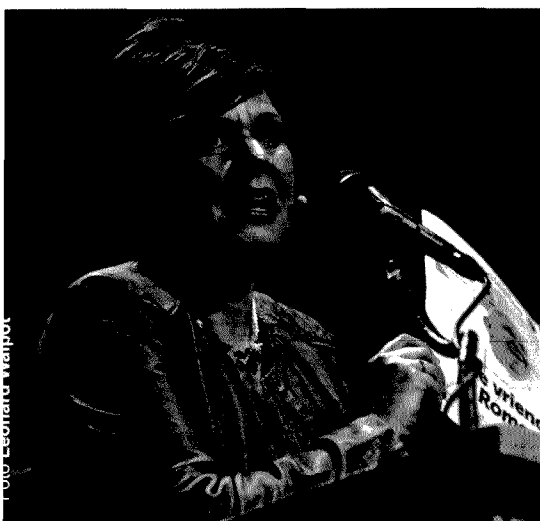
#teamCDA

Op www.cda.nl/vrijwilligerscampagne vind je meer informatie over de op deze pagina genoemde vrijwilligerstaken. Daarnaast biedt deze website jou de mogelijkheid om jezelf hiervoor aan te melden.



Ruth Peetoom

De kracht van het gewone



De wedstrijd om de organisatie van de eerste marathon op natuurijs dit jaar, 18 januari, werd gewonnen door Noordlaren! Er waren inwoners die bij het horen van het nieuws huilden van geluk - maar daarna was het meteen menens: er moesten kraampjes komen met koffie en broodjes, de geluidsinstallatie moest worden aangelegd en de startbewijzen klaar gemaakt. Na al die rondes zorgvuldig sproeien en geduldig naar de thermometer staren, was er nu geen tijd meer te verliezen. De Friezen zouden zeggen: *it giet oan!*

Iets voor elkaar of de samenleving doen

Een sterke samenleving laat zich zien in het gewone. In mensen die

het normaal vinden om iets voor elkaar of de samenleving te doen. In een traditie die hoog gehouden wordt. In sport die verbreedert en vrijwilligerswerk dat dat mogelijk maakt. In stayerskwaliteiten - in Noordlaren 125 rondjes lang. Anne Kuik, Harry van der Molen en Esther Hanemaaijer, Kamerkandidaten uit het Noorden, stonden er daarom ook chocolademelk uit te delen - als blijk van waardering voor de vrijwilligers en de politiemensen, en natuurlijk ook aan de toeschouwers, tegen de kou. Agnes Mulder was er natuurlijk ook bij geweest, als ze niet op hetzelfde moment aan de bak had moeten in de Kamer in Den Haag. Een sterke samenleving ontstaat daar waar mensen samenwerken.

Een sterke samenleving laat zich zien in het gewone

Het gaat ondertussen over grote dingen. Over weerbaarheid bijvoorbeeld - belangrijk nu zomaar uit het niets terroristische dreiging onderdeel van het leven is geworden. Angela Merkel zei het mooi in

haar Nieuwjaarsrede: 'We moeten tegenover de wereld van haat van de terroristen onze compassie stellen en onze cohesie. Door gewoon door te gaan met ons leven en ons werk zeggen we de terroristen: jullie zijn moordenaars vol haat, maar jullie zullen niet bepalen hoe we leven of willen leven. Wij zijn vrije, betrokken en open mensen. Dat wordt weer-spiegeld in onze democratie, in onze rechtsstaat en in onze waarden.'

Een volkspartij die het gewone waardeert

Deze verkiezingen gaan over die waarden en over hoe we willen leven. Ze gaan over het land dat we door willen geven aan onze kinderen. Ik ben ervan overtuigd dat deze tijd vraagt om de visie en de betrouwbaarheid van het CDA. Om een volkspartij die het gewone waardeert, die idealen hoog houdt en alle dagen de handen uit de mouwen steekt om dat waar te maken. Om Kamerkandidaten die weten wat er speelt, wat de zorgen van de mensen zijn en die werk maken van hun inspiratie. Om stayerskwaliteiten die nodig zijn om iets te bereiken. Om de kracht van het gewone - om het CDA. Op 15 maart kan dat groot worden. *It giet oan!*



De ouderenzorg staat volop in de belangstelling, onder andere door het manifest van Hugo Borst. De verhalen in de media zijn soms schrijnend. Toch zijn er ook heel mooie voorbeelden te vinden van goede ouderenzorg. In Gilze (NB) is Zorgcentrum Sint Franciscus de spil van het dorp op het gebied van ouderen. 'Kleinschaligheid is onze kracht, iedereen voelt zich betrokken', aldus directeur Ad Schots. Tekst Marloes Metaal | Fotografie Cor de Kok

De plek waar zorgcentrum Sint Franciscus staat is al honderd jaar de plek voor ouderenzorg in Gilze. De Zusters Franciscanessen startten er in 1918 een klooster waar ouderen en zieken verpleegd werden. Er staat inmiddels een uitgebreide nieuwbouw en de Franciscanessen zijn verdwenen, maar de naam bleef. 'St. Franciscus hoort bij het dorp. Waarom zou je zo'n herkenningspunt willen veranderen?'

Hoewel de dagelijkse praktijk steeds meer verpleeghuiszorg is - voor verzorgingshuiszorg worden nauwelijks nog indicaties afgegeven - biedt St. Franciscus verschillende soorten zorg. Van lichte huishoudelijke ondersteuning tot zware verpleging. De stichting heeft nooit toegegeven aan de fusieverplichtingen van de jaren tachtig en negentig. 'Dat vind ik knap', zegt Schots. 'Nu dringt niemand meer aan op fuseren, maar destijds moest je behoorlijk je

...poot stijf houden. Ik ben blij dat wij een kleine zelfstandige zorginstelling zijn. We kunnen dingen regelen zoals wij dat willen, we doen het daarin ook goed.'

'De betrokkenheid van het dorp is onze kracht'

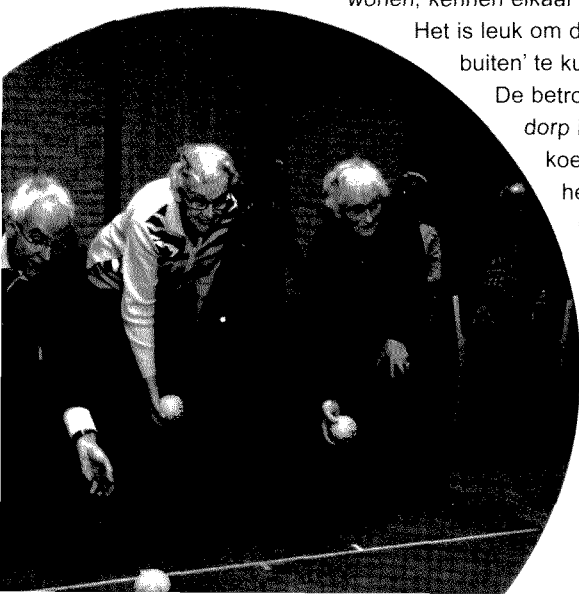
Keuken als spil

Een van de dingen die St. Franciscus wilde, was het behouden van een eigen keuken. In de tijd van de verbouwing werd dat zonde van het geld gevonden voor een kleine instelling. Je kan je maaltijden toch bij een cateraar bestellen? Veel goedkoper. Schots: 'Dat was misschien goedkoper, maar eten is belangrijk. Zeker als je wereld klein wordt. Ik ben gaan lobbyen bij de geldschieter, heb de politiek opgezocht. Die nieuwe keuken is er gekomen en ik ben daar heel blij mee. Ik vind het belangrijk dat een kok tussen de mensen komt waar hij voor kookt. Zo kun je eens inspelen op een individuele wens, of iets extra's laten aanrukken bij een feestje. En een verse warme maaltijd is toch ook weer anders.'

De keuken is samen met De Vertoeverij, de gezelschapsruimte, de spil van het zorgcentrum. Er wordt gegeten, maar mensen kunnen ook komen voor spelletjes, gezelschap en structuur. 'We zijn een middelpunt in het dorp voor de ouderen in Gilze. Veel mensen die hier intern wonen, kennen elkaar nog van vroeger.

Het is leuk om dan vrienden 'van buiten' te kunnen ontmoeten.

De betrokkenheid van het dorp is groot en die koesteren we. We hebben zo'n 140 medewerkers en evenzoveel vrijwilligers, en ze komen praktisch allemaal uit het dorp. Dat maakt dat het 'ons-kent-ons-gevoel' heel groot is.'



Professionaliteit

Volgens Schots ligt er in het debat teveel nadruk op het opleidingsniveau dat zorgpersoneel zou moeten hebben. 'Voor dementerenden hebben we groepswoningen waar kleine groepjes van maximaal zeven bewoners bij elkaar wonen. Daar zijn verzorgenden bij. Je hoeft daarvoor niet allemaal gediplomeerd verpleegkundige te zijn. Wij hebben een HBO-verpleegkundige of wijkverpleegkundige aan het hoofd van een afdeling staan, en die sturen anderen aan. Die anderen zijn niet allemaal hoog opgeleid, maar hebben wel hart voor de doelgroep, ze vinden het leuk. En dat vind ik een belangrijk criterium, want dat maakt dat een team zelf verantwoordelijkheid neemt.'

De overhead bij St. Franciscus is bewust heel klein, drie mensen. Daarbuiten ligt de verantwoordelijkheid bij de teams op de werkvloer. Schots: 'We hebben dus geen 'hoofd voeding', maar een werkend keukenteam dat verantwoordelijkheid neemt. Ja, dan zullen ze soms een stapje harder moeten lopen dan elders, maar dat geeft wel meer voldoening. Die betrokkenheid die je daarmee krijgt, is de kracht van St. Franciscus. Als je bereid bent samen een klus te klaren, dan heb je geen 'hoofd civiele dienst' nodig.' Op die manier gaat er zo veel mogelijk geld naar de zorg.'

Professionaliteit

Naast de zorgen over de bekostiging van de niet zwaarste zorg, heeft Schots nog wel een paar aanbevelingen voor de politiek. Zo is het echt nodig dat de politiek nadenkt over de gegevens die ze uitvraagt. 'Medewerkers zitten nu 40 tot 50 procent van hun tijd achter de computer in plaats van te zorgen. Dat is écht zo als je overal aan wilt voldoen. Terwijl je op de meeste vlakken al heel ver komt met gezond verstand en gewoon goed willen zorgen. Kijk, dat er regels zijn over medicatieveiligheid en doorligpreventie is heel logisch, net als regels over het inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen en algemene veiligheidsregels en brandweervoorschriften. Maar sommige dingen...' De directeur pleit er gedreven voor om de professionaliteit terug te leggen bij het zorgpersoneel. 'Het personeel is het goud in de organisatie. Ze kunnen heel veel, en werken echt keihard. Daarbij is de zorg echt zwaarder geworden. Dat is ook een zorg: onze kracht ligt in de combinatie van verschillende zorgsoorten. Als straks daadwerkelijk alleen de verpleeghuiszorg bekostigd wordt, valt de samenhang weg. Dan valt ook onze spilfunctie op ouderen in het dorp moeilijker vast te houden.' -

Pieters pensioentour

'Heb ik straks nog wel een pensioen?'

Op een regenachtige maandagmiddag kleurt Twello groen. Ruim honderd ouderen zijn naar het buurthuis gekomen om met Pieter Omtzigt te praten over hun pensioen. Veel ouderen, maar ook veel jongeren maken zich zorgen over hun toekomst en hun financiële situatie.

Tekst Thijs van Veghel | Fotografie Leonard Walpot

Deze winter trekt Pieter Omtzigt door heel Nederland om over pensioenen te praten en om zijn visie te geven op een toekomstbestendig en solide pensioenstelsel. Een voorwaarde voor een robuust pensioenstelsel is dat iedereen premie betaalt. Door de schaalgrootte blijven de kosten laag. Het is een verplichte solidariteit waarmee wij ons beschermen tegen het zogenoemde 'langleven risico'.

Overal waar de tour langskomt vragen mensen aan Pieter Omtzigt of de Tweede Kamer niet meer invloed op de pensioenen moet hebben. Dat vindt Omtzigt een slecht idee: 'De baas over het pensioen is niet de Tweede Kamer en niet Brussel, maar zijn de werkgevers en werknemers en, sinds kort, ook voor een stuk de ouderen die in de pensioenfondsbesturen zitten.



Daarnaast heeft Nederland een totaal ander stelsel dan andere landen. Veel Europese landen hebben geen grote pensioenspaarpotten. Nederland heeft een grotere pensioenspaarpot dan alle andere landen uit de Eurozone bij elkaar opgeteld. Als de EU dan beleid maakt, is het gericht op de zwakkere landen en niet op landen als Nederland, Ierland en Finland. Ten derde mogen pensioenfondsen van de Europese Unie zelf beslissen waar ze naartoe verhuizen en dat betekent dat ze dan zelf een toezicht kiezen. We hebben gezien hoe dit in de bankensector uitpakt, dus dat vinden we geen goed idee.'

Als de EU pensioenbeleid maakt, is het gericht op de zwakkere landen en niet op landen als Nederland, Ierland en Finland'

Een groot zorgpunt is het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Het CDA vindt dat het monetaire beleid van het ECB om staats- en bedrijfsobligaties op te kopen tot enorme economische schade leidt. Er is inmiddels voor 2300 miljard euro aan leningen opgekocht.

Dit beleid veroorzaakt ultralage rente en dat leidt tot een schade van meer dan 100 miljard bij de Nederlandse pensioenfondsen. En dus kortingen. Daarom vindt hij dat dit beleid, dat ook helemaal nooit de bedoeling was van het verdrag van Maastricht, moet stoppen. Hij heeft daarvoor een initiatiefnota in de Kamer ingediend. Ook is het risico voor de Nederlandse belastingbetaler enorm groot. Als de leningen niet terugbetaald worden aan de centrale banken, betalen de belastingbetalers.

De zorgen over de pensioenen blijven groot, maar een vrouw geeft na Pieters Pensioentour aan dat het voor haar een geruststelling is dat Pieter Omtzigt ook de komende vier jaar over onze pensioenen waakt.

Als de politici ooit de baas van het pensioenfonds waren geweest, dan waren die potten natuurlijk al lang een keer leeggegeten. Daarom is het zo belangrijk dat wij een privaat stelsel hebben - buiten het bereik van politici.'

Als de politici ooit de baas van het pensioenfonds waren geweest, dan waren die potten natuurlijk al lang een keer leeggegeten.

Het zijn echter wel de politici die de regels moeten vaststellen. Het CDA vindt het belangrijk dat de Nederlandse overheid de regels bepaalt en niet Brussel. 'Dit komt ten eerste doordat pensioenen een sociaal zekerheidsstelsel zijn en lidstaten bepalen zelf over sociale zekerheid.

De 25 beste ideeën

voor een beter Nederland

- 1** *Maatschappelijke dienstplicht*
 Het CDA wil jongeren meer betrekken bij de samenleving. Daarom zijn wij voor de invoering van een maatschappelijke dienstplicht voor alle jongeren, jongens en meisjes!
- 2** *Zorgbonus*
 Kinderen, ouders, grootouders en mantelzorgers die ervoor kiezen om verlof op te nemen of minder gaan werken om de zorg voor een naaste op zich te nemen verdienen onze steun! Daarom wil het CDA deze mensen een belastingvoordeel geven, een zorgbonus. Zodat zorg verlenen ook mogelijk wordt.
- 3** *Basisbeurs in plaats van leenstelsel*
 Wij willen zo snel mogelijk af van het leenstelsel. In plaats daarvan moet er weer een basisbeurs komen voor alle bachelorstudenten. Zo krijgt iedereen zijn talent wil benutten een gelijke kans.
- 4** *Verlaging eigen risico*
 Wij willen de kosten voor de gezondheidszorg eerlijker verdelen, door:

 - het eigen risico flink te verlagen
 - het bezoek aan de huisarts niet mee te tellen voor het eigen risico
 - geen eigen risico te vragen voor medisch specialistische zorg voor minderjarige kinderen
- 5** *Extra investeringen veiligheid en defensie*
 Het CDA maakt duidelijke keuzes:

 - meer geld naar Defensie
 - meer en slimmer samenwerken met bevriende Europese landen
 - meer investeringen in veiligheid en justitie
- 6** *Langer ouderschapsverlof*
 Wij vinden het belangrijk dat ouders de tijd krijgen om een goede start te maken met een pasgeboren baby. Als vaders langer verlof krijgen, maakt dat ze meer betrokken bij die eerste belangrijke fase. Daarom geven wij kersverse ouders samen drie maanden extra verlof na de geboorte van hun kind.
- 7** *Basisverzekering voor alle werkenden*
 Elke werkende verdient bescherming. Er moet daarom een basisverzekering komen, die garandeert dat je twee jaar krijgt doorbetaald als je ziek wordt. Of je nu in loondienst bent of een flexcontract hebt. Voor mensen in loondienst verandert er niets. Zelfstandigen worden er beter van!
- 8** *Meer mensen in vaste dienst*
 In een eerlijke economie geeft een vast contract meer stabiliteit en zekerheid, voor de werknemer én de werkgever. Als er weer meer vaste contracten komen kunnen mensen beter bouwen aan hun toekomst.
- 9** *Eenvoudiger en eerlijker belastingen*
 Wij willen dat de overheid ons belastinggeld sober, efficiënt en verstandig uitgeeft. De belastingheffing moet eerlijker en eenvoudiger worden en meer bijdragen aan de ontwikkeling van de economie. Een nieuw belastingstelsel is hard nodig:

 - zodat werken loont
 - zodat ondernemen aantrekkelijker wordt
 - zodat sparen aantrekkelijker wordt dan het aangaan van schulden
- 10** *Geen legalisering softdrugs*
 Het CDA wil softdrugs aanpakken in plaats van gedogen. Dat willen we doen door:

 - het aantal coffeeshops verder terug te dringen >>

- coffeeshops in de buurt van scholen te sluiten
- illegale handel in drugs, straatverkoop en illegale verkooppunten aan te pakken in plaats van toe te staan, zoals andere partijen willen

11 *Zondag familiedag*
Wij zijn tegen het afschaffen van de zondagswet. Gemeenten moeten, als zij dat willen, de zondagsrust kunnen bewaren, om te voorkomen dat de zondag onder druk van de commercie een gewone werkdag wordt. Daar hebben we er al genoeg van!

12 *Aanpak rechtscheidingen*
Wij willen dat:

- bij elke echtscheiding waarbij kinderen betrokken zijn, een mediator wordt ingeschakeld
- bij scheidingen waar de ouders langdurig blijven procederen een bijzonder curator wordt aangewezen om de belangen van het kind te bewaken
- bij een dreigende vechtscheiding direct een regierechter wordt aangesteld, die het overzicht houdt en jarenlang juridisch getouwtrek probeert te voorkomen

13 *Zonder inburgeringsexamen geen verblijf*
Er moeten flinke stappen worden gezet om van iedere inburgering een succes te maken:

- wij willen een ruimer aanbod van taal- en inburgeringscursussen
- wie weigert in te burgeren kan in het uiterste geval zijn of haar verblijfsstatus verliezen
- in bijzondere gevallen kan de gemeente iemand versneld in aanmerking laten komen voor het Nederlanderschap

14 *Verheerlijken geweld strafbaar stellen*
Het moet wettelijk mogelijk worden om antidemocratische organisaties en bewegingen te verbieden. We gaan onze democratie en rechtsstaat weerbaar maken tegen personen en organisaties die hen proberen te ondermijnen.

Tip! Bezoek de website

Kijk voor meer informatie over onze beste ideeën op www.cda.nl/standpunten/besteideeen

15 *Mensen in beeld van MKB, motor van de economie*

Ondernemers die met hard werken en persoonlijk risico een zaak hebben opgebouwd, hebben meer oog voor de lange termijn, de werkelijke waarde van hun bedrijf en de belangen van hun eigen medewerkers. Daarom bieden wij deze ondernemers meer ruimte. Dat doen we door minder regels, lagere belastingen en door het voor deze bedrijven eenvoudiger te maken om personeel in dienst te nemen.

16 *Naar een tijdelijke opvang van vluchtelingen*

Vluchtelingen die werkelijk in nood verkeren moeten en willen wij altijd hulp en bescherming bieden. Dat kan door hen een ontheemdenstatus te geven. De vluchteling krijgt dan de ruimte om zich via opleiding of (vrijwilligers)werk te ontwikkelen. Tegelijk geven we vanaf het begin af aan eerlijk en duidelijk aan dat het verblijf hier tijdelijk is. Als het land van herkomst weer veilig is, kan en moet de vluchteling terug om daar te helpen aan de wederopbouw.

17 *Treiteren en geweld tegen publieke functies*

Als agenten of andere publieke functionarissen worden getreiterd, beledigd of belemmerd moet de politie harder en sneller kunnen optreden. Als dat nodig is geven we de politie meer ruimte om sneller een gebiedsverbod op te leggen of hardnekkige daders na een duidelijke waarschuwing voor een afkoelingsperiode van straat te halen.

18 *Maximale onkostenvergoeding vrijwilligers*

Vrijwilligers en verenigingen hebben soms last van onnodige regels en overbodig papierwerk. Dat moet en kan beter, want ons land kan niet zonder vrijwilligers. Onnodige regels moeten we schrappen, andere moeten we simpeler maken.

19 *Eerlijke boterham*

Het CDA wil dat boeren een eerlijke prijs krijgen voor hun producten. Nu leggen ze het vaak af tegen groothandels en supermarkten. Daarom willen wij een voedselscheidsrechter die gaat toezien op het naleven van de gedragscodes op dit gebied.

20 *Nederland verduurzamen*
Het CDA wil een land dat we door willen geven aan onze kinderen. We moeten ons land daarom toekomstbestendig maken. Dat kost veel geld. Daarom richten we een ontwikkelingsbank voor Technologie, Innovatie & Duurzaamheid op, als aanjager voor de verandering. Deze bank kan geld aantrekken op de kapitaalmarkt en daarmee kunnen we onder meer alle woningen, bedrijven en gebouwen voor het jaar 2035 duurzaam isoleren, wijk voor wijk en straat voor straat.

21 *Mooie woningen*
Er moet meer gebouwd worden! Vooral woningen met een huurprijs tussen de 700 en 900 euro zijn hard nodig. En met name rond de grotere steden moeten er meer koopwoningen komen. Het CDA wil de verhuurdersheffing verlagen, in combinatie met afspraken met de corporatiesector om meer duurzame woningen te bouwen.

22 *Betere zorg voor ouderen*
Wij kiezen voor meer investeringen in de kwaliteit van de medewerkers, en meer handen aan het bed in de verpleeghuiszorg. Onze kwetsbaarste ouderen verdienen de beste zorg.

23 *Aanpak files*
Extra investeringen in onze wegen zijn nodig; in de randstad én in de regio. Voor de toekomst moeten we ook investeren in nieuwe technologieën. Verder is nodig dat we:

- de wegen en sporen van en naar Schiphol en de Rotterdamse haven gaan verbeteren
- meer gebruik gaan maken van binnenvaart in plaats van vrachtauto's
- ProRail, NS en de regionale spoorbedrijven de ruimte geven om beter te presteren op het spoor
- investeren in slimme en nieuwe vervoersoplossingen

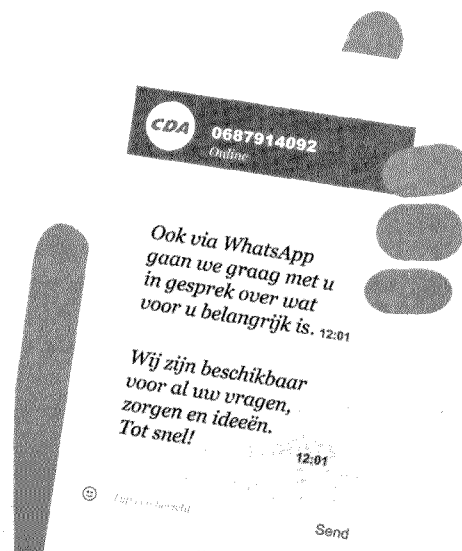
24 *Vertrouwen in pensioen*
Het CDA heeft uitgesproken ideeën om ons pensioenstelsel klaar te maken voor de toekomst, zodat mensen er weer vertrouwen in kunnen hebben:

- de solidariteit tussen oud en jong moet overeind blijven
- alle werknemers van een bedrijf of een bedrijfstak moeten meedoen aan een pensioenregeling

- zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) krijgen voortaan alleen nog zelfstandigenaftrek als ze een bepaald bedrag opzij leggen voor hun eigen pensioenvoorziening. Zzp'ers met lage inkomens worden hiervan ontzien.
- meer maatwerk: jongeren die nog een langere spaarperiode voor de boeg hebben toestaan meer risico's te nemen, en ouderen juist meer mogelijkheden bieden voor zekerheid en stabiliteit
- onder voorwaarden moet het mogelijk worden dat mensen bij de uitkering van het pensioen kunnen kiezen waar ze hun geld aan willen uitgeven (ook aan huis of zorg)
- pensioenfondsen kunnen veel duidelijker communiceren met hun deelnemers

25 *Regio*
Sommige regio's vragen extra aandacht. Dat geldt voor de aardbevingen in Groningen, voor de krimpgebieden of de werkgelegenheid in andere delen van het land. Het gevolg van dit soort problemen kan zijn dat allerlei voorzieningen verdwijnen: de buurtsuper en de buslijn bijvoorbeeld. In die gebieden moeten:

- overheden (gemeenten, provincie en rijk) beter samenwerken, heel gericht investeren (bijvoorbeeld in beter internet) en vooral openstaan voor oplossingen van bewoners
- kleine scholen makkelijker open kunnen blijven, zodat jonge gezinnen er kunnen blijven wonen
- gebouwen komen of zo verbouwd worden dat meerdere gebruikers erin kunnen, zoals scholen, zorg en verenigingen



Heeft u een vraag of opmerking over ons verkiezingsprogramma? Wij gaan graag via WhatsApp het gesprek met u aan. Dit kan via 06 87 91 40 92





Het leenstelsel dat dit kabinet samen met D66 en GroenLinks heeft ingevoerd, blijkt een forse studeerdrempel. De instroom in het hoger onderwijs is het afgelopen jaar drastisch gedaald, vooral onder jongeren uit kwetsbare groepen. Een massieve fout. Het CDA wil juist dat jongeren in staat worden gesteld om hun talenten maximaal te ontplooiën.

Tekst **Michel Rog** | Fotografie **Dirk Hol**

De arbeidsmarkt wordt steeds complexer en het door werkgevers gevraagde opleidingsniveau wordt steeds hoger. Studeren in het hoger onderwijs moet daarom juist laagdrempelig zijn.

Door de basisbeurs af te schaffen en te vervangen door het leenstelsel hebben VVD, PvdA, D66 en GroenLinks juist het tegenovergestelde gedaan; de drempel is hoger geworden. Studenten bouwen nu standaard hoge schulden op, van € 30.000,- tot wel € 40.000,-. Dit brengt deze jongeren met een zware achterstand op de arbeidsmarkt. De schuld wordt meegerekend bij het kopen van een huis en de aflossing is met een beginnend salaris behoorlijk pittig. Voor veel gezinnen is het vooruitzicht van zo'n schuld een onoverkomelijke drempel, zeker voor de middengroepen met meerdere kinderen.

Schrikbarend veel jongeren zagen afgelopen jaar dan ook af van een studie in het hoger onderwijs. De kansen-

ongelijkheid neemt daardoor toe, want het zijn juist de jongeren uit kwetsbare gezinnen die afhaken. Dit is onacceptabel. De toegankelijkheid van ons onderwijs hebben wij hoog in het vaandel staan. Op basis van vele binnenlandse en buitenlandse onderzoeken hadden wij in de wetsbehandeling al voorspeld dat invoering van het leenstelsel zou leiden tot een afname van het aantal studenten, vooral onder kwetsbare groepen. Minister Bussemaker (PvdA) deed deze uitspraken toen af als 'bangmakerij' en 'spookverhalen'. Helaas zijn onze voorspellingen bewaarheid. Sterker nog, de afname van het aantal studenten in het hoger beroepsonderwijs (hbo) was nog groter dan wij op basis van de beschikbare onderzoeken konden bevroeden.

Fout moet hersteld

De instroom van eerstejaars studenten in het hbo viel in het eerste studiejaar na afschaffing van de basisbeurs met maar liefst 9 procent terug! Met name de fors lagere instroom van mbo'ers, van jongeren met ouders die niet gestudeerd hebben en van jongeren met een functiebeperking viel op. Het CDA is niet van de snelle stelselwijzigingen in het onderwijs, maar deze fout van VVD, PvdA, D66 en GroenLinks moet hersteld worden.

Studeren moet toegankelijk zijn voor alle jongeren die het niveau aankunnen. Daarom willen wij het leenstelsel afschaffen en herintroduceren wij de basisbeurs. En inderdaad kost dat geld. Mensen opleiden kost veel geld, maar mensen niet opleiden kost de samenleving kapitalen.

Fotoverslag

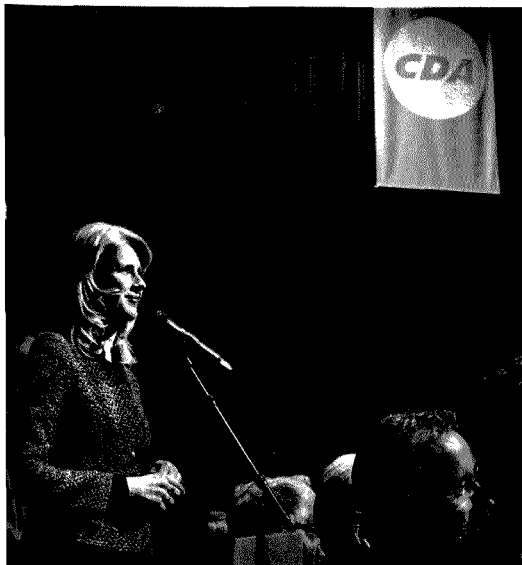
Partijcongres

Klaar voor de verkiezingen!

Op 14 januari stelden de leden tijdens een drukbezocht verkiezingscongres het programma definitief vast.

Lijsttrekker Sybrand Buma en partijvoorzitter Ruth Peetoom hielden daverende toespraken en aan het einde van de dag verschenen alle kandidaten op het podium.

Fotografie Leonard Walpot





Eerlijke economie

*Wees fair
naar onze
melkveehouders*

Duizend melkveehouders en hun familieleden maakten afgelopen november hun grote zorgen kenbaar aan staatssecretaris Van Dam. Het maakte veel indruk op Tweede Kamerlid Jaco Geurts. Een bijeenkomst van déze omvang, met zó veel verontruste melkveehouders had hij nooit eerder gezien. We spreken met Jaco Geurts en met melkveehouder Harold van Vilsteren.

Tekst Herbert Klinkvis en Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Harold van Vilsteren is agrarisch ondernemer. Samen met zijn partner Mariel en hun drie zoons Hessel, Niels en Timo woont hij op hun melkveebedrijf in Zwolle. Het bedrijf bestaat uit zo'n 120 melkkoeien met bijbehorend jongvee. Daarnaast is Harold gemeenteraadslid voor het CDA. Jaco Geurts is sinds 2012 Tweede Kamerlid voor het CDA. Hij is woordvoerder land-/tuinbouw, visserij, natuur, water en milieu. Onlangs werd hij voor de derde maal op rij verkozen tot Beste Landbouwpoliticus van Nederland. Tot september 2012 was Geurts gemeenteraadslid in Barneveld.

De melkveehouderijsector heeft te maken met grote onzekerheden, onduidelijkheid en beklemmende regelgeving. Van Vilsteren wil echter benadrukken dat melkveehouder op zich een prachtig beroep is. 'De vrijheid om zelf je dag in te delen, de afwisseling van het werk en het buiten zijn, dat vind ik mooie dingen van het agrarisch ondernemen. Het omgaan met je dieren en je grond, en deze allebei optimaal verzorgen zodat beide gezond zijn. Daarnaast vind ik het leuk om te zien dat ik niet de enige ben die

hiervan kan genieten. Mensen reageren vrijwel altijd positief op ons bedrijf als ze langs ons bedrijf wandelen of fietsen. Ik merk dat vooral in het voorjaar, als de koeien na de winter weer voor het eerst naar buiten gaan. Ik nodig dan de stad, Zwolle, uit om te komen kijken bij deze "koeiendans", zoals wij dat noemen. Elk jaar komen er meer mensen op af. Die interesse, dat is leuk!

Ondernemen is een kwestie van kansen zien, maar ook van uitdagingen. Welke regelgeving is in uw ogen overbodig of vervelend voor uw bedrijfsvoering?

Van Vilsteren: 'Waar zal ik beginnen? Het scheurverbod van grasland op zandgrond. Deze periode mag van mij wel twee maanden opgerekt worden, bijvoorbeeld tot juli in plaats van 15 mei. Op deze manier kan ik veel beter het beste moment van bewerken kiezen. Ook de milieuwetgeving met betrekking tot Natura2000 en de controle op Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB); als er een fout wordt geconstateerd, word je als ondernemer zwaar gestraft. Het is dan net alsof je je bewust niet aan de regels gehouden hebt. Een klein foutje kan op die manier al snel tot grote financiële gevolgen leiden.'

Enorme onzekerheden

Afgelopen november kwamen in de IJsselhallen zo'n duizend melkveehouders en familieleden bij elkaar om hun grote zorgen te uiten aan staatssecretaris Van Dam. Ook Jaco Geurts was er aanwezig. 'Een bijeenkomst van deze omvang, met zó veel verontruste melkveehouders heb ik nog nooit meegemaakt. Het was indrukwekkend, door de enorme opkomst en door wat er gezegd werd. Mensen spraken vanuit hun hart. Ik kreeg een brok in mijn keel toen boerin Eline Vedder staatssecretaris Van Dam persoonlijk aansprak en zei: "mijn bedrijf ligt in uw handen en dat vind ik doodeng". Het was goed dat de staatssecretaris er was, maar zijn houding was bijzonder weinig constructief. Hij reageerde technocratisch en gaf de schuld aan Brussel, dat was niet sterk. De avond trof me, ik vind dat je veel meer begrip moet hebben voor de praktijk. De melkveehouders in Nederland hebben last van enorme onzekerheden, en dat kun je het kabinet aanrekenen. Ze hadden veel doortastender moeten zijn. Van Dam is veel te afwachtend geweest. Hij heeft chaos laten ontstaan rondom de invoering van fosfaatrechten.'

Zorgen over de toekomst

Van Vilsteren is bezorgd over de toekomst. 'Om verder te kunnen met het bedrijf zijn er eerlijke prijzen nodig, ook om het agrarisch ondernemerschap aantrekkelijk te



Melkveehouder Harold van Vilsteren.

houden voor nieuwe generaties, want er zijn steeds minder jongeren die een agrarisch bedrijf willen overnemen. De vele uren die je moet maken worden niet altijd betaald en je moet toch zeven dagen in de week aan het werk. Jonge en toekomstige agrariërs ondersteunen zou geen overbodige luxe zijn.' Geurts: 'Ik vind dat heel begrijpelijke zorgen. Gelukkig staat bij het CDA het denken hierover niet stil. In ons Verkiezingsprogramma staat onder andere dat het CDA een investeringsregeling voor jonge bedrijfsopvolgers wil.' Geurts heeft in de Kamer ook de nodige initiatieven genomen, zoals de initiatiefnota 'Een eerlijke boterham, over het versterken van de voedselketen'.

Gelijke kansen

De Nederlandse politiek zou zich wat Van Vilsteren betreft meer moeten inspannen voor gelijke eisen die aan de productie in Europa gesteld worden. 'Bijvoorbeeld als het gaat om eieren of varkens. Het moet in mijn ogen zo zijn dat ondernemers in elk EU-land onder gelijke omstandigheden met elkaar kunnen concurreren. Nu is dat nog lang niet altijd zo.' Jaco Geurts: 'Ik herken dit echt helemaal. Op deze manier jaag je prachtige sectoren weg uit Nederland. Dat is slecht voor onze ondernemers, slecht voor onze werkgelegenheid, maar vaak ook slecht voor het dierenwelzijn. Neem de nertsenfokkerijen. Die sector wordt in Nederland vanaf 2024 verboden, een besluit dat recent door de Hoge Raad werd bevestigd. Het zijn allemaal familiebedrijven. Ze behoren, ook qua dierenwelzijn, bij de koplopers! Nu gaat de sector zich verplaatsen naar andere landen. Onbegrijpelijk, en enorm kortzichtig. En de nertsen zijn er niet bij gebaat. Je vraagt je echt af: wat is de volgende sector die aan de beurt is?' -

Waarden en traditie

'Een prachtige mogelijkheid voor vorming en nieuwe ontmoetingen'

Het CDA wil een maatschappelijke dienstplicht invoeren voor alle jongeren in Nederland. We vroegen generaal b.d. Mart de Kruif en Tweede Kamerlid Raymond Knops naar hun mening over zo'n dienstplicht. Wat zou dit opleveren voor de samenleving en welke haken en ogen zien zij? **Tekst Marcel Migo | Fotografie Leonard Walpot**



Mart de Kruif was tot een jaar geleden Commandant Landstrijdkrachten in onze krijgsmacht. Hij heeft in zijn lange, imposante loopbaan bij de Koninklijke Landmacht ervaren en gezien wat de militaire dienstplicht voor jonge mensen kan betekenen. 'Voor veel dienstplichtigen is het een heel vormende tijd geweest. Na afloop gaven velen aan dat ze er volwassener door geworden zijn.' De Kruif is ervan overtuigd dat dat vormende aspect ook bij invoering van een maatschappelijke dienstplicht een grote rol kan spelen. 'Ik wil er wel bij opmerken dat het beter is wanneer die vorming al veel eerder in de jeugd plaatsvindt; maatschappelijke stages zijn daar een goed voorbeeld van. Hoe eerder je de jeugd leert samenwerken, leert dat er naast rechten ook plichten zijn, hoe beter. En hoe effectiever. Ik zou eigenlijk liever willen spreken van een dienplicht dan een dienstplicht.'

Nieuw bijdragen aan de samenleving

Raymond Knops is sinds 2005 Tweede Kamerlid voor het CDA. Hij is woordvoerder voor Defensie en Buitenlandse Zaken. Hij begon zijn loopbaan als beroepsofficier bij de Koninklijke Luchtmacht. Ook hij heeft destijds met



dienstplichtigen gewerkt. Knops: 'Wij willen toe naar een nieuwe dienstplicht. Een periode waarin al onze jongeren zich inzetten voor anderen en voor de samenleving. Dat kan bij Defensie, maar ook in de zorg, bij de politie of andere maatschappelijke organisaties. Het is denk ik goed om nog eens te benadrukken dat het absoluut niet de bedoeling is dat we dienstplichtigen op missie gaan sturen, naar risicovolle gebieden. Maar ze kunnen bijvoorbeeld wel helpen bij (dreigende) binnenlandse calamiteiten. Als er bijvoorbeeld een overstroming is.'

Defensie, of andere plaatsen waar de dienstplicht vervuld kan worden, moeten organiseren. Je vraagt namelijk wel heel wat van hen. Als je het goed organiseert kunnen de jongeren ook echt heel nuttige bijdragen leveren aan de samenleving.'

Niemand uitgezonderd

Knops: 'Een heel belangrijke reden om voor herinvoering van de dienstplicht te zijn, heeft te maken met de staat van onze samenleving. Mensen leven steeds meer in hun eigen subwereldjes, ze komen minder snel met elkaar in aanraking. Vaak zijn die scheidslijnen terug te voeren op opleidingsniveau.' De Kruif: 'Het mooie aan de dienstplicht was dat jongens uit alle delen van het land, van alle rangen en standen elkaar ontmoetten, met elkaar een team leerden vormen.' Knops: 'Die mogelijkheid zou de dienstplicht ook nu weer kunnen bieden, een prachtige mogelijkheid voor ontmoetingen die anders niet zouden plaatsvinden. De dienstplicht kan dan een middel zijn om de saamhorigheid in onze samenleving te vergroten.' Knops wijst erop dat de dienstplicht wat het CDA betreft voor jongens en meisjes zal gelden. -

De Kruif: 'Als gekozen wordt de dienstplicht opnieuw in te voeren dan zou je dat in nauwe afstemming met



De Tweede Kamer is er voor heel Nederland, niet alleen voor 'Den Haag'. Daarom vindt het CDA het belangrijk om zijn volksvertegenwoordigers uit het hele land te hebben. Geen andere partij heeft zo'n goede afspiegeling van regio's op de kandidatenlijst.

Tekst **Marloes Metaal** en **Caspar Koopman** | Fotografie **Leonard Walpot**

Nederland kent een kiesstelsel met kieskringen, in 1917 ingevoerd nadat er was besloten om het districtenstelsel af te schaffen. Er zijn in totaal twintig kieskringen in Nederland. De kieskringen zijn ingevoerd omdat men nog wel een vertegenwoordiging van alle regio's terug wilde zien in het parlement. Politieke partijen kunnen in principe in elke kieskring met een unieke kandidatenlijst deelnemen aan de verkiezingen.

Voor de verkiezingen van maart 2017 doet het CDA mee met verschillende 'staartlijsten': per kieskring sluiten andere kandidaten de lijst af als regionale duwers.

Deze staartlijsten bevorderen de regionale herkenbaarheid van de lijsten. Wanneer u naar de stembus gaat zullen op het stembiljet dus ook herkenbare, regionale kandidaten staan.

Ons land is niet zo groot, maar veel lokale of regionale problematiek gaat toch pas spreken als mensen de situatie écht kennen. Een netwerk hebben in de regio. Daarom vindt het CDA het belangrijk om oren en ogen te hebben in heel Nederland. Door de staartlijsten heeft het CDA 54 regionale kandidaten erbij, die zich samen zullen inzetten voor een geweldig resultaat op 15 maart!

Martijn van Helvert, Kamerlid uit Limburg



“Ah, daar heb je ons Limburgs Kamerlid”. Niet alleen mijn tongval verraaft mijn Limburgse komaf, maar u heeft mij wellicht ook al

eens met de Limburgse vlag op een foto gezien. Het voordeel van mijn ervaring uit de hoogstgelegen provincie is dat ik me het gevoel van regio's of steden die zich afgelegen van Den Haag voelen, kan voorstellen. En dat 'afgelegen' kan letterlijk of figuurlijk zijn. Zo was ik in Lansingerland (Zuid-Holland) rondom de A16/A13, waar de minister weigert te luisteren naar de inwoners. Maar ook voor Kornwerderzand (Friesland) was het nodig om de woordvoerders van VVD en PvdA

extra te overtuigen van de noodzaak van de verbreding van de sluis. Ik was o.a. in Barneveld, Amsterdam, Alblasserdam, Chaam, Baarle-Nassau en Aalsmeer en heb ervaren dat mensen uit allerlei regio's zich niet gehoord voelen. Omdat ik elke keer 212 kilometer afdaal naar Den Haag, vind ik het niet erg om ook een andere kant op te reizen om in elke regio volksvertegenwoordiger te zijn. Ik hoop van harte dat ik dat nog vier jaar mag blijven doen.'

Agnes Mulder, Kamerlid uit Drenthe



'Een van de belangrijkste drijfveren voor mijn politiek handelen is het CDA-uitgangspunt gerechtigheid.

Voor mij betekent dat ook dat mensen het recht moeten kunnen halen in hun eigen buurt. Daarom heb ik mij sterk verzet tegen het plan van dit kabinet om een groot aantal rechtbanken weg te bezuinigen. Gerechtigheid heeft betrekking op alle beleidsterreinen. Het heeft ook te maken met de afhandeling van de gaswinningsschade in Groningen. Niet 'Nederland de lusten en Groningen de lasten'. *Gerechtigheid* betekent

niet alleen in buurten, wijken, (sport) verenigingen en kerken voor elkaar opkomen, maar heeft ook betrekking op landsbrede praktische ontwikkelingen als snel internet. Broodnodig voor leefbaarheid, óók op het platteland. Alle Nederlanders hebben recht op het betere Nederland dat het CDA wil bereiken. En stemmen op het CDA is de eerste stap in die richting. Een beter Nederland en een sterker Noord-Nederland, daar ga ik voor.'

Radj Ramcharan, staartlijstkandidaat uit Utrecht



'Ik ben op mijn 17e naar Nederland gekomen om hier te studeren. De kansen die ik hier kreeg heb ik met beide handen aangepakt. Ik vind het

belangrijk om een bijdrage te leveren aan de samenleving. De afgelopen 30 jaar heb ik in Utrecht heel veel vrijwilligerswerk gedaan op de gebieden van Welzijn, Religie, Onderwijs en Sport. Ook ben ik jaren raadslid geweest. Ik ben echt een verbinder, het is zo zonde als mensen elkaar niet weten te vinden.

Ik coördineer al jaren huiswerkbegeleiding voor jongeren, zet me in voor biculturele ouderen die de weg in de samenleving moeilijk vinden, en heb

een dialoog-organisatie opgericht rondom radicalisering. Daarmee gingen we met jongeren de straat op om gesprekken aan te gaan, heel bijzonder. Afgelopen jaar ben ik benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau, een hele eer. Ik sta als lijstduwer op de staartlijst van Utrecht, heel bijzonder om op die manier aan het CDA te mogen bijdragen!'

Korte berichten

Sybrand door het land



Meld u aan voor deze grote CDA-verkiezingsbijeenkomsten. Op vrijdag 17 februari komt Sybrand Buma naar Den Haag, naar het Paard van Troje. Deze grote CDA-verkiezingsbijeenkomst zal helemaal in het teken staan van het thema 'familie en gezin'. Er zijn bijzondere gasten, discussiemogelijkheden en uiteraard zal Sybrand Buma aangeven wat het CDA van plan is op dit thema. Bij het ter perse gaan van dit nummer is niet bekend of er nog plaatsen beschikbaar zijn. U kunt dit het best even checken via 070-3424888.

Professor Steenkamp Debattoernooi: 8 april 2017



Wil je in de campagne op weg naar de gemeenteraadsverkiezingen in één dag je debatvaardigheden verbeteren? Heb je in de (raads-) praktijk al wat debatervaring opgedaan en wil je je wel eens meten met andere CDA-debaters, waaronder deelnemers van de Talent Academie? Doe dan mee met het Professor Steenkamp Debattoernooi op zaterdag 8 april 2017 en schrijf je als team in op www.cda.nl/si. Voorwaarde voor deelname: Je hebt een basisdebattraining of de debattraining Sta sterker in het raadsdebat gevolgd.

Op vrijdag 3 maart sluit Buma zijn tournee af in Breda. Die avond is het thema 'een sterke samenleving'. U kunt zich hiervoor nog aanmelden! Dat kan via www.cda.nl/sybrand-door-het-land.

Sybrand Buma was deze campagneperiode bij drie andere grote CDA-verkiezingsbijeenkomsten aanwezig. Bij elke bijeenkomst stond een ander thema centraal. In Drachten ging het over eerlijke economie, in Kronenberg (Limburg) stond het thema 'waarden en traditie' centraal en in Zwolle ging het over 'zorg voor elkaar'.

CDA-gedachtegoed

Online basiscursus CDA-gedachtegoed
Een goede voorbereiding op de campagne gemeenteraadsverkiezingen 2018

Solidariteit, publieke gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap: dit zijn de vier kernbegrippen van het CDA? Wat houden ze ook al weer in? Wat betekenen ze in de praktijk? In de online basiscursus krijg je antwoord op deze vragen. Volg de online cursus in je eigen tempo op een moment dat het jou uitkomt. Informatie kun je altijd terugzoeken als je die in de praktijk nodig hebt: bijvoorbeeld in de gemeenteraad, bij het opstellen van het verkiezingsprogramma of ter voorbereiding van de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018. Meer informatie & aanmelden, zie www.cda.nl/si

Doe mee met een workshop CDA-gedachtegoed

Ga in het nieuwe jaar ook samen met anderen aan de slag met het uitdragen van de kernwaarden van het CDA! Als vervolg op de online basiscursus CDA-gedachtegoed oefen je in deze workshop hoe je de vier kernbegrippen en het mens- en maatschappijbeeld in eigen woorden kunt uitleggen. Ben je campagneleider of -vrijwilliger, of zit je in de gemeenteraad? En vind je het belangrijk om in de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018 de CDA-kernwaarden in gewone taal te kunnen uitleggen? Meld je dan aan voor één van de workshops in je provincie. Meer informatie & aanmelden, zie www.cda.nl/si

Doe mee
en win een
boekenbon van
€17,50!

Verkiezingswoordzoeker

N	B	S	D	U	I	Z	E	N	D	L	E	D	E	N
E	E	Y	R	E	K	K	E	R	T	T	S	J	I	L
G	T	T	G	E	E	I	T	A	R	G	E	T	N	I
N	E	I	N	E	G	N	I	Z	E	I	K	R	E	V
I	R	R	I	U	D	I	Z	N	E	T	S	J	I	L
L	N	U	L	V	P	A	L	A	E	L	R	Z	E	T
E	E	C	E	O	E	S	C	L	A	M	E	A	L	W
T	D	E	K	O	N	I	G	H	I	M	M	I	A	N
H	E	S	K	R	I	D	F	N	T	W	H	E	S	M
C	R	R	I	S	Z	G	E	A	A	E	J	E	T	A
U	L	E	W	C	E	U	E	R	M	G	G	I	I	S
L	A	B	T	H	G	S	T	R	W	I	T	O	R	D
V	N	Y	N	O	D	I	E	H	G	I	L	I	E	V
A	D	C	O	O	U	D	E	R	E	N	J	I	U	D
G	E	E	N	L	E	E	N	S	T	E	L	S	E	L

ASIEL
BETERNEDERLAND
CDA
CYBERSECURITY
DUIZENDLEDEN
EENZAAMHEID
EU
FAMILIE
GEDACHTEGOED
GEENLEENSTELSEL
GEZIN
INTEGRATIE
LIJSTEN
LIJSTTREKKER
MAART
ONDERWIJS
ONTWIKKELING
OUDEREN
REGIO
STEMMEN
UITGANGSPUNTEN
VEILIGHEID
VERKIEZINGEN
VLUCHTELINGEN
VOORSCHOOL
VRIJWILLIGERS

Streep alle woorden weg. Van de letters die overblijven kunt u een woord maken.

Stuur uw oplossing voor 15 maart naar: redactie@cda.nl.

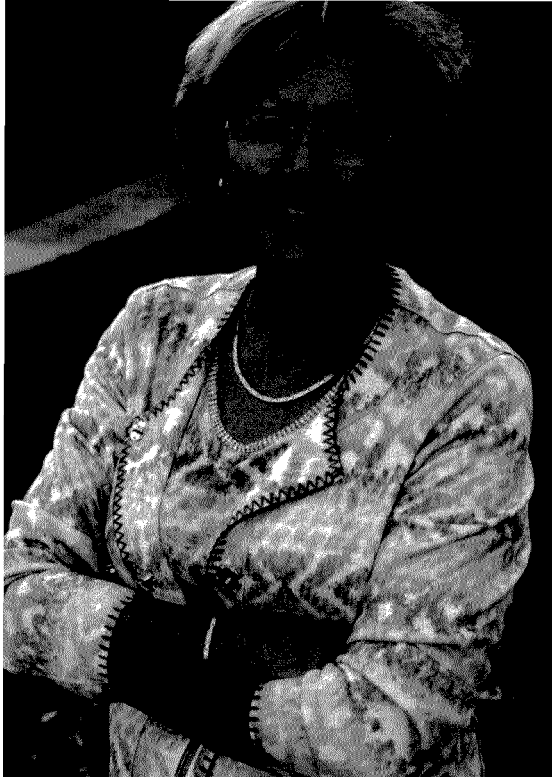
Of: **CDA Redactie**
Postbus 30453
2500 GL Den Haag

Onder de juiste inzenders verloten wij 5 boekenbonnen van €17,50.

De oplossing van de puzzel in het vorige nummer was 'barmhartigheid'.

De winnaars zijn:
J.A. Gordijn-de Jong uit

Oegstgeest, G. van Berkum uit Oosterwolde, Gerla Struik uit Nieuwleusen, Bea Cronenberg uit Wijchen, Mannes Agterhuis uit Wezep.



Burgemeester Jobke Vonk-Vedder

over vrouwen in de politiek:

'Je moet wel keuzes durven maken'

Het CDAV pleit voor meer vrouwen in de politiek en stimuleert vrouwen om hierin actief te worden. In onze nieuwe serie 'Vrouwen in de politiek' komen vrouwen aan het woord die hun plek veroverd hebben. De aftrap is voor Jobke Vonk-Vedder, de nieuwe burgemeester in het Brabantse Halderberge.

Tekst **Sandra van den Nieuwenhof** | Fotografie **Marco Keyzer**

'Later als ik groot ben, word ik een echte burgemeester. Dat zei ik als 10-jarig meisje toen mijn opa locoburgemeester was in Oirschot.' Aan het woord is Jobke Vonk-Vedder, sinds 13 december 2016 burgemeester van de gemeente Halderberge (Noord-Brabant). Jobke werd op haar zestiende lid van het CDJA, werd actief en startte op haar dertigste haar politieke loopbaan voor het CDA in de gemeenteraad in Abcoude. Actief en betrokken zijn bij de samenleving kreeg ze van huis uit mee. Haar moeder zat in allerlei besturen. 'Meedenken over de samenleving betekent meedoen. Ik deed ook bestuurswerk maar in de gemeenteraad kon ik pas echt mee aan de touwtjes trekken.' Ze was tien weken zwanger toen ze voor het eerst wethouder werd in Abcoude. 'Dit was geen probleem. Zwangerschapsverlof was er nog niet. Ik heb zo lang mogelijk doorgewerkt. Ik heb voor de bevalling 2,5 week zwangerschapsverlof gehad en ben veertien dagen erna weer begonnen en nam de baby mee. Na drie maanden kon ik gebruikmaken van de kinderopvang.'

Haar carrière laat zien dat ze ambitieus te werk ging: eerst raads-lid, vervolgens wethouder, daarna lid van de Provinciale Staten (provincie Utrecht), aansluitend weer wethouder en ten slotte burgemeester. Halderberge is de tweede gemeente waarin zij het ambt van burgemeester bekleedt.

'Ik had politieke ambities maar ik stelde het partijbelang steeds voorop. Integer en oprecht zijn, vind ik daarnaast belangrijke uitgangspunten. Deze houding brengt mij ver.'

Lobby

Over het verschil in aanpak en werkwijze tussen mannen en vrouwen in de politiek zegt ze: 'Mannen willen graag vooraan staan. Zeker in de politiek. Ze horen zichzelf graag praten. Mannen kunnen soms moeite hebben dat een vrouw boven hen staat. Vrouwen zijn anders. Vrouwen leggen eerder compassie aan de dag en gaan meer respectvol om met de argumenten van de ander. Ik zie wel dat de verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner worden, mannen

worden meer empathisch. Ik hoef niet altijd vooraan te staan. Ik hou wel van aanpakken, wil dingen naar mij toetrekken maar ik ga niet lopen vechten. Vrouwen moeten geloof in zichzelf hebben en laten zien wat ze kunnen. Zaken goed oppakken, integer opereren en meters maken in de politiek.'

'Vrouwen moeten geloof in zichzelf hebben en laten zien wat ze kunnen'

De lobby om meer vrouwen in de politiek te krijgen is volgens Jobke zeker nog actueel. 'Kijk maar naar de verdeling. Er zijn te weinig vrouwen actief in de politiek. Het is zeker nog nodig om vrouwen te stimuleren. Vrouwen denken minder snel dat ze capabel zijn. Mannen hebben wat dat betreft meer zelfvertrouwen. Vrouwen moeten eerst overtuigd worden dat ze een stap kunnen maken. Vrouwen zien meer de opdracht en vragen

Het CDAV wenst alle vrouwen op onze kandidatenlijst heel veel succes!



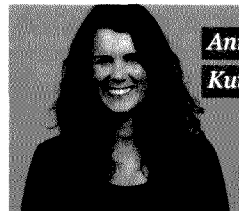
Mona Keijzer



Madeleine van Toorenborg



Hanke Bruins Slot



Anne Kuik



Agnes Mulder



Joba van den Berg



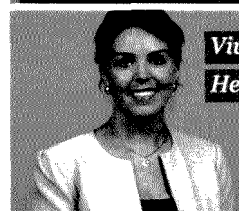
Lenny Geluk



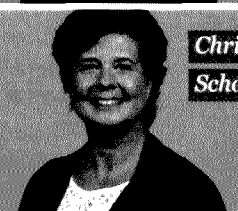
Wytske de Pater



Hilde Palland



Vivianne Heijnen



Chris Schotman



Karin Zwinkels



Esther Hanemaaijer



Marischa Kip



Ria de Korte



Barbara Gardeniers



Hannie van Leeuwen

Wie is drs. Jobke Vonk-Vedder

21 maart 1964, Gehuwd, 2 kinderen. Sinds 13 december

2016 Burgemeester van de gemeente Halderberge

2013-2015 Burgemeester van de Gemeente Aalsmeer

2011-2013 Gemeenteraadslid CDA in de Gemeente

De Ronde Venen

1996-2013 Consultant, facilitair manager bij QSM Europe, Breukelen

2000-2002 en 2006-2010 Wethouder in de Gemeente

Abcoude

2003-2006 Lid Provinciale Staten van Utrecht voor het CDA

1994-2003 Gemeenteraadslid voor het CDA in de gemeente

Abcoude

2007-2013 Voorzitter CDA Vrouwen in de provincie Utrecht

1993 Doctoraal Algemene Economische Wetenschappen

aan de Universiteit van Amsterdam

zich af: "Kan ik dat wel waarmaken?" Daarin moeten we hen steunen. In de politiek zijn er veel onderwerpen. Vrouwen denken dat zij eerst alles over een onderwerp moeten weten, voordat ze er een mening over kunnen hebben. Dat hoeft niet. Je kunt ook je eigen netwerk of deskundigen bevragen. En vervolgens moet je wel keuzes durven maken.'

Activiteiten CDAV

Maand	Dag	Activiteit
Februari	18	CDAV Zuid-Holland in Gouda over 'vrouwelijk leiderschap'.
	24	CDAV Internationaal: bezoek aan Internationaal Strafhof in Den Haag
Maart	8	Bijeenkomst PVO (Politiek Vrouwen Overleg) in het kader van Internationale Vrouwendag
April	5	CDAV Friesland: 'Honderd jaar Vrouwenkiesrecht'
Mei	12	CDAV Noord-Brabant (Eindhoven), met bisschop De Korte, thema: 'Christendom en islam'
	20	CDAV Zeeland: 'Zorgrecreatie'
Juni	17 of 24	CDAV landelijk: Loopbaandag

Nadere informatie verschijnt op: www.cda.nl/cdav



Esther de Lange

Beton

Op de vensterbank van mijn bureau ligt een onooglijk stukje beton. Pas als je weet dat het een stukje Berlijnse Muur is krijgt het waarde. En een lading. 9 november 1989 was wellicht een van de gelukkigste momenten van Europa. Het einde van de tweedeling tussen Oost en West.

Maar er waren andere 9 novembere. In 1938 de Kristallnacht, toen het gitzwarte karakter van het nationaal-socialisme naar de oppervlakte kwam. En op 9 november 2016 werd Europa wakker met de mededeling dat Donald Trump de 45ste President van Amerika zou worden. Europa was altijd een reactie op een 9 november. Na de Kristallnacht en de verschrikkingen die daarop volgden een vredesproject dat door economische samenwerking rust en stabiliteit bracht in West-Europa. Na 1989 een manier om weer naar elkaar toe te groeien, wat bij elkaar hoort op ons continent. Na 16 november 2016 komt de volgende test. Niet: hoe gaan we om met de persoon Trump? Maar: slaagt Europa erin de onvrede, die hier net zo goed leeft, aan te pakken? En de kloof tussen degenen die volop de vruchten plukken van Europa en degenen die dat niet doen te overbruggen. Daar is een ander

Europa voor nodig. Een Europa dat beschermt in plaats van alleen grenzen afbreekt. Geen Europa van alleen markten en munt, maar vooral van mensen. Een Europa ook dat hard kan zijn om onze zachte en kwetsbare waarden te beschermen. En om te voorkomen dat er over onze hoofden heen over ons beslist wordt. Een nieuw Jalta via een handjeklap tussen de alfamannen uit Washington en Moskou moeten we voorkomen. Het stukje grijs beton op mijn vensterbank is daarmee herinnering en aanzet tot actie tegelijk.

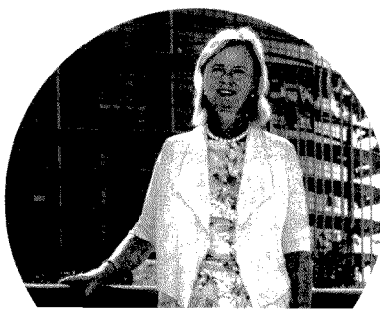
Annie Schreijer-Pierik

Voor een gezonde

toekomst

Gezondheid en leefbaarheid bepalen je leven. En die zaken moeten dus meetellen bij uw keuze in het stembokje op 15 maart.

Of u gezond bent of niet, bepaalt u gedeeltelijk zelf door uw voedsel: minder zout en suiker, meer groenten en fruit. Nederland moet volop voldoende gezond voedsel produceren. Onze partij heeft goede landbouw hoog in het vaandel staan. We willen een echte minister van Landbouw terug, die wél opkomt voor de boeren en tuinders. Een leefbaar platteland met een goede boerenstand is ook om een andere reden goed voor ons aller gezond-



heid. Alleen daar kunt u recreëren in het groen. Wat is er mooier dan wandelen en fietsen temidden van weilanden, akkers en bossen? Hoe gezonder we worden, hoe minder gezondheidskosten. Als we het hebben over antibiotica, blijkt dat ze soms niet meer werken tegen sommige superbacteriën. Over pakweg 10 jaar kunnen er meer doden vallen door bacteriën dan door kanker. Dit is een topprioriteit voor onze gezondheidszorg. In het Europees Parlement ben ik hiermee volop aan de slag. Uiteraard is een gezonde toekomst een gezamenlijke verantwoordelijkheid: van politiek en bedrijfsleven. Maar ook van u. Daarom is het belangrijk dat u 15 maart stemt op een CDA-kandidaat die dit mogelijk maakt.

Lambert van Nistelrooij

Toppositie vasthouden

Het Brabantse ASML is wereldleider in het produceren van chipmachines. De kans is groot dat de chips in uw smartphone of auto geproduceerd is door hun machines. Een schoolvoorbeeld van Nederlands ondernemerschap.

Brainport Eindhoven, met ASML en andere hoogtechnologische bedrijven, geldt als inspirerend voorbeeld in Nederland en elders in Europa. Zij innoveren, produceren, exporteren en dragen fors bij aan ons economisch herstel. Dit vraagt om meer hoger opgeleid technisch personeel. Alle hensen aan dek voor bedrijven zoals ASML. Opleiden is de key. Daarom zet het CDA-verkiezingsprogramma in op alle niveaus, de ROC's en hogescholen. Ook universiteiten zijn volop in



beeld. Samen met de technische universiteiten van Tilburg en Eindhoven en andere stakeholders is een academische opleiding gestart rond 'big data'. Een nieuw terrein, met veel banen in de toekomst. 'Big data' is de nieuwe olie, zo stellen velen. Het Europees BBP kan door 'big data'-toepassingen met 1,9% groeien. Met Stijn Steenbakkers, kandidaat voor de Tweede Kamer, heeft het CDA dit thema op de politieke agenda gezet. Nu springt ook Europa erop met een actieplan en een consultatieronde in alle lidstaten. Heeft u ideeën voor uw stad of regio? De EU-consultatie loopt tot 26 april. Laat het ons weten!

Wim van de Camp

Een open Nederland

Het CDA heeft altijd de open internationale oriëntatie van Nederland hoog in het vaandel staan. Zoals wij zijn verbonden met elkaar zijn we dat ook met de rest van de wereld. Vandaar dat ons land ook geen isolatienistische periode heeft gekend, dat zit niet in onze aard.



Vanwege die verbondenheid is transport vanzelfsprekend essentieel voor ons. Dankzij een van de grootste havens ter wereld, een van de drukste luchthavens van Europa en de grootste binnenvaart sector wereldwijd wordt die verbondenheid mogelijk gemaakt. En daar profiteren wij van, veel van onze economische groei is eraan verbonden. En er is nog zoveel potentie. Zo kunnen de verschillende soorten transport verder op elkaar afgestemd worden. Een container gaat vanuit Rotterdam op een binnenvaartschip, om bij Nijmegen overgeladen te worden op een trein naar Hamburg en dan met een vrachtwagen naar Lübeck. Op deze manier kunnen we files verminderen, uitstoot terugdringen en efficiënter zijn. Dit vergroot onze concurrentiekracht. Maar er zijn ook uitdagingen, Schiphol en KLM onderkennen veel concurrentie van buiten Europa en de Nederlandse havens zien de hoeveelheid schepen teruglopen door de crisis. En als wij deze en andere verbinders verliezen of laten aftakelen, verliezen we ook onze verbondenheid met de rest van de wereld. En zoals wij weten, zij die de verbinding met elkaar verliezen gaan er altijd op achteruit. Maar als ze sterker worden, is dat in ieders voordeel.

Jeroen Lenaers

Oplossingen voor een beter Nederland

Op 15 maart bijt Nederland het spits af voor wat belooft een boeiend Europees verkiezingsjaar te worden. Later in 2017 volgen nog de verkiezingen in Bulgarije, Tsjechië en uiteraard in EU-grootmachten Frankrijk en Duitsland.



Bij mijn collega's in het Europees Parlement merk ik dat ze de aanloop naar de Nederlandse verkiezingen ook met veel interesse volgen. Na de uitslagen van het Brexit-referendum en de Amerikaanse presidentsverkiezingen is men zeer benieuwd hoe de stemming onder de Nederlandse samenleving is. Ook Europa zal ongetwijfeld vaak aan bod komen in de komende verkiezingsdebatten. Grensoverschrijdende vraagstukken zijn in steeds grotere mate ook nationaal en we zien dat onderwerpen zoals de Europese migratieproblematiek ook binnen onze landsgrenzen de gemoederen flink bezig houden. We hebben behoefte aan politici die niet alleen zeggen wat ze gaan doen, maar vooral ook doen wat ze zeggen. Niet polariseren om het polariseren, maar juist naar oplossingen blijven zoeken voor een Beter Nederland. Al die tegenstellingen en uitdagingen in ons land vragen juist om een andere politiek. Als CDA is het onze taak om de kiezer ervan te overtuigen dat de oplossing niet in extremen ligt. Ik heb er alle vertrouwen in dat onze lijsttrekker Sybrand Buma én onze geweldige (kandidaat-)Kamerleden daarin slagen!

Volg CDA Europa online!

Twitter: @CDAEuropa

Facebook: EVPFractie

Instagram: cda_eu

Website: www.cda.nl/europa



Voor een land dat we door willen geven. Doe mee en word lid.

Ik word **proeflid** van het CDA en betaal slechts €19,95 tot 1 januari 2018

Naam

m/v

Adres

Postcode

Woonplaats

Geboortedatum

Telefoonnummer

E-mailadres

Stuur deze bon naar het CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB Den Haag (postzegel is niet nodig) of meld u aan als lid via cda.nl/ikdoemee

Vertrek
Departures



DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Nummer 2 | Juni 2017

↑ ✈️ Gates BC, D59-87
← ✈️ Gates D1-57, EFGH
🛂 Passport control

PASSENGERS
ONLY

*Pieter Omtzigt
over de Brexit*

*De toekomst van
de zorg in Nederland*

*Een halfjaar
Donald Trump*

Themanummer:

*De wereld
om ons heen*



De wereld om ons heen

Steeds verder raakt de wereld om ons heen vervlochten met de wereld dichtbij. Grote conflicten elders hebben gevolgen voor onze eigen regio's. De wereldwijde economische crisis, de Griekse schuldencrisis, oorlogen aan de randen van Europa; steeds ligt de oorsprong van de crisis elders, maar zijn de gevolgen ook in Nederland merkbaar.

Terecht verwachten mensen dat politici hun verantwoordelijkheid nemen, stellen Esther de Lange en Ivo Belet in een interview in dit blad. De opdracht voor de EU is om resultaten te boeken op terreinen waar mensen - terecht - naar Europa kijken voor oplossingen voor grensoverschrijdende problemen.



Esther de Lange en Ivo Belet



Dag van de A

Coverfoto ANP (Frank van Beek)

Inhoud

- 4 Samen
- 9 Opmerkelijke uitslagen
- 10 In beeld: Campagne, verkiezingen en formatie
- 16 Het buitenland raakt ons allemaal
- 19 Studeren in het buitenland
- 23 *Column* Sybrand Buma
- 28 Brexit
- 30 Theologennetwerk
- 31 *Column* Esther de Lange
- 34 Nieuwe Kamerleden
- 38 Griekenland: een lange weg uit de crisis
- 44 Nieuw lid...
- 45 *Column* Ruth Peetoom
- 46 Alles-veranderende stages in de Nederlandse tuinbouw
- 51 *Column* Elco Brinkman
- 52 De uitgangspunten van...
- 54 CDA Europa
- 58 CDA Vrouwen
- 61 Partijnieuws
- 66 *Column* Wopke Hoekstra
- 67 Puzzel

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN



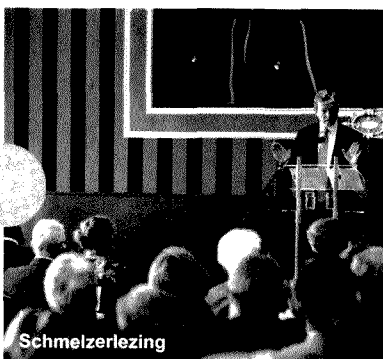
Een halfjaar Donald Trump



De werkplek van...



Lessen uit de verkiezingscampagne



Schmelzerlezing



Nieuwe directeur WI



De toekomst van de zorg in Nederland

Samen

Sara Soldan (25) en Shamsa Muhudin (21) werden door Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF aan elkaar gekoppeld als mentor en mentee, in het kader van het project Refugees@campus. De twee studenten verpleegkunde van de Hogeschool van Amsterdam delen meer dan elkaars ervaringen met studie en stage: 'We hebben beiden een vluchtelingenachtergrond, hebben dezelfde humor en delen dezelfde interesses.' Shamsa vluchtte drie jaar geleden uit Somalië naar Nederland. Sara kwam als peuter met haar ouders mee uit voormalig Joegoslavië. Toen Sara de oproep zag voor studentenmentoren hoefde ze niet lang na te denken: 'Van mijn ouders weet ik dat het heel fijn is als iemand je wegwijs maakt in een land dat je niet kent.'

Sara herinnert zich nog hoe zenuwachtig Shamsa was vlak voor ze stage ging lopen in het AMC: 'Ik zei dat het allemaal wel goedkomt als je openstaat voor wat er komt, initiatief toont en vriendelijk bent. En dat ze niet alles in één keer hoefde te kunnen.' Shamsa: 'Ik heb door Sara alleen maar achten en negens gehaald voor mijn opdrachten. Als ik haar niet had gehad, was het nooit zo goed gegaan. Verder ben ik erachter gekomen dat er eigenlijk niet veel verschillen zijn tussen Sara en mij, ook al hebben we een andere culturele achtergrond.'

SAMEN





Ruth in gesprek met ...

Lotte Schipper

Het CDJA heeft een nieuwe voorzitter: Lotte Schipper uit Amsterdam. Tijdens het CDJA-congres in Groningen, eind mei, nam ze de voorzittershamer over van interimvoorzitter Ard Warnink. Wat heeft ze voor met de jongerenorganisatie van het CDA? Tekst Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Ruth Peetoom: 'Hoe ben jij betrokken geraakt bij het CDJA?'

Lotte Schipper: 'Eigenlijk vooral doordat ikzelf geïnteresseerd raakte in politiek. Op mijn zestiende ben ik een keer een dagje meegelopen met een politiek verslaggever van Trouw, omdat ik dacht dat ik journalistiek leuk vond. Gaandeweg de dag bedacht ik me: eigenlijk lijkt het me veel leuker om antwoorden te geven dan om ze te stellen. Het was voor mij een keerpunt.

Op mijn zestiende wilde ik voor mijzelf een keuze maken voor een politieke partij. Ik heb letterlijk op een zondagmiddag de programma's van alle politieke partijen doorge-

lezen en kwam op basis daarvan uit bij het CDA. Helemaal verrassend was dat niet, ook vanwege mijn christelijke achtergrond, maar toch gaven de programma's op dat moment de doorslag. Ons uitgangspunt van gespreide verantwoordelijkheid vond en vind ik zo mooi onderscheidend. Ik ben er echt van overtuigd dat politiek bedrijven op basis daarvan het beste is. Niet alles bij de overheid leggen, of alles bij het individu, maar de verantwoordelijkheden spreiden, zorgen dat we die gezamenlijk dragen.'

Toen Ruth Peetoom actief werd voor het CDJA woonde ze in Amsterdam, de woonplaats van Lotte Schipper.

Ruth Peetoom: 'Volgens mij was Jack de Vries op dat moment afdelingsvoorzitter van het CDJA in Amsterdam en Joop Wijn zat in de Noord-Hollandse fractie van de CDJA-Raad. Hoewel het CDA in Amsterdam ook toen relatief klein was, hadden ze twee wethouders. Het was een ontzettend mooie tijd waarin ik heel veel geleerd heb en heel veel mensen heb leren kennen die ik later vaak tegenkwam.' **Lotte Schipper:** 'Ook nu is Amsterdam weer een plek met geweldig gedreven mensen, een plek waar de brede volkspartij echt body krijgt. Ondanks dat we er maar een zetel hebben in de raad.'

Drempels wegnemen

Ruth Peetoom: 'Wat zijn je plannen?'

Lotte Schipper: 'Tijdens de campagne voor onze voorzittersverkiezingen werden drie landelijke debatten georganiseerd. Dat is op zich heel leuk en succesvol, maar je trekt daar veel minder publiek mee dan met bijvoorbeeld een goede facebookactie. Mijn campagnefilmpje op facebook is door tweeduizend mensen bekeken. Het geeft denk ik aan dat we op zoek moeten naar nieuwe manieren om jongeren te bereiken.' Lotte wil om deze reden een online platform opzetten, om meer CDJA'ers te betrekken bij het vormen van standpunten.

'Een goede voorzitter moet volgens mij vooral nuchter blijven'

Op dit moment organiseert het CDJA een keer in de maand een politieke avond in Utrecht waarin alle inhoudelijke werkgroepen bij elkaar komen en vergaderen. 'Maar voor veel jongeren is Utrecht ver weg, of is de reis ernaartoe te prijzig. Of het is niet te combineren met een drukke baan. Daarom wil ik ook andere manieren bedenken om jongeren te betrekken. Bijvoorbeeld door introductieweekenden in de regio te organiseren. Nu is er alleen een landelijk introductieweekend, in Den Haag. De landelijke politiek trekt natuurlijk veel jongeren en dat is geweldig, maar voor veel jongeren vormt een weekend in Den Haag ook een drempel. Dus kun je veel beter daarnaast, uiteraard in samenwerking met onze lokale afdelingen, weekenden organiseren in het noorden en zuiden van het land. Zo verlaag je de drempel en kunnen jongeren kennismaken met wat lokaal speelt en hoe je lokaal actief kunt worden.'



Ruth Peetoom: 'Veel jongeren zijn wel geïnteresseerd in politiek, maar worden geen lid. Hoe komt dat?'

Lotte Schipper: 'Dat is volgens mij iets typisch Nederlands. Kijk je bijvoorbeeld naar de politieke jongerenorganisaties in Zweden of Oostenrijk dan zijn dat echt enorme organisaties. Nederlandse jongeren zijn misschien wel iets te rebels; ze willen zich niet snel binden, zich achter een organisatie scharen die over allerlei zaken opvattingen heeft.'

Ruth Peetoom: 'Het CDJA is onafhankelijk van het CDA. Hoe zullen we dat onder jouw voorzitterschap gaan merken?'

Lotte Schipper: 'We zullen straks natuurlijk kritisch kijken naar het regeerakkoord en kijken naar de voor ons belangrijke thema's, zoals de basisbeurs. Maar we zullen ons bijvoorbeeld ook blijven roeren bij congressen. Het CDJA dient altijd veel resoluties in en vaak met succes. Tegelijk is onze samenwerking belangrijk, bijvoorbeeld straks richting de gemeenteraadsverkiezingen.'

Ruth Peetoom: 'Ik geloof dat op het moment ongeveer 150 van onze gemeenteraadsleden jonger zijn dan 32. Ik hoop dat we die naam hoog kunnen houden!'

Lotte Schipper: 'Er zijn er inderdaad heel veel en daar mogen we trots op zijn! Ik zou alle scoutingscommissies in het land willen oproepen vooral door te gaan met het werven en betrekken van jongeren bij hun raadsfracties!'

Diversiteit

Ruth Peetoom: 'Hoe wil je meer jonge jongeren bereiken bij het CDJA?'

Lotte Schipper: 'Ik denk dat we ons vaker moeten laten zien bij scholen. Jammer genoeg is dat in Nederland lastig; scholen willen vaak niet meewerken. Vaak is de reactie: 'Oké, maar alleen als ook de jongerenorganisaties van andere politieke partijen komen.' Terwijl dat in het buitenland veel makkelijker is, daar mag het wel.' Lotte merkt dat veel jongeren weinig weten van het CDA. >>



'Ze hebben soms een heel verkeerd beeld van ons. Dus is het superbelangrijk hen op te zoeken, te laten zien wie we echt zijn en wat we doen.'

'We moeten op zoek naar nieuwe manieren om jongeren te bereiken'

Ruth Peetoom: 'Het CDJA heeft veel leden in de studentensteden, veel hoger opgeleide jongeren. Maar hoe denk je bijvoorbeeld mbo'ers te bereiken?'

Lotte Schipper: 'Dat blijft gewoon lastig. Wat zeker helpt is als we vaker de vergaderzaaltjes verlaten en op andere plekken komen, bijvoorbeeld verenigingen of in het vrijwilligerswerk. Volgende zomer wil ik een summer event organiseren, met allerlei interessante sprekers, journalisten en optredens, in een festivalachtige sfeer. En ik nodig onze leden uitdrukkelijk uit daarbij ook vrienden mee te nemen die geen lid zijn.'

Ruth Peetoom: 'Je bent pas de tweede vrouwelijke voorzitter van het CDJA. En het CDJA heeft, net als het CDA, verhoudingsgewijs weinig vrouwelijke actieve leden. Heb je ideeën over hoe je het CDJA aantrekkelijker kunt maken voor vrouwen?'

Lotte Schipper: 'Dat vind ik een lastige. Ik vind dat kwaliteit altijd de doorslag moet geven. En als je gaat benadrukken dat er meer vrouwen actief moeten worden, ben ik bang dat je juist gaat stigmatiseren.'

Ruth Peetoom: 'Ik denk dat ik dat antwoord vroeger ook gegeven zou hebben, maar ik ben daar in de loop der jaren toch wat anders over gaan denken. Als je bijvoorbeeld kijkt naar het aantal vrouwelijke raadsleden, dat is nog steeds maar 28 procent. Vrouwen moet je vragen voor functies. En ik ben ervan overtuigd dat het ontzettend belangrijk is dat er rolmodellen zijn. Jij kan volgens mij voor de jonge vrouwen zo'n rolmodel zijn.'

Internationale oriëntatie

Ruth Peetoom: 'Je bent behalve voorzitter van het CDJA ook lid van het YEPP-bestuur. Kun je uitleggen wat dat inhoudt?'

Lotte Schipper: 'Klopt, in april van dit jaar ben ik gekozen in het YEPP-bestuur. YEPP staat voor Youth of the European People's Party, het is de jongerenorganisatie van de EVP. Alle jongerenorganisaties van EVP-partijen komen hier samen en probeert het beleid van de EVP te beïnvloeden. Beide functies zijn trouwens goed te combineren. Het werk voor YEPP kost veel minder tijd dan mijn voorzitterschap van het CDJA. Daar ligt ook mijn prioriteit.'

Ruth Peetoom: 'Je hebt veel internationale ervaring opgedaan, onder andere via YEPP en je studies. Breng je daarmee ook wat meer internationale focus mee voor het CDJA?'

Lotte Schipper: 'Het thema interesseert mij enorm, al heel lang. Maar ik vind het juist ook heel leuk om me nu meer met binnenlandse zaken te kunnen bezighouden. Dat is vaak net een stukje concreter, het heeft net iets meer effect op het dagelijks leven.'

Ruth Peetoom: 'Heb je suggesties voor mij?'

Lotte Schipper: 'Poeh, wat een lastige vraag! Heb je al een instagram-account? Dat moet echt wel hoor! En Sybrand ook natuurlijk! Deze eerste week als voorzitter neem ik al mijn volgers mee voor een kijkje achter de schermen. Instagram is één van de meest populaire sociale mediakanalen onder jongeren.' *

Wie is Lotte Schipper?

Lotte Schipper studeerde Europese Studies aan de Universiteit van Amsterdam. Ze is sinds het CDJA-congres van eind mei de nieuwe voorzitter van het CDJA. Ze volgde interim-voorzitter Ard Warnink op. Lotte was eerder internationaal secretaris van het CDJA en daarvoor landelijk secretaris. Lotte Schipper is 24 jaar en woont in Amsterdam.

Mooie uitslagen

1 *Volendam*
Door het Mona-effect wist in Volendam het CDA de PVV te verslaan met 100 stemmen verschil, waardoor het CDA hier de grootste partij werd.

2 *Katwijk*
Het was een nek-aan-nekrace met de VVD, maar het CDA is met 20,1% van de stemmen de grootste partij geworden in Katwijk. Voor het eerst sinds lang!

3 *Almere*
De hoogste relatieve stijging vindt plaats in Almere, namelijk een relatieve groei van 139,7%.

4 *Goes*
Het Joba-effect zorgde in Goes voor 9,6% van de stemmen in 2012 naar 14,5% in 2017.

5 *Biblebelt*
Op de Biblebelt boekt het CDA een bovengemiddelde winst van 4,51%.

6 *Limburg*
Vivianne Heijnen behaalt 15.821 voorkeurstemmen (vooral uit Limburg).

7 *Sittard-Geleen*
In de thuisbasis van Martijn van Helvert was er 5,50% winst aan stemmen.

8 *Aardbevingsgebied*
De inzet van Agnes Mulder voor de inwoners van Groningen vertaalt zich in een sterker CDA.

9 *Vlieland*
Het enige lokale verlies wordt geleden op Vlieland. Daar gaat het CDA van 69 naar 66 stemmen.

10 *Dalfsen*
Maurits von Martels gaat voor 'meer boerenverstand' in de Tweede Kamer en ontving 21.510 voorkeurstemmen. In Dalfsen steeg het aantal CDA-stemmen met 11,53%.

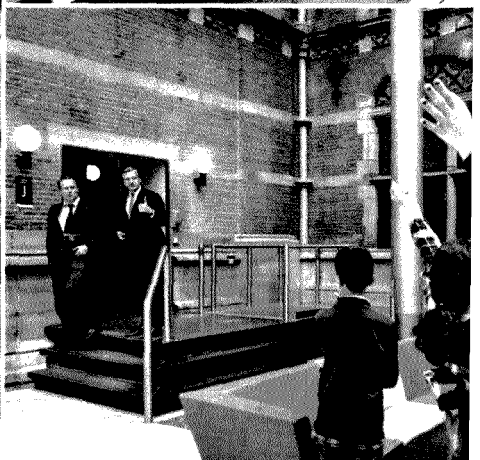
11 *Tubbergen*
In de gemeente Tubbergen heeft het CDA veruit de meeste stemmen gekregen, wel 5.747 stuks, ofwel 41,6% van de stemmen.

In beeld:

en formatie

Fotograaf Leonard Walpot volgde de CDA-campagne op de voet. Alle belangrijke en bijzondere momenten legde hij op geheel eigen wijze vast. Uiteraard was hij ook aanwezig bij de Verkiezingsavond op 15 maart en legde hij vast wat er daarna gebeurde: de eerste fractievergadering in nieuwe samenstelling, de formatie ...

Fotografie Leonard Walpot





Europa en haar inwoners:

In 1957 werd de Europese Economische Gemeenschap opgericht, de voorloper van de Europese Unie. Zestig jaar later zitten er 28 landen in de Europese Unie. Er is al die tijd vrede geweest, maar toch hebben veel inwoners geen vertrouwen in 'Europa'. De Britten stemden zichzelf met de Brexit uit de Unie, en partijen die fel kritisch op het instituut zijn hebben een groeiende aanhang.

Tijd voor een nieuw Europa, menen Europarlementariërs Ivo Belet (CD&V, Vlaanderen) en Esther de Lange (CDA). Zij schreven samen *'De Kloof - Is Europa nog van ons?'*

Tekst Marloes Metaal
Fotografie Europees Parlement



In het boek wordt aan de hand van vijf kloven ingezoomd op de harde uitdagingen waarmee Europa wordt geconfronteerd en vooral hoe ze aan te pakken en te overbruggen, op korte termijn. Resultaten boeken op terreinen waar mensen - terecht - naar Europa kijken voor oplossingen voor grensoverschrijdende problemen, is het devies van de auteurs. 'Kritiek hoort daarbij, maar zeg dan ook hoe het wél moet. En wees eerlijk. Het "Januskop-gedrag" van leiders die in Brussel het ene zeggen en thuis het andere doen draagt niet bij aan het vinden van antwoorden.'

'We verzetten ons tegen het pessimisme'

We krijgen een persoonlijk inzicht in de beleving van beide auteurs bij Europa vroeger en nu. Allebei zijn ze afkomstig uit regio's die een geschiedenis hebben waar de Europese eenwording een belangrijke rol gespeeld heeft. In Belgisch en Nederlands Limburg liggen in het landschap de vroegere scheidslijnen of tekenen van eenwording nog verborgen.

Europa is harder nodig dan ooit, stellen De Lange en Belet, maar het moet wel anders dan nu. Belet: 'We willen ons met dit boek verzetten tegen het pessimisme over en het wantrouwen tegen Europa. Als ik mensen op bezoek krijg hier in het Europe Parlement, dan komen we steevast te spreken over de maandelijkse verhuizing naar Straatsburg, over het ondoorzichtige lobbycircuit en de moeizame besluitvorming. En dat zijn ook zeker obstakels. Wij noemen ze in het boek zelfs 'hardnekkige plagen': zaken die met spoed moeten worden aangepakt, ook omdat ze afleiden van waar het eigenlijk om gaat. Maar wat we in dit boek eveneens willen laten zien is dat er ook kansen zijn, ja zelfs een noodzaak is om een samenwerkend Europa op waarde te schatten en te ontwikkelen.'

De Lange: 'We wilden in een wereld vol oneliners eens laten zien hoe het er in de EU echt aan toe gaat en hoe we concreet en op korte termijn kunnen bijsturen. Daarbij schromen we geen kritiek; onze analyse is vaak hard. Maar we beantwoorden ook de vraag: hoe moet het dan anders? Dat is dit boek geworden. Dat we het samen geschreven hebben heeft een meerwaarde. We kennen elkaar goed omdat je ook in Europa toch vaak je burens zoekt. We zitten uiteraard in dezelfde politieke familie.

CDA en CD&V zijn nauwe partners binnen die grote EVP-groep, maar christendemocraten in Nederland zijn niet hetzelfde als in België, en dat heeft ons ook gescherpt.'

Van intern naar extern gericht

Een van de kloven die in het boek besproken wordt, is de kloof tussen het Europa van de beginjaren en de Unie van de toekomst. De Lange: 'In de beginjaren was Europa nog aan het herstellen van de Tweede Wereldoorlog, maar waren de landen in Europa ook nog leidend in de wereld. De focus van de EU is, logischerwijs, altijd op de economie geweest. Werken aan een interne markt en aan het wegnemen van handelsbarrières. Dat heeft gewerkt, maar de Unie is er niet in geslaagd om zijn inwoners een gevoel van veiligheid te geven.'

'Je ziet nu dat er als een gevolg van dat gevoel van onveiligheid overal mensen opstaan met een agenda van 'Taking Back Control'. Wilders, Le Pen, Trump in de V.S. surfen op hetzelfde ongenoegen, allemaal politici die willen scoren met de boodschap dat een land beter af is als het zich zoveel mogelijk afzet tegen internationale samenwerking. Maar het schrijvende is dat je zeker als Europees land het tegenovergestelde bereikt; werk je niet samen, dan word je uiteindelijk een speelbal van landen als China, India en Rusland. Juist op terreinen als migratie, veiligheid en economie, verlies je dan grip op wat je wilt behouden.'

'Europa wordt een speelbal als we onszelf niet herpakken'

Europa moet niet zo naïef zijn

De Europese markt is juist te versnipperd, betogen de auteurs in het boek. Als je economische activiteit en innovatie in je landen wilt houden, en tegelijk een standaard wilt kunnen zetten op het gebied van duurzaamheid en mensenrechten, zul je bedrijven moeten hebben die zich internationaal kunnen meten met de Amerikaanse, Chinese en Indiase tegenhangers. Belet: 'Op dit moment beantwoorden eigenlijk alleen Airbus en het GPS-Galileo-project hieraan in Europa, dat is volstrekt onvoldoende.' Bedrijven die kleiner zijn dan de grootste internationale spelers zijn kwetsbaar voor overnames bijvoorbeeld, >>

en daarmee ook voor het verliezen van hun waarde voor Europa. 'Dan bepalen de internationale grootmachten de standaard voor duurzaamheid, werkomstandigheden en prijs.'

De auteurs pleiten voor meer onvervalst Europees en nationaal patriottisme. 'We zijn veel te naïef geweest. Europa kan wel wat meer patriottisme gebruiken. *Buy European!* Waarom rijden er Chinese bussen op Europese luchthavens? Waarom staan we toe dat China in Griekenland een haven koopt en vervolgens met Europese subsidie een spoorlijn aanlegt naar een voor hen belangrijk afzetgebied? Is dat wel in ons belang? Daarover wordt gek genoeg nog amper een discussie gevoerd. Onze beste voetbalclubs worden momenteel opgekocht door bedrijven die indirect in handen zijn van de Chinese overheid. Bedrijven worden de markt uitgedrukt door Chinese dumping die de Chinese overcapaciteit moet opvangen. De productie daar dendert door, vaak met lagere milieustandaarden en onvoldoende

bescherming van werknemers. Uiteindelijk leidt dit tot het sluiten van productie hier, en daarmee ook tot verlies van innovatie, werkgelegenheid en winst. Bij een dergelijke gang van zaken horen we ons niet zomaar neer te leggen. Europa moet vooral strategischer gaan denken.'

*Kritiek mag best,
maar zeg dan ook
hoe het wél moet*

Aan onze buitengrenzen wordt gevochten

Een bloeiende economie en kwaliteitsvolle banen, dat moeten uiteraard topprioriteiten zijn voor Europa, maar internationaal beleid is even belangrijk. Binnen de EU mag de vrede dan voor velen vanzelfsprekend zijn, aan de grenzen van Europa wordt gevochten. Oekraïne, het Midden-Oosten, Noord-Afrika: allemaal brandhaarden aan onze grenzen.

Naast onveiligheid wereldwijd, levert dat grote vluchtelingenstromen op. Die opdracht kunnen we alleen gezamenlijk Europees robuust aanpakken, stellen De Lange en Belet. De poorten openzetten kán niet, economisch niet en ook veiligheidstechnisch niet. Tegelijkertijd moeten mensen die vluchten voor oorlog en vervolging wel ergens terecht kunnen. De christendemocraten pleiten voor veel meer registratie aan de buitengrens en het steviger bewaken van de buitengrenzen van Europa. 'Tegelijkertijd merk je ook binnen Europa dat het moeilijk ligt en dat niet alle landen meewerken aan een oplossing. Hongarije gooit nu de deuren dicht. In 1956 waren dát de vluchtelingen die een heenkomen zochten, dat lijken ze vergeten te zijn.'

'Solidariteit met open grenzen kan niet blijven duren. Als we onze Europese waarden, die we anderen voorhouden, overeind willen houden en echte vluchtelingen willen beschermen, dan moet de EU snel bijkomende stappen zetten voor betere grensbescherming en een snelle identificering van vluchtelingen en migranten. Wie zachte waarden wil beschermen, moet ook hard kunnen zijn.' Europa is een economische reus maar een militaire dwerg, stellen De Lange en Belet. Dat kunnen we ons niet langer veroorloven. De tijd van soft power ligt achter ons. Het is tijd voor harde, robuuste ingrepen. Dat brengt risico's met zich mee die een aanpak vereisen. 'We hebben de mogelijkheden voor een zeeblokkade rond Libië, maar we doen



het niet. En dat kost elk jaar duizenden mensenlevens. Dat mogen we en willen we niet tolereren.'

Vluchtelingenstromen

Belet: 'De vluchtelingenstromen zijn een immense opdracht voor de EU-lidstaten. De gezamenlijke aanpak is de enige optie. Wij zijn in een opvangkamp in Jordanië geweest, dat beneemt je de adem. Er is niets voor de kinderen, ze moeten in shifts naar school omdat het er zoveel zijn. Het is uitzichtloos en de meesten willen dolgraag terug zodra het veilig is. Om het verder doorreizen te voorkomen, zou je daar als Europa in moeten investeren; zorgen dat het leefbaarder wordt. Ook kun je afspraken maken met landen als Jordanië, maar ook Egypte, over het opvangen van vluchtelingen daar. Koppel vluchtelingenbeleid aan je economisch en je ontwikkelingsbeleid. En doe dan ook boter bij de vis.'

Over de Turkijedeal zijn de Europarlementariërs duidelijk; die heeft rust gebracht en mensenlevens gered, maar er is niet voldoende gebruikgemaakt van die relatieve rust om te investeren in landen van herkomst, in registratiecentra in Afrika en in het verder versterken van de grenswacht op de Middellandse Zee. Er zijn belangrijke stappen gezet, maar landen leveren nog steeds veel minder dan ze beloven. 'Ondertussen investeert Europa 3 miljard euro in de opvangkampen voor vluchtelingen op Turks grondgebied. Daar is in de beeldvorming veel ruis over ontstaan, maar er is goed na te trekken waar dat geld naartoe is gegaan. Het geld wordt beheerd door NGO's die werkzaam zijn op het terrein.' Dan nog zijn er situaties zoals in de Griekse detentiekampen waarvan beelden afgelopen winter de wereld over gingen. De Lange: 'Dat is ronduit vreselijk, maar dat was lokaal falend beleid. De middelen waren er maar werden door lokale issues niet ingezet. Logisch dat dat afstraalt op het hele beleid, maar niet helemaal terecht. Niet alles was slecht. De situatie op het terrein is intussen grondig verbeterd, al blijft er nog veel te doen.'

Kopgroepen inzetten

Om Europa in beweging te krijgen is het volgens De Lange en Belet nodig om met kopgroepen te gaan werken. Als een beweging niet met 28 landen gemaakt kan worden, dan maar eerst met 10, of 15. Dat zijn niet per se op elk terrein dezelfde landen. Belet: 'Je ziet dat er op allerlei terreinen samenwerkingen zijn; innovatie, handel, veiligheid. Bouw die samenwerkingen verder uit. Wie wil, kan eventueel later mee op die trein springen.'



Deze politiek van meerdere snelheden ligt gevoelig, maar het is ten minste een aanpak die de zaken in beweging brengt. Een kleine kopgroep kan ook onderwerpen agenderen waar nog niet iedereen warm voor loopt, stellen de auteurs. De Lange: 'Grote veranderingen beginnen bij iemand die iets op een agenda durft te zetten. Als we iets aan de maandelijkse verhuizing naar Straatsburg hadden willen doen als Nederland, dan had Rutte dat tijdens het voorzitterschap moeten agenderen. Maar hij agendeerde helemaal niets, liet het compleet lopen. Zo kom je nergens.'

Europa is nodig om ook in de toekomst veiligheid en welvaart binnen haar grenzen te kunnen bieden. Maar om dat te kunnen doen moet ze zichzelf wel heruitvinden. Regelgeving op een ander niveau, met inzet van kleinere samenwerkingen, en zonder de naïviteit van eerder. 'We blijven Europa met overtuiging verdedigen. Er gaat veel fout, en dat mag ook benoemd worden, maar we willen tegelijk concrete antwoorden op de vraag hoe het dan wél verder moet. Daarover hoort de discussie te gaan.'

Lezersactie: 'De Kloof' met korting!

U kunt 'De kloof' nu bestellen met een korting van €2,50. U betaalt dan slechts €17,49 in plaats van €19,99. Bovendien betaalt u geen verzendkosten. Surf naar www.lannoo.be/de-kloof en gebruik de kortingscode *cdakloof* in het winkelmandje.

Deze actie is alleen geldig via de webshop van Lannoo, tot 31/8/2017 of zolang de voorraad strekt.

Het buitenland raakt ons allemaal

Als we om ons heen kijken dan lijkt het wel of de wereld in brand staat: aanslagen, conflicten, vluchtelingen, armoede en een opwarmende wereld. Veel Nederlanders maken zich oprecht zorgen over hun toekomst. Is dit een wereld die we willen doorgeven? Er moet nog een hoop veranderen en het CDA is dé partij die ook internationaal het verschil maakt. Buitenland is voor onze partij binnenland! Tekst Efstathios Andreou

Aanslagen

Het is elke keer weer een schok te vernemen dat er een aanslag is gepleegd. Het is hartverscheurend om al die onschuldige omgekomen mensen, waaronder zoveel kinderen, en hun ontroostbare geliefden te zien. Alleen al dit jaar in Europa: Londen, Manchester, Stockholm, Sint-Petersburg, weer Londen, Parijs en Istanboel. Vorig jaar kwamen in Europa tweehonderd mensen om het leven en in Afrika en het Midden-Oosten doodden terroristen een schrikbarend aantal van achtduizend onschuldige burgers. Terroristische organisaties als ISIS, Boko Haram, de Taliban en Al-Qaida, die zeggen door de islam te worden geïnspireerd, maar vooral moslims tot slachtoffers maken, proberen keer op keer dood en verderf te zaaien en verdeeldheid te creëren in de wereld. In deze zorgelijke tijd is het bemoedigend dat veel mensen voor hoop kiezen in plaats van angst, in de strijd tegen extremisme gezamenlijk optrekken en vooral geen groepen mensen uitsluiten in onze samenleving.

Conflicten en vluchtelingen

Ook de verschrikkelijke beelden van brandhaarden als Syrië staan in ons geheugen gegrift. Al zes jaar woedt er een vreselijke oorlog in Syrië die zo'n half miljoen mensenlevens heeft gekost en 11 miljoen Syriërs van huis en haard heeft doen vluchten. Maar ook in Irak waar er een heftige oorlog plaatsvindt tegen ISIS. Voor het oudste conflict in het Midden-Oosten, het Israëliësch-Palestijns conflict is nog steeds geen oplossing gevonden en de Arabische lente in Noord-Afrika heeft niet helemaal gebracht wat men hoopte. Ook zijn er nog veel andere conflicten in Afrika.



Efstathios Andreou is DB-lid van het CDA. Hij is diplomaat met plaatsingen zowel op Nederlandse ambassades (Kazachstan, Griekenland, plaatsvervangend ambassadeur in Albanië) als ook op het ministerie van Buitenlandse Zaken (Rusland en China) en internationale verkiezingsmissies (Oekraïne, Wit-Rusland).

Het is schrikbarend dat 65 miljoen wereldburgers momenteel op de vlucht zijn. Dit heeft ook enorme gevolgen voor Europa omdat twee van de meest onrustige gebieden in de wereld in de buurt liggen: het Midden-Oosten en de Sahel-gordel. Uit onderzoek blijkt dat wereldwijd 400 miljoen mensen willen emigreren als zij de middelen hiervoor zouden hebben. Het migratievraagstuk wordt in de komende jaren dan ook alleen maar urgenter. Ook door de stijging van de wereldbevolking in deze eeuw van 7 naar 11 miljard mensen. Er moet weer perspectief komen voor onze mede-wereldburgers in nood door de oorzaken van de conflicten en migratie weg te nemen. Wereldwijd zullen landen de krachten moeten bundelen om deze problemen op te lossen. De wereld is immers van ons allemaal en elk leven in de wereld is hetzelfde waard.

Betere wereld

Na het zien van al deze zorgwekkende beelden zou je bijna vergeten dat we het wereldwijd in veel opzichten nog nooit zo goed hebben gehad. Mensen worden twee keer ouder dan aan het begin van de twintigste eeuw, de kindersterfte, de armoede en het analfabetisme zijn wereldwijd door de jaren heen allemaal gehalveerd. En als we naar ons eigen landje kijken dan staan we in alle internationale ranglijstjes in de top. Daar mogen we best trots op zijn. Toch kunnen we in een snel veranderende wereld niet op onze handen zitten en met onze rug naar de dijken gaan staan. We raken als Nederland anders onze topositie kwijt. Zeker nu de politieke en economische macht steeds meer naar het oosten verschuift, landen in Latijns-Amerika en Afrika een razendsnelle inhaalslag maken, Brexit nadert en de VS economisch isolationistisch opstelt. Daarnaast zien niet alle Nederlanders deze mooie ranglijsten in hun dagelijks leven terug. Economisch mag het dan wel beter gaan, maar Nederlanders maken zich steeds meer zorgen over: immigratie en integratie, onze Nederlandse identiteit, de ruwe manier van samenleven en de veranderingen in de gezondheids- en ouderenzorg. Mensen willen concrete oplossingen voor hun zorgen én voor die van hun naasten. Bijvoorbeeld voor de 1 miljard extreme armen die gevoed en gekleed moeten worden, de 60 miljoen vluchtelingen die snakken naar onderdak, de bescherming van 700 miljoen kinderen die gedwongen worden om te trouwen en de 120 miljoen slachtoffers van seksueel geweld, voor de 168 miljoen kindarbeiders en 250 miljoen christenen die worden vervolgd om hun geloof. Denk ook aan nieuwe risico's op conflicten door de klimaatverandering: tekorten aan water, smeltende ijskappen met als gevolg nieuwe claims van de gronden en olievorraden daaronder. Als rentmeesters van deze aardbol

kunnen wij de opwarming van de aarde en de klimaatverandering niet doorschuiven naar volgende generaties.

Sterker Europa

Al deze grote problemen kunnen alleen maar internationaal worden opgelost. Meer dan ooit is een sterker Europa nodig dat in zwaar weer is beland en momenteel op haar grondvesten schudt. Het fundament van het Europese huis, dat zestig jaar geleden is gelegd, moet worden gereviseerd, anders kan het niet meer goed functioneren. Niet omdat het behoud van het huis Europa een doel op zichzelf is, maar omdat het een noodzakelijk middel is om gezamenlijk problemen op te lossen. Oplossingen voor problemen waar Nederlanders tegenaan lopen. Het CDA moet als één van de 'founding parties' van Europa en lid van de grootste Europese familie, de Europese Volkspartij, net als destijds de christendemocratische grondleggers van Europa, Schuman, Adenauer en De Gaspari deden weer het voortouw nemen bij de bouw van een toekomstbestendig Europa. Zoals Robert Schuman bij de oprichting al aangaf: 'Wie het niet aandurft om het slechte aan te pakken, zal het niet lukken om het mooie te beschermen'.

Het CDA ziet het EU-lidmaatschap niet als een soort ANWB-lidmaatschap, die alleen wordt ingeroepen als er pech is, maar gelooft in solidariteit naar onze mede-Europeanen toe. Samen werken voor een vreedzaam, verenigd en welvarend Europa. Binnen onze partij zijn veel CDA'ers vanuit ons christendemocratische gedachtegoed internationaal actief. Er zijn verscheidene buitenlandcommissies, landelijk en provinciaal, maar ook onze jonge CDJA'ers, denken mee over oplossingen voor de toekomst en via onze Eduardo Freistichting trainen CDA'ers al meer dan 25 jaar onze zusterorganisaties in democratieën in ontwikkeling. Als brede volkspartij vindt het CDA het belangrijk dat onze leden – met verschillende achtergronden – meepraten. Het is namelijk van essentieel belang dat niet alleen internationaal georiënteerde CDA'ers over het buitenland nadenken. Het buitenland raakt ons allemaal.

Na de zomer organiseert het CDA verschillende Europa-debatavonden in het land met Europarlementariërs en andere interessante sprekers met als doel juist uw stem te horen. Samen kunnen we namelijk werken aan een wereld die we wel kunnen doorgeven! *

Kijk voor meer info op

www.cda.nl/internationaal

www.facebook.com/cdainternationaal

Twitter: @Andreou_NL

Sinds 1954 een begrip!

Midgetgolf tuinen

Lage Vuursche

Een onverwacht
Leuke dag uit
voor jong en oud!

www.midgetgolftuinen.nl



Johannes studeerde in het buitenland:

'Eén van de betere keuzes in mijn leven'

Johannes ten Hoor (25) kijkt er met heel veel plezier op terug. Na zijn studie filosofie in Utrecht, vertrok hij in 2015 naar Antwerpen voor een tweede masteropleiding. 'Ik wilde meer empirisch onderzoek en politiek. In Nederland vond ik geen geschikte studie, maar wel bij de Universiteit van Antwerpen. Bovendien was het collegegeld voor een tweede studie er lager.' Tekst Kees Bos



Voor Johannes was ook belangrijk dat Antwerpen dichtbij ligt, want hij was toen hoofdredacteur van het CDJA-blad *Interruptie*. 'Studeren in Antwerpen leek dus een heel logische stap. Maar toen de dag aanbrak om te verhuizen, sloeg de angst mij om het hart: *Waar ben ik aan begonnen? Waarom verlaat ik mijn vrienden in Utrecht, ik ken niemand in Antwerpen!* Terugkijkend was het een van de betere keuzes in mijn leven. Heel leerzaam.'

Wat vind je leerzaam aan een studie in het buitenland? 'Vooral het verschil in cultuur en mentaliteit. In Antwerpen spreken ze ook Nederlands, maar toch anders. Vlamingen zijn ook veel voorzichtiger. Die leggen hun gevoel en mening niet direct op tafel, zoals wij. Daar moest ik erg aan wennen. Ik dacht regelmatig: *Gast, zeg nu eens wat je wilt!*'
Zo alleen in een andere stad leer je ook jezelf kennen. Het is mooi om te merken dat je best nieuwe vrienden kunt maken. Dat gaf mij meer zelfvertrouwen.'

Hoe ben je vertrouwd geraakt met de stad en de studie? 'In de eerste weekenden ben ik op pad gegaan om de stad te fotograferen. En ik nam een bijbaan bij de universiteit: ik hielp mee de conferentie EuroSim 2016 te organiseren voor 200 studenten, met simulaties van politieke debatten in het Europees Parlement en de Europese Commissie. Na verloop van tijd ergerde ik me soms zelfs aan Nederlanders. Zit je op een terras, hoor je ze op honderd meter luid roepen en lachen: dan komt daar het zoveelste Nederlandse vrijgezellenfeest voorbij. Tja, dan dacht ik wel even: hier hoor ik niet bij hoor, haha.'

Zou je anderen adviseren om over de grens te studeren? 'Ja absoluut! Het is leerzaam om jezelf uit te dagen in een nieuwe omgeving. Een beetje buitenland is goed voor je. De EU helpt bij het studeren in het buitenland. Ik heb er zelf geen gebruik van gemaakt, maar studenten kunnen via het Erasmus+-programma een deel van de studie doen of stage lopen over de grens.'
Wie dat wil krijgt een EU-beurs als tegemoetkoming voor de reis- en verblijfskosten. En hoeft geen extra collegegeld te betalen aan de gastuniversiteit.

Johannes rondde in anderhalf jaar zijn tweede master in Antwerpen af, met succes. Sinds oktober werkt hij in Utrecht bij Berenschot als junior consultant Werk en Inkomen. 'Een supertoffe baan. Onverwacht kwam mijn buitenlandervaring nog goed van pas. Een aantal collega's zocht iemand die de Vlaamse politiek en cultuur kende, voor een klant in Antwerpen. Samen met een collega uit Brussel werd ik bij die opdracht betrokken. Dat viel in zeer goede aarde. En ik kon nog even een 'pintje pakken' bij mijn favoriete studentencafé Kassa 4 aan de Ossenmarkt.'



Een halfjaar

Donald Trump

'It is me what!' Historische woorden van oorlogspremier Gerbrandy. Er zit een President in het Witte Huis die er geen been in ziet staatszaken en zakelijke belangen te vermengen, beleid voert via zijn twitteraccount (voor zover er van enig consistent beleid sprake is), die de Duitse Bondskanselier voor de verzamelde wereldpers een handdruk weigert en het Klimaatakkoord van Parijs opzegt. De leider van het machtigste land ter wereld vindt zijn persoon en ego belangrijker dan het hoge ambt dat hij bekleedt en dan is het oppassen geblazen.

Tekst Jaap de Hoop Scheffer | Fotografie ANP (Justin Lane, Evert-Jan Daniels)

Een Amerikaans president dient consequent en voorspelbaar te zijn in zijn beleid en heeft niet de luxe om posities in te nemen op basis van de waan van de dag. Dit geldt zeker op buitenlands politiek terrein, waar een verkeerde inschatting van de bedoelingen en ambities van een groot land als de VS tot ongewenste confrontaties kan leiden. De stresstest voor leiders komt bij grote internationale crises. Tijdens de Cuba-crisis van 1962 overwon uiteindelijk de rede en werd de wereld een (nucleair) conflict bespaard. De geglobaliseerde wereld van

onze eeuw met de VS en China als machtigste staten kent helaas vele potentiële brandhaarden waar tijdens grote spanningen leiderschap zal worden gevraagd. Een onvoorspelbaar leider in een totaal geïsoleerd Noord-Korea dat intercontinentale raketten test die mogelijk van een kernkop kunnen worden voorzien, vraagt om een Amerikaanse president die niet wordt afgeleid door permanente gevechten met de media en door het Witte Huis waar rivaliserende facties met elkaar overhoop liggen.



Wat staat ons als Europeanen te doen in deze situatie? Met een spandoek op het Malieveld gaan staan en hard 'boe' roepen lucht misschien op, maar is natuurlijk niet voldoende. Donald Trump is een democratisch gekozen president en wij zullen de betrekkingen met onze belangrijkste bondgenoot moeten onderhouden. De politieke, militaire, maar ook zakelijke belangen zijn veel te groot voor onverschilligheid van onze kant. De regering-Trump heeft op het terrein van internationale veiligheid twee 'traditionalisten' op sleutelposities: de nationale veiligheidsadviseur McMaster en de Secretary of Defense Mattis. Goed om te investeren in deze mensen. Zij kennen de NAVO en staan positief ten opzichte van de Europese Unie waar hun president gemengde berichten afgeeft. Laten wij hopen dat deze beide adviseurs het volhouden en de president waar mogelijk op koers houden.

'Europa, doe zelf ook eens wat'

Aan spanningen en conflicten aan de randen van de Europese Unie geen gebrek. Een assertief en soms agressief Rusland, een uiterst gewelddadig en sektarisch Midden-Oosten, een uiteengevallen Libië, grote migratiestromen, onzekerheid over de positie van de Verenigde Staten. Als er ooit een moment was voor de EU om zichzelf serieus te nemen dan is het toch wel nu, zo zou ik denken. President Trump slaat op één punt de spijker op de kop. De Europese NAVO-bondgenoten hebben achter de brede rug van de VS decennia lang een 'free lunch' genoten op defensiegebied. Permanent is er bezuinigd met alle gevolgen van dien. Krijgsmachten in deplorabele staat is wat Europa rest en dat geldt ook voor Nederland. In een majeur conflict met Rusland (artikel 5 van het NAVO-verdrag) zullen de Amerikanen hun medeverantwoordelijkheid zeker nemen maar het woordje 'mede' is hier cruciaal. De houtje-touwtje Europese krijgsmachten maken geen sterke en overtuigende NAVO en schrikken Rusland niet voldoende af om nieuwe avonturen te overwegen.

De EU zal zichzelf op defensiegebied moeten herpakken. President Obama sprak al over de VS 'leading from behind', diplomatiek jargon voor: 'Europa, doe zelf ook eens wat' en dit zal onder president Trump niet anders zijn. Dit is een grote opgave, zeker na de Brexit. We kunnen ervan verzekerd zijn dat bij conflictueuze situaties in bijvoorbeeld de Sahel waar de terroristische dreiging toeneemt, of op de Westelijke Balkan waar de politieke instabiliteit en de spanning groter worden, mede ten gevolge van Russische inmenging, de Europese Unie de eigen militaire broek zal moeten ophouden. Het Witte

Huis zal in dit soort gevallen de telefoon niet opnemen zoals president Clinton dat uiteindelijk wel deed om een einde te maken aan de verschrikkelijke Balkan-oorlogen in de jaren negentig van de vorige eeuw.

De kracht van Amerikaanse instituties

Terug naar de VS: Tijdens een recent bezoek aan Washington overheerste bij mijn medereizigers en mijzelf somberheid over de koers die dit machtige land onder leiding van deze onvoorspelbare president zou gaan volgen. En hoewel deze stemming door onze Amerikaanse gastheren in grote lijnen werd gedeeld, relativeerde de invloedrijke Harvard-hoogleraar Internationale Betrekkingen Prof. Joseph Nye ons pessimisme met het uitspreken van zijn vertrouwen in de kracht van de Amerikaanse Instituties. En inderdaad: de rechterlijke macht heeft de vreemde en ondoordachte 'admission bans' voor mensen uit bepaalde (islamitische) landen tot tweemaal toe geblokkeerd, de vrije pers doet zijn werk en speurt als in de hoogtijdagen van Woodward en Bernstein naar al dan niet geheime contacten met de Russen; er is inmiddels een 'Special Counsel' aangesteld met uitgebreide bevoegdheden ten aanzien van de mogelijke Rusland-connectie en het ontslag van FBI-directeur Comey. We kunnen wachten op het moment dat in het Huis van Afgevaardigden en de Senaat ook bij de Republikeinen stemmen zullen opgaan die de president (immers alleen in naam Republikein) zullen willen corrigeren. Nye heeft gelijk: de Instituties doen hun werk, zoals dat hoort in een democratie en dat geeft hoop.

En hier zijn we bij de kern van het verhaal en onze ongerustheid: een Amerikaanse president, leider van de vrije wereld, die niet de overtuiging heeft en ook uitdraagt dat de Verenigde Staten en Europa door gemeenschappelijke waarden verbonden zijn en dat instituties als EU en NAVO derhalve waardengemeenschappen zijn, heeft met Europa een probleem. Mensenrechten, verbod op martelen, ontwikkelingssamenwerking en respect voor de rechtsstaat behoren kernbegrippen te zijn aan beide zijden van de Atlantische Oceaan. Europa kan niet zonder de Verenigde Staten. Het omgekeerde is even waar. Er staat veel op het spel. *

Je loopt hier dagelijks door de geschiedenis

Henk Jan Ormel was 20 jaar dierenarts en daarna 10 jaar Kamerlid voor het CDA. Sinds 2012 werkt hij als adviseur bij de FAO, de Wereld Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN, in Rome.

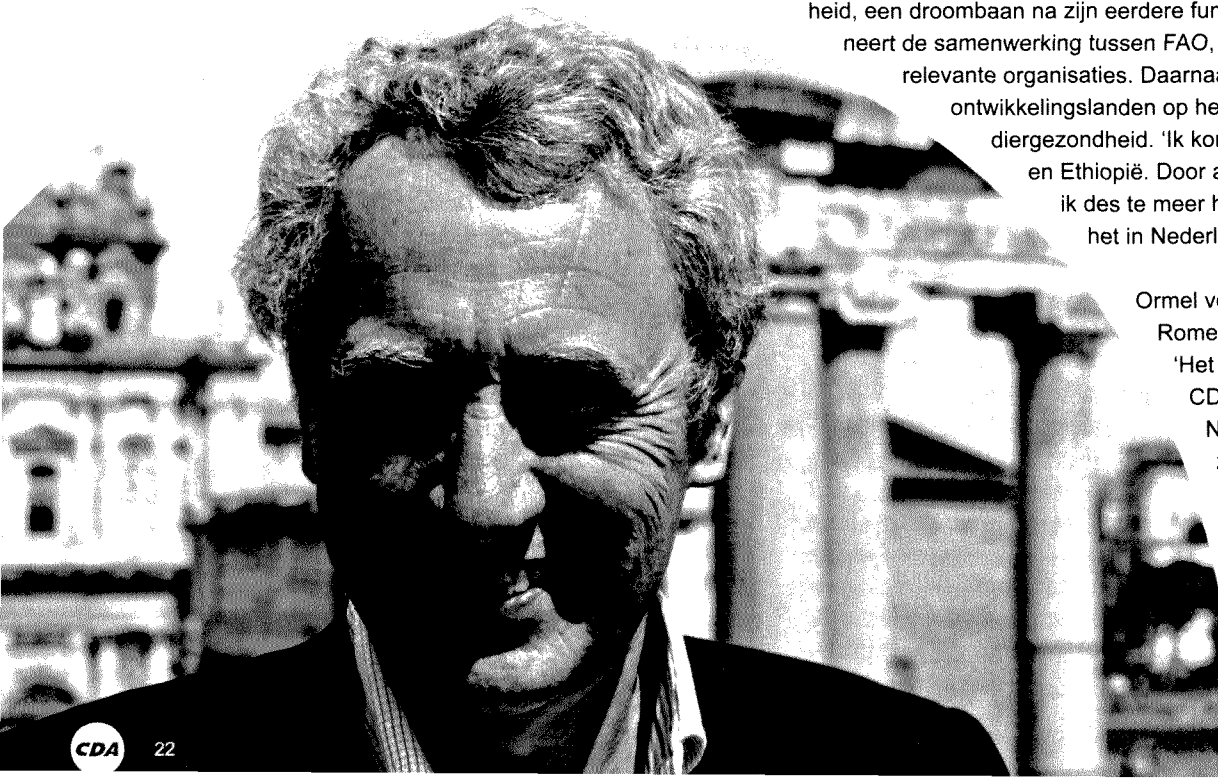
De FAO heeft als doelstelling om honger de wereld uit te krijgen door op een duurzame manier voedsel te produceren voor een groeiende wereldbevolking. Ormel: 'De komende drie decennia groeit de wereldbevolking van 7 naar 9 miljard, en de vraag naar dierlijke eiwitten zal naar verwachting met 70% toenemen. Het is een grote uitdaging om de wereldbevolking duurzaam te kunnen blijven voeden. De Nederlandse landbouwsector is daar een gidsland in, juist vanwege onze kennis over duurzaam intensiveren.'

'Nederland is gidsland als het gaat om duurzame landbouw en veeteelt'

'Ik mis het Gelderse platteland, maar Rome is een prachtige stad. 's Avonds lopen we met onze hond vaak nog een rondje om het Colosseum, dat is toch wel een enorm voorrecht. In mijn straat ligt de oudste verdedigingsmuur van Rome, uit de 4e eeuw voor Christus. Je loopt hier letterlijk door de geschiedenis. Ik maak me wel zorgen over Italië: de economie stagneert, de politiek zit in een impasse en de bureaucratie verstikt de samenleving.'

Ormel werkt op het snijvlak van politiek en diergezondheid, een droombaan na zijn eerdere functies. Hij coördineert de samenwerking tussen FAO, WHO en andere relevante organisaties. Daarnaast adviseert hij ontwikkelingslanden op het gebied van diergezondheid. 'Ik kom net uit Myanmar en Ethiopië. Door al die reizen beseft ik des te meer hoe goed we het in Nederland hebben.'

Ormel voelt zich ook in Rome een CDA'er. 'Het is goed dat CDA'ers ook buiten Nederland actief zijn. Voor het CDA is het belangrijk om die mensen betrokken te houden bij het CDA, een internationale blik is verfrissend.'



Sybrand Buma

Voor een land dat we door willen geven



Op 15 maart brachten 1,3 miljoen Nederlanders hun stem uit op het CDA. De uitslag betekent dat het CDA nu met 19 leden in de Tweede Kamer is vertegenwoordigd. Een fantastische uitslag, waaraan heel veel CDA'ers door het hele land hebben bijgedragen.

Het CDA als brede volkspartij

Met z'n allen hebben we een andere campagne gevoerd dan we lang gewend waren. Uitdagend en sprankelend - denk bijvoorbeeld

aan de campagnespots. Maar de campagne was ook inhoudelijk krachtig. Het CDA is naast gewone Nederlanders met hun oprechte zorgen gaan staan.

'Het CDA is naast gewone Nederlanders gaan staan'

In het verleden hebben we als CDA misschien nog wel eens de neiging gehad om met een meer bestuurlijke boodschap de kiezer te benaderen. Om de Haagse werkelijkheid nog eens aan de kiezer uit te leggen. Maar de afgelopen jaren is door de hele partij gebouwd aan een authentiek verhaal dat past bij het CDA als brede volkspartij. Ik noem thema's als waarden en traditie, immigratie en integratie, de dreigende verbrokkeling in de samenleving en de toekomst van de zorg.

De grote uitdagingen van vandaag

Toen ik in de maanden voorafgaande aan de verkiezingen op pad was, merkte ik hoezeer mensen in Nederland onzeker zijn over de

toekomst en over de wereld om hen heen. Het is een verantwoordelijkheid voor de hele politiek om daar een antwoord op te bieden. En het is een uitdaging om deze thema's in de richting van de gemeenteraadsverkiezingen ook lokaal te vertalen.

Deze onderwerpen houden mij ook bezig aan de formatietafel. De opdracht is gezamenlijk met andere partijen te zoeken naar datgene wat ons bindt, wetende dat Nederland behoefte heeft aan een stabiel kabinet dat de grote uitdagingen van vandaag het hoofd kan bieden.

Als CDA'ers mogen we op mooie verkiezingen terugkijken. Het enorme enthousiasme van de campagne gaan we omzetten in daden. Met een vernieuwde fractie, die klaarstaat om de komende vier jaar voor u én met u aan de slag te gaan. En samen gaan we op pad naar de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen van volgend jaar. Voor dat land dat we door willen geven.

Kansen voor de brede volkspartij

‘Het CDA kan weer vooruit kijken. Zes zetels winst is bescheiden, maar wel belangrijk.’ Landelijk campagneleider Hans Janssens blikt terug op de landelijke verkiezingen van dit jaar en vooruit naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. ‘Als volkspartij hebben we nu de kans om de brug te slaan naar een nieuwe, brede groep kiezers.’ Tekst **Marcel Migo**

Elsevier sprak van de ‘comeback van het CDA’ en *Trouw* kopte dat het CDA ‘het gewoon goed had gedaan’. De warroom op het partijbureau is opgeruimd, maar de volgende verkiezingen staan alweer voor de deur.

Ben je tevreden met de uitslag van de verkiezingen? ‘Zeer zeker. We mogen tevreden zijn met deze uitkomst. Hier hadden we vooraf voor getekend. Na de verkiezingen van 2012 kleurde de landkaart vooral VVD-blauw en PvdA-rood. Dit jaar kleurden flinke stukken van Friesland, Groningen, Overijssel en Limburg weer CDA-groen. En daar waar we nog niet de grootste zijn geworden, is de positie van het CDA wel versterkt. Dat zie je in Oost-Brabant, het Groene Hart, op de Veluwe en in de Noordelijke provincies.’

Geldt dat ook voor de steden? ‘Ja, ook in de steden zijn we gegroeid. Gemiddeld wat minder dan in de rest van het land, maar de opdracht in de steden is ook ingewikkelder. Juist voor de steden is het van belang dat we nog sterker op zoek gaan naar waar onze kiezers wonen in de stad. Dat is niet op het stadhuis, niet in het centrum, maar wel in de omliggende wijken en de nieuwbouwwijken. Daar moeten we heen. Met die analyse hebben we in een aantal steden goede resultaten geboekt.’

Wat weten we nog meer van de CDA-kiezer? ‘Meer nog dan bij vorige verkiezingen hebben we dit jaar de gewone mensen bereikt. Ik noem één cijfer: driekwart

van onze kiezers is maximaal middelbaar opgeleid. Dat was in 2012 nog tweederde. Wij willen een volkspartij zijn, een partij die groepen in de samenleving verbindt. Laag- en hoogopgeleid, stad en platteland, jong en oud. Daar hoort een sterke middenklasse bij als kern van onze kiezers.’

Hoe bereik je die kiezers? ‘Kijk naar onze campagnespots van dit jaar. Die was op twee punten anders dan voorheen: er kwam geen politicus in voor en we vertelden niet direct wat wij zelf willen met Nederland. In plaats daarvan stelden kinderen heel simpele vragen over herkenbare problemen: de zorg voor ouderen, de economie en over waarden en normen. Het idee achter deze spot was dat je eerst moet laten zien dat je snapt waar veel mensen zich zorgen over maken. Pas dan kun je vertellen welke oplossingen je hebt. Dat spotje liet nieuwe groepen kiezers, die niet vanzelfsprekend op ons stemmen, op een andere manier naar het CDA kijken. Om nieuwe kiezers te bereiken, moet je ze verrassen.’

Is dat alles wat nodig is? ‘Nee, onze kiezers kiezen graag een kandidaat uit hun eigen regio. Iemand van dichtbij, iemand die ze kennen. Daarom hebben we alle ruimte gelaten aan onze kandidaten voor hun eigen campagne. Dat heeft gewerkt. Zes Kamerleden hebben zelf de voorkeurdrempel gehaald. Mona Keijzer had het hoogste aantal voorkeurstemmen van alle nummers twee, Pieter Omtzigt heeft zijn eigen record gebroken en Maurits



von Martels verraste alles en iedereen met ruim 21.000 stemmen. Maar ook lager op de lijst hebben de kandidaten grote aantallen voorkeursstemmen binnengehaald. Denk aan Vivianne Heijnen uit Limburg, Karin Zwinkels uit het Westland of Esther Hanemaaijer uit Friesland. Die sterke regionale spreiding is uniek voor het CDA. Daar kunnen andere partijen niet aan tippen.'

Herken je de kritiek dat de campagne soms te hard was? 'Eigenlijk niet. Deze tijd vraagt om politici die zich duidelijk uitspreken. Dat geldt voor alle partijen, zeker in de media. Maar Sybrand Buma is de campagne begonnen met vijf grote speeches in het land, waarin hij op de vijf campagnethema's een breed en doorwrocht verhaal heeft gehouden over de keuzes van het CDA. Natuurlijk krijgen die veel minder aandacht, maar ze lieten wel zien dat het CDA op de inhoud een betrouwbaar alternatief kon zijn.'

Een alternatief voor wat? 'Een alternatief voor het zittende kabinet én een alternatief voor de PVV. Rutte en Wilders waren de grootste concurrenten en het liefst waren die twee partijen onderling de tweestrijd aangegaan. Dat moesten we tot elke prijs voorkomen. Buma moest laten zien dat er een middenweg was tussen het gevoerde kabinetsbeleid en de ramkoers van de PVV.'

'Onze partij is ooit opgericht om juist de middenklasse een perspectief te bieden. Pas als het goed gaat met gewone mensen, gaat het goed met Nederland. De kleine luyden van Kuyper en de katholieke arbeiders van Schaeplman en Nolens. Die ambitie is vandaag de dag nog net zo actueel als toen, want ook nu zijn veel van deze mensen bezorgd of somber. Zij voelen te weinig bescherming in een wereld die razendsnel verandert.'

Wat is ons antwoord op deze bezorgdheid? 'Dat antwoord begint met het laten zien dat je die bezorgdheid zelf ziet en snapt. Pas dan kun je het gesprek aangaan over de oplossingen. Dat is ook onze opdracht in een

nieuwe coalitie. We hebben een unieke kans om die zorgen om te zetten in een nieuw perspectief.'

Is dat een haalbare opdracht? 'Dat moet. In 2011 schreef Piet Hein Donner in *Christen Democratische Verkenningen* dat juist een echte volkspartij de beste waarborg kan vormen tegen het populisme. Dat is heel erg waar. Wij kennen deze mensen, wij kennen hun zorgen. Die zorgen los je niet op door tegenstellingen uit te vergroten, maar door het vertrouwen in de samenleving te herstellen; in de economie, in de zorg, in de buurt. Dat was de boodschap van deze campagne.'

Pas als het goed gaat met gewone mensen, gaat het goed met Nederland

Wat betekent dit verhaal voor de lokale verkiezingen van 2018? 'Dit verhaal is bij uitstek lokaal, want herstel van vertrouwen begint in de directe leefomgeving van mensen. De vijf thema's van de landelijke verkiezingen passen daar goed bij: de sterke samenleving, familie & gezin, waarden & traditie, de eerlijke economie en zorg voor elkaar.'

'Wij gaan dan ook heel lokale campagnes voeren. Met herkenbare CDA-kandidaten, dichtbij. Met een herkenbaar CDA-verhaal. En mét lef. Deze campagne heeft ons geleerd dat je met lef en humor mensen kunt verrassen en binden. Een filmpje als met Buma, Rutte en Wilders op het strand, hadden we in het verleden niet snel durven maken. Dat durven we nu wel!' •



2 miljoen vluchtelingen mogen we niet over het hoofd zien!

Dat er in Syrië een grote humanitaire ramp gaande is weet iedereen. Maar over Nigeria is weinig bekend. Terwijl Boko Haram op gruwelijke wijze te keer gaat tegen de bevolking. Daarom luidt ZOA de noodklok voor deze 2 miljoen ontheemden. Zij hebben dringend behoefte aan voedsel en onderdak. Naast Nigeria helpen onze medewerkers ook bij een groot aantal andere brandhaarden. Uw hulp is daarbij onmisbaar! Komt u met ons in actie?

Help mee op www.zoa.nl
of geef op NL02 RABO 0387 5120 12

ZOA 
HULP | HOOP | HERSTEL

Algemene Ledenvergaderingen per provincie

Drenthe

6 november
De Voorhof, Westerbork

Flevoland

21 november
Locatie: volgt

Gelderland

7 of 14 oktober
Locatie: volgt

Limburg

1 juli om 9.30 uur
Het College Weert,
Parklaan 1a te Weert

Noord-Holland

14 oktober om 10.00 uur
Cultuurkoepel Heiloo

Overijssel

23 november om 19.30 uur
Ontmoetingscentrum, Spoorstraat 7, Wierden

Utrecht

Thema: *Populisme in de gemeentepolitiek*
28 oktober om 9.30 uur (inloop: 9.00 uur)
Locatie: volgt

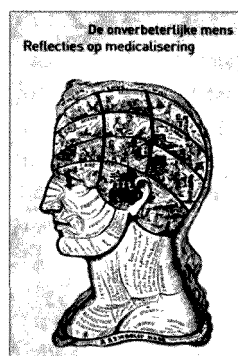
Zeeland

21 juni om 19.00 uur
Locatie: Scheldeboulevard 1, Terneuzen

Speciaal voor u als lid

**Maak kans op een gratis exemplaar van het boek
De onverbeterlijke mens van Gerard Adelaar.**

Kan het leven meer diepte, schoonheid en zin krijgen dan alleen in de vorm van gezondheid, een steeds hogere leeftijd en de daarbij behorende onderwerping aan medische handelingen? Gerard Adelaar exploreert het braakliggende terrein tussen aan de ene kant de religieuze visie op de grenzen aan de zorg, en aan de andere kant de seculiere visie. Hij laat zien wat het streven van de medische techniek behelst en ontsluit de machtsfactoren in het samenspel tussen (medische) techniek en de mens.



Uitgeverij Klement
verloot tien exemplaren
van dit boek. Om
kans te maken hoeft
u alleen maar een
e-mail te sturen naar:
redactie@cda.nl
Vermeld in het mailtje
alstublieft het adres
waar we het boek
naartoe kunnen sturen.

Brexit - interview

'De Nederlandse Belangen worden vol geraakt'

Hoewel er nog steeds landen zijn die dolgraag lid willen worden van de EU, is er inmiddels ook al een land dat aangeeft weer uit de Unie te stappen. Op 23 juni 2016 werd in het Verenigd Koninkrijk een referendum gehouden over het EU-lidmaatschap. Een kleine meerderheid van 51,9% van de stemmers koos voor uittreden. Daarmee werd de 'Brexit' - Britain/Exit - in gang gezet. Tekst Marloes Metaal | Fotografie ANP



Binnen het Verenigd Koninkrijk heeft dit al grote gevolgen. De koers van het Engelse pond zakte, en de toekomst van Londen als financieel centrum van Europa staat op losse schroeven. Zowel in Schotland als in Noord-Ierland klinken geluiden die voor afsplitsing van het Verenigd Koninkrijk (VK) pleiten en voor aansluiting bij de EU. Maar ook voor de EU en voor Nederland zullen er dingen flink veranderen als de Brexit een feit wordt.

CDA-Kamerlid Pieter Omtzigt is in de Tweede Kamer Brexit-rapporteur, voorlopig samen met Anne Mulder van de VVD en Kees Verhoeven van D66. Dat betekent dat hij het uittredingsproces intensief volgt en de Kamer daarvan op de hoogte houdt. Een belangrijke focus daarbij is de inzet van Nederland tijdens de Brexit.

Waarom is de Brexit zo'n grote schok? 'De Brexit is de eerste keer dat een land de Europese Unie verlaat. Lang was de Europese Unie een project van een steeds

hechtere unie van steeds meer landen. De Brexit maakt duidelijk dat het proces ook de andere kant op kan gaan: een lossere Unie of minder een Unie met minder lidstaten.'

'Voor Nederland geldt ook, dat een bondgenoot in de Europese Unie vertrekt. Voor Nederland zijn Duitsland en het Verenigd Koninkrijk twee belangrijke partners. Een daarvan verlaat nu de Unie. Daarmee verschuift ook de balans in de Unie en dat is niet in het strategisch belang van Nederland. In de Europese Raden vallen de politieke voorkeuren en belangen van Nederland vaker samen met die van het VK dan met die van Bulgarije of Griekenland.'

De Nederlandse belangen worden geraakt? 'De Nederlandse belangen worden vol geraakt: Nederland ligt nu op de kaart van de Unie aan de rand van de Unie. Voor ons is het Verenigd Koninkrijk een belangrijke handelspartner, een belangrijke investeerder (over en weer)

en veel burgers wonen, studeren en werken over en weer. Al die belangen worden rechtstreeks geraakt. Zeker nu we afstevenen op een harde Brexit en dus een eindbeeld zonder douane-unie en natuurlijk zonder vrij verkeer van personen.'

Wat wilt u als Rapporteur bereiken? 'De onderhandelingen zijn natuurlijk zeer complex: 27 lidstaten en de Europese Unie zijn betrokken aan de ene kant, met alle bijbehorende parlementen. In zo'n complex proces is het belangrijk om de Nederlandse regering te controleren en een vinger aan de pols te houden. Dat doen wij als rapporteurs.'

'Er vertrekt een bondgenoot uit de Europese Unie'

Wat heeft u gedaan en bereikt? 'We hebben een hoorzitting gehouden met bedrijven en burgers. Vooral Nederlandse burgers in het VK maakten de gevolgen van de Brexit voor hen persoonlijk heel erg duidelijk. Dat gebeurde in meerdere landen en de EU-landen hebben naar aanleiding daarvan zich voorgenomen om mensen zo snel mogelijk zekerheid te geven. Daarnaast hebben we de AIV (Adviesraad Internationale Vraagstukken) gevraagd een nieuw advies uit te werken over strategische samenwerking in de Unie. Het lijkt kansrijk dat een aantal gelijkgezinde landen (Benelux, Ierland, Scandinavische en Baltische landen) eerder zaken met elkaar afstemt en zo een tegenwicht biedt aan andere assen in de Unie.'

Samen met Marit Maij stelde ik ook voor om het VK de mogelijkheid te geven om langzamer uit Euratom (De Europese Gemeenschap voor Atoomenergie) te treden in verband met de nucleaire veiligheid en de Nederlands/Duits/Engelse samenwerking in Urenco, een consortium dat verrijkt uranium produceert. Helaas is daar niets mee gedaan.'

Waarom moet het VK zoveel betalen? Dat is een goede vraag: de Unie is namens Nederland én het VK schulden en verplichtingen aangegaan. De landen namens wie die schuld is aangegaan zijn ook verantwoordelijk voor die schuld. Wel is de som op veel verschillende manieren te maken en daarover wordt onderhandeld.



Tegenstanders van de Brexit protesteren tegen de gevolgen ervan voor studenten en werknemers uit de EU.

De Unie heeft eigenlijk een verbod op het aangaan van schulden. Daarom willen wij nu zo spoedig mogelijk inzicht in alle verplichtingen die de Unie namens ons is aangegaan. Want daarvoor zijn we hoe dan ook verantwoordelijk. Dit laat ook goed zien dat de Lidstaten op het punt van schulden aangaan de unie beter moeten controleren.

'Op sommige gebieden moeten we de samenwerking juist intensiveren'

Snijden we alle samenwerking met het VK door?

'Dat zou echt het domste zijn wat we kunnen doen. Op bepaalde terreinen zullen we de samenwerking misschien wel juist moeten intensiveren. Denk hierbij aan terrorismebestrijding en IS. Het is van belang dat dat gewoon doorgaat. Ruzie tussen de EU en het VK mag natuurlijk nooit leiden tot minder veiligheid voor burgers.'

Wat gaan jullie de komende maanden doen?

'We gaan opnieuw spreken met collega's in het Verenigd Koninkrijk. Verder zullen we spreken met Duitse collega's, om zo beter inzicht in de situatie te krijgen. De lidstaten moeten de komende tijd samen laten zien dat ze in staat te zijn om tot gezamenlijke koers ten opzichte van het VK te komen. En ze zullen in het belang van hun burgers moeten handelen.'



Het CDA Theologen Netwerk bestaat inmiddels zeven jaar. Het Netwerk opereert op het snijvlak van politiek en samenleving en wil zorgen voor een praktische en inhoudelijke wisselwerking tussen politiek en theologie.

Tekst **Robert Prang** en **Martine Oldhoff**

De doelstellingen van het Netwerk zijn driedelig. Allereerst wil het Netwerk een geestelijk/theologisch klankbord zijn ter stimulering van de inhoudelijke gedachtevorming binnen het CDA, in de tweede plaats wil het Netwerk bijdragen aan de bezinning binnen het CDA en tot slot kunnen personen uit het netwerk geestelijke buddy's zijn voor Kamerleden/politici die behoefte hebben aan een persoonlijk klankbord voor politiek/ethische dilemma's.

Afgelopen jaren is op verschillende wijzen invulling gegeven aan bovengenoemde doelstellingen. Zo hebben verschillende Kamerleden en politici een bijeenkomst van het Netwerk bijgewoond voor gesprekken over politieke thema's en hun inspiratie. Ook is er in samenwerking met de Bestuurdersvereniging een boekje met overwegingen voor openingen van vergaderingen en bijeenkomsten verschenen (gratis als pdf via cda.nl/bsv)

Martine Oldhoff en Robert Prang vormen het bestuur van het Netwerk. Harry van der Molen is sinds het aantreden van de nieuwe fractie contactpersoon vanuit de Tweede Kamer.

Het Theologen Netwerk bestaat uit theologen uit alle hoeken van de kerk. Het Netwerk komt driemaal per jaar bijeen om christendemocratische thema's en actuele politieke en maatschappelijke vraagstukken te bespreken. Van harte welkom! De eerstvolgende bijeenkomst is op woensdagmiddag 8 november.

Bent u er 8 november ook bij?

Wilt u, theoloog, ook uitgenodigd worden voor de bijeenkomsten of uzelf direct opgeven voor 8 november? Stuur u dan alstublieft een email aan Iris Eijgenraam I.Eijgenraam@tweedekamer.nl

Esther de Lange

Mercron



Opgelucht, dat was de gemoedstoestand van mijn collega's in het Europees Parlement na de Nederlandse verkiezingen. Velen zagen onze verkiezingen als de eerste echte test in 2017 voor middenpartijen in Europa sinds de migratiecrisis. De uitspraak "Wir schaffen dass," zou Merkel fataal worden bij de volgende verkiezingen. Er werd een populistische opstand voorspeld tegen de Europese Unie. Een opstand werd het niet. Het politieke midden is niet weggevaagd. Het CDA heeft juist laten zien dat vanuit het midden, nog levensvatbare en toekomstgerichte politiek te bedrijven is. Door de zorgen van mensen serieus te nemen, en realistische antwoorden te bieden.

Gevaarlijke experimenten

Meerdere verkiezingen in Europa lijken deze trend van de redelijkheid en de terugkeer van het politieke midden te bevestigen. In Frankrijk Marine Le Pen verslagen door de partijloze Macron. In Oostenrijk won de groene Presidentskandidaat Van der Bellen van de extreemrechtse Hofer. De laatste uitslagen in Duitsland wijzen in dezelfde richting, waar de Alternative für Deutschland ondanks de migratiecrisis uit elkaar is gevallen.

Wat veel kiezers zien, is dat onze openheid en verbondenheid met de rest van Europa en de wereld niet zomaar is terug te draaien. In ieder geval niet zonder grote economische schade aan te richten, zoals we nu al zien gebeuren in het Verenigd Koninkrijk. De kiezer heeft geen zin in gevaarlijke experimenten met de toekomst van onze kinderen. De kans dat Angela Merkel juist daarom voor de vierde keer verkozen wordt als Bondskanselier wordt met de dag groter.

Een andere EU dan eerst

Maar toch is het domste wat we nu kunnen doen, opgelucht ademen en verder gaan alsof er niets aan de hand is. Mensen maken zich zorgen over de toekomst van hun kinderen en kleinkinderen. De economie trekt aan, maar de middeninkomens in heel Europa zagen hun besteedbare inkomen al jarenlang niet toenemen. Er gebeurt veel in de wereld - slagen we erin daar grip op te krijgen of

laten we het over ons heen komen? Grensoverschrijdende problemen vragen om een Europese oplossing, maar ook om een andere EU dan in het verleden.

Het nieuwe Europa moet mensen veiligheid kunnen bieden'

Het nieuwe Europa zal dus niet alleen moeten gaan over munt en markt, maar mensen ook moeten beschermen en veiligheid kunnen bieden. De kans is groot dat onder leiding van Bondskanselier Merkel en President Macron - in Brussels jargon Mercron - de EU een nieuwe impuls krijgt. Maar om de nodige Europese stappen te zetten moet Frankrijk ook laten zien in staat te zijn thuis orde op zaken te stellen. Alleen dan zullen zijn Europese hervormingen geloofwaardig zijn. Denk daarbij aan het hervormen van het cohesiebeleid, het versterken van de Euro en het verdiepen van de defensiesamenwerking. Zeker als het CDA deel uitmaakt van een volgend kabinet, hebben wij een unieke kans om bij te dragen aan een beter en hervormd Europa.

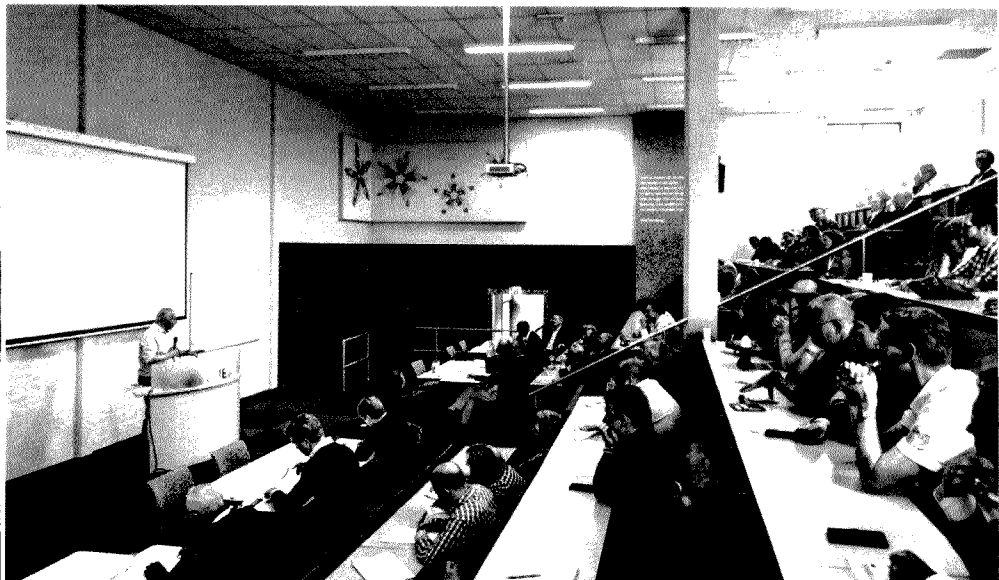
Dag van de Afdeling

uitstekend bezocht

Ruim vijfhonderd CDA'ers bezochten op zaterdag 13 mei de tweede Dag van de Afdeling in Ede. Via twintig workshops en drie colleges lieten zij zich informeren over en inspireren voor de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018.

Fotografie Leonard Walpot

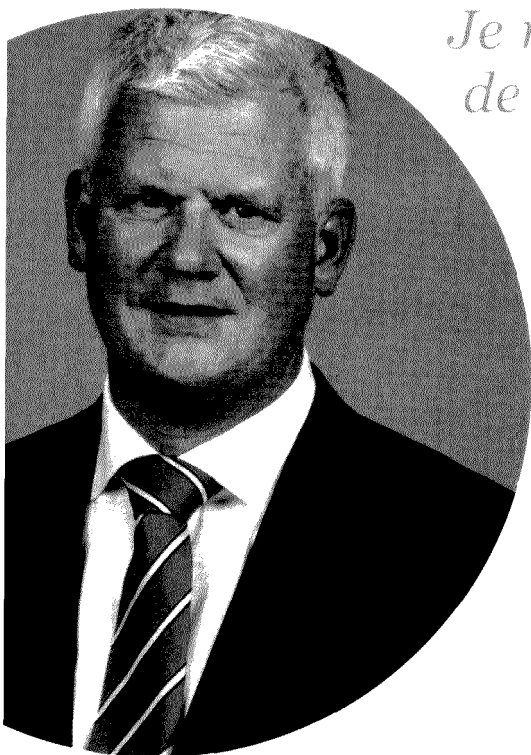




De eerste maanden in de Tweede Kamer

Tekst **Marieke van den Berg** | Fotografie **Leonard Walpot**

Je moet het maar gewoon doen, naar de microfoon lopen en vragen stellen



Naam: Chris van Dam
Leeftijd: 53 jaar

Portefeuille: Politie, Openbaar Ministerie, Rechtspraak, de juridische beroepen (incl. rechtsbijstand), grensbewaking, rampenbestrijding, grotestedenbeleid.

'Ik ben in Moskou, maar ik spreek nog geen Russisch.' Ik loop hier rond en er gebeurt hier van alles in Den Haag. Als je de taal niet spreekt dan ben je toch in staat om in heel korte tijd een aantal essentials te

leren. Maar er gaan ook een heleboel dingen in het begin nog langs je heen. Er wordt veel hulp aangeboden om alles te begrijpen en op te lossen. De Kamer biedt je allemaal klasjes aan die heel nuttig zijn. Maar ook de CDA-fractie biedt de nieuwkomers een opleidingstraject aan. Je wordt gekoppeld aan een ervaren Kamerlid, bij wie je op de kamer zit. En uiteindelijk leer je ook maar gewoon het beste zwemmen door in dat zwembad te springen. Op dit moment ben ik al veel in commissies bezig, met mondelinge vragen of met schriftelijke vragen. Je moet het ook maar gewoon doen, naar de microfoon lopen en vragen stellen. Ik heb zelf het enorme voordeel en nadeel dat ik al vrij snel in de parlementaire ondervragingscommissie Fiscale constructies terecht ben gekomen. Vanaf Pinksteren zal de commissie regelmatig in het nieuws komen, we gaan dan twee weken lang mensen horen. Dus ik ben gewoon al heel hard aan het werk om te doorgronden waar het over gaat.

Mijn portefeuille bestaat uit het thema veiligheid. Veiligheid heeft direct te maken met waar het CDA voor staat. Een veilige samenleving waarin de burger zelf een rol kan innemen en niet alleen maar de

politie, de rechter of justitie. De overheid moet de burger de ruimte geven om zelf dingen te doen, ook op het gebied van veiligheid. Naast de tijd die ik op het Binnenhof spendeer, ben ik ook Kamerlid voor de provincie Zuid-Holland. Ik ga veel naar algemene ledenvergaderingen, want ik vind dat ik ook die koppeling moet maken tussen de Tweede Kamerfractie en de afdelingen in Zuid-Holland.

Val me lastig!

Naam: Harry van der Molen
Leeftijd: 37 jaar

Portefeuille: MBO, hoger onderwijs, wetenschapsbeleid en media.

In mijn tijd als CDJA-voorzitter en wethouder kwam ik al vaak in Den Haag. Ik ben niet verdoemd in een heel aparte wereld. Wel was het voor mij vooral nieuw om m'n werk te leren kennen. Alle procedures, wat is nou handig en wat moet ik nou. Maar daar kunnen de zittende Kamerleden je bij helpen. Een debat dat ik van begin tot het eind heb meegemaakt ging over een Europese ontwikkeling: hoe beschermen we kinderen tegen schokkende beelden en slechte

Je moet er vanaf het begin bovenop zitten

Naam: Joba van den Berg
Leeftijd: 58 jaar

Portefeuille: Koninkrijksrelaties, Rijksdienst, Telecom en Postmarkt, mededinging en aanbestedingen.

Allereerst vind ik het zeer eervol dat ik Kamerlid mag zijn. Iedere keer als ik in die grote zaal zit dan denk ik: hier moeten al die honderdvijftig Kamerleden de Grondwet en onze waarden verdedigen en zorgen dat het voor de mensen in het land wat beter gaat worden.

Wel moet ik wennen aan de enorme hoeveelheid papier en om daarin een selectie te maken. Ik moet ook wennen aan de tijdspaden. Het duurt lange tijd voordat je een procedurevergadering hebt. Veel dingen willen we bespreken in een algemeen overleg, maar het kan best nog een hele tijd duren voordat je een algemeen

reclames? Ik mocht op de staatssecretaris inspreken en moties indienen die dan worden aangenomen. En dat vind ik politiek gezien het meest interessant. De eerste aangenomen motie Van der Molen was wel het hoogtepunt tot nu toe. Bij het CDA kennen we al heel lang vrijheid van onderwijs. Je kunt je eigen studie kiezen, ouders kunnen de school kiezen die bij hun opvoeding past. Dat is fundamenteel. Het gaat niet om de overheid maar om de samenleving. Als Kamerlid ga ik me vooral inzetten voor het MBO. Er zijn een half miljoen MBO'ers waar amper aandacht voor is. We moeten ons meer druk maken om de kwaliteit van dat onderwijs. Ik wil me inzetten om onnodige regels

overleg hebt. Verder is het een steile leercurve hier in Den Haag. Ik heb bijvoorbeeld veel geleerd bij een algemeen overleg van de commissie economische zaken. Ik zit daar in de raad voor het concurrentievermogen van de Europese Unie. De week vooraf zitten wij met de ministers samen om te bespreken wat er wordt gedaan in de raad. Maar Europese wetgeving zijn lange trajecten. En als je daar als Nederland niet nu bovenop zit, dan ben je al te laat op het moment dat het hier in de Kamer behandeld wordt. Dan is het al een richtlijn of een verordening. Je moet er dus vanaf het begin bovenop zitten. Bij de raad heb ik ook nieuwe termen geleerd als 'gele kaart trekken' en 'behandelvoorbehoud'.

Als ik me voor een ding specifiek zou willen inzetten de komende

voor instellingen af te schaffen en het bedrijfsleven en het onderwijs moeten meer gaan samenwerken om de jongeren van het MBO aan een baan te helpen. De ondernemer weet waar hij behoefte aan heeft en de school weet wat de scholier nodig heeft om een succesvol burger van Nederland te zijn. Graag zou ik nog tegen alle CDA-leden willen zeggen: val me lastig. Wil je meedenken of heb je ervaringen met bijvoorbeeld het MBO, laat het weten! Het is belangrijk om goede signalen af te geven richting Kamerleden.



jaren, dan is dat het gelijke speelveld. Gelijk speelveld voor bedrijven en ondernemers, gelijk speelveld ook voor de werknemers, maar ook een gelijk speelveld van Nederland ten opzichte van Europa. Wij zijn hier een meester in, als Europa heeft gezegd: we doen dit, dan gooien we er als Nederland weer een kop bovenop.





Naam: Maurits von Martels
Leeftijd: 56 jaar

Portefeuille: Spoor, glastuinbouw, gewasbescherming, biotechnologie, dierproeven, gastvrijheidseconomie, toerisme, milieu, externe veiligheid en biobrandstoffen.

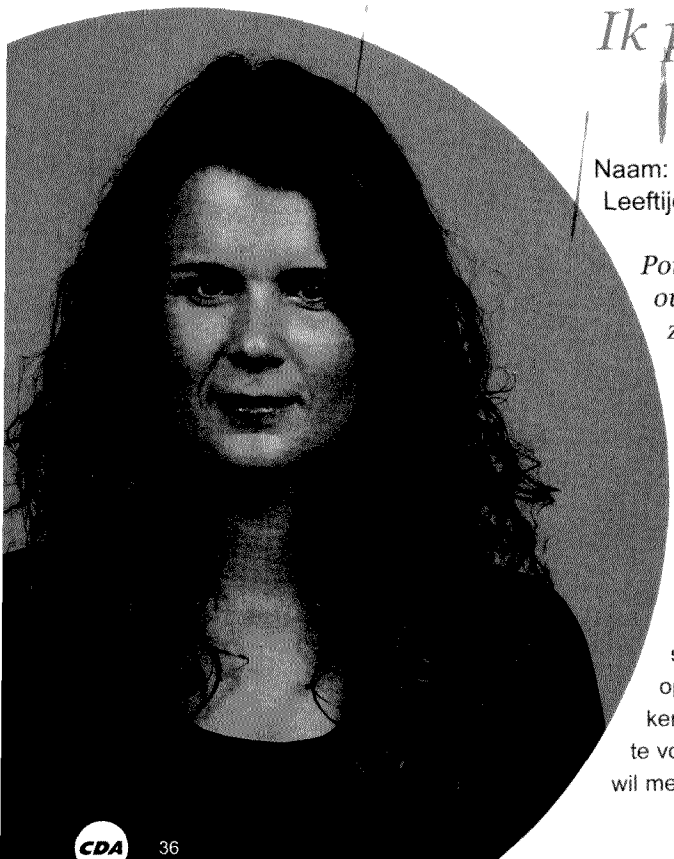
In de eerste dagen in de Kamer werden de portefeuilles verdeeld. Ik heb een veelzijdige portefeuille gekregen, die enorm breed is. Daarom is het belangrijk een goede focus aan te brengen op wat ik nu echt wil gaan bereiken. En die tijd gebruik ik nu om dat goed te bepalen, zeker als het gaat om spoor. Daar heb ik relatief weinig ervaring mee. Ik heb

nu de tijd om het veld te bestuderen en te zien wie de *key players* zijn en wat ik tot stand kan brengen.

Ik heb een enorme spons te zijn

Maar ook hoe het CDA de afgelopen jaren het woordvoerschap heeft bekleed, bestudeer ik. Daarnaast probeer ik me te begeven in het veld. Op het gebied van spoor ben ik langs Arriva en de NS gegaan.

Ik probeer een enorme spons te zijn



Naam: Anne Kuik
Leeftijd: 30 jaar

Portefeuille: Mantelzorg, ouderenzorg, chronisch zieken en gehandicapten.

De eerste periode is een inwerkperiode. En dat is maar goed ook, want zorg is een groot en belangrijk domein! Ik heb stapels met rapporten en allerlei voorstellen die op tafel liggen. Ik probeer een enorme spons te zijn om alles in me op te nemen, door werkbezoeken af te leggen, gesprekken te voeren en veel te lezen. Ik wil me graag extra inzetten voor

toegankelijkheid, zorgen dat iedereen met een beperking normaal mee kan doen. Toegankelijkheid moet een norm zijn en niemand belemmeren. We hadden een vergadering van de Tweede Kamer en dat kon niet in het Nieuwspoortgebouw worden gehouden, omdat het niet toegankelijk was. Dat kan toch niet! Dat je in je openbare gebouwen als overheid dat niet voor elkaar hebt. En dat is nog maar het topje van de ijsberg natuurlijk. Daar kunnen we met het Rijk, gemeenten en iedereen een heel mooie beweging inzetten om hier verandering in te brengen.

Daarnaast wil je dat mensen met zorg bezig zijn en niet met administratie. De regels waar tegenaan

Nodig mij uit om van elkaar te leren

Naam: René Peters
Leeftijd: 41 jaar

Portefeuille: Armoedebeleid, schuldhulpverlening, jeugdzorg, jeugd-reclassering en kinderscherming.

Het bevalt mij heel goed dat de onderlinge sfeer uitstekend is. De portefeuillevverdeling is naar ieders zin en iedereen voelt zich onderdeel van het team. Iedereen wil elkaar helpen en stelt elkaar vragen, geeft antwoord, valt voor elkaar in als er ergens een keer iets is. Het klikt onderling gewoon goed. Ik ben blij dat ik een portefeuille heb waarvan ik de inhoud al ken, ik hoef niet in te werken in zoverre. Ik kan me nu concentreren op hoe het bedrijf (de Kamer) werkt, omdat het heel anders is dan dat je gewend was. Het inwerkprogramma gaat hartstikke vlot en daar kan ik me nu op focussen.

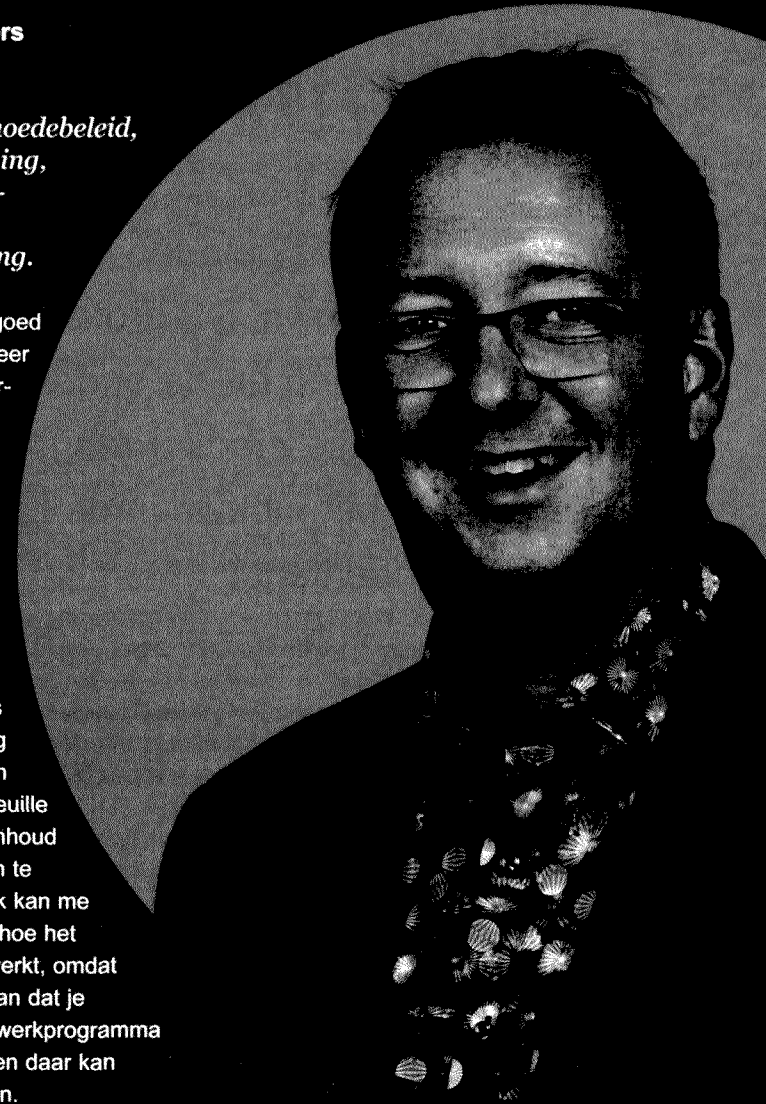
Ik ben al op veel werkbezoeken geweest, waaronder de voedselbank in Den Bosch, schuldhulpmaatjes in Steenbergen en verschillende jeugdzorginstellingen. Als een afdeling nu denkt: ik heb op dit terrein iets waar René iets van kan leren, nodig mij uit. Dan kunnen we van elkaar leren en het gesprek aangaan. Iets waar ik me de afgelopen tijd mee heb beziggehouden, is de kindertelefoon. Iedere gemeente moet zoiets kopen en tot op heden werd het landelijk geregeld, vanuit de Vereniging

Nederlandse Gemeenten. Maar nu heeft iemand bedacht dat iedere gemeente dat zelf moet regelen. Daar schiet niemand iets mee op. Daar heb ik meerdere vragen over gesteld in de Kamer. Tot dusver is het standpunt van de minister nog niet veranderd. Maar er zal hier een motie over worden ingediend, dan gaan we het zien. Tot slot zou ik nog aan de CDA-leden willen meegeven: blijf betrokken, kom hierheen en organiseer werkbezoeken in Den Haag en bij jou.

De aankomende tijd wil ik inzetten op meer boerenverstand in de Kamer. De kennis die ik al heb over het agrarische wil ik goed naar voren brengen. Weet waar je over praat en laat de feiten leidend zijn en niet de beelden. Ik wil me extra inzetten voor glastuinbouw en gewasbescherming. Het ondernemersklimaat moet goed blijven. Maar er moet ook oog zijn voor het milieu en duurzaamheid. Wat mij betreft moeten economie en ecologie hand in hand kunnen gaan, maar dat moet je wel op een goede manier vormgeven. Graag zou ik de CDA-leden nog een tip willen meegeven voor de gemeenteraadsverkiezingen. Begin op tijd en maak deze zomer al campagnemateriaal. Dan kleurt het allemaal net iets mooier en is het allemaal net iets aantrekkelijker. Succes!

wordt gelopen, moeten worden geschraapt. Zorgverleners willen we bezig laten zijn met de zorg die ze moeten geven, en niet met alle papieren invullen.

Wat ik nog zou willen meegeven aan de leden voor de gemeenteraadsverkiezingen: kijk goed naar voorbeelden van anderen. Het is zo simpel om op een leuke manier mensen te bereiken en zichtbaar te zijn tijdens de campagne. Als er bijvoorbeeld een stadsrun is, doe met een hele club mee. Laat ook dat clubgevoel zien! Want we hebben een visie en moeten laten zien dat het tof is om bij deze club te horen en samen mee te denken over de toekomst van Nederland!



Griekenland: een lange weg uit de crisis

Nog niet zo lang geleden was Griekenland bijna elke dag voorpaginanieuws. De grote instroom van migranten via de Griekse eilanden en de onderhandelingen tussen Griekenland en de Europese crediteuren over een nieuw leenprogramma beheersten het nieuws in de zomer en het najaar van 2015 maandenlang.

Tekst **Maarten de Vries**

Een *Grexit* werd op het nippertje afgewend en inmiddels is de stroom van migranten naar Griekenland drastisch gedaald. De crisissfeer verdween, en daarmee de dagelijkse reportages op tv en in de kranten. Maar Griekenland werd voor een aantal enorme opgaven gesteld. Hoe is het land daarmee omgegaan en wat heeft Nederland hierin kunnen betekenen?

Hervormingen

De regering van premier Tsipras, bestaande uit de linkse partij Syriza en een kleine rechtse coalitiepartner, heeft met de Europese Unie en het IMF afgesproken een groot aantal hervormingen uit te voeren in ruil voor financiële hulp. Die hervormingen betreffen onder andere de arbeidsmarkt, privatiseringen, de publieke sector, belastinginning en de aanpak van de grote hoeveelheid 'slechte leningen' van de Griekse banken. Hiermee kan Griekenland een grote stap maken richting modernisering van de economie en van de overheid.

Aan de andere kant zijn de capaciteit en het coördinatievermogen van diezelfde overheid vaak nog te beperkt om de hervormingen effectief uit te voeren. De noodzakelijke wetgeving wordt wel door het parlement gelooft, maar er is tijd nodig voordat een nieuwe manier van werken zich in het Griekse DNA gaat nestelen.

Migratie

De instroom van migranten in Griekenland is nu beperkt, maar op de eilanden onder de Turkse kust zitten relatief veel migranten vast omdat ze voorlopig niet naar Turkije teruggestuurd kunnen worden. De afspraken hierover tussen de EU en Turkije kunnen nog niet volledig worden uitgevoerd, omdat de Griekse Raad van State nog moet besluiten of Turkije een veilig derde land is. Vooral afgelopen winter gingen schokkende beelden de wereld over van mensen die in ondergesneeuwde tenten moesten overnachten. Ook hier loopt de Griekse overheid tegen capaciteits- en coördinatieproblemen aan, die hen parten spelen in het effectief organiseren van de opvang. Veel van de migranten die op het vasteland van Griekenland terecht zijn gekomen maken zich ondertussen op voor een langer verblijf. Dit stelt de Griekse overheid voor een nieuwe uitdaging, omdat er in tijden van crisis en hoge werkloosheid ook huizen en banen voor deze nieuwe inwoners moeten worden gevonden.

De impact van de crisis

Ook na zeven jaar is het licht aan het einde van de tunnel nog slechts een smal streepje. De reserves van de Griekse gezinnen raken uitgeput, en Griekenland kent een beperkt sociale zekerheidsstelsel, waarin er naast



Caspar Veldkamp (midden) en Maarten de Vries (links) spreken met ND-leider Kyriakos Mitsotakis in Orange Grove.

de (inmiddels vele malen gekorte) pensioenen nauwelijks uitkeringen bestaan. Traditioneel zorgt de familie voor het sociale vangnet, en inmiddels leven hele gezinnen op het pensioentje van een grootouder op het platteland. Voor jongeren lijken er bij een jeugdwerkloosheid van bijna 50 procent weinig alternatieven te zijn voor een vertrek naar het buitenland, met een *brain drain* als gevolg. De prognoses voor de economische groei in 2017 zijn na een teleurstellend eerste kwartaal naar beneden bijgesteld, maar als er dit jaar überhaupt sprake zal zijn van economisch groei zou dat wel een klein stapje in de goede richting betekenen.

Wat doet Nederland?

Op verschillende manieren ondersteunt Nederland de Griekse maatschappij en overheid bij het omgaan met deze complexe situatie. Enkele jaren geleden heeft de ambassade de *startup incubator* Orange Grove opgericht om jong ondernemerschap in Griekenland te bevorderen. Orange Grove biedt jonge startende bedrijfjes een werkruimte en professionele begeleiding, met steun van vele Nederlandse multinationals die in Griekenland aanwezig zijn. In korte tijd heeft Orange Grove een grote bekendheid gekregen in Athene en dient het als voorbeeld van hoe je op microniveau een economie kunt stimuleren door juist in de jonge generatie te investeren.

Op een iets hoger niveau biedt Nederland hulp bij het uitvoeren van de hervormingen via technische assistentie. Experts uit Nederland gaan regelmatig naar Griekenland om advies te geven op terreinen als exportpromotie, het tegengaan van corruptie en het opzetten van een kadaster. De ambassade vervult hierbij de rol van bemid-

delaar die de behoeften in Athene en het aanbod uit Den Haag bij elkaar brengt. Op het terrein van migratie draagt Nederland bij door o.m. een *Border Security Team* (BST) te leveren dat werkzaam is op het eiland Chios onder de vlag van de Europese grensbewaking Frontex. Tientallen marechaussees, tolken, paspoortexperts e.d. werken in het team samen. Vorig jaar voer CDA-Tweede Kamerlid Pieter Omtzigt samen met zijn collega Joël Voordewind en ambassadeur Caspar Veldkamp nog mee met een van hun patrouilleboten. Nederland verstrekke ook noodhulp voor in Griekenland gestrande vluchtelingen. Daarnaast voert Nederland de Europese afspraken uit over relocatie door elke maand ca. 100 migranten die een grote kans hebben op asiel vanuit Griekenland naar Nederland over te brengen. Voor vertrek krijgen zij in het gebouw van de ambassade een spoedcursus over praktische en culturele aspecten van het leven in Nederland.

CDA en Nea Demokratia

De grootste oppositiepartij van Griekenland, *Nea Demokratia* (ND), is de zusterpartij van het CDA in de EVP. Als een van de twee traditionele partijen die sinds de Tweede Wereldoorlog afwisselend aan de macht zijn geweest (naast de sociaaldemocratische PASOK), wordt ND in Griekenland nog vaak geassocieerd met het cliëntelisme en nepotisme dat de Griekse politiek lange tijd heeft beheerst. De nieuwe partijleider Kyriakos Mitsotakis presenteert zich echter als een vernieuwer, pro-hervormingen en pro-Europa, die Griekenland economisch weer op de rails kan krijgen. Op het moment ligt hij in de peilingen ver voor op premier Tsipras. Onlangs spraken we hem tijdens een bezoek dat hij bracht aan Orange Grove. Hij wees op zijn contacten met Sybrand Buma en roemde het CDA als actieve partner in Europa. Net als Macron in Frankrijk was hij op het ticket van hervormer politiek leider geworden, meende hij.

Tot slot

Griekenland heeft te lijden onder een bijzonder zware crisis die structurele veranderingen vergt. Die zullen de Grieken uiteindelijk zelf moeten bewerkstelligen, maar ze doen daarbij ook een beroep op Europese solidariteit. Hoe ver deze solidariteit moet gaan is onderwerp van een politieke discussie op Europees niveau die niet alleen Griekenland raakt, maar ook bepaalt in welke mate de EU en de Eurozone in de toekomst bereid en in staat zullen zijn om om te gaan met onderlinge verschillen. *



Schmelzerlezing 2017

'Brexit en de toekomst van Europa'

De Schmelzerlezing werd dit jaar voor de vijftiende maal gehouden. Niet eerder staan we volgens Enda Kenny, premier van Ierland, voor grotere uitdagingen ten aanzien van de toekomst van de Europese Unie en ons continent als nu.

Tekst Hege van Dijke en Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Kenny wilde allereerst graag het belang onderstrepen van de intensieve, langdurige vriendschap tussen Ierland en Nederland. 'Onze visies op Europa lijken op elkaar. Dat maakt het gemakkelijk én prettig om binnen de EU en binnen de EVP met elkaar samen te werken. Het is belangrijk dat gelijkgestemde landen samen blijven werken, zodat onze stem gehoord blijft worden over de grote thema's die vandaag de dag spelen in Europa en in de wereld.'

Brexit

Graag had Kenny een andere uitslag gezien van het Britse referendum. 'Dit was natuurlijk niet wat we wilden. We vinden het ontzettend jammer dat onze vrienden, onze burens afscheid willen nemen van de Unie. Desalniettemin,

het is de democratische wens van de Britse kiezers en die zullen we moeten respecteren.'

Ierland zal, zo verwacht Enda Kenny, meer dan enig ander Europees land, te maken gaan krijgen met de gevolgen van de Brexit, zowel economisch als politiek als sociaal. Daarom is het land al vroeg begonnen met voorbereidingen te treffen, zelfs nog voor het referendum gehouden werd. 'Al meer dan twee jaar zijn we bezig om heel precies in kaart te brengen wat de gevolgen zullen zijn, op allerlei terreinen, zodat we precies weten wat voor ons cruciaal is als we straks aan de onderhandelingstafel zitten.'

Van eminent belang voor Ierland is bijvoorbeeld het Vredesproces in Noord-Ierland, met inbegrip van het handhaven van een open grens. Het land wil ook dat de

gevolgen voor de handel en de economie met het Verenigd Koninkrijk zo minimaal mogelijk blijven. 'Heel belangrijk is ook dat we ons blijven richten op een positieve toekomst voor de Europese Unie.' Kenny benadrukte dat Ierland stevig in het hart van Europa blijft.



De Europese Unie is een succesverhaal. Het is een verhaal van vrede, solidariteit en groei. Het is een verhaal van mensen die samenwerken en elkaar helpen. Het is een verhaal van hoop en optimisme. Het is een verhaal van een toekomst die we samen kunnen bouwen.

Basis van vooruitgang

'We weten natuurlijk ook wel dat de Europese Unie niet perfect is. Maar ons lidmaatschap heeft aan de basis gestaan van onze enorm succesvolle open, concurrerende economie. En het is de basis geweest voor veel sociale vooruitgang die we hebben gerealiseerd sinds we ons in 1973 bij de toenmalige EEG aansloten. De Unie verlaten zou voor Ierland catastrofaal zijn.'



Kenny benadrukte de essentiële rol die de Europese Unie heeft gespeeld om de langste periode van vrede en solidariteit in de Europese geschiedenis te realiseren. Ook voor de bevordering van vrede in Ierland zelf heeft de EU een belangrijke rol gespeeld.



Kenny hoopt dat de relaties met het Verenigd Koninkrijk in de toekomst zo hecht mogelijk blijven. Hij is optimistisch over de signalen die premier May hierover gegeven heeft. 'Het Verenigd Koninkrijk wil ook een positief en constructief partnerschap, waaronder een ambitieuze vrijhandelsovereenkomst.'

Vrede

Premier Kenny verwees naar zijn toespraak bij het EVP-congres in Malta. 'Ik sprak over hoe de grootste kracht van onze Unie ook haar zwakte is geworden. Die kracht is vrede. Maar we hebben ons ook de luxe gepermitteerd om die vrede vanzelfsprekend te vinden'.



'Ik ben ervan overtuigd dat de beste dagen van Europa nog voor ons liggen. Dat de mensen van goede wil van alle democratische landen van Europa de prijs begrijpen die onze grootouders en overgrootouders hebben betaald. Het is de heilige plicht van ons allemaal om die erfenis door te geven aan de volgende generatie.'

Interview met Pieter Jan Dijkman, de nieuwe directeur van het WI

Zorgdragen voor een gemeenschappelijk huis

Sinds 1 april is Pieter Jan Dijkman de nieuwe directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Hij volgde Rien Fraanje op. Dijkman ziet een grote, inhoudelijke opdracht voor het WI in de komende jaren: nadenken over hoe Nederland weer een gemeenschappelijk huis wordt.

Tekst **Marcel Migo** | Fotografie **Dirk Hol**

Sinds 2010 was Pieter Jan Dijkman hoofdredacteur van Christen Democratische Verkenningen, het kwartaaltijdschrift van het WI. Dijkman studeerde politieke geschiedenis en journalistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen en politieke filosofie aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Mensvisie

'Politiek begint met een mensbeeld. Zie je de mens als een zelfzuchtig individu, als een slachtoffer van overheids-handelen, als iemand die door de staat tegen zichzelf beschermd moet worden, of zie je hem als een verantwoordelijk wezen? Het antwoord is vaak bepalend voor politiek en beleid.' Voor Dijkman is het christendemocratische mensbeeld zo logisch en zo zeer overeenkomend met de werkelijkheid, dat hij zich soms bijna niet kan voorstellen dat anderen dit mensbeeld niet delen. 'Christendemocraten zien de mens in de eerste plaats als een relationeel wezen, van nature gericht op de ander. De mens is daarnaast een zorgzaam en verantwoordelijk wezen. En ten derde is ieder mens intrinsiek van waarde, en niet slechts op grond van prestaties of functies. Ieder mens telt. Dat klinkt misschien obligaats, maar dat opent wel een radicaal perspectief: een samenleving waar niet ieder mens gehoord of gekend wordt, is incompleet.'

Positie van het WI

Het WI heeft volgens Dijkman vier hoofdtaken: zorgdragen voor visievorming, de overdracht van het christendemocratische gedachtegoed, het stimuleren van debat en het koesteren van de christendemocratische traditie. 'Ik ben ervan overtuigd dat het WI alleen relevant is wanneer ons werk politiek toepasbaar is, niet alleen voor landelijke politici, maar nadrukkelijk ook voor lokale en provinciale politici.'

Het WI geeft altijd aan dat het 'voor het CDA is' en niet 'van het CDA'. Vanwaar die nadruk? Dijkman: 'Wij staan in de eerste plaats in dienst van de christendemocratie, niet primair in dienst van het CDA. Dat vereist een onafhankelijke denkruimte, een vrije plek om de staat van de politiek te doordenken.'

De VVD heeft de Teldersstichting, de PvdA de Wiardi Beckmanstichting. Zijn die vergelijkbaar als je kijkt naar de positie die zij innemen ten opzichte van 'hun' partijen? Dijkman: 'Er zijn grofweg drie modellen: een denktank kan een integraal onderdeel zijn van de partij en van de Tweede Kamerfractie, een denktank kan onafhankelijk zijn en niet of nauwelijks in verbinding staan met de partij. En



ons instituut hanteert een model waarbij het onafhankelijk is, en tegelijkertijd in gesprek is met de partij.'

'In het verleden werd wel eens gezegd: "Wij zijn het geheugen en het geweten van de christendemocratie." Dat klinkt mij iets te pretentius, iets te pedant. Maar onze taak is wel om onszelf steeds de vraag te stellen of de beleidsvoorstellen in lijn zijn met de christendemocratie. Tegelijkertijd proberen we agendazettend te zijn en nieuwe thema's te verkennen. Partijen hebben altijd de eerstvolgende verkiezingen in het achterhoofd. Aan ons als WI is het de taak om verder te kijken en na te denken over de problemen en ontwikkelingen die op de langere termijn spelen.'

Drie grote ambities heeft Dijkman: hij wil een nieuw meerjarenplan realiseren waarin de overkoepelende boodschap de zorg om een gemeenschappelijk huis is. Hij wil de werkwijze van het WI vernieuwen, door toegankelijke publicaties en ook door meer stagiaires en tijdelijke projectmedewerkers aan te trekken. En hij wil op zoek gaan naar oude en nieuwe bondgenoten.

Gemeenschappelijk huis

Nederland als gemeenschappelijk huis om in te wonen, dat beeld heeft Dijkman voor ogen. Hij liet zich daarvoor onder meer inspireren door de encyclicle *Laudato si'* van Paus Franciscus. 'Als wordt gewezen op individualisering of fragmentarisering van de samenleving, dan roepen christendemocraten als antwoord al snel: 'De samenleving!', of 'De gemeenschap!' Dat is ook goed, maar het is niet voldoende. De vraag is: wat maakt een samenleving tot een goede samenleving?'

'We kenden lange tijd een zekere vanzelfsprekende gemeenschappelijke cultuur, die zorgde voor een gedeelde moraal, voor gemeenschappelijk gedragen instituties.

We lijken het zicht daarop te zijn kwijtgeraakt, we zijn de sleutels kwijtgeraakt om dat gemeenschappelijk huis binnen te treden.

Illustratief is dat we de samenleving alleen nog maar in termen van breuklijnen kunnen voorstellen: tussen hoog- en laagopgeleiden, tussen kosmopolieten en nationalisten. Ten diepste is dit een populistisch framework en een selffulfilling prophecy: door de kloof zo te benoemen, is die er ook. Christendemocraten hebben groepen nooit tegenover elkaar uit willen spelen, ze hebben altijd vanuit het geheel willen denken. In feite doet het er niet toe of je twee of vijf talenten hebt, het gaat erom dat je de talenten die je hebt, ook daadwerkelijk kunt inzetten en dat je een bijdrage kunt leveren aan de opbouw van de samenleving, in welke vorm dan ook.'

Dijkman wil de nieuwe agenda van het WI vanuit dit beeld van het gemeenschappelijke huis vormgeven. Hij gaat aan vier pijlers werken.

'De eerste pijler is de sociale en duurzame markteconomie. Economie is niet een technocratisch kunstje om vraag en aanbod te regelen, nee, oorspronkelijk was economie de zorg voor het huishouden en dat veronderstelde relaties waardoor mensen zich kunnen ontplooiën. Vanuit dat vertrekpunt zullen we opnieuw na moeten denken over economisch beleid.

De tweede pijler is die van migratie en integratie. De migratie naar Europa zal de komende decennia alleen al door demografische ontwikkelingen in Afrika toenemen. Dat vraagt om nieuwe manieren van denken over migratie en dat brengt ook de opgave met zich mee: hoe zorgen we ervoor dat nieuwkomers en de mensen die hier al wonen zich thuis weten?

De derde pijler is technologisch burgerschap. De wereld zal er over twintig jaar geheel anders uitzien dan nu en dat heeft alles te maken met het feit dat de technologie nog dichterbij onze huid zal zitten. Onzekerheid onder burgers zou voor een groot deel wel eens te maken kunnen hebben met het ongrijpbare en ingrijpende karakter van technologische vernieuwingen.

De vierde pijler van het gemeenschappelijke huis betreft het openbaar bestuur en democratie. Hoe kun je ervoor zorgen dat burgers meer zeggenschap krijgen, zich weer meer betrokken voelen bij het openbaar bestuur?'

'Wij hebben de opdracht politiek relevant werk te leveren. Tegelijkertijd geldt voor het CDA dat het alleen relevant kan zijn wanneer het beleid rust in een diep doorleefde filosofie. Op dat snijvlak wil ik staan.' ®



Ben jij betrokken bij jouw omgeving? En sta jij nuchter en weloverwogen in het leven? Maar kun je zodra dat nodig is, bijvoorbeeld bij onrecht, juist heel vasthoudend zijn? Dan zoeken wij jou!

Want in maart 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats en het CDA zoekt raadsleden.

Doe mee en meld je aan op de website. Gewoon ter kennismaking en oriëntatie. Je zit nog nergens aan vast.

Maar je hebt wel de belangrijkste stap gezet om te starten met een politieke carrière: je interesse bekend maken!

Waarom zou ik raadslid worden?

Draag je steentje bij

Als raadslid sta je niet aan de zijlijn maar doe je mee! Je draagt actief een steentje bij en neemt besluiten die niet alleen jezelf maar ook jouw omgeving aangaan. Samen maken we jouw gemeente beetje bij beetje een stukje mooier. Dat wil jij toch ook?

Leer nieuwe mensen kennen

Als raadslid spreek je veel mensen. Niet alleen in de campagne, maar vooral ook daarna. Bewoners, ondernemers, petitie-indieners, klagers, adviseurs, experts, wethouders, collega-raadsleden enz. enz. Als je de papieren stukken tot leven

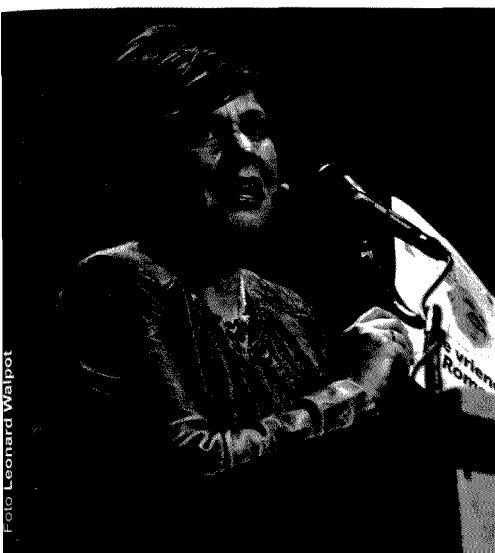
brengt door contact te zoeken, wordt het raadswerk beter (en zeker ook leuker)!

Ontwikkel jezelf

Raadslid worden is een mooie mogelijkheid om jezelf op allerlei terreinen verder te ontwikkelen. Altijd al jouw debat-skills willen verbeteren? Je horizon willen verbreden? Of meer leren over wat zich afspeelt in jouw gemeente? Dit is je kans! Daarnaast bieden we CDA-raadsleden vanuit het landelijke partijbureau een heel scala aan interessante cursussen aan.

Ruth Peetoom

De gordijnen open!



Al in de eerste dagen van de formatie werd het onderhandelsproces even stilgelegd omdat Sybrand Buma afreisde naar Malta. Daar was het congres van de Europese Volkspartij, waar alle Europese christendemocraten en aanverwanten spraken over asiel- en migratiebeleid, de bestrijding van het terrorisme, de aanpak van de klimaatproblemen, de verhouding met de Verenigde Staten enzovoort, enzovoort. De reacties in de Nederlandse pers waren niet mild. Dat die Buma dat belangrijker vond dan de kabinetsformatie! Buitenland dat voorrang krijgt op binnenlandse politiek, en dat met alle ogen op het Binnenhof gericht...

Een groot buitenland

De tegenstelling is vals natuurlijk. Nederland is een klein land met een heel groot buitenland: de ontwikke-

lingen buiten onze grenzen zijn altijd heel bepalend geweest voor onze binnenlandse politiek. En de *hot issues* van vandaag zijn internationaal of hebben op zijn minst internationale kanten, zoals die migratiestromen en klimaatproblematiek. Wie denkt dat je dat in je eentje op kan lossen, of kan duiken achter de dijken, houdt zichzelf en anderen voor de gek. Met het dichtdoen van de gordijnen zijn de problemen niet weg.

En nog iets: Europa is geen buitenland. Zoals Amsterdammers, Limburgers en Friezen tegelijk ook Nederlanders zijn, zo zijn Nederlanders ook Europeanen. Niks wij-zij: Europa, dat zijn wij. Voor veel mensen voelt dat niet zo. Ik was eens op werkbezoek bij een bedrijf dat met Europees geld belangrijke investeringen had kunnen doen, wat het bedrijf toekomst gaf en veel banen opleverde. De man achter de lopende band had er niet zoveel mee. 'Europa? Dat zijn zakkenvullers. Allemaal opdonderen!' Dat zijn baan direct aan Europa te danken was, zei hem niets. Wat mij betreft moeten alle beleidsmakers en politici dat veel meer uitdragen: dat Europa niet de schuld is van van alles, niet groot, glanzend en ver weg, maar van ons, alledaags en dichtbij.

Aan de wieg van de Europese samenwerking

Het CDA is altijd internationaal gericht geweest. Het hoort bij onze

identiteit. Onze mensen stonden aan de wieg van de Europese samenwerking die ging om gemeenschappelijke waarden, over vrede, veiligheid en recht. Die betrokkenheid en die oriëntatie moeten vandaag weer nieuwe vorm krijgen. Daarvoor moeten we kritisch zijn op waar het echt om gaat en het Europees bestuur, de instituties en de samenwerking steeds bij de tijd brengen. Rozen onderhoud je ook om ze beter te laten groeien en bloeien.

Als iets je wat waard is, vraagt het inspanning en prioriteitstelling

In 2019 zijn er alweer Europese verkiezingen. In 2018 gaan we een mooi Europees programma schrijven. En al dit najaar zullen we in het partij debat voeren over de contouren en de dilemma's. Als iets je wat waard is, vraagt het inspanning en prioriteitstelling. Een reis naar Malta. En meer!



Alles-veranderende

stages in de Nederlandse tuinbouw

De metropool Cebu City op de Filippijnen heeft al ruim 25 jaar een stedenband met de gemeente Haarlemmermeer. Daarom werd veertien jaar geleden een stageproject voor studenten in de agrarische sector opgezet. Bijna 7 jaar geleden besloot Gerard Stokman van dat project een stichting te maken: SSCEbu; Stichting Stagiaires Cebu. Op dit moment doet de 27e groep studenten belangrijke ervaring op in diverse agrarische bedrijven. Tekst Marloes Metaal

De stichting huurt een huis voor de studenten in Rijsenhout, waar de groep gedurende een half jaar woont. Het zijn jongeren van 18 tot maximaal 29 jaar, en vaak zijn ze voor het eerst weg van huis. 'Een indringende ervaring', erkent Stokman. 'We zorgen dus dat er ook mensen zijn bij wie ze hun ei kwijt kunnen. Je ziet ze als timide kinderen komen, en als volwassenen weer weg gaan. Ze leren hier niet alleen vakkennis.'

Stokman plaatst de stagiairs bij verschillende bedrijven. Hij let er daarbij op dat de ondernemer ook echt achter de doelstelling staat. 'Die studenten moeten hier echt wat

kunnen leren. Het is voor velen een enorme kans, ik wil dat ze er zoveel mogelijk aan hebben.'

Roland Meewisse is een van die ondernemers. Zijn bedrijf JM Plants in Rijsenhout kweekt tropische planten, en sinds een jaar of vier biedt hij ook een aantal stagiairs een plek. 'Dit is mijn vorm van ontwikkelingssamenwerking, het voelt goed om dit te kunnen doen. Natuurlijk kun je de omstandigheden in kwekerijen hier en daar niet één op één kopiëren, maar we leren de studenten om strategisch over bedrijfsvoering na te denken. Om op basis van de omstandigheden, goede beslissingen te kunnen nemen.

Ik betrek ze zoveel mogelijk bij alle facetten van het vak. Het is prachtig om te zien hoe enthousiast ze zijn.'

Top op het bot gemotiveerd

De studenten die naar Nederland mogen komen, komen bijna allemaal uit arme gezinnen. Stokman: 'Uit grote gezinnen ook. Daar mogen er maar een of twee van studeren. Ik merk dat de studenten hier tot op het bot gemotiveerd zijn om te leren. Door hun studie en later hun baan, kunnen zij hun hele gezin een toekomst geven. Dat is ook wel eens een zware last zie ik, maar het geeft vooral hoop.'

'De ondernemer moet er echt achter staan'

De studenten die hier komen voor een stage, studeren voor hun bachelor. Een masteropleiding zit er vaak niet in, omdat ouders daar geen geld voor hebben. 'Dat was een van de redenen waarom we SSCebu hebben opgericht', vertelt Stokman. 'De stichting krijgt geen overheidssubsidie, maar we verzamelen fondsen zodat we studenten die veel potentie hebben, een beurs kunnen geven voor een masteropleiding. Binnenkort promoveert er voor het eerst iemand die hier stage heeft gelopen, en komend jaar nog twee. Zijn masteropleiding kreeg hij van ons. De universiteit daar zag zijn bevoegdheid en gunde hem een beurs om te promoveren. Ik ben daar enorm trots op.'

Ook wie niet voor een master gaat, zit met een Nederlandse stage op zak wel goed. 'Als de studenten teruggaan, moeten ze een periode overbruggen tot hun studie weer verder gaat. Ik heb nog niet meegemaakt dat het langer dan twee weken duurde voor de studenten voor die tussentijd een serieuze baan hadden. Onze Nederlandse agrarische sector is echt de top in de wereld. Onze stagiairs komen terecht op de universiteit als docent, of als leidinggevende in een bedrijf.'

Doe ik nog wat ik vertel?

Meewisse: 'Ik leer er zelf ook continu van. Het opent je ogen voor de rest van de wereld. Ik doe veel zaken met bedrijven uit bijvoorbeeld Sri Lanka. Door die contacten en door de studenten hier, leer je ook van die wereld. Een bijkomend voordeel is, dat het begeleiden van de stagiairs je scherp houdt. Door hen steeds te vertellen over beslissen



singen en strategieën in mijn bedrijf, houd ik mezelf bij de les. Doe ik nog wel wat ik vertel? Ik ben bewuster met mijn bedrijf bezig door hen.'

De studenten komen bij verschillende bedrijven terecht. SSCebu spreekt met de studenten over wat zij graag zouden willen leren, en kijkt of ze hen zo goed mogelijk kunnen verdelen over de bedrijven. 'De kleine meisjes zetten we niet bij een bedrijf waar met grote palmen gezeuld moet worden, maar juist bijvoorbeeld bij een veredelingsbedrijf waar het werk wat priegeliger is. Een ander zit weer graag in de onderzoekstak, of wil dolgraag iets leren over hydrocultuur. Ook daar hebben we een passende plek voor.'

Deel van de gemeenschap

Naast de stages neemt SSCebu de studenten ook mee om Nederland te laten zien. 'De Keukenhof is voor hen natuurlijk fantastisch, en Volendam is ook favoriet.' Stokman neemt de studenten ook mee naar de kerk. 'Twee keer per maand wordt er een Filipijnse viering gehouden in de Parochie in Hoofddorp. Het is voor de studenten fijn om zich daar een beetje thuis te kunnen voelen. Na de viering wordt er gemeenschappelijk gegeten. Wij brengen ze daar met plezier heen.'

Ook in Rijsenhout groeide er al snel een groep om de stagiairs heen. Een van geboorte Filipijnse vrouw komt als 'huismoeder' eens per week kijken hoe het gaat, en is een vertrouwd aanspreekpunt voor de jongeren. Een ander helpt de jongeren op weg met boodschappen, of biedt eens een lift aan aan iemand wiens stage wat verder weg is. Ook doen ze mee aan zeskamp, het hoogtepunt van de feestweek in Rijsenhout. 'Zo worden ze gedurende een half jaar echt een deel van de gemeenschap hier', stelt Stokman.



'Alles is zo mooi hier', vertelt een van de stagiaires op het bedrijf van Meewisse enthousiast, 'vooral de Keukenhof!'. Ze komt hier voor de high tech kennis van landbouw waarmee te kunnen verbeteren. 'Mijn familie is enorm trots. Dat ik hier stage kan lopen, verandert alles voor mij.'



Opinie

De toekomst van de zorg in Nederland

Behalve in een verzorgingsstaat leven wij in een medicaliseringsstaat. Kwamen zorguitgaven honderd jaar geleden nog niet voor in de statistieken, inmiddels beslaat de zorgbegroting 73,5 miljard euro waarvan 46,5 aan medische zorg. Evenals de verzorgingsstaat moet de medicaliseringsstaat omgevormd worden. Wat is medicalisering, wat zijn schaduwzijden en wat kan een christendemocratische benadering inhouden?

Van Christel Aalburg | christel@cdanet.nl

Medicalisering betekent kortweg dat 'ziekten', 'tekortkomingen' en 'tegevallers' worden gezien als medische problemen waarvoor medische oplossingen beschikbaar zijn of beschikbaar zullen komen. De medicalisering definieert hierbij met diagnoses en behandelingen zelf mee wat ziekten, tekortkomingen en tegevallers zijn.

Medicalisering is prachtig. Hoeveel levens heeft de uitvinding van penicilline niet gered? En is het niet fantastisch dat diverse vormen van kanker beter behandeld kunnen worden? Er zijn echter ook vraagtekens te zetten. Hoe is het bijvoorbeeld mogelijk dat meer dan een miljoen mensen een recept ontvangen voor antidepressiva terwijl voor hun gemoedstoestand ook maatschappelijke oorzaken aan te wijzen zijn?

Vier krachten

In medicalisering vallen vier krachten te onderscheiden. De eerste is het gevoel. In de afgelopen eeuwen zijn wij het leven en overleven centraal gaan stellen en gevoeliger geworden voor lijden en eindigheid. Niet alleen de lijdenden zelf willen lijden en eindigheid bestrijden, maar ook de medelijdenden. Laatstgenoemden ervaren compassie, een gedrevenheid om lijden en eindigheid uit hun leven te verbannen; zij zijn er gevoelig voor geworden.

Ook de medische wetenschap, de tweede kracht, draagt hieraan bij. Zo heeft de uitvinding van anesthesie onze opvatting van wat pijn is, diepgaand veranderd. Bovendien is de aard van de medische wetenschap dat zij structureel meer wil weten. Wat nog in het onbegrepen en ongecontroleerde ligt, moet veroverd worden.

Ten derde wakkert 'de markt' medicalisering aan. Eerst maken verschijnselen en producten van de markt, zoals luchtvervuiling en ongezond voedsel, mensen ziek. Volgens worden medische behandelingen aangeboden als product. Hier is sprake van een medicaliserend forum op zich: op deze markt is medische zorg uitgesteld voor de verkoop. Industrieën en ziekenhuizen hebben er geen belang bij dat mensen voor hun eigen gezondheid kunnen zorgen, want dan verkopen zij niets.

De vierde factor is de collectieve facilitering van medicalisering. Medische zorg wordt verschaft uit een stelsel van overheidsvoorzieningen en voor het grootste deel zelfs een recht op zorg. 'Het wordt toch vergoed': de groot-schalige verzekering maakt dat je het financieel nauwelijks voelt als je zorg gebruikt. Dit effect wordt gedempt door het eigen risico. Gemiddeld is een Nederlander echter jaarlijks ruim 5300 euro kwijt aan zorgkosten. Het recht op zorg wordt alleen al daarom uitgemolken: 'ik heb ervoor betaald'.

Bovendien: 'De buurman krijgt het ook.' Ik wil eveneens gebruikmaken van de zorg die hij ontvangt. Wat gebeurde toen een deel van de zorg werd gedecentraliseerd naar gemeenten, illustreert dit. Waarom krijgt iemand in gemeente B een traplift en ik niet? Dit sentiment, 'ik wil ook wat iemand anders krijgt', heeft een opjagend effect op medicalisering, zeker in de Zorgverzekeringswet met een recht op zorg. Wij jagen meer de gebruikmaking van dat recht na dan dat wij ons afvragen wat de inhoud ervan is. Vandaar 'medicaliseringsstaat': het geheel van medicalisering wordt van overheidswege aangemoedigd.

Hippe kreten

Medicalisering doet de persoonlijke vrijheid van mensen tekort. Weliswaar klinken hippe kreten over de autonome patiënt en 'eigen regie', maar die werpen een façade op. Erachter gaan dikwijls belangen schuil om de desbetreffende 'patiënt' op een nieuwe manier afhankelijk te houden van behandeling en zorg.

De maatschappijcriticus Ivan Illich (1926-2002) doorzag dit als geen ander. In de jaren zeventig en tachtig stond hij te boek als radicaal, en werd door links omarmd. De christendemocratie zou niettemin van hem kunnen leren. Illich verafschuwde de wijze waarop wij passief zijn, afhankelijk van verzorging door deskundigen en professionele instituties. Tegenover deze afhankelijkheid, 'heteronomie', stelde hij de autonome levenswijze. Veel christendemocraten voelen bij deze term de neiging te steigeren, mede door de smalle hedendaagse liberale invulling van autonomie, maar in dit geval kunnen zij de voorbenen op de aarde laten. Illich bedoelde een relationele autonomie, een vrijheid in onderlinge verbondenheid. Autonomie houdt hier in dat mensen zelfstandig zijn, actief: meer zorgen voor hun eigen gezondheid, minder afhankelijk zijn van experts.

Christendemocratische benadering

Dit vraagt om een nadere theoretische uitwerking, maar met een aantal voorbeelden komen wij ook een eind. Wat zou een christendemocratische benadering van medicalisering kunnen inhouden, in aanmerking genomen dat het recht op medicalisering ter discussie stellen op dit moment politieke zelfdoding betekent?

Ten eerste kan een aantal thema's aan de orde gesteld worden onder de vlag van normen en waarden. Veel medicalisering vloeit namelijk voort uit een maatschappelijke moraal. Waarom medicaliseren wij verschijnselen als depressie en burn-out individueel in plaats van de >>>

... maatschappelijke oorzaken te problematiseren? Houden wij alleen nog verdoofde mensen over? En waarom verstikken wij jongensgedrag onder een feminiene zedendecken, behandelen hen voor 'adhd', in plaats van die zedendecken te herschikken? Of neem de discussie over doorbehandelen bij ernstige ziekte. Een van de redenen dat artsen lang blijven behandelen is dat zij daarvoor betaald worden. Daarom krijgen zij sinds kort ook betaald om mensen te vertellen dat het beter is niet meer te behandelen. Dit is echter niet alleen een kwestie van financiering maar ook van waarden. Scherp gesteld: willen wij artsen die pas stoppen met behandelen als ze dáárvor betaald worden? Beogen wij een samenleving van via hun financiële instincten te prikkelen wezens? En, meer praktisch, waarom is het zo vanzelfsprekend dat ziekenhuizen, molochs van medicalisering, er elk jaar budget bijkrijgen?

Ten tweede is aandacht nodig voor ziekmakende effecten van onze manier van leven. Deze mag tegelijk niet doorslaan naar een ziekelijke focus op preventie. Tal van ziekten worden in verband gebracht met industriële producten, industrieel vervaardigd voedsel of luchtvervuiling: bijvoorbeeld diabetes, vruchtbaarheidsproblemen en vele vormen van kanker. Intensieve lobby verhindert transparantie. Zou de overheid niet meer onafhankelijk onderzoek moeten faciliteren en misschien ook strenger normeren om de macht van marktpartijen in te dammen en autonomie te herstellen? Daarmee vangt men twee vliegen in één klap, want medicalisering vormt een beloning voor het rondzwemmen in de ziekmakende soep van een vuil productie- en consumptiesysteem. Nu staan velen te trappelen om aan de hand van inzichten in ziekterisico's een totalitair systeem in te richten met gedragsprikkelers en menslievende preventiewerkers. Dat betekent echter alleen maar weer een andere vorm van afhankelijkheid. Bovendien zal deze collectieve bemoeienis naar voren schuiven, naar het zogenaamde schaderisico dat kinderen met zich meebrengen. Consultatiebureaus ondervangen alle denkbare risico's, de hielprik wordt uitgebreid, en de heerschappij van de inzichtelijke risico's zal zich uitstrekken naar een zo pril mogelijke levensfase. Reeds nu ontwikkelen zich in rap tempo mogelijkheden om voorafgaand aan de zwangerschap te testen op verwachte gezondheid, erfelijke ziekten, syndromen. Een christendemocratische benadering kan bestaan uit een gezonde argwaan jegens industriële invloeden (waar rechts geen oog voor heeft), een doordachte aanpak van medicalisering, en een gepaste huiver voor een doorgevoerde inzet op preventie (tegen de stroom in van gejubel door adviesorganen en politici). Het gaat er telkens om dat de ene afhankelijkheid niet wordt ingeruild voor de andere.

De onverbeterlijke mens



Waarom is medicalisering zo vanzelfsprekend?

Is er niet meer dat diepte, schoonheid en zin biedt dan gezondheid en de daarbij behorende medische handelingen? In De onverbeterlijke mens vraagt Gerard Adelaar het zich af. Hij laat zien wat het ons brengt als we medische mogelijkheden benaderen als iets waar we al dan niet voor kunnen kiezen. Adelaar beschrijft het streven van de medische techniek en ontsluit de machtsfactoren in het samenspel tussen medische techniek en de mens. Hij beschrijft belangrijke filosofische bronnen van de westerse omgang met het leven en biedt een oorspronkelijke visie op de verhoudingen tussen compassie, solidariteit en medicalisering. Adelaar neemt eigenzinnig stelling in het debat over gezondheid en medische zorg. De onverbeterlijke mens verscheen in april bij uitgeverij Klement.

In de derde plaats is nodig dat politici zich nadrukkelijk bemoeien met de mensverbetering die in het kielzog van medicalisering en 'preventiealisering' opstroomt.

De scheidslijn tussen selectie op ziekten en selectie op positieve eigenschappen bestaat alleen in theorie, die is in de praktijk niet te trekken.

Dat over dergelijke thema's nauwelijks politieke debatten worden gevoerd, heeft mede te maken met de overtuiging dat mensen zelf kunnen kiezen. Naïef! De medische wetenschap bepaalt wat mogelijk is, waarna marktpartijen deze medische mogelijkheden opdringen. Binnen de hedendaagse morele maatstaven neemt vervolgens zo'n beetje elke verdere medicalisering een onrecht weg; betekent een nieuwe stap naar de paradijselijke toekomst van de mensheid waarin niemand meer zal zeggen 'ik ben ziek'. Een norm ontstaat, ouders moeten zich bijvoorbeeld meer en meer verdedigen als zij een Down-kind op de wereld laten komen.

Willen wij zo'n samenleving waarin medische wetenschap, markt en de grootste gemene deler bepalen welke levenswaardig zijn en welke niet?

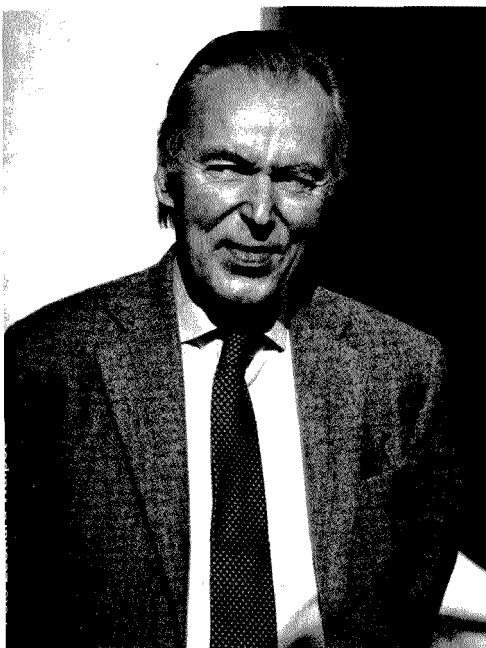
Een diepgaande doordenking van de grote vragen die de medicalisering opwerpt is nodig. Een immens terrein ligt braak. De christendemocratische ploegscharen mogen geslepen worden. *

Gerard Adelaar

Gerard Adelaar (1983) publiceerde over de achtergrond van de toenemende vraag naar gezondheidszorg, onder andere in *Christen Democratische Verkenningen*. In 2013 ontving hij de Jan Peter Balkenende Award voor zijn bijdrage aan het christendemocratisch gedachtegoed op het terrein van zorg.

Elco Brinkman

Onschuld



Homs, Stockholm, Londen, Caïro – trieste beelden van onschuldige slachtoffers in een schuldige, wrede wereld. En dichterbij huis is er ook een beeldende werkelijkheid die bewijst dat criminaliteit en onveiligheid niet slechts achter de horizon verschijnen. Wie met het CDA pleit voor recht en gerechtigheid achter een steviger beschermingswal van politie en justitie, defensie en marechaussee, die is geen ijzervreter. Nee, het gaat ons om een publieke en private ruimte waar veilig en vreedzaam samen optrekken mogelijk is voor mensen die gewoon deugzaam en zorgzaam willen leven.

Harmonieuze aanblik

Nostalgie naar een nu onbereikbaar vroeger? Ik ben bezig in het zeer

lezenswaardige boek 'De zijderoutes, een nieuwe wereldgeschiedenis' van Peter Frankopan. Als je daarin bijvoorbeeld leest dat in de Arabisch-Aziatische wereld steden als Homs, Palmyra en Istanbul in de loop der eeuwen al veel vaker door godsdiensttwisten en machtswellust van paradijs tot puinhoop verwerden, zou je cynisch en afstandelijk kunnen worden. Maar wie zou dat hier de 'onderdanen' van Assad, Poetin of Erdogan gunnen?

Intussen moeten we niet gaan doen of wij hier met ons vrije woord alle wijsheid in pacht hebben. Zo ver liggen de Hoekse en Kabeljauwse twisten nu ook weer niet achter ons. En ons versplinterde electorale slagveld biedt ook niet direct een harmonieuze aanblik. De Veiligheidsraad serveert te vaak dode mussen op het menu. En wat doe je met een tandeloze Tweede Kamer-motie die strijdende partijen vraagt om de wapens neer te leggen?

*Jullie zullen
je handen
vol genoeg
hebben'*

De onschuld nieuwe levenskansen

Terwijl ik dit stukje typ, belt mijn jongste kleindochter om te laten zien hoe

zij haar eerste stapjes zet. En even later laat een andere kleindochter weten dat zij morgen haar eerste zwemdiploma hoopt te halen. Ik zet hun onschuld op mijn scherm naast de Syrische kindslachtoffers die Trump kort geleden wilde wreken. Wat zou er bij de kabinetsformatie naast boosheid en verdriet op tafel moeten worden gelegd? Mij dunkt zou daar slechts één onderhandelbaar strijdpunt moeten worden beslecht: wij geven zonder naïviteit de onschuld nieuwe levenskansen! Ja, ik blijf hopen op verbetering, verzoening, veiligheid en vrede. In mijn jonge jaren bezocht ik met René van der Linden enkele malen bondskanselier Kohl. 'Jongemannen', sprak hij ons lang en indringend toe, 'mijn generatie heeft veel fouten gemaakt, maar die van jullie kan en moet daarvan leren. Behoud nu samen met andere landen wél de vrede in Europa. En zorg daarom voor degelijke welvaart voor brede lagen van de bevolking. Wederzijdse vrijhandel met de rest van de wereld bevordert hetzelfde aan weerszijden van de Europese buitengrenzen. Haal verder niet te veel overhoop, want hieraan zullen jullie je handen al vol genoeg hebben.'

Andere tijden? Andere opdrachten? Nee, andere mensen wel. En andere (zijde)routes. Maar er is geen woord Chinees bij!

De uitgangspunten van

Ben Knapen

Ben Knapen was correspondent en hoofdredacteur van NRC Handelsblad. ook was hij journalist, hoogleraar en directeur in het bedrijfsleven. Nu is hij senator voor het CDA en de nieuwe voorzitter van de Buitenlandcommissie. Dit is zijn visie op onze uitgangspunten.

ans de Nerée jr. | Fotografie ANP (Robin van Lonkhuijsen)

Bij publieke gerechtigheid zijn we misschien geneigd meteen naar onze (Nederlandse) overheid te kijken die de rechtsstaat moet beschermen. Dat is terecht, maar het is maar een deel van het verhaal: ten eerste is ieder mens en is iedere organisatie deelnemer in het publieke domein en ten tweede houdt het publieke domein niet bij de landsgrens op.

Wie dus alleen naar onze overheid kijkt als het gaat om publieke gerechtigheid, overschat de mogelijkheden van onze overheid en onderschat de eigen mogelijkheden.

De rechtsstaat en de bescherming van de menselijke waardigheid worden uiteindelijk geborgd door een overheid. En die mag wat mij betreft daar ook pal voor staan. Maar ondertussen kunnen wij, burgers en samenwerkingsverbanden, in ons dagelijks leven door gedrag

en voorbeeld veel meer betekenen voor publieke gerechtigheid dan we ons soms realiseren. En wie zijn ogen de kost geeft, ziet dat dat enigszins onder de radar van de media, gelukkig ook veel gebeurt.

Rentmeesterschap

Bij rentmeesterschap moet ik altijd eerst denken aan het geloof dat ik van thuis uit mee kreeg, het katholieke. Los van de vraag of je en wat je precies gelooft, schuilt de aantrekkingskracht van de katholieke kerk voor mij in het magnetiserende gevoel deel uit te maken van iets wat al tweeduizend jaar bestaat. Deel dus uit te maken van iets oneindig veel groters dan jezelf of je tijdgenoten. En deel uit te maken van iets wat even vertrouwd is of je nou een kapelletje in Italië, een formica-kerkje in Uruguay of een rood-stenen gebedshuis in New Orleans binnenloopt. Strikt genomen gaat het bij rentmeesterschap hier natuurlijk niet over – want het is immers de bijbelse term om aan te geven dat je verantwoordelijk bent voor generaties die na jou komen en je kinderen dus niet op te zadelen met hoge schulden en een onleefbare omgeving. Maar toch is er tussen beide voor mij een dwingende associatie: weet dat je een klein onderdeelje bent van een veel groter verband.

‘Weet dat je een klein onderdeelje bent van een veel groter verband’

Gespreide verantwoordelijkheid

Dit klinkt goed maar er is moed voor nodig voor overheden om los te laten, om scholen, verpleeghuizen, sportclubs en wijkverenigingen zelf te laten doen wat ze goed vinden. Het betekent vertrouwen geven. Maar het betekent ook de rug recht houden. We kennen allemaal het orkest van verontwaardigden dat de media bespeelt, dat Kamervragen uitlokt en dat incidentenwetgeving provoceert, wanneer er ergens iets mis gaat. Sommige mediaprogramma's leven van de Schand-en-Verontwaardigings-machinerie. Sommige advocaten ook. Dus neigen we er telkens weer naar om vertrouwen op te zeggen en in plaats daarvan onze samenleving dicht te regelen met contracten (waarna de Schand-

en-Verontwaardigingsmachinerie het vervolgens weer heeft over de 'schandalige bureaucratie'). Gespreide verantwoordelijkheid is de sleutel tot een milder en ook wat bescheidener publiek discours.

‘We kennen allemaal het orkest van verontwaardigden dat de media bespeelt’

Solidariteit

De grootste worsteling van onze tijd is misschien wel de groeiende vervreemding tussen kansarmen en kansrijken, tussen hun kijk op het leven, hun cultuur. Er is sprake van een tanend gevoel van verantwoordelijkheid en lotsverbondenheid. In Amerika zagen we president Obama voor wie armoede een structuur-probleem was waar een overheid veel kan doen. Voor de jonge J.D. Vance, wiens autobiografie in Amerika het meest besproken boeksucces van 2016 was ('Hillbilly Elegy – a memoir of a family and a culture in crisis'), gaat het om een groeiend fatalisme onder de arme blanken dat er geen kansen op een beter leven meer zijn: de media liegen, de universiteit is onbereikbaar, de politici liegen, de staalfabriek is gesloten – het eindigt in cynisme, in fast food, in drugs en een stem op Trump. Vance ontsnapte zelf aan het hillbilly-milieu door een toevallige samenloop van omstandigheden en hij accepteert het slachtofferdenken van zijn vroegere familie en omgeving ook niet. 'Het gaat om een cultuur die het sociale verval aanmoedigt in plaats van tegengaat', schrijft hij bitter.

Er is veel meer over te zeggen, maar ik ben ervan overtuigd dat we pas aan het begin staan van een herontdekking en van heel nieuwe definities van solidariteit. Een van de suggesties van Vance om die nieuwe onderklasse te bereiken: voer de dienst-plicht weer in... *

Nieuwe voorzitter Buitenlandcommissie

Ben Knapen heeft er een nieuwe taak bijgekregen. Hij is eind vorige maand Leon Frissen opgevolgd als voorzitter van de Buitenlandcommissie van het CDA.

De wereld om ons heen - welke rol voor Europa?

Tijdens een bezoek met het EVP-fractiebestuur aan China werd weer eens duidelijk dat 'de wereld om ons heen' een relatief begrip is. Aan de muur van de directiekamer van scheepvaartgigant COSCO was Peking uiteraard het stralende middelpunt van de wereldkaart. Van daaruit werkt het communistische China aan de nieuwe zijderoute: land- en zeeroutes voor Chinese goederen naar het Westen.

Tekst Esther de Lange

Met de aankoop, ten tijde van de Griekse crisis, van de haven van Piraeus hebben de Chinezen een belangrijke schakel op deze nieuwe zijderoute in handen gekregen. Inmiddels zijn de ogen alweer gericht op het Europese investeringsfonds,

waarmee de Chinezen hopen de route verder te trekken naar het economische centrum van Europa.

Als deze anekdote uit Peking een ding duidelijk maakt dan is het dat de wereldwijde concurrentie hard gespeeld wordt. Achter veel investeringen en handelsakkoorden zit uiteraard ook een politieke agenda. Natuurlijk heeft de handel ons welvaart en banen opgeleverd. En zolang het onder eerlijke voorwaarden gebeurt, is er niets aan de hand. Dat de beste moge winnen. Maar de schoen wringt wanneer het *level playing field* ontbreekt. Hier de legbatterij verbieden, maar batterij-eieren van buiten de EU doodleuk importeren, bijvoorbeeld. Of de dumping van Chinees staal op de Europese markt, waardoor talloze staalwerkers, in IJmuiden en elders, leven in onzekerheid over hun baan.

De EU moet haar naïviteit laten varen en doortastend durven optreden waar nodig. Het is daarom goed dat de Europese Commissie nog dit jaar met concrete plannen daartoe komt. In het verleden was men vaak te soft. Dat lag overigens lang niet altijd aan de Commissie. Die wilde wel optreden tegen de dumping van witte fosfor uit Kazachstan, maar een aantal lidstaten stak daar een stokje voor, wegens de economische belangen van hun eigen, verwerkende industrie. Het Zeeuwse Thermphos ging eraan ten onder en de provincie zit opgezadeld met de financiële gevolgen. Zo moet het dus niet! Je principes van eerlijke concurrentie en duurzame oplossingen opzij zetten voor deelbelangen op de korte termijn. Dat maakt je een zwakke partner en keiharde onderhandelingen.

'Globalisering is een proces dat je niet tegenhoudt'

Globalisering is een proces dat je niet tegenhoudt. Om als Europa opgewassen te zijn tegen de effecten hiervan, en om onze openheid en concurrentiekracht te behouden, moeten de landen en de EU laten zien dat ze ook in staat zijn waar nodig te beschermen. Dat is geen paradox, maar een absolute noodzaak.



Kliekjesdag nodig tegen voedselverspilling



Iedereen die kookt kent het wel: vandaag wat boontjes over, gisteren een stukje kippenvlees. Te vaak gooien we die restjes in de vuilnisbak en koken we weer iets nieuws. Maar het gaat hier wel om kostbaar voedsel: hier zijn dieren voor geslacht, veel kilometers voor gereden.

Tekst **Annie Schreijer-Pierik**

Ik pleit ervoor dat we een wekelijkse 'kliekjesdag' in ere herstellen: alle restjes uit de koelkast komen dan op tafel. Zo gaan we als goede rentmeesters om met de aarde. U spaart geld en het milieu. Ook voedingsbedrijven en winkeliers moeten zuiniger zijn met voeding. Oude levensmiddelen en bijproducten uit de voedingsindustrie kunnen nog goed dienen

als diervoeder. Sommige supermarkten brengen overtollige producten al naar het 'kliekjesrestaurant' Instock in Amsterdam en Den Haag. Alle kleine beetjes helpen. Meer actie is dringend nodig.

Een Europeaan gooit gemiddeld 173 kilo voeding weg per jaar. Dat is een kostenpost van 143 miljard euro en een uitstoot van 170 miljoen ton CO₂. Zoveel voedsel verspillen kan echt niet meer. In de nabije toekomst moet de wereld 9 miljard monden voeden.

Ik ben blij dat enkele van mijn oproepen vorige maand zijn overgenomen door het Europe Parlement. De technologie kan ons al helpen. We willen slimme verpakkingen die de consument aangeven of de voeding nog goed is, ook na

de datum 'tenminste houdbaar tot'. Die technieken bestaan al.

'Een Europeaan gooit gemiddeld 173 kilo voeding weg per jaar'

Ik bepleit ook een betere datum op verpakkingen van bijvoorbeeld melk: ik wil liever een 'uiterste gebruiksdatum' in plaats van het huidige 'tenminste houdbaar tot'. Dat geeft al wat meer tijd voor gebruik.

Het lijkt me goed als supermarkten of milieuorganisaties hier eens actie voor voeren. Consumenten, producenten en overheden kunnen samen voorkomen dat veel goed voedsel in vuilnisbakken verdwijnt. We willen de voedselverspilling halveren binnen ruim 10 jaar. Hier is dus een wereld te winnen.

Volg CDA Europa online!

Twitter:

[@CDAEuropa](https://twitter.com/CDAEuropa)

Facebook:

www.facebook.com/EVPFractie

Instagram:

[cda_eu](https://www.instagram.com/cda_eu)

Website:

www.cda.nl/europa

Let the Stars Shine

Europa zit in de hoek waar de klappen vallen. De kranten staan vol met het aarzelend optreden rond het vluchtelingenvraagstuk of het fosfaatbeleid dat onze melkveehouders danig dwarszit. Slecht nieuws scoort en goed nieuws is geen nieuws. In deze tijd van snelle communicatie raakt de EU achterop.

Tekst **Lambert van Nistelrooij**

Er komt te weinig weerwoord op de verhalen van de populistten. Over de positieve effecten van de interne

markt en de vergroting van de Nederlandse afzetmarkt is de communicatie in de vorige eeuw blijven steken.

Om het tij te keren, ben ik de actie 'Let the Stars Shine' begonnen met acht andere EVP-Europarlementariërs uit evenzoveel lidstaten. Er is wel degelijk een andere aanpak mogelijk. We doen hierover een reeks voorstellen in ons boek dat begin deze maand verschenen is. In het boek delen Nederlandse burgers en instellingen hun ervaringen met Brussel. Het blijkt: lang niet allemaal kommer en kwel. Er zijn

volop EU-sterren, ook in Nederland, die hun mening graag te berde brengen.

Hoe verder? We hebben de Europese Commissie om een actieplan gevraagd. Omdat er te weinig reactie kwam, stellen we nu diverse wetswijzigingen voor opdat ook burgers in Europa aan de slag kunnen. Zo is het nu niet mogelijk om ook na afloop van een EU-project met EU-bijdragen over de resultaten te vertellen. Projecten schreeven een plaatje met EU-sterren aan de wand, dat is alles. Wij bieden projecten

Jongeren hebben de toekomst!

Als een van de jongste Europarlementariërs spreek ik graag en veel met jongeren uit Europa. De wereld is echter groter dan de EU en ook aan onze buitengrenzen wonen vele jongeren met ambities en toekomstplannen.

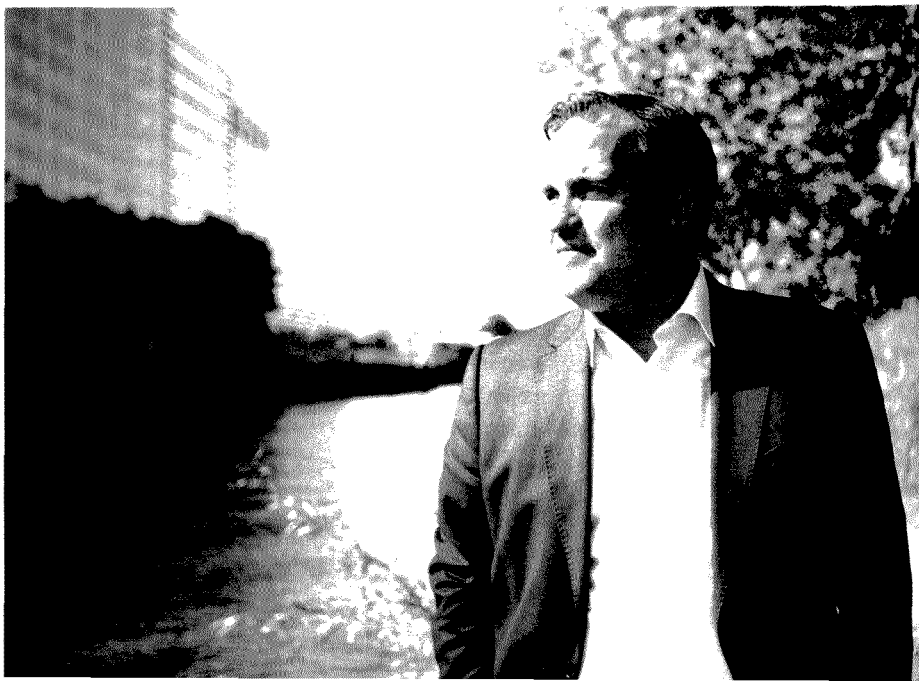
Tekst **Jeroen Lenaers**

Afgelopen januari was ik in Boedapest om een training te geven over de Europese sociale dialoog aan jongeren uit EU-buurlanden. De training was in het kader van het Young Leaders-programma van het Robert Schuman Instituut en werd samen met de Eduardo Frei Foundation van het CDA georganiseerd. Het programma in Boedapest was speciaal gericht op jongeren van onze christendemocratische zusterpartijen uit Oost- en Zuidoost-Europa.

De enthousiaste en ambitieuze jongeren uit onder andere Wit-

Rusland, Oekraïne, Armenië en Servië willen allemaal meer leren over Europese samenwerking. De hele week namen zij deel aan tal van trainingen en workshops met als doel een beter inzicht krijgen in hoe het Europese democratisch besluitvormingsproces werkt, zodat

het hen inspireert om er zelf in hun eigen land ook mee aan de slag te gaan. Tijdens het rollenspel, waarbij de jongeren zelf aan de slag gingen met actiepunten over de Europese sociale agenda, merkte ik hoe gretig en leergierig de jongeren waren over Europese vraagstukken.



voortaan de kans ook jaren later nog uit te leggen hoe de EU bijvoorbeeld in innovatie, groei en banen doorwerkt.

Brussel zal meer dan voorheen de dialoog met de burger moeten aangaan. Daarom starten de negen Europarlementsleden ieder in eigen land een actie om de communicatie te verbeteren. Doet u mee?

Let the Stars Shine: Engaging Citizens in the EU is als e-boek beschikbaar en kan ook per post worden besteld.

Als EU zijn we meestal gefocust op interne zaken, en terecht ook, aangezien er nog vele uitdagingen binnen onze unie liggen. Maar tegelijkertijd is het van groot belang dat we ook die blik naar buiten blijven houden. Jongeren uit deze landen kijken met veel bewondering naar wat we in de EU voor elkaar hebben gekregen, terwijl wij veel van deze zaken als zelfsprekend zijn gaan beschouwen. Wij mogen ons best wel eens vaker realiseren dat wij het goed voor elkaar hebben hier.

Tijdens deze trainingsdagen werd het mij eens te meer duidelijk dat wij als EU ook een voorbeeld zijn voor velen. Deze EU-buurlanden hebben vaak nog een lange weg te gaan in hun hervormingen, maar het is mooi en bemoedigend om te zien dat er een generatie jongeren is die daar heel graag aan wil meebouwen.

Brexit quo vadis?

Na de Franse presidentsverkiezingen en in afwachting van de Duitse bondsdagverkiezingen zijn alle Europese ogen weer gericht op de komende Brexit. Veel werk voor de diverse EU-instellingen en dus ook voor het Europees Parlement: hoe gaat onze toekomstige relatie met het Verenigd Koninkrijk eruit zien?

Tekst Wim van de Camp

De sector transport en toerisme zit in de kern van de Brexit-onderhandelingen: Wat gaat die betekenen voor Schiphol, dat immers meer luchtverbindingen met het VK heeft dan het Londense vliegveld Heathrow?

En wat te denken van typisch Britse luchtvaartmaatschappijen als Ryan Air en Easy Jet, die binnen de EU veel steden aan doen. Easy Jet heeft inmiddels in Portugal een hoofdkantoor voor het Europese continent geopend. Als het VK immers de EU verlaat ontstaan er verschillende werelden die juridisch, financieel én belastingtechnisch wellicht volkomen gescheiden zijn. Maar niet alleen de luchtvaart ondervindt veel nadelen van Brexit: NS-dochter Abelio verzorgt een groot deel van het treinverkeer in Schotland. Moet ook juridisch uiteengerafeld worden, denk bijvoorbeeld aan de arbeidsvoorwaarden van exclusief Brits personeel. En wat te denken van de Eurostar, de HSL-verbinding met Londen, Parijs, Lille, Brussel en binnenkort Amsterdam.

De wegsector zal ook veel complexer worden. Zowel Dover als Calais verwachten per vrachtauto 5 tot 10 minuten extra controletijd en dat



loopt met duizenden vrachtwagens per week in de papieren. Men was in die sector net een beetje gekomen van de asielproblematiek in Calais. En dan zijn er nog tal van afgeleide problemen: soms lijken de tienduizenden EU-burgers die in het VK in de transport en toeristensector werken hun juridisch leven niet zeker in het losgekoppelde VK. Wat wordt hun werk- en verblijfstatus? En wat te denken van (het vliegverkeer op) Gibraltar, de laatste Engelse kolonie op het vasteland van Europa en nu al, opnieuw, een groot agressief knelpunt tussen Spanje en het VK?

Nederlandse vissers maken zich terecht grote zorgen over de nieuwe grenzen van de territoriale wateren van het VK en wat betekent dat voor hun visserijgebieden? Een en ander is nu keurig geregeld binnen de EU. Hetzelfde gaat gelden voor de kustvaart, de zogenaamde shortsea shipping, helemaal als er ook geen douane-unie komt.

Persoonlijk kan ik nog steeds niet geloven dat de Brexit er daadwerkelijk komt, laat staan een harde Brexit. En wat denkt het werelddeel Europa zich allemaal te kunnen permitteren aan onderlinge verdeeldheid terwijl nieuwe grootmachten als China en India zich overduidelijk melden op de Europese markten. Maar wellicht ben ik te naïef!

Gedeputeerde Mirjam Maasdam over vrouwen in de politiek

Vrouwen twijfelen vaak of ze iets kunnen, we kunnen wel wat meer lef inzetten

Het CDAV pleit voor meer vrouwen in de politiek en stimuleert vrouwen om hierin actief te worden. In onze serie 'Vrouwen in de politiek' komen vrouwen aan het woord die hun plek veroverd hebben. In deze aflevering is het woord aan Mirjam Maasdam, sinds maart gedeputeerde van de provincie Utrecht.

Tekst **Sandra van den Nieuwenhof**

'Politiek vond ik altijd al erg interessant. Ik ben politicologie gaan studeren en stapte later over naar bestuurskunde. Maar het

publieke domein heeft altijd centraal gestaan, ook bij mijn werk na mijn afstuderen', aldus Mirjam Maasdam, sinds maart gedeputeerde in de provincie Utrecht met landelijk gebied, natuur, omgevingsvisie en transformatieopgaven in haar portefeuille.

'Ik ben al sinds 1989 lid

van het CDA maar het duurde nog tot 2011 voordat ik de stap naar de actieve politiek maakte. Wat mij altijd een beetje tegenhield is het belang dat ik eraan hecht om vanwege de economische zelfstandigheid fulltime, of bijna fulltime, werk te combineren met mijn gezin. De optelsom met politiek erbij leek mij te zwaar.'

Binnen het CDA was zij wel op andere wijzen actief, zij was o.a. bestuurslid van het CDAV. In 2011 werd zij benaderd om te solliciteren voor een plek in de Provinciale Staten, en werd vervolgens gekozen bij de verkiezingen in datzelfde jaar.

Spijt

'In de periode dat mijn werk echt piekte, omdat ik mij met de transitie in de zorg bezighield, werd de optelsom inderdaad te veel. Ik stopte toen met de Provinciale Staten. Daar had ik eigenlijk direct spijt van om de doodeenvoudige reden dat ik het miste om politiek actief te zijn. Achteraf gezien had ik het gewoon een paar maanden op een lager pitje moeten doen. Een wijze les voor mij, maar ook voor de CDA'ers om me heen. Het moet immers mogelijk zijn om verschillende rollen te combineren. We moeten elkaar onderling opvangen. Dat past ook helemaal bij onze partij. Het is dus onze taak om het in dat opzicht aantrekkelijk te maken. Omdat ik de politiek echt miste, ging ik in 2014 voor het lijsttrekkerschap voor de verkiezingen

van de Provinciale Staten van 2015 en werd ik fractievoorzitter.'

'Ik geniet ervan om nu politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid te dragen, en hier nu als enige baan echt mijn focus op te kunnen leggen. Omdat ik inmiddels volwassen kinderen heb, die bijna allemaal het huis uit zijn, heb ik ook wat dat betreft veel meer armslag. We hebben in Utrecht vier gedeputeerden van wie er drie vrouw zijn. Een bijzondere man/vrouw-verhouding, al merk ik daar niet veel van. We zijn gewoon als team aan het werk.'

CV Mirjam Maasdam

Mirjam Maasdam (1967) woont met haar gezin in Zeist. Zij studeerde bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Na haar studie werkte zij zowel in het bedrijfsleven als bij de overheid, onder meer bij de gemeente Enschede waar zij was betrokken bij de nasleep van de vuurwerk-ramp.

Mirjam Maasdam is al vele jaren actief voor het CDA. Zo was ze bestuurslid van het CDAV en lid van de Programmacommissie in 2012. In 2011 werd zij voor het CDA lid van de Provinciale Staten. In 2015 werd ze fractievoorzitter. Zij werkte tot maart 2017 bij Zorgverzekeraars Nederland.



Ik zie overigens maar weinig verschillen tussen mannen en vrouwen in persoonlijke stijlen en werkwijze. Ik zie wel verschil tussen stijlen, maar dat kan net zo sterk tussen mannen of vrouwen onderling zijn. Vrouwen zijn wel meer *to the point* denk ik, meer gericht op het oplossen van problemen dan op profilering. Verder zie ik dat vrouwen vaak twijfelen of ze iets wel kunnen, er wel geschikt voor zijn. Daar

kunnen we wel wat meer lef in neerzetten.'

Over haar drijfveren zegt ze: 'Ik ben ervan overtuigd dat vanuit de maatschappij, vanuit mensen zelf dus, maatschappelijke problemen het beste kunnen worden opgelost. Het gaat om een werkwijze vanuit de overheid waarbij we niet met de rug naar inwoners, maatschappelijke organisaties, en ondernemers toe

staan, maar ze juist opzoeken om gezamenlijk problemen aan te pakken. Politiek geeft mij de mogelijkheid om te beïnvloeden in deze richting die mij aan het hart gaat. Dat is terug te vinden in mijn bijdragen als Statenlid, maar ook in hoe ik nu als gedeputeerde acteer en beleid inzet. Niet besturen vanaf 16 hoog in het provinciehuis, maar op pad. Ik heb niet voor niets laarzen, wandelschoenen en een verrekijker aangeschaft.'

Gemeenteraadsverkiezingen 2018

CDAV pleit voor evenwichtige man/vrouw-verdeling op kandidatenlijsten

Onlangs deden partijvoorzitter Ruth Peetoom en CDAV-voorzitter Josine Westerbeek-Huitink in een brief aan alle afdelingsbesturen een beroep op de lokale afdelingen om te streven naar een evenwichtige man/vrouw-verdeling op de kandidatenlijsten voor de komende gemeenteraadsverkiezingen.*

Tekst **Sandra van den Nieuwenhof**

Extra inspanningen om voldoende vrouwen te vinden voor de kandidatenlijsten zijn zeker nodig want het aandeel van vrouwen in de gemeenteraden is laag (28%) en het percentage vrouwelijke raadsleden stijgt maar langzaam door de jaren heen. Bij het CDA ligt het percentage vrouwelijke raadsleden precies gelijk aan het landelijk gemiddelde.

Beide voorzitters verwijzen bij hun oproep naar de resolutie 'm/v-50/50 in alle CDA-vertegenwoordigingen', die op het partijcongres in november 2008 al is aangenomen. Deze resolutie is opgesteld in de overtuiging dat besturen een goede afspiegeling van de samenleving dienen te zijn én dat een evenredige man/vrouw-verdeling bijdraagt aan een beter bestuur. Vrouwen hebben een eigen deskundige inbreng en vaak een andere wijze van vergaderen. Dit brengt in veel gemeenteraden een extra impuls en dynamiek wat betere resultaten kan opleveren.

Hoewel meer diversiteit niet alleen over een evenredige man/vrouw-verdeling gaat, maar ook een goede afspiegeling van de samenleving betreft op andere terreinen zoals leeftijd (jong/oud) en achtergrond (wel/geen migratie-achtergrond), pleit het CDAV vooral voor

kandidatenlijsten met evenveel vrouwen als mannen.

We hebben vrouwen ook iets te bieden: we organiseren loopbaandagen, workshops en regionale bijeenkomsten voor vrouwen die geïnteresseerd zijn in een loopbaan in de politiek. Ook cursussen via het Steenkampinstituut kunnen vrouwen verder helpen.

Wanneer er meer vrouwen in de gemeenteraden komen, zal dat ook naar meer vrouwen in de colleges van burgemeester en wethouders kunnen leiden vanwege de doorstroming vanuit de gemeenteraad. Ook daarin hebben vrouwen nog een inhaalslag te maken.

*brief is opgenomen in Nieuwsbrief aan afdelingsbesturen mei 2017 en is ook te vinden op website cda.nl/cdav



Europese Volkspartij blikst vooruit op Malta

'Europa stelt onze toekomst veilig', was de titel van het congres van de Europese Volkspartij (EVP) op Malta van 28-30 maart jl. Kort daarvoor waren EVP-regeringsleiders in Rome bijeen voor de viering van de zestigste verjaardag van Europa. Tegelijkertijd ontving het jarige Europa op 28 maart van het Verenigd Koninkrijk een verzoek tot 'chtscheiding' en voerden oppositieleiders in Frankrijk en Duitsland een anti-Europa campagne. De Europese Volkspartij wil bovenal de uitdagingen aangrijpen om Europa sterker te maken zonder daarbij haar kop in het zand te steken.

Tekst **Astrid Frey**, CDA Vrouwen Internationaal

Het CDA was aanwezig met een delegatie van mensen uit verschillende lagen van de partij. Partijleider Sybrand Buma had een ereplaats en sprak op het EVP-congres over de overwinning van het CDA tijdens de verkiezing. Met zijn aanwezigheid, midden in de onder-

handelingen over de formatie, liet Buma zien dat Europa belangrijk is voor het CDA.

De onderwerpen die in deelsessies aan de orde kwamen weerspiegelden de huidige actualiteit. Er werd gesproken over migratie, extremisme en radicalisering, de relatie met de zuiderburen, zoals Libië, Libanon, Marokko en Algerije, over de ontwikkelingen in de Oekraïne en Rusland en over economische zaken, zoals de Europese monetaire unie die nu 25 jaar bestaat.

Het CDAV Internationaal heeft zich de afgelopen periode gebogen over migratie, en was dus aanwezig bij de debatten die daarover gingen. Een uitspraak van dhr. Rompuy is blijven hangen: 'Migratie is goed voor Europa als het maar legaal en gecontroleerd plaatsvindt.' Bij de sessie over radicalisme stemde de uitspraak van Adem Deen (directeur van de Quilliam Foundation uit het VK) tot nadenken. Hij vond dat 'men' sterker moet oordelen, sterker de eigen waarden en normen moet benadrukken, maar moet waken niet zelf extremistisch te worden. Een aantal EVP-regeringsleiders benadrukte in hun toespraken in ieder geval dat tweede, de vice-premier van België, dhr. Peeters deed dat door óók het belang van solidariteit, eigen verantwoordelijkheid en het belang van (economische) duurzaamheid naar voren te brengen, en zei daarbij: '(...) eenvoudige antwoorden op ingewikkelde problemen bestaan niet, die antwoorden leiden tot "fake nieuws en alternatieve feiten" en dat is niet waar het EVP voor staat'.

De EVP-vrouwen waren goed aanwezig. Er was ruimte voor ontmoeting met de vrouwen uit de delegaties en er werd van gedachten gewisseld over het aantal vrouwen in invloedrijke posities in besturen en in de politiek. In de wandelgangen kwam 'de anti-gender beweging' naar voren die in Oost-Europa aanwezig zou zijn en langzaam maar langzaam haar weg naar Noord-Europa vindt. Toeval of niet maar in een andere sessie sprak een man uit Tsjechië vervolgens over de teloorgang van familiewaarden: vrouwen verwaarlozen hun verplichtingen thuis.

'Eenvoudige antwoorden op ingewikkelde problemen bestaan niet'

De EVP-vrouwen komen dit jaar nog regelmatig bij elkaar, en zullen spreken over de gevolgen van populisme voor de democratie en de positie van vrouwen daarbinnen. Voor meer informatie over de uitkomsten van het congres en voor documentatie van het congres zie de site malta2017.epp.eu/documentation.

Bezoek ook onze website!
Op onze website vindt u uitnodigingen voor bijeenkomsten, actuele verslagen van diverse bijeenkomsten en activiteiten en ook ons jaarverslag. cda.nl/cdav



Raadsleden gezocht!

Ben jij betrokken bij jouw omgeving? En sta jij wel-overwogen en misschien zelfs wel nuchter in het leven? Maar kun je zodra dat nodig is, bijvoorbeeld bij onrecht, weer juist heel vasthoudend zijn? Dan zoeken wij jou! Want in maart 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats en het CDA zoekt raadsleden!

Redenen om raadslid te worden

Als raadslid:

- Sta je niet aan de zijlijn maar doe je mee! Je draagt actief een steentje bij en neemt besluiten die niet alleen jezelf maar ook jouw omgeving aangaan. Samen maken we jouw gemeente beetje bij beetje een stukje mooier. Dat wil jij toch ook?
- Leer je veel mensen kennen. Niet alleen in de campagne, maar vooral ook daarna. Bewoners, ondernemers, petitie-indieners, klagers, adviseurs, experts, wethouders, collega-raadsleden enz. enz. Als je de papieren stukken tot leven brengt door contact te zoeken, wordt het raadswerk beter (en zeker ook leuker)!
- Blijf je jezelf ontwikkelen. Altijd al jouw debat-skills willen verbeteren? Je horizon willen verbreden? Of meer leren over wat zich afspeelt in jouw gemeente? Dit is je kans! Daarnaast bieden we CDA-raadsleden vanuit het landelijke partijbureau allerlei interessante cursussen aan.



Als raadslid:

- Vertegenwoordig je het 'volk' door contact te hebben met kiezers, achterban, belangengroepen en organisaties. Op deze manier kun je iets betekenen voor je naaste en heb je invloed op jouw directe omgeving.
- Stel je samen met collega-raadsleden het gemeentelijk beleid vast. Dit doe je door een visie en mening te vormen over onderwerpen, deze in te brengen en samen met anderen te komen tot besluitvorming.
- Is het jouw taak om de uitvoering van het beleid in jouw gemeente te controleren en onderwerpen aan de orde te stellen als blijkt dat de uitvoering niet goed verloopt of beter kan.

14e CDA-vierdaagseborrel

Dinsdag 18 juli

De Gelderse CDA-senator Maria Martens organiseert opnieuw de CDA-vierdaagseborrel op de eerste dag van de Nijmeegse vierdaagse. Alle CDA'ers die dan in Nijmegen zijn, lopers en niet-lopers, Nijmegenaren en niet-Nijmegenaren zijn van harte uitgenodigd.



14.00 – 16.30 uur

Plaats

Café Royal (voorheen 't Hoofdkantoor),
Hertogstraat 127 te Nijmegen
Telefoon: 024-3222690

*Aanmelden en afmelden is niet nodig.
Kom gewoon als u kunt.*

Ledenvoordeel: Speciaal voor u gratis naar Midgetgolftuinen Lage Vuursche

*Wij verloten entreekaarten van
deze sportieve activiteit.*

Verscholen in een mooi bos vindt u de Midgetgolftuinen Lage Vuursche. De Midgetgolftuinen tellen maar liefst drie banen met elk achttien holes. In het prachtige tuinencomplex vindt u tevens bijzondere ornamenten, planten en bomen. Zoals een varenboom uit Nieuw-Zeeland en een bank gemaakt van 245 miljoen jaar oud hout! De tuinen zijn ideaal voor iedereen die een dagje sportiviteit, ontspanning en vertier zoekt.

Per lid maakt u kans op maximaal vier gratis kaarten van deze gezellige activiteit. Het enige wat u hoeft te doen is een bericht sturen dat u mee wilt doen aan de verloting voor 27 juni aanstaande via de mail naar Carina Hoff, carina.hoff@cda.nl of via een kaartje naar CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag. Alleen de winnaars krijgen bericht.

Gezocht: Dialoogmakers!

Het CDA moet als volkspartij beter weten wat er speelt in de samenleving. Het is daarom belangrijk om binnen en buiten de partij nadrukkelijk de dialoog te voeren. Dialoog.Nu helpt daarbij. Vind jij het leuk om als dialoogmaker bijvoorbeeld visiegroepen te begeleiden, lokale initiatieven zoals een CDA100 te ondersteunen, deelsessies op een congres te organiseren of te helpen bij strategische overleggen? Meld je dan nu aan als dialoogmaker via: cda.nl/partij/dialoognu/doe-mee

Kijk voor meer info over wat Dialoog.Nu precies doet, wat de rollen als dialoogmaker zijn én waar je als dialoogmaker aan moet voldoen op cda.nl/partij/dialoognu

Personalialia

BURGEMEESTERS

D.A. Heijkoop is burgemeester geworden in Hardinxveld-Giessendam, hij was daarvoor wethouder in Molenwaard.

A.J. Kottelenberg is de nieuwe burgemeester van Neder-Betuwe, hij was hiervoor wethouder in Lochem.

Mw. G.M. Mittendorff is burgemeester van Heumen geworden. Zij was daar al waarnemend burgemeester.

C.L. Visser is de nieuwe burgemeester van Katwijk. Visser was sinds 2010 burgemeester van de gemeente Twenterand.

GEDEPUTEERDEN

H.J.H. Mackus is gedeputeerde geworden in Limburg als opvolger van P.F.C. van der Broeck die dijkgraaf is geworden van het Waterschap Limburg.

Mw. M.W.J. Maasdam-Hoeyers is gedeputeerde in Utrecht geworden als opvolger van R.W. Krol.

OVERLEDEN

Op *zondag 23 april* overleed *Philip Houben*. Houben was zeventien jaar lang burgemeester van Maastricht, van 1985 tot 2002. Hij was een bijzonder geliefd en een invloedrijk burgemeester. Door zijn assertiviteit werd de beroemde Europese topconferentie in 1991 in Maastricht georganiseerd. Houben was de zoon van gouverneur Frans Houben en was een jongere broer van diplomaat Piet-Hein

Vooraankondiging

vacature voorzitter Auditcommissie

Per november 2017 komt de functie van voorzitter Auditcommissie vacant.

Geïnteresseerden kunnen tussen 20 juli t/m 8 september 2017 hun belangstelling kenbaar maken. Voor meer informatie over het profiel en de wijze van solliciteren zie de CDA-website vanaf 20 juli 2017.



cda.nl/contact/vacatures

Houben en van Frank Houben (o.a. oud-burgemeester en oud-Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant). In 1972 werd hij burgemeester in Haskerland, in Friesland. Daarna werd hij voorzitter van het Gewest Twente. Philip Houben is 76 jaar oud geworden.

Op *donderdag 11 mei* overleed *Jur Mellema*. Mellema was eind jaren zestig en begin jaren zeventig fractievoorzitter voor de CHU in de Tweede Kamer. Hij begon zijn politieke loopbaan als lid van Provinciale Staten in Groningen (1954-1967) en was korte tijd gemeenteraadslid in Scheemda (1958-1959). Onder leiding van Mellema werd de CHU klaargestoomd voor het fusieproces dat tot de oprichting van het CDA zou leiden. Hij lanceerde de veelzeggende slogan 'Samen uit, samen thuis'. Jur Mellema is 93 jaar geworden.

Op *maandag 22 mei* overleed *Niny van Oerle*. Zij was vier jaar lang, in de periode 2002-2006, Tweede Kamerlid voor het CDA. Ze hield zich in die periode met name bezig met ouderenbeleid, volksgezondheid en welzijn waar ze zich met veel warmte voor inzette. Voor die tijd, van 1994 tot 2002, was ze gemeenteraadslid in Haarlem, de laatste vier jaar als fractievoorzitter. Van 1980 tot 1994 werkte Niny van Oerle als directrice van een zorginstelling voor mensen met een lichamelijke beperking. Ze startte haar loopbaan in Afrika, van 1954 tot 1961 en was in de jaren zestig actief als maatschappelijk werker en toezichthouder van het Riagg. Ze bleef haar hele leven maatschappelijk zeer betrokken, onder andere in diverse bestuursfuncties. Niny van Oerle is 82 jaar geworden.



Ben je in 2016 of 2017 lid geworden van het CDA? Partijvoorzitter Ruth Peetoom nodigt je van harte uit om deel te nemen aan de Zomerschool op 25 en 26 augustus in Den Haag. De CDA-Zomerschool is een uniek tweedaags event speciaal voor nieuwe leden, dus ook voor jou?! Thema van deze editie is: *Voor een CDA dat we door willen geven*. Je leert in snel tempo het CDA, het christendemocratisch gedachtegoed en andere nieuwe leden kennen. Daarnaast maak je kennis met de politiek en kun je ontdekken wat jouw rol kan zijn voor het CDA. Werkbezoeken, discussie, ontmoetingen met prominente CDA'ers, trainingen en workshops vullen het programma.

Meld je online aan op cda.nl/si

Heb je nog vragen? Mail dan naar zomerschool@cda.nl of bel (070) 342 48 87.

Cursus Social Media nu online!

Voor politici zijn sociale media handig om hun boodschap te verspreiden en om te communiceren met (potentiële) kiezers. Maar hoe kun je dat als CDA-politicus nu het beste aanpakken? Wat kun je allemaal met sociale media en wat zijn de beperkingen? Deze vragen staan centraal in deze online cursus. Daarnaast heb je de keuze om na de online cursus deel te nemen aan een groepsbijeenkomst met trainer. Meer informatie & aanmelden: cda.nl/si



SI
Steenkamp
Instituut

Online training Strategische campagne!

Hoe schrijf je een campagneplan?

In deze online training leer je hoe je een strategische campagne opzet en hoe je een goed campagneplan schrijft. Aan de hand van een handleiding strategische campagne doorloop je een aantal stappen om tot een gericht campagneplan te komen.

In een filmpje geeft landelijk campagneleider Hans Janssens uitleg over deze stappen, die zijn afgeleid van de campagneboom.

De mogelijkheid bestaat om het campagneplan dat je in de training hebt gemaakt voor te leggen aan een campagnespecialist. Deze kan feedback geven op jouw campagneplan. Na afloop van de training heb je een concreet plan voor de afdeling, waarin de basis is gelegd voor een succesvolle campagne.

Lees meer op cda.nl/si en meld je aan.

OPLEIDINGSKALENDER GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2018

<i>Cursus / training</i>	<i>Datum</i>	<i>Locatie</i>
Training Werving- en selectiegesprekken	14 oktober 2017 21 oktober 2017	Bodegraven Delft
Cursus Oriëntatie Raadslidmaatschap	juni 2017 23 september 2017 2 oktober 2017 4 oktober 2017	Noord-Brabant Nunspeet Den Haag Bodegraven
Training Optreden voor de camera	8 juli 2017	Nijverdal
Training Nieuws maken in campagnetijd	16 september 2017 december 2017	Ochten (Tiel) Noord-Brabant
Social Media Groepsbijeenkomst	september 2017 oktober 2017 1 november 2017	Nijverdal Noord-Brabant Den Haag
Training Campagnevaardigheden	5 oktober 2017 14 oktober 2017 18 oktober 2017 november 2017	Dordrecht Gelderland Den Haag Noord-Brabant
Kandidaat-raadsledencursus	16, 23 en 30 oktober 2017 14 & 31 oktober en 7 november 2017 start 28 oktober 2017 oktober 2017 2, 9 en 16 november 2017 januari 2018	Den Haag Dordrecht Gelderland Noord-Brabant Bodegraven Gelderland
Cursus Gemeentefinanciën	oktober 2017	Gelderland
Training Collegeonderhandelingen	11 november 2017	Gelderland
Cursus Fractievoorzitterschap	25 november 2017	Gelderland
Debattraining basis	januari 2018	Gelderland

Actuele informatie en aanmelden: cda.nl/si

Deze leerlijnen vormen een handig instrument om erachter te komen welke cursussen en trainingen bij je (toekomstige) CDA-rol passen. Het geeft inzicht hoe je jezelf in een rol kan ontwikkelen en doorgroeien!

Het CDA is een partij waar je kunt groeien. Iedereen is welkom om zijn of haar talenten in de te zetten en te ontwikkelen. Dat kan op verschillende manieren, bijvoorbeeld door al doende te leren, via opleiding & training, e-learning en op termijn ook coaching & mentoring.

Lancering Leerlijnen

Tijdens de Dag van de Afdeling op 13 mei heeft het Steenkampinstituut nieuwe leerlijnen voor vier CDA-rollen gepresenteerd. Deelnemers aan de workshop Zelfselectiescan en Leerlijnen hadden de primeur en reageerden enthousiast. Een van de deelnemers gaf aan: 'Deze leerlijnen vormen een handig instrument om erachter te komen welke cursussen en trainingen bij je (toekomstige) CDA-rol passen. Het geeft inzicht hoe je jezelf in een rol kan ontwikkelen en doorgroeien.'

Leerlijn passend bij jouw CDA-rol

Het CDA gaat uit van vier rollen die mensen kunnen vervullen: die van Bestuurder, Bouwer, Bezieler en Volksvertegenwoordiger. Voor elke rol is een leerlijn met passend opleidingsaanbod in kaart gebracht.

Deze leerlijnen worden gevormd door cursussen en trainingen, die aansluiten bij je (toekomstige) CDA-rol en taken, én die uitgaan van de ontwikkeling van competenties. In elke rol kun je telkens drie ontwikkelingsfasen doorlopen, namelijk:

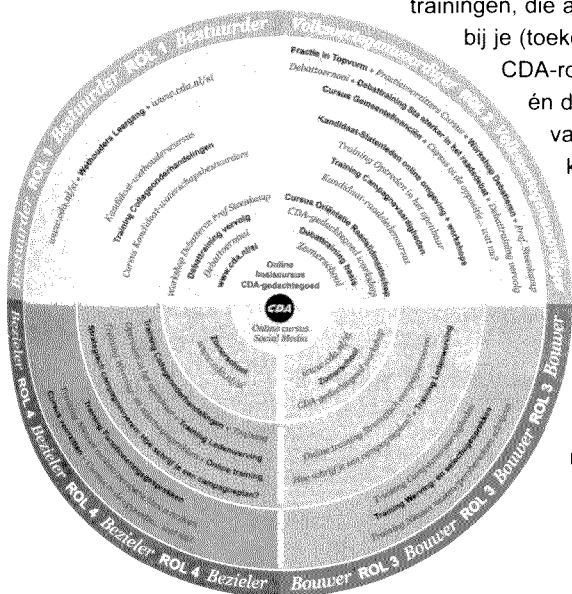
- **Oriënterend opleidingsaanbod**
Voor iedereen die zich wil oriënteren op een rol, waarin hij/zij actief wil worden.
- **Vorbereidend opleidingsaanbod**
Voor CDA'ers die kandidaat zijn voor een bepaalde rol of functie.
- **Verdiepend opleidingsaanbod**
Gericht op CDA'ers die al actief zijn in een bepaalde functie binnen een rol.

Ben je benieuwd welke cursussen en trainingen goed aansluiten bij jouw rol? Bekijk dan op cda.nl/si de leerlijnen die we voor je in kaart hebben gebracht.

Doe de Zelfselectiescan

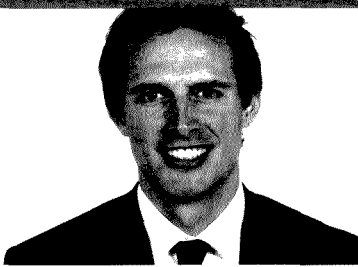
Wil je actief worden voor het CDA, maar weet je nog niet precies welke rol bij je past? Doe dan de Zelfselectiescan en vul de online vragenlijst over je interesses, motivatie en competenties in. En ontdek of jij meer een Bouwer, Bezieler, Bestuurder of Volksvertegenwoordiger bent.

Na het invullen van de scan ontvang je een persoonlijk advies over welke rol (rollen) het beste bij jou past (passen). Indien je dit wilt dan brengen we je in contact met de juiste persoon binnen het CDA om te praten over je inzet. Ga naar cda.nl/hrm en doe de online scan!



Wopke Hoekstra

Kahneman, Limburg en waarzeggers

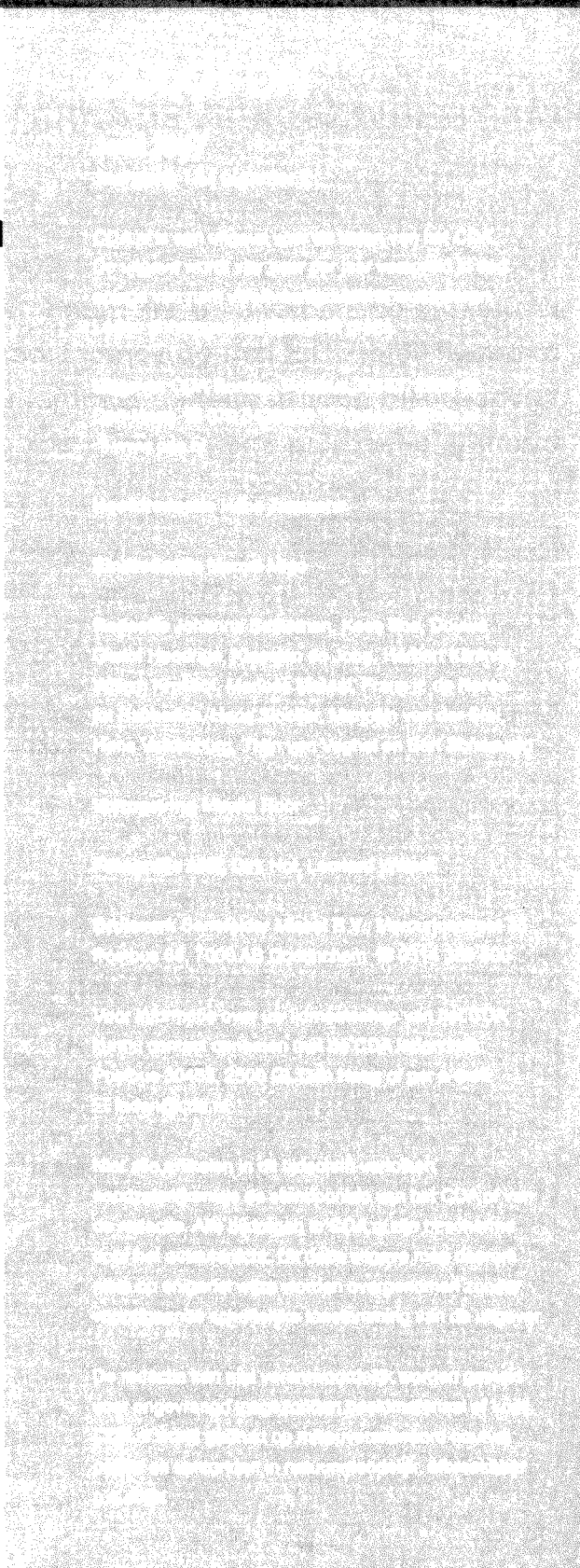


Met de Europese wedstrijd hordenlopen zijn we een eind op weg. De horde Nederland is genomen, net als de horde Frankrijk. In de media is het patroon voorspelbaar. Commentatoren buitelen over elkaar heen met meningen en duiding en hebben altijd een glashelder antwoord op het waarom. Dat wil zeggen: achteraf. Patronen en logica, oorzaak en gevolg: we denken ze te kunnen zien, na gewonnen of verloren verkiezingen, een oorlog of verandering in de economische conjunctuur.

150 jaar Limburg bij toeval

Toeval speelt een veel grotere rol dan mensen denken, las ik onlangs in een boek van Nobelprijswinnaar Kahneman. Zijn stelling werd onderstreept door mijn fractiegenote Ria Oomen. Zij praatte de Eerste Kamerfractie bij over de honderdvijftigste verjaardag van Limburg. Zij legde uit dat het enkel een gelukkig toeval is, dat de provincie onderdeel van Nederland uitmaakt. Bijna waren de Duitsers of de Belgen ermee aan de haal gegaan. Na het bewind van Napoleon hoorde Limburg eerst vijftien jaar bij Nederland en vervolgens negen jaar bij België. Aansluitend was het dertig jaar zowel een Nederlandse provincie als lid van de Duitse Bond, om pas daarna uitsluitend bij Nederland te behoren.

De rol van toeval relativeert. Wat ook relativeert, is een passage verderop in Kahnemans boek. Daarin fileert hij het vermogen van experts om iets zinnigs te zeggen over de toekomst. Is de omgeving voldoende regelmatig om voorspelbaar te zijn, én is er gelegenheid om deze regelmatigheden door langdurige oefening te leren, dan hebben experts toegevoegde waarde. Denk aan dokters, schakers en brandweermannen. Maar hoe diffuser de context, hoe slechter de inschatting van de expert. Over twee categorieën experts is Kahneman ronduit vernietigend: beleggingsadviseurs en politicologen. Hun vermogen om op basis van hun kennis iets te zeggen over de toekomst, is statistisch niet beter dan de welbekende aap met zijn dartsbord. Dat lijkt me goed om in het achterhoofd te houden. Want wat zal er de komende maanden door politieke experts gekakeld en gespeculeerd worden. Over de formatie in Nederland. Over de succeschansen van Macron. Over de herverkiezing van Merkel. Maar ook zij hebben geen zicht in de mist die voor ons hangt.



Doe mee
en win een
boekenbon van
€17,50!

Zomerpuzzel

Z	D	K	I	R	G	I	Z	I	E	K	E	T	P
N	W	F	R	A	N	K	R	I	J	K	U	A	A
A	N	I	H	C	W	A	N	I	A	V	K	U	E
M	E	N	T	R	N	A	R	Z	A	I	S	E	L
O	G	A	D	S	D	N	A	L	S	T	I	U	D
E	E	P	O	R	E	C	U	T	R	V	M	O	N
I	W	A	O	T	H	R	A	A	N	I	N	E	B
S	R	J	S	S	P	N	L	E	T	L	A	N	D
E	O	O	T	E	J	I	R	A	G	L	U	B	S
N	O	A	R	G	E	N	T	I	N	I	E	H	E
O	N	U	R	A	C	S	A	G	A	D	A	M	E
D	N	M	O	N	A	C	O	L	O	M	B	I	A
N	E	D	E	W	Z	R	O	E	M	E	N	I	E
I	N	D	I	A	G	R	U	B	M	E	X	U	L

Argentinië
Australië
Benin
Bulgarije
China
Colombia
Duitsland
Frankrijk
India
Indonesië
Iran
Japan
Jordanie
Kazachstan
Kirgizië
Letland
Luxemburg
Madagascar
Monaco
Noorwegen
Oman
Oostenrijk
Pakistan
Peru
Roemenië
Tuvalu
VS
Zweden
Zwitserland

**Streep alle woorden
weg. Van de letters
die overblijven kunt
u een woord maken.**

Stuur uw oplossing
voor 15 juli naar:
redactie@cda.nl

Of: **CDA Redactie**
Postbus 30453
2500 GL Den Haag

Onder de juiste inzenders
verloten wij vijf boeken-
bonnen van €17,50.

De oplossing van de
puzzel in het vorige
nummer was 'zetelwinst'.

De winnaars zijn:
Beppie Slob uit Ameide,
Fam. Valentijn uit Ter Aar,

Gerda Jansen - Verwijen
uit Klarenbeek,
Th. van Overbeek uit Best,
J.P. Verwoerd uit Wilnis.





Nummer 3 | Oktober 2017



*Sybrand Buma over
het Regeerakkoord*

*De uitgangspunten
van ... Turan Yazir*

*Paul van Geest over
Laudato si'*

Themanummer:

Voor een land

dat we door

willen geven



Voor een land dat we door willen geven

Oog hebben voor de lange termijn, voor de generaties die na ons komen past zo goed bij het CDA dat de slogan bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen die stekking meekreeg: het CDA wil bouwen aan een land dat we door willen geven aan onze kinderen.

In dit magazine treft u tal van interviews en artikelen die gaan over wat rentmeesterschap concreet kan betekenen. Van het aanleggen van bossen ter compensatie van onze CO₂-uitstoot tot waardig omgaan met ons eigen erfgoed: de restauratie van het lievelingsschilderij van Abraham Kuyper.

Het nieuwe kabinet heeft een ambitieuze klimaatagenda en is - naar eigen zeggen - het 'groenste kabinet ooit'. Dat is rentmeesterschap anno 2017.

Coverfoto Dirk Hol



Ruth in gesprek met...



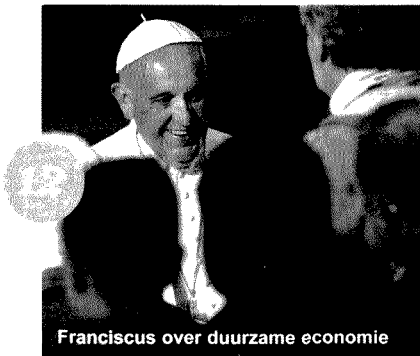
Lena Euwens, directeur Trees for All

Inhoud

- 4 Samen
- 9 Nieuw lid...
- 15 *Column* Elco Brinkman
- 16 CDA Zomerschool
- 19 Geen onverschillig beeld
- 22 De werkplek van...
- 23 *Column* Sybrand Buma
- 27 *Column* Esther de Lange
- 32 De aanpak van een achterstandswijk
- 36 Hoe overleef ik de kandidaatstelling?
- 39 4 november: CDA-congres in Nijmegen
- 42 Interview met Arie Bassa
- 45 *Column* Ruth Peetoom
- 46 'Wij hebben niks met alleen maar roepen vanaf de zijlijn'
- 48 Rentmeesterschap
- 50 'Energietransitie kost bloed, zwoegen, zweet en tranen'
- 54 Nalatenschappen
- 58 Vrouw en politiek
- 61 Partijnieuws
- 65 Duurzaamheidsberaad
- 66 *Column* Wopke Hoekstra
- 67 Puzzel



Vertrouwen in de toekomst



Franciscus over duurzame economie



Een waardevol waardeloos schilderij



De brede volkspartij: CDA100



Rotwen met Buurman



De uitgangspunten van... Turan Yazir



Investeren in energievoorziening



Samen

Elke donderdagochtend trekt een vaste groep vrijwilligers van de Vrienden van het Máximapark het 300 ha grote park in om te snoeien, maaien en planten. Sinds 2004 hebben de Vrienden meegewerkt aan het ontwerp en de totstandkoming van het jongste stadspark van Utrecht en daar ook een aantal eigen initiatieven aan toegevoegd. Zo werden zes grote platanen vanaf het historische Domplein overgeplant naar het park en werd een ruim honderd jaar oude brug, die moest wijken voor spooruitbreiding, naar het park verplaatst. De Vrienden hebben ook gezorgd dat bestaande natuur, die al in het gebied aanwezig was, werd opgenomen in het ontwerp. Naast het werken in de natuur organiseren de Vrienden allerlei activiteiten en werven zij fondsen waarmee nieuwe initiatieven in het park kunnen worden ondersteund. Van het Máximapark genieten niet alleen de bewoners van Leidsche Rijn. Bezoekers komen inmiddels uit de hele wereld. De slogan van de stad, 'Utrecht maken we samen', krijgt in het Máximapark een mooie betekenis!





Regeerakkoord

'Vertrouwen in de toekomst'

Bijna zeven maanden zijn onderhandelaars van VVD, CDA, D66, eerst GroenLinks en later ChristenUnie bezig geweest met het smeden van een regeerakkoord. Het resultaat werd op 11 oktober gepresenteerd.

Tekst Marloes Metaal | Fotografie Dirk Hol

Met het akkoord 'Vertrouwen in de toekomst' leggen de partijen een gemeenschappelijke ambitie neer voor de toekomst. Partijleider Sybrand Buma kondigde in de week van de presentatie aan om als partijleider in de Tweede Kamer te blijven zitten. 'Vanuit de Kamer kan ik het CDA-geluid het beste laten horen.'

Opgelucht dat het erop zit? 'Ja, ik ben wel opgelucht, maar ik kijk ook met veel voldoening naar wat we hebben bereikt. De zorgen in het land, waar we ook ons verkiezingsprogramma op gebaseerd hadden, komen allemaal terug in dit regeerakkoord. Door aandacht voor de verbondenheid in de samenleving, naast de investeringen in ouderenzorg, in de maatschappelijke diensttijd en in veiligheid en defensie. Die investeringen voor defensie stonden echt op mijn netvlies.'

Ons verkiezingscongres had een kostbaar amendement aangenomen over defensie. Dat verplichtte ons als onderhandelaars. Je haalt nooit 100 procent, maar we zijn een heel eind gekomen. De leden van het CDA mogen daar dus ook trots op zijn. Zonder dit amendement, hadden we niet op deze manier kunnen onderhandelen. Het proces de afgelopen maanden was heel intensief. Natuurlijk was de start heel ingewikkeld, doordat eerst geruime tijd met GroenLinks gesproken was. Daarna was het met name voor D66 en ChristenUnie belangrijk om eerst aan vertrouwen te bouwen. We begonnen aan een proces waarvan we de afloop niet konden voorspellen. Daarom is de voldoening extra groot.'

Hoe loopt zo'n formatieproces? 'In de eerste fase tot half juni was het nog een zoektocht naar de juiste



coalitiepartijen. Voor mij was het helder; de ochtend na de verkiezingen wist ik al dat deelname van het CDA aan een kabinet een verantwoordelijkheid was die we gingen oppakken. Maar voor andere partijen was dat niet zo vanzelfsprekend. In het begin hebben we voornamelijk gekeken waar de grootste verschillen zitten. Dat ging met name over immateriële kwesties, en voor een deel over financiële. Die hebben we eerst overbrugd. Als dat zou lukken, dan kwam de rest ook wel. De pauze in de zomer was essentieel. Niet alleen fysiek; vergeet niet dat er voor de onderhandelingen ook nog een verkiezingscampagne was. Maar na die zomerstop kwamen we allemaal terug met een houding van: 'Oke, nu moet het gebeuren.' Een van de dingen die daarbij hielp, is dat Gerrit Zalm in die periode een financieel overzicht had gebouwd van hoe de zaken die we tot dan toe besproken hadden, eruit

zouden komen te zien. We waren nog niet klaar met alle financiële besprekingen, maar hierdoor werd het wel concreet. Het perspectief lag er.

Alle leden uit de fractie zijn wel op een of andere manier bij de onderhandelingen betrokken geweest.

Als onderhandelaars op onderdelen, of als deskundige op bepaalde onderdelen.

Wat we vaak deden is aan woordvoerders vragen om met de vier partijen een onderwerp te bespreken en dan terug te komen aan de hoofdtafel. Een voordeel daarvan is dat je geen dingen mist. Mede daarom zeg ik: dit is een goed akkoord.'

Is een coalitie van vier partijen evenwichtig, of des te wankeler? 'Een coalitie van vier partijen, waarbij iedere partij nodig is voor de meerderheid, dat gaat een heleboel afstemming vergen. Maar dat is ook het Nederland van vandaag. We leven in een versplinterd politiek landschap, waarbij ook een aantal partijen geen zin heeft om te regeren. We zijn met vier partijen die totaal verschillend zijn, maar grappig genoeg op bepaalde terreinen opeens elkaars bondgenoot. Je kunt niet zeggen wie wiens bondgenoot was, want dat lag telkens anders. Het is wel een van de redenen waarom ik in de Kamer blijf. Ik vind dat nodig in deze coalitie maar ook nodig voor het CDA. Het CDA heeft nooit een politiek leider gehad in de Kamer, op momenten dat we mee regeerden. Maar in het rapport Frissen staat dat het goed zou zijn om het zo te doen. Het CDA-geluid komt daarmee beter tot z'n recht.'

Hebben we met dit akkoord een antwoord op de zorgen die in de campagne centraal stonden?

'De keuzes die we in ons verkiezingsprogramma gemaakt hebben, waren het uitgangspunt voor wat wij in de onderhandelingen hebben ingebracht. Ik zie die heel sterk terugkomen. Alleen al de inleiding laat zien dat Nederland gemaakt wordt door mensen die het wel redden, maar dat de politiek er met name is voor mensen die het niet zomaar redden.

Dat vind ik een dure plicht voor het CDA. Ik zie dat terug in de aandacht voor waarden en normen, voor onze cultuur. We zetten in op veiligheid. Beledigen en haatzaaien blijven strafbaar. Investerings in ouderenzorg, in waardig ouder worden, een maatschappelijke diensttijd; het zit er allemaal in. En middengroepen die in de afgelopen jaren juist eerder afgleden in plaats van het beter te krijgen, gaan we eindelijk helpen door de sociale vlaktaks. Dat zijn majeure bewegingen, waar ik heel erg opgetogen over ben. Natuurlijk hebben we lastige keuzes moeten maken. Regeren doet pijn. Maar het geheel vind ik een heel sterk CDA-verhaal, en daar ben ik trots op.'

Het regeerakkoord in vogelvlucht

Minder Belasting

Er komt een ambitieuze hervorming van het belastingstelsel, waardoor het rechtvaardiger, groener en efficiënter wordt. De belangrijkste maatregel is de invoering van een vlaktaks, met minder schijven en lagere lasten, een hogere algemene heffingskorting en een hogere arbeidskorting. Hierdoor gaan alle inkomensgroepen, maar vooral de werkenden en de middeninkomens er de komende jaren op vooruit.

Om de belasting op werken nog lager te kunnen maken, wordt het lage BTW tarief van 6% naar 9% verhoogd, wordt het belastingstelsel verder vergroend en worden de aftrekposten - waaronder de hypotheekrenteaftrek en de zelfstandigenaftrek - versneld afgebouwd. Sparen wordt fiscaal aantrekkelijker gemaakt.

De vergroening van het belastingstelsel zit in een CO2-heffing voor de energiesector, aanpassingen in de energiebelasting en een hogere belasting op het storten of verbranden van afval. In Europees verband worden afspraken gemaakt over belastingen op vliegtickets en een heffing op lawaaiige of vervuulende vliegtuigen.

1,5 miljard naar defensie

De toenemende instabiliteit in de wereld vraagt om een grotere Nederlandse bijdrage om internationale dreigingen het hoofd te bieden. Dat doet Nederland door investeringen in het kader van het NAVO-bondgenootschap en de Europese Unie. Het kabinet verhoogt de defensie-uitgaven fors met 1,5 miljard. Met het extra geld worden de basisgereedheid van de krijgsmacht op orde gebracht en de inzetbaarheid vergroot. Ook worden materieel vervangen en vernieuwd en worden extra middelen bestemd voor cybercapaciteiten en technologie.

Zorg

Het nieuwe kabinet voert op zorg geen grote hervormingen door, maar wel verbeteringen. Zo wordt met gerichte maatregelen de last van de stapeling van eigen betalingen en administratieve lasten in de zorg teruggebracht. De bijbetalingen voor medicijnen wordt gemaximeerd op 250 euro. Er komt een onderzoek naar de mogelijkheid van standaardpolissen. Dat maakt de keuze voor een goede polis eenvoudiger en voorkomt dat verzekeraars dezelfde polissen aanbieden tegen verschillende prijzen.

Het kabinet wil meer aandacht voor de kwaliteit van leven. Daarom wordt meer ingezet op preventie, innovatie en het afbouwen van onnodige en ondoelmatige zorg. In een nationaal preventie akkoord worden met patiëntenorganisaties, zorgprofessionals en maatschappelijke partners afspraken gemaakt over het bevorderen van gezond leven en het terugdringen van ongezonde zaken als roken en problematisch alcoholgebruik.

Meer vaste banen

Het kabinet doet voorstellen om de terughoudendheid van werkgevers om mensen in vaste dienst te nemen te verkleinen. Dit gaat om aanpassing van het ontslagrecht, het goedkoper maken van vaste contracten en het verkorten van de verplichting om bij ziekte twee jaar door te betalen voor kleine ondernemingen.

Om te voorkomen dat mensen met een tijdelijk contract na twee jaar weer op straat worden gezet, wordt de termijn waarop tijdelijke contracten overgaan in een contract voor onbepaalde tijd verlengd tot drie jaar. Ook worden de mogelijkheden voor een langere proeftijd verruimd.

Politie op sterkte

De nationale politie krijgt ruim 250 mln voor meer agenten in de wijk en de versterking van de recherche. Ook gaat er extra geld naar andere onderdelen van de veiligheidsketen. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in het Team Internationale Misdrijven en komt er jaarlijks extra budget voor de aanpak van cybersecurity.

Waarden en tradities

Het kabinet wil de kennis over onze gedeelde geschiedenis, onze waarden en vrijheden vergroten. Deze maken ons tot wat we samen zijn: gelijkwaardig en tolerant tegenover andersdenkenden.

Daarom wil het kabinet dat kinderen op school het Wilhelmus leren en ieder kind in zijn schooltijd het Rijksmuseum en het parlement bezoekt. We investeren in de toegankelijkheid van historische plaatsen die het verhaal van onze geschiedenis vertellen en reiken de nationale canon uit aan iedereen die 18 wordt en aan mensen die het Nederlanderschap verkrijgen.

Nieuw lid

Tjerk Koekoek, 38 jaar. Ik woon met mijn vriendin en kersverse prachtige dochter in de mooie, gezellige en dynamische stad Utrecht.

Tjerk in 5 woorden?

Optimistisch, creatief, energiek, open, ambitieus.

Wat doe je voor werk?

Ik werk als ziekenhuisapotheker in Tiel, waar we geheel in lijn met het CDA aandacht hebben voor regionale zorg dichtbij. Daarnaast maak ik graag muziek en loopt mijn hobby fotografie langzaam maar zeker uit de hand.

Welke politicus vind je inspirerend en waarom?

Ondanks dat ik het niet altijd met hem eens ben, ben ik wel gecharmeerd van de stijl van Mark Rutte. Dat komt omdat ik eigenschappen van mijn eigen persoonlijkheid herken. Hij zoekt altijd de samenwerking en verbinding, heeft een zeer open karakter en is een optimist. Ik vind het interessant te zien dat juist deze eigenschappen op dit moment nodig zijn om te verbinden en vooruit te komen.

Ruth in gesprek met ... Aukje Kuypers

Alle krachten samen voor een duurzame toekomst

Bijna een eeuw oud is familiebedrijf Kuijpers, officieel P.G. Kuijpers & Zonen geheten. Zo'n duizend mensen werken er inmiddels. Kuijpers ontwerpt, bouwt en onderhoudt technische installaties in gebouwen en industrie en streeft daarbij naar maximaal duurzame oplossingen. Als een bedrijf zo groot wordt, kun je dan nog echt een familiebedrijf blijven?

Tekst **Marcel Migo** | Fotografie **Dirk Hol**

'Toen mijn vader ons rond de tafel verzamelde, met ons sprak over de toekomst van het bedrijf, en polste hoe ik dacht over een leidinggevende functie, zei ik: 'Dat kan ik niet.' Ze had toen, zo blikt directeur Aukje Kuypers nu terug, het overzicht niet. 'Het bedrijf had toen ongeveer 250 medewerkers in dienst en was echt een technisch bedrijf. Ik ben juist meer een alfa, ik zag niet hoe ik daarin zou passen.' Studie en ervaring maakten dat ze haar rol als leidinggevende, sinds 2013, toch kan waarmaken. 'Ik ben vooral een verbinder, iemand die continu hamert op het belang van samenwerken. Veel mensen zijn goed in hun vak, maar kunnen niet per se goed samenwerken. Ik vind het geweldig om goede ideeën uit te wisselen, ervoor te zorgen dat kennis zich over het bedrijf verspreidt. Ik wil daarnaast goed benaderbaar zijn. En ik begin me steeds meer te realiseren dat dat misschien wel mijn primaire taak is: er zijn wanneer dat nodig is, en stimuleren dat mensen oog hebben voor elkaar, zich realiseren dat ze

deel uitmaken van een geweldig team, in een bepaalde zin een grote familie.'

Waarom merk je dat Kuijpers nog steeds een familiebedrijf is? 'Voor een familiebedrijf geldt denk ik nog sterker dan voor een gewoon bedrijf dat je de lange termijn voor ogen houdt. Ons bedrijf moet toekomstbestendig zijn. Winst is nodig om te kunnen blijven investeren. Wij geloven er heel sterk in, dat hoe je met mensen omgaat van eminent belang is voor het succes van je bedrijf. Mensen maken het verschil. Zij zijn het belangrijkste kapitaal van het bedrijf. We proberen onze medewerkers kansen te bieden, ervoor te zorgen dat zij in principe ook de dingen doen die ze graag doen, zodat ze plezier hebben in hun werk. En, heel belangrijk, dat ze met een trots gevoel naar huis gaan.' Aukje Kuypers beseft dat haar eigen rol en houding daarbij belangrijk zijn. 'Elke maand organiseren we een welkomstbijeenkomst voor nieuwe medewerkers, daar ben ik altijd bij aanwezig. Ik ken daardoor bijna iedereen in de organisatie.'

Hoe zorg je voor de menselijke maat in een steeds groter wordend bedrijf? Kuypers: 'Als je overtuigd bent van de enorme kracht van je medewerkers, en het belang inziet van het spreiden van verantwoordelijkheden, dan moet je je tegelijk ook realiseren dat je 'maar' een mensenbedrijf bent. Er moet ruimte zijn om fouten te maken. Dat kan alleen als er ook een open sfeer is. Mensen moeten zich vrij voelen om een fout te erkennen of een probleem te benoemen. Want alleen dan kun je zoeken naar oplossingen.'

Maar ook de positieve ervaringen en tips, ook als die klein en praktisch zijn, moeten wat Kuypers betreft vooral gedeeld worden. 'Dat doen we bijvoorbeeld via Yammer, ons interne social media-kanaal. Ik probeer het gebruik ervan te stimuleren. 'Maak er een foto van, zet het op Yammer!' roep ik vaak als iemand een goed idee heeft.

Dé rode draad in al die communicatie is duurzaamheid of toekomstbestendigheid, zoals we dat noemen; die focus wordt door iedereen in het bedrijf gedeeld. Daar willen en kunnen we verschil maken, naar onze opdrachtgevers toe, maar ook intern. Dat laatste begint met bewustwording. Ik schrijf elke maand een interne blog, elke keer plaats ik er het verbruik bij van mijn elektrische auto. Mensen zien dat en spreken me erop aan.'

'Wij vinden dat we het goed doen als je steeds meer kunt doen voor vaste klanten'

Handelsmerk

Richting opdrachtgevers geeft Kuijpers ook gevraagd en ongevraagd aan welke toekomstbestendige oplossingen mogelijk zijn. 'Natuurlijk sturen we een potentiële klant een gerichte offerte, maar we geven ook 'de groenere variant' mee. Grappig is dat bedrijven soms jaren later terugkomen op die optie. Dat ze er niet direct voor kiezen betekent dus niet dat ze er de waarde niet van inzien.'

Kuijpers heeft van duurzaamheid – of toekomstbestendig ondernemen zoals het bedrijf dit zelf noemt – echt een handelsmerk gemaakt. We horen vaak dat opdrachtgevers zeggen: 'ik heb gehoord dat jullie veel aan duurzaamheid doen'.

Het bedrijf brengt rentmeesterschap ook op een andere manier in praktijk. Ze streven naar lange termijn relaties met hun opdrachtgevers. Kuypers: 'Wij vinden dat we het goed doen als je steeds meer kunt doen voor vaste klanten. Ik vind het ontzettend waardevol als je een jarenlange relatie met je klanten kunt opbouwen. Inmiddels is 60 procent van onze klanten een vaste klant. Dat zorgt voor veel meer voorspelbaarheid en dat is ook heel prettig voor onze medewerkers. We kunnen dat realiseren door intensiever samen te werken, ervoor te zorgen dat de klant voor complexe klussen, waar allerlei specialisten bij betrokken zijn, toch gewoon bij een deur, de onze, kan aankloppen.'

Kuypers gelooft in substantiële verantwoordelijkheid in plaats van functionele verantwoordelijkheid. 'Het is geweldig als mensen trots zijn op het bedrijf en zich verantwoordelijk voelen. Daar spelen we ook echt op in:



de technicus is ook ambassadeur. En als de technicus een commerciële kans ziet, dan heeft hij of zij de ruimte daarmee iets te doen. Goede ideeën zijn enorm waardevol en welkom. Dat moet voorop staan.'

'Het doel van ons bedrijf is maatschappelijke opgaven helpen realiseren, dat doen we vanuit de techniek. En dat doen we met z'n allen.'

Wie is Aukje Kuypers?

Aukje Kuypers is algemeen directeur van familiebedrijf Kuijpers. Kuijpers ontwerpt, bouwt en onderhoudt technische installaties in gebouwen en industrie. Met dit complete concept wil het bedrijf bijdragen aan een gezonde werk- en leefomgeving. 'Onze ambitie is om alleen nog energieneutrale en gezonde installaties te realiseren.'



Paus Franciscus over duurzame economie

De wisselwerking tussen markt

In de zomer van 2015 verscheen Paus Franciscus' tweede encycliek: *Laudato si'*, Geprezen zijt Gij. Vaticaankenner Paul van Geest legt uit waarom we deze encycliek tot de zeer grote mogen rekenen.

Tekst Paul van Geest | Fotografie ANP

Niet alleen Friedrich Engels en Karl Marx overdachten de gevolgen van de industriële revolutie voor de nieuwe sociale klasse, het industriële proletariaat. Ook bij de sociaal zeer bewogen paus Leo XIII groeide aan het einde van de negentiende eeuw het bewustzijn dat de grote sociale en maatschappelijke omwentelingen voor de arbeiders wel eens een heel mensonwaardig bestaan zouden kunnen gaan betekenen. In zijn belangrijkste encycliek *Rerum Novarum* (1891) kwam hij dan ook te spreken over het belang van het *bonum commune*: het algemeen welzijn waarvoor voedsel, kleding, werk en onderwijs voor allen de praktische voorwaarden vormen en gewetensvrijheid, godsdienstvrijheid of het recht op



organisatie de meer immateriële. Het is zeer frappant dat paus Leo in dit verband al in de eerste paragraaf van zijn encycliek het verschil tussen het enorme fortuin van enkele individuen en de extreme armoede van de massa's aan de orde stelt (*Rerum Novarum* 1; cf. 29) als ook de uitbuiting van arbeiders en het hierop volgende armoedige en dus mensonwaardig bestaan steeds weer aanklaagt (cf. bijvoorbeeld *Rerum Novarum* 34).

Leo XIII zette een toon in het pauselijk spreken die tot in onze tijd zou resoneren. Tijdens De Grote Depressie protesteerde paus Pius XI in zijn encycliek *Quadragesimo Anno* (1931) heftig tegen het uitbetalen van een loon

waar een familie niet van onderhouden kan worden (*Quadragesimo Anno* 71), tegen het economisch despotisme van slechts enkelen (*ibid.* 104) en tegen loze beloften die bankiers hun klanten doen (*ibid.* 132).

Economie, ecologie en sociale

rechtvaardigheid

Het zou te ver voeren om alle zogenoemde sociale encyclieken te bespreken. Maar *Laudato si'* van paus Franciscus was dus niet de eerste encycliek waarin 'structuren van zonde' (cf. Joannes Paulus II in, *Sollicitudo Rei Socialis*, 1987, passim) worden bekritiseerd waarin wereldwijd rijken steeds rijker en armen steeds armer worden. Paus Franciscus was wél de eerste die in deze encycliek ('rondzendbrief'; de meest gezaghebbende vorm die een pauselijk schrijven kan hebben) de grotere verschillen tussen rijk en arm in verband bracht met de zorg voor de aarde. Hij herleidde de vernietiging van de ecosystemen, de klimaatverandering en de afnemende biodiversiteit tot de ongebreidelde behoefte van mensen in de rijke landen aan consumeren en bekritiseert deze behoefte in zijn schrijven constant en hevig. Voor hem hebben economie, ecologie en sociale rechtvaardigheid een directe band (*Laudato si'* 49; cf. 24, 165, 169). Vooral in hoofdstuk vier pleit hij voor een vorm van economie, die een antwoord is op de noden van de samenleving in plaats van op de behoeften van het individu.

In *Laudato si'* begint de paus heel concreet. Hij schrijft dat het smeltende poolijs zorgt voor het vrijkomen van methaangas: een gas dat aan de basis ligt van het zogenaamde broeikaseffect. Hij schrijft dat de teloorgang van de tropische bossen en de verzuring van de oceanen de biodiversiteit eveneens niet ten goede komt. Hij stelt vast dat de teloorgang en vernietiging van de ecosystemen ongeëvenaard is (*Laudato si'* 24). En hij constateert dat de opwarming van de aarde de beschikbaarheid van essentiële hulpbronnen in gevaar brengt. Drinkwater en energie zullen meer noodzakelijk zijn; hun hoeveelheid zal dus beperkter worden. En omdat men er zuiniger mee moet omspringen zal in vooral arme en warmere gebieden de gewasopbrengst lager uitvallen.

Grote encycliek

In de passage over de hulpbronnen wordt dan ineens duidelijk waarom *Laudato si'* waarschijnlijk tot een van de grootste sociale encyclieken gerekend zal gaan

>> worden. Hier stelt hij namelijk onomwonden dat de klimaatverandering, de schaarste aan drinkwater en afnemende biodiversiteit vooral de armen het meest treft omdat zij dus een lagere gewasopbrengst hebben. Schrijnend acht hij dat deze klimaatveranderingen ook nog eens veroorzaakt worden door de ongebreidelde behoefte van mensen in de rijke landen aan consumeren. Zo maakt hij duidelijk dat ecologie en sociale rechtvaardigheid een directe band hebben (*Laudato si'* 49).

Evenals zijn voorganger Leo XIII blijkt paus Franciscus vervolgens vooral en haast uitsluitend het *bonum commune* – het algemeen welzijn – voor ogen te hebben. Het streven hiernaar moet allen binden. Dit kan concreet inhouden dat het recht op persoonlijk eigendom nooit ten koste mag gaan van het algemeen welzijn, waarbij het algemene welzijn juist en vooral de armen en de toekomstige generaties geldt (*Laudato si'* 159). Volgens de katholieke sociale leer heeft ieder mens waar ook ter wereld het recht op een goede zelfverwerkelijking waarin de intrinsieke waardigheid, die ieder mens bezit, centraal staat. Dit houdt in dat een kwetsbaar mens even kostbaar wordt geacht als iemand die volgens de maatstaven van de productiviteit uitstekend presteert.

En het houdt in dat zij die dit vermogen de sociale en economische randvoorwaarden dienen te scheppen om ook mensen in arme landen de mogelijkheid te geven zich goed te verwerkelijken.

'Leo XIII zette een toon in het pauselijk spreken die tot in onze tijd zou resoneren'

Dit gebeurt evenwel niet als het onvermogen behoeften te matigen de opmaat vormt tot een steeds groter wordende sociale ongelijkheid en tot de teloorgang van de biodiversiteit. Eigenlijk maakt de paus in *Laudato si'* dus inzichtelijk en aannemelijk dat de ecologische crisis voortkomt uit een morele crisis in het rijke Westen. Onmatigheid en het onvermogen om ruimte te scheppen voor bezinning op de eigen drijfveren in het licht van de waarden van het evangelie vormen voor paus Franciscus de reden waarom niet alleen een beschaving of cultuur, maar bovenal een hele aarde teloor kan gaan.

Zoals in andere sociale encyclieken blijkt ook in *Laudato si'* dat de pausen in het streven naar matigheid en gematigdheid de oplossing voor sociaal-economische misstanden zien. Extreme armoede en opulente weelde beschouwen zij als uitersten, die geen van beide bijdragen aan de waardigheid die een mens ten diepste bezit. Die is namelijk gegrond in een vrijheid van een vorm van angst, die paradoxalerwijs zowel van de uitzonderlijk arme als van de bijzonder rijke bezit kan nemen. Het is angst om het bezit, zoals die tot uitdrukking komt in de zorg om het dagelijks brood maar even goed in het beklemmende gevoel de extreme rijkdom ineens te kunnen verliezen.

'Ecologie en sociale rechtvaardigheid hebben een directe band'

INLEIDING

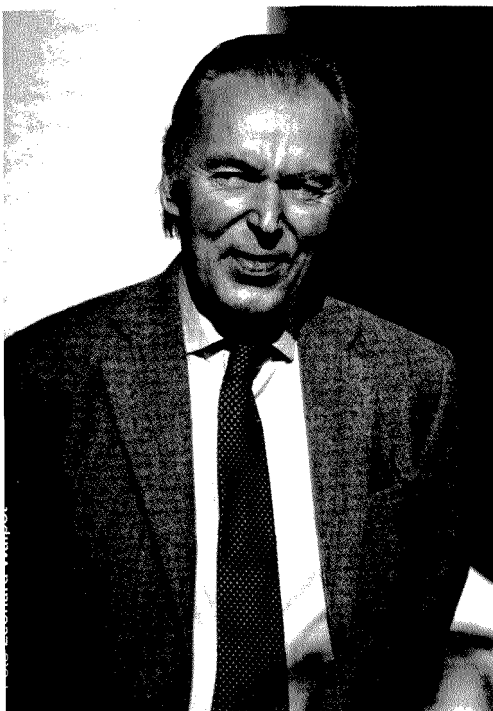
Opvallend is ten slotte dat Paus Franciscus in *Laudato si'* steeds weer terugkomt op de noodzaak van en de bereidheid tot een werkelijke dialoog (*Laudato si'* 47, 119, 240). Deze is idealiter 'open en respectvol' en vereist 'geduld, zelfbeheersing en vrijgevigheid' (*ibidem* 201). Er wordt dus werkelijk veel gevraagd. Maar in een echte dialoog vindt men volgens de paus ook 'ware wijsheid'; een wijsheid die mensen niet 'met een pure opeenhoping van data die uiteindelijk verzadigt en verwart in een soort geestelijke vervuiling' en die 'de werkelijke relaties met de ander met al de uitdagingen die zij inhouden te vervangen...'.
 •

Kortom: paus Franciscus toont zich in *Laudato si'* een veeleisend mens. Maar hij weet ook goed dat er veel, heel veel op het spel staat. •



Elco Brinkman

Weer wisselvallig



Toen het deze zomer in ons instabiele klimaat weer eens regende, bezochten we aan de liefelijke, gekartelde Engelse zuidkust het kasteel van de achttiende hertog van Norfolk. De top van de adel waakt daar in Arundel al eeuwenlang over gebouwen en landschap, over tradities en gewoonten van het hele land in een bolwerk van pracht en historie dat niet de indruk wekt er vandaag of morgen mee op te willen houden. Zou ik in al die mooiigheid willen wonen? Nou, nee. Niet zozeer vanwege de energie die het onderhoud van dat alles vergt. Meer vanwege die onmetelijke oase van kalmte na eeuwen van gebakkelei. Ik kom dan wel uit de Zuid-Hollandse traditie van

“saevis tranquillius in undis” (standvastig te midden van de woelige baren), maar de tijden zijn ook aan mij niet voorbij gegaan.

Het dorpse stadje Leiden trekt mij meer met zijn nieuwigheden en variaties, ook al gaan de ‘experiences’, horden nieuwe studenten, de fietsenplaag op straat en het rumoer op uitdijende terrassen je op de ‘rustige oude dag’ niet in de kouwe kleren zitten. Zo badinerend zag ik op het journaal de ene na de andere verdrietige zondvloed over het wereldscherm spoelen, terwijl ons tuintje opbloeide van alle nattigheid en het Binnenhof in diepe slaap was. Om mij heen toonden consumenten hersteld vertrouwen in de economie. Net toen ik me afvroeg of ik thuis nog wel een eitje kon tikken zonder de duurzaamheid van mijn lijf in de waagschaal te leggen, belde een fractie-collega me op het strand bezorgd over de belastingen.

Tijdens mijn laatste vakantiewandeling tussen Noordwijk en Katwijk was ik opeens klaarwakker uit mijn dagdromen. Zo heerlijk lang luieren kan niet eeuwig duren. Het geld klotst niet vanzelf tegen de kluisuren van de banken of het ministerie van Financiën. Op mijn ogenschijnlijk onbekommerde wandeling kreeg ik pijn aan mijn been en belandde bij de dokter voor een kijkje in het voorborchte van mijn eigen toekomst. Het viel mee, maar de schrik zat er even goed in. Dan toch vandaag maar terug naar de tradities en

stiltten in Arundel, en daarmee de premiehoogten, de OZB, de Vpb, de ... van morgen maar over laten aan een nieuwe generatie? Niks daarvan, oud en jong samen gaan al deze klussen klaren. Niet tegen, maar met elkaar. Laat de Engelsen maar hierheen (terug) komen.

‘Om mij heen toonden consumenten hersteld vertrouwen in de economie’

Nee, duurzaam liggen ons land en mijn lijf er nog niet bij. Het zal niet alle dagen feest kunnen blijven, zoals meestal tijdens vakanties. De grenzen op het continent blijven open en er is dus weer veel werk aan de winkel. Gelukkig maar.

De zomerschool

is en blijft een prachtige formule

Door het Steenkampinstituut wordt ieder jaar, aan het einde van de zomer, de Zomerschool georganiseerd. Nieuwe CDA-leden maken kennis met de partij, de verschillende afdelingen van het partijbureau en met andere nieuwe leden. Trainingen, persoonlijke ontmoetingen, contact met bewindspersonen en een bezoek aan de Tweede Kamer vullen het programma.

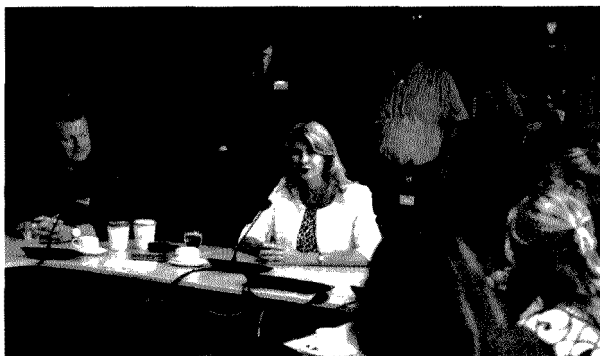
Tekst **Jeroen van der Kolk** en **Marlinda Zijdeveld**

Fotografie **Dirk Hol**

Politiek Den Haag in vogelvlucht

Ook dit jaar, op 25 en 26 augustus, kwamen de deelnemers bijeen uit het hele land, van Groningen tot Brunssum. Na het openingswoord van de CDA-wethouder uit Den Haag, Karsten Klein, kregen de deelnemers een college over het CDA-gedachtegoed. Pieter Jan Dijkman (directeur Wetenschappelijk Instituut) sprak over de christendemocratische waarden en het achterliggende mensbeeld.

Deze christendemocratische visie werd later door Mona Keijzer in haar toespraak geconcretiseerd voor de deelnemers: 'Je werkt voor je brood tenzij je dat echt niet kunt, je ziet om naar elkaar en je laat de wereld een stukje beter achter voor je kinderen'. De groep werd ontvangen in de fractiekamer waar de deelnemers Mona Keijzer vragen konden stellen.



In de Tweede Kamer werd een rondleiding verzorgd door vrijwilligers van de CDA-fractie. Na het ontvangst in de fractiekamer volgde de rondleiding door het gebouw naar de plenaire zaal waar de deelnemers mochten rusten in de blauwe zetels.



Aanschuiven bij politici

Direct daarna vonden er speeddates plaats met de Kamerleden Joba van den Berg, Chris van Dam, René Peters en Madeleine van Toorenburg. Dit was het moment voor de deelnemers om met de meest prangende vragen voor de dag te komen: 'Hoe maak je slim gebruik van social media?', 'Hoe maakte je de stap naar de politiek? Worden jullie ook gecoacht?'. Tijdens de aansluitende borrel en later bij het diner was het tijd voor 'goede gesprekken' met de Kamerleden en andere prominenten binnen de

partij zoals Jan Peter Balkenende en Karla Peijs. De politieke gasten namen plaats aan tafels en tussen de dinergangen door verwisselden ze van plaats.

Kennis van de partij

De volgende dag waren de deelnemers uitgenodigd op het partijbureau voor twee presentatierondes. Plaatsvervangend hoofd communicatie Nelleke Weltevrede gaf een terugblik op de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen. Welke strategie heeft het CDA gebruikt en welke boodschap werd er uitgedragen? Ondertussen gaf Eiko Smid, bestuurslid van de Eduardo Frei Stichting, een presentatie over het delen van christendemocratie in Oost-Europese landen en landen in Noord-Afrika.

...en debatvaardigheden versterken

Op zaterdagmiddag waren Gijs Weenink en Roderik van der Bos uitgenodigd om namens de DebatAcademie een training te geven en een Lagerhuisdebat te begeleiden. Hierbij gingen de deelnemers met elkaar in debat over stellingen als: 'Smartphones zouden uit auto's geweerd moeten worden' en 'Loslopende katten geven overlast: aanlijnen dus!'

Wat de zomerschool succesvol maakt, is de laagdrempeligheid. Nieuwe leden komen in contact met politici en er wordt een aanzet gegeven om te ontdekken welke rol binnen het CDA geschikt is voor hen. Daarnaast houden de deelnemers vaak nog lang contact met elkaar. Enkele kreten uit de Whatsappgroep van de deelnemers:

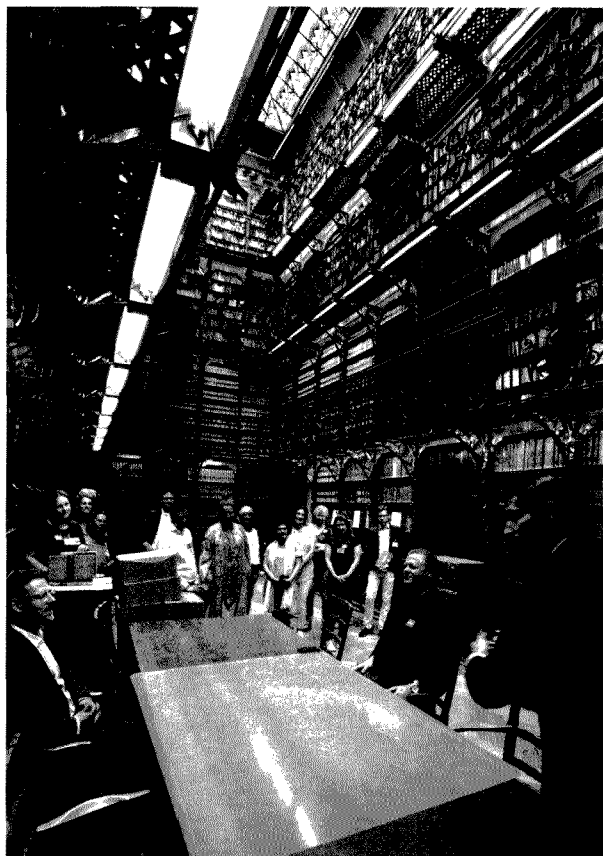
'Het was zeer leerzaam en het heeft mij veel energie gegeven.'

'Wat een fantastisch inspirerend, goed georganiseerd weekend!'

'Geweldige ervaring en zeer leerzaam.'

'Ik zal het nooit vergeten, de Zomerschool.'

'Het waren twee geweldige dagen!'



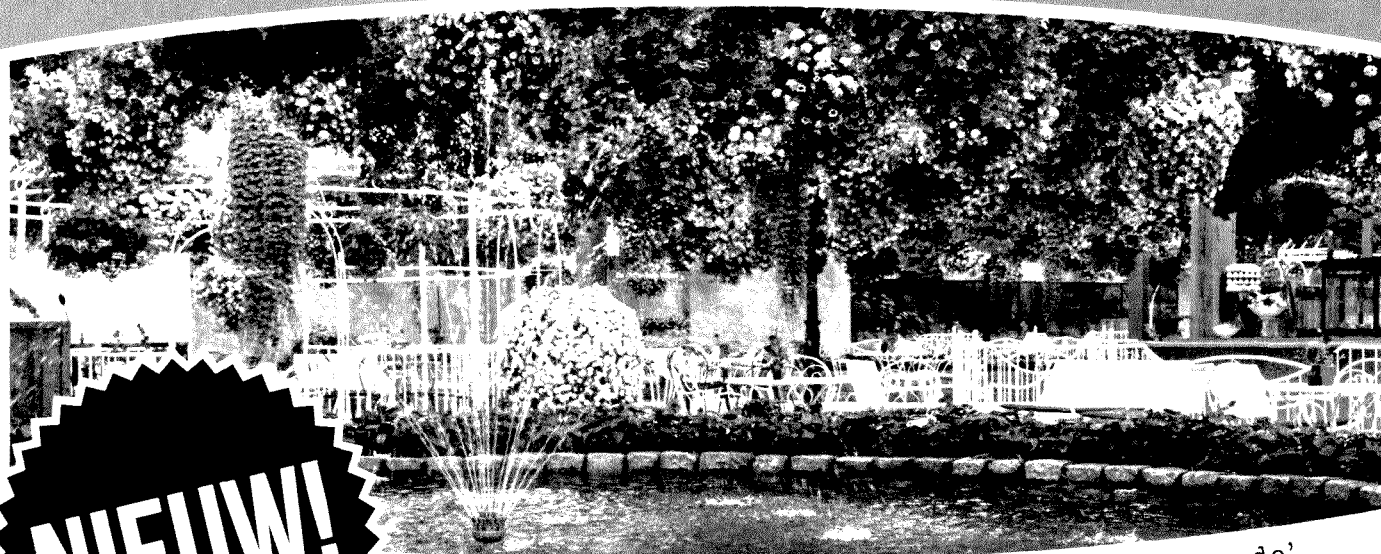


GEHEEL OVERDEKT



WEGDROMEN

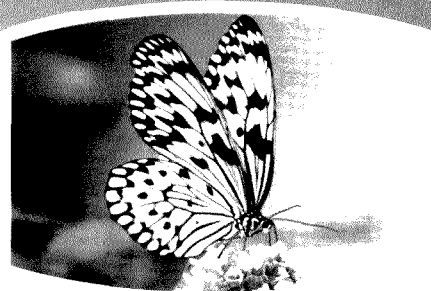
ONDER EEN ZEE VAN BLOEMEN?



NIEUW!
DAGJE UIT TIP

Duizenden kleurrijke bloeiers vormen in de 'Zwevende' Bloementuin een magische bloemenhemel boven je hoofd.

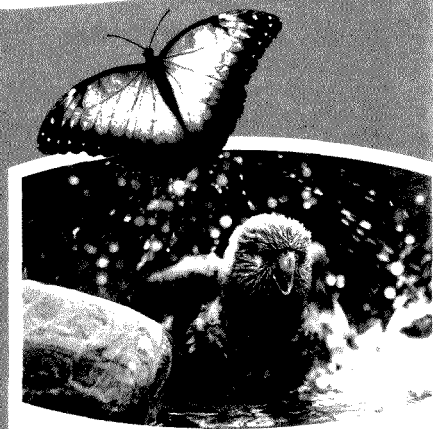
EN OOK...



... de grootste vlindertuin van Europa!



... oneindig genieten van tropische flora en fauna.



... zelf de clowneske lori's voeren.

KNIPBON
20% KORTING!

Tegen inlevering van deze bon ontvangt u 20% korting op de reguliere entreeprijzen van de Orchideeën Hoeve. Geldig voor max. 4 pers. t/m 31-12-2017.



Oosterringweg 34
8315 PV Luttelgeest
0527 - 20 28 75
www.orchideeenehoeve.nl



Achterkleinzoon schenkt CDA portret Abraham Kuyper

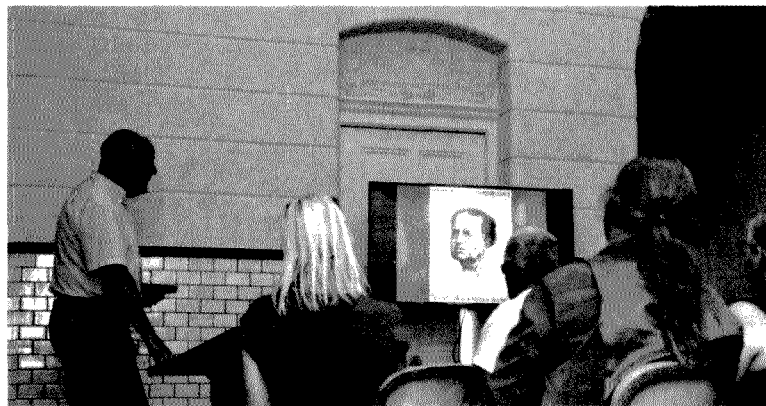
Geen onverschillig beeld

Afgelopen zomer schonk de achterkleinzoon van Abraham Kuyper een prachtig schilderij aan het CDA: een portret van zijn overgrootvader. Tekst Marcel Migo | Fotografie Harry Breugom

Wie het Partijbureau wel eens bezocht heeft, weet dat de mooiste kamer direct bij binnenkomst om de hoek ligt: de Kuyperkamer. Deze kleine vergaderzaal ademt geschiedenis; het staat vol prachtige meubelen en spullen die eens in de werkkamer van de roemruchte ARP-voorganger stonden. Onder meer zijn schrijftafel, zijn globe, zijn spreekgestoelte en een deel van zijn boekencollectie. Sinds deze zomer hangt er een 'nieuw' portret van hem. Tijdens een intieme, boeiende bijeenkomst schonken Peter (de achterkleinzoon van Kuyper) en zijn vrouw Monika het schilderij aan het CDA. Op één voorwaarde: dat het op een passende plek zou komen te hangen, zodat het schilderij ook echt gezien wordt.

Het schilderij komt uit 1899 en werd geschilderd door J. Veth. Al direct viel het op, het werd destijds bijzonder goed gerecenseerd: 'Het is bovenal geen onverschillig beeld'. Kuypers vrouw, Johanna Schaar, zou zich uitgebreid met het schilderij bemoeid hebben en dat heeft erin geresulteerd dat het, volgens haar 'het best geslaagde beeld van mijn man is' dat er bestond. Partijvoorzitter Ruth Peetoom gaf bij de presentatie aan 'bijzonder verguld' te zijn met het schilderij. 'Omdat het het portret van een groot mens is, belangrijk en inspirerend. Ook voor mij is dit geen onverschillig beeld.'

De bijeenkomst werd opgeluisterd met een presentatie van Hans Seijlhouwer, Conservator Protestantse Erfgoedcollecties aan de Universiteitsbibliotheek van de VU, over de talloze portretten en beelden die in de loop van zijn leven van Abraham Kuyper zijn gemaakt. Van de bekende en beruchte spotprenten tot bijzonder artistieke werken in de stijl van De Stijl. Oud-CDA-huismeester Cees Zwanenburg deed verslag van de stand van zaken van de restauratie van twee andere 'Kuyperaria': zijn werktas en het Christus-schilderij (zie de pagina's hierna).



Een waardevol waardeloos

schilderij weer hersteld

Het is een bloedhete vrijdagmiddag wanneer huismeester Erik van der Pauw en ik het atelier bezoeken van restaurateur Annemiek van Stokkom in Nootdorp. Annemiek restaureert een derde schilderij voor het CDA. Eerder nam zij twee portretten van Abraham Kuyper onder handen. Het huidige schilderij is echter van een totaal andere orde. In de offerte voor de restauratie van dit schilderij wordt de conditie van het schilderij als fragiel en 'ernstig gedeformeerd' omschreven. Het heeft gecompliceerde scheuren en winkelhaken en er ontbreken stukjes doek. Kortom, eigenlijk een 'waardeloos' schilderij dat zo de prullenbak in kan.

Het schilderij, een afbeelding van Christus, was echter van Abraham Kuyper en zou volgens de overlevering de oud-staatsman kracht hebben gegeven op zijn sterfbed. Daarom is in overleg met het Kuyperfonds besloten dit schilderij een tweede leven te geven. Voor de restauratie staat 30 uur gepland, maar dit lijkt vooralsnog te krap ingeschat, want elk onderdeel van het schilderij moet onder handen genomen worden. Annemiek, van oorsprong verpleegkundige en later omgeschoold tot restaurateur, legt uit wat er allemaal met het kunstwerk gebeuren moet. Omdat het doek zo dun is en er scheuren in het linnen zitten, wordt er een steundoek aangebracht tegen de achterkant van het originele doek. Ook wordt het doek opnieuw opgespannen en worden de ontbrekende stukjes linnen 'ingelegd'. Tot slot wordt het schilderij schoongemaakt en geretoucheerd. Annemiek legt uit dat het retoucheren deels gebeurt met kleurpotloden, een gebruikelijke methode in de restauratiewereld. Zo is ook Panorama Mesdag destijds met kleurpotloden hersteld. We zijn onder de indruk van het vakvrouwschap en de passie waarmee Annemiek te werk gaat en overwegen bijna zelf een carrière-switch.

Voordat het schilderij onder handen werd genomen, is eerst onderzoek gedaan naar de achtergrond van het schilderij en de schilder. Het schilderij is technisch gezien

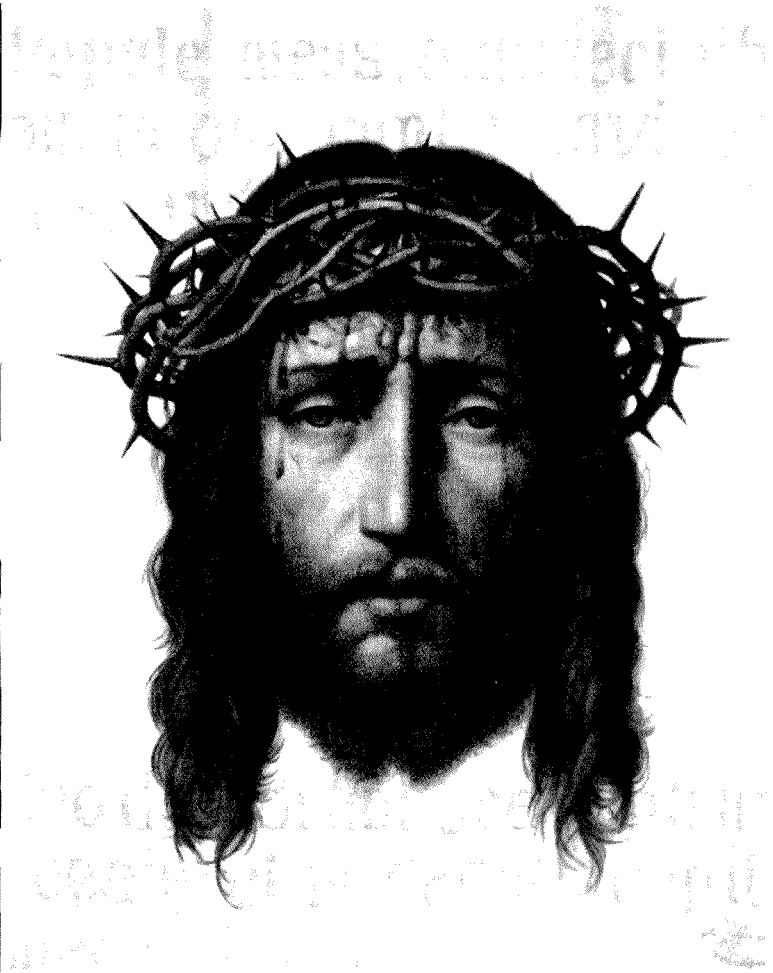
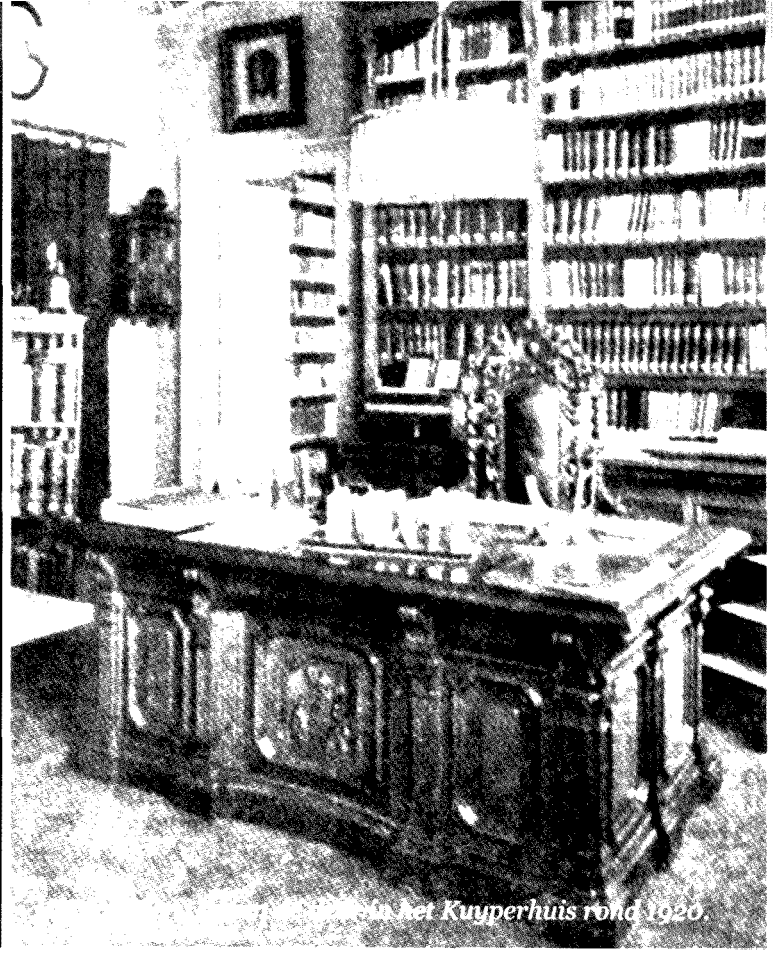
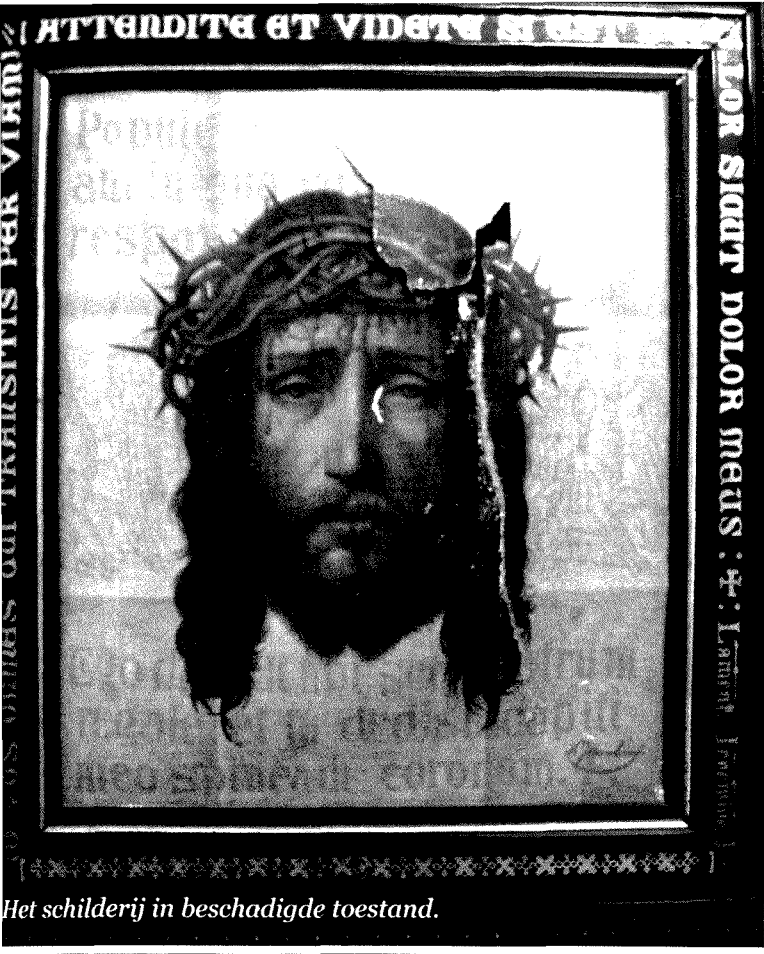
geen schilderij maar een oleografie of kleurensteendruk. Deze techniek was met name in de 19e eeuw een geliefde manier om schilderijen te reproduceren. Het origineel werd in 1876 door Franz Ittenbach geschilderd. Ittenbach was een Duitse schilder die onderdeel was van de kunstbeweging de Nazareners. De diepgelovige Ittenbach schilderde vrijwel uitsluitend religieus werk en maakte onder andere werken voor diverse kerken in Duitsland en Oostenrijk. De afbeelding op het schilderij wordt ook wel het 'Doek van Veronica' genoemd. Volgens de overlevering bood Veronica aan Jezus een doek aan om het zweet van zijn voorhoofd te vegen, terwijl hij het kruis droeg op weg naar Golgotha. Het gelaat van Jezus zou op wonderbaarlijke wijze op het doek zijn achtergebleven. Achter het gelaat van Jezus is een Latijnse tekst zichtbaar met onder andere de woorden (vertaald) *'Mijn volk, wat heb ik u gedaan? Of waarmee heb ik u bedroefd? Antwoord mij'*.

Annemiek legt uit dat ze echt een band krijgt met de schilderijen die ze restaureert. Niet verwonderlijk als je bedenkt dat ze tientallen uren met engelengeduld boven een schilderij hangt om het minutieus te bewerken. De Christusfiguur zelf lijkt tevreden over het restauratiewerk. Annemiek laat ons van dichtbij zien dat door de schoonmaakwerkzaamheden een zweem van de voortanden van Christus weer zichtbaar is geworden. Alsof hij glimlacht over het eindresultaat...

Mocht u het gerestaureerde schilderij en de andere schilderijen van Kuyper een keer willen zien, belt u dan even voordat u langskomt op het partijbureau in Den Haag 070-342 48 88.

Met dank aan Annemiek van Stokkom, Willem Jan Hoogsteder en het Kuyperfonds.

Door Hilde Westera - directeur partijbureau

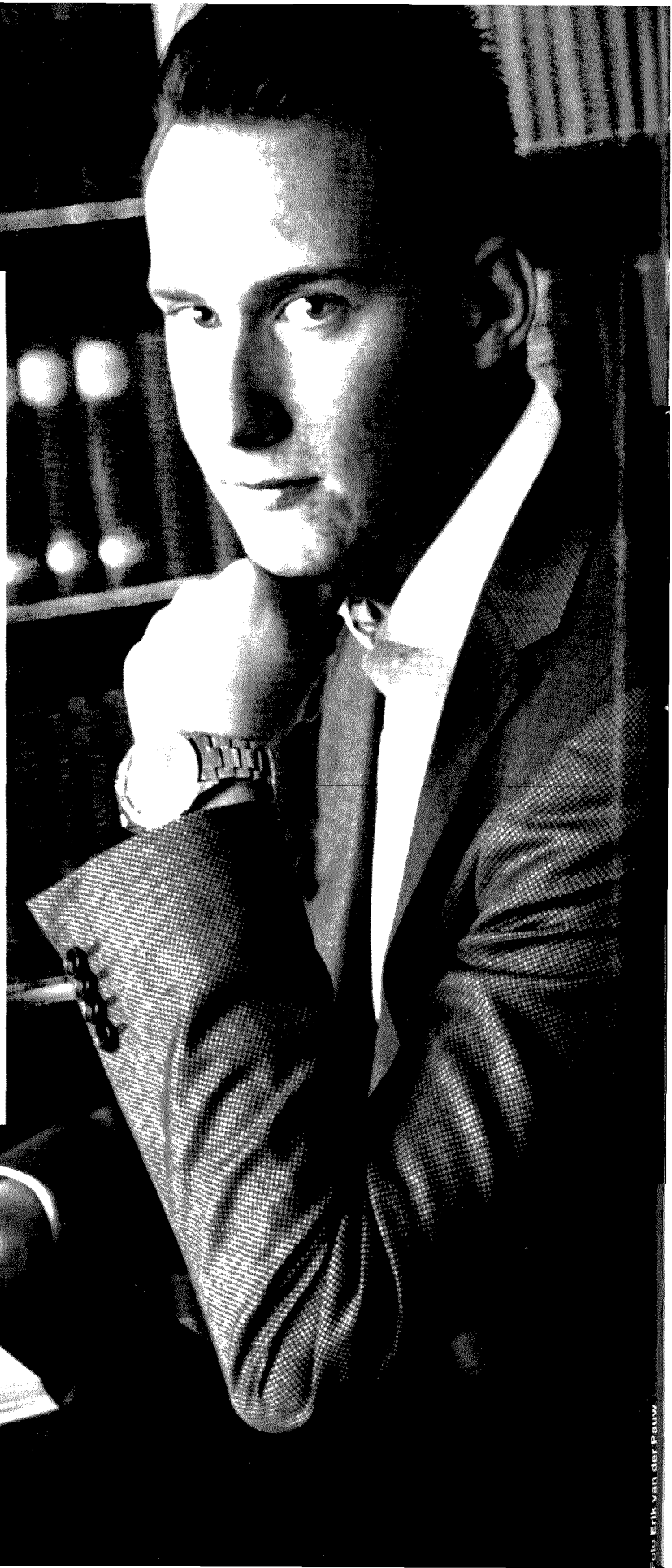


Werkplek

Frank Dunsbergen is sinds september de nieuwe partij-jurist van het CDA. Hij bewaakt en begeleidt procedures, ondersteunt het partijbestuur en geeft juridische adviezen aan CDA-politici, -afdelingen en -fracties. 'Natuurlijk ga ik als ik vragen uit het land ontvang gewoon na hoe het juridisch zit, maar bijna altijd zitten er ook andere aspecten aan de vraag. We delen in de partij bepaalde waarden en het is goed die als vertrekpunt te nemen bij het geven van advies. Dat herkennen mensen en dat waarderen ze. Politiek is mensenwerk. Dat maakt het zo mooi, en dat maakt het soms ingewikkeld. Een schijnbaar juridisch conflict kan soms in essentie een samenwerkingsprobleem zijn. Het is mooi om mensen verder te helpen om tot oplossingen te komen.'

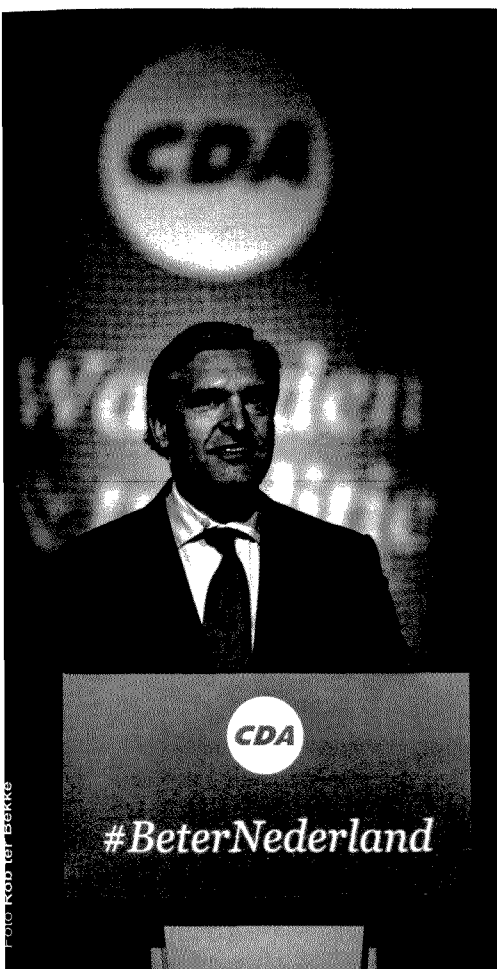
'De functie brengt mijn twee grootste interesses samen: politiek en rechten.' In Sliedrecht is hij commissielid voor het CDA, eerder was hij fractiemedewerker in Dordrecht. 'Dat helpt enorm bij mijn huidige functie denk ik. Ik kan me heel goed verplaatsen in vraagstukken die lokaal spelen.' Hij wil ook de komende jaren lokaal actief blijven. 'Het is goed om de praktijk te blijven kennen.'

'Wat mij het best bevalt aan mijn werkplek is de broederlijke sfeer. Veel collega's gaven bij mijn komst aan dat zij het partijbureau ervaren als een plek waar mensen heel betrokken met elkaar zijn, een familiegevoel. Ik heb ervaren dat dat echt zo is.'



Sybrand Buma

Beste CDA-ers,



De afgelopen maanden hebben wij als CDA met VVD, D66 en ChristenUnie om de onderhandelingstafel gezeten om te bouwen aan een nieuwe regering voor Nederland. De verkiezingen in maart van dit jaar gingen over de zorgen die heel veel Nederlanders hebben. Over hun baan, over de zorg, over veiligheid op straat en over de verruwing van de samenleving.

Plannen voor de hele samenleving

Onze inzet als CDA bij de formatie was om die zorgen van een antwoord te voorzien. De vier partijen waarmee we de afgelopen maanden om de tafel hebben gezeten hebben uiteenlopende visies, maar een sterke gezamenlijke ambitie.

Die ambitie is vertaald in nieuwe plannen en concrete voorstellen. Plannen en voorstellen voor de hele samenleving, ook voor die mensen die nu denken dat de politiek of de overheid er niet meer voor hen is.

Het nieuwe regeerakkoord heet 'Vertrouwen in de toekomst'. In dit akkoord hebben we een belastinghervorming afgesproken waarin de lasten, vooral voor de middeninkomens en gezinnen, fors worden verlaagd. De problemen op de arbeidsmarkt worden aangepakt, zodat meer mensen zicht krijgen op een vaste baan. De zorg voor ouderen wordt verbeterd door een grote investering, en de stapeling van zorgkosten wordt verminderd. De veiligheid wordt vergroot door flinke investeringen in de politie en de krijgsmacht.

Saamhorigheid versterken

Het kabinet presenteert een ambitieuze agenda om Nederland duurzamer te maken en investeert tegelijk in de versterking van de economie, in nieuwe (spoor)wegen en innovatie. De drempel om door te leren wordt verlaagd door een halvering van het collegegeld. We zijn zeker trots op

de aandacht in het akkoord voor vrijwilligers, de stad en de regio én op de invoering van de maatschappelijke diensttijd. Met de aandacht voor onze cultuur, ons volkslied en burgerschap wordt het gevoel van saamhorigheid in de samenleving versterkt.

Het akkoord biedt ook een antwoord op de grote zorgen over asiel en migratie. Nederland biedt vluchtelingen bescherming, vooral door meer in te zetten op opvang en perspectief in de regio. Van nieuwkomers wordt een grotere inzet gevraagd om met succes in onze samenleving te integreren. Radicalisering en haatzaaien worden streng aangepakt.

Voor een land dat we door willen geven

Ik ben trots op het bereikte resultaat. Niet alle keuzes waren makkelijk. Dat kan ook niet, maar we doen wat nu nodig is. Voor een beter Nederland. Voor een land dat we door willen geven. Met vertrouwen in de toekomst.

Met vriendelijke groet,
Sybrand Buma

'CDA100 spreekt echt een nieuw publiek aan'

Op 1 juli 2017 vond de Tilburgse CDA100 plaats. Een bijeenkomst waarin honderd Tilburgers discussieerden over en voorstellen deden voor het gemeentelijke verkiezingsprogramma. De top-5 van de voorstellen is overgenomen in het program. Marco Stevens, voorzitter van de CDA-afdeling Tilburg, vertelt over de enerverende afgelopen maanden. Tekst Teuni Scholthof

Stevens: 'Burgerparticipatie is al jaren een speerpunt van het CDA in Tilburg. Zo organiseerden we bij de vorige gemeenteraadscampagne een 'straat-voor-straat-tour', waar we in meer dan duizend straten van Tilburg zijn geweest om in gesprek te gaan met de inwoners.'

In 2014 werd het CDA-initiatief 'Right to challenge' aangenomen, waarbij Tilburgers de gemeente kunnen uitdagen om een gemeentelijke taak over te nemen. Toen de voorzitter van de programcommissie Marcel Deryckere begin dit jaar voorstelde om een CDA100 te organiseren, waren het bestuur en de programcommissie meteen enthousiast. 'Meerdere Tilburgse CDA-leden hadden vorig jaar de CDA1000 bezocht en waren daar met veel positieve energie van teruggekeerd. Als afdeling hebben wij er meteen onze schouders onder gezet. We stelden vast: de CDA1000 is onze inspiratie, maar we gaan de Tilburgse versie op onze eigen manier organiseren.'

Voorontmoetingen

'Op lokaal niveau sta je dicht bij burgers en kun je vrij experimenteren. Als bestuur hebben we samen met de programcommissie en onze leden besloten om de agenda-punten van de CDA100 niet zelf, maar door de Tilburgers te laten bepalen. Actieve leden organiseerden meerdere informele 'voorontmoetingen' in de verschillende wijken en kernen. Die voorontmoetingen waren even waardevol als de CDA100 zelf, omdat je dan precies hoort wat er speelt. Soms kwamen er acht mensen, soms 25. De dorpskern Berkel en Enschoot toonde verrassend veel interesse, iets wat we meenemen in ons campagneplan.'

'De voorontmoetingen leverden meer dan genoeg gespreksthema's op voor de agenda van de CDA100. Tilburgers vroegen aandacht voor speelruimte voor kinderen, toegankelijkheid van openbare voorzieningen voor gehandicapten en ouderen, maar ook de bereikbaarheid van scholen. Daarnaast werd voor ons bevestigd dat mensen bezig zijn met veiligheid, met sportvoorzieningen, maar ook met inspraakmogelijkheden.'

'Op lokaal niveau kun je vrij experimenteren'

Echt geluisterd

'De CDA100 vond plaats in een centraal gelegen wijkcentrum. Eenderde van de aanwezigen was geen CDA-lid, maar ook onder de CDA-leden waren er heel wat die ik nog niet eerder had ontmoet. Zo'n evenement spreekt echt een nieuw publiek aan. De deelnemers kozen twee thema's om in groepjes over na te denken en met voorstellen te komen. Na de twee gespreksrondes werden de voorstellen opgehangen aan de muur en konden de deelnemers hun stem uitbrengen door CDA-stickertjes te plakken. Er hing een heel aanstekelijke positieve sfeer. Zo ontstond er een groepsgevoel over de gezamenlijk opgestelde voorstellen en was er na afloop de overtuiging dat het een belangrijke inspraakdag was. 'Er is naar me geluisterd', gaven ze aan. Belangrijke bijvangst was het enthousiasme over de leuke ontmoetingen met stads-

genoten, met wie oprechte gesprekken zijn gevoerd. Er zijn na afloop heel wat contactgegevens uitgewisseld.'

De vijf resultaten van de Tilburgse CDA100:

1. Iedereen in de stad ruimte geven, als gemeente initiatieven actief ondersteunen. Als gemeente niet langer hindermacht zijn.
2. Zorg voor werk en waardering: werk moet lonen.
3. Meer starterswoningen.
4. Op buurtniveau voor meer veiligheid zorgen door meer buurtbeveiligers (boa's) in te zetten en buurtpreventie te ondersteunen.
5. Toppers op het gebied sport en cultuur uithangbord van de stad maken.

Stevens: 'De vijf voorstellen met de meeste stemmen zijn een-op-een overgenomen in ons verkiezingsprogramma. We hebben vooraf in de ALV besproken dat we deze voorstellen zullen respecteren, tenzij ze tegen de principes van het CDA indruisen. Alle overige voorstellen heeft de programmacommissie meegenomen bij het schrijven van de rest van het programma. Het bijzondere aan dit concept-verkiezingsprogramma is dat we nu al weten dat het breed gedragen is.'

'Ik raad iedere afdeling aan om een CDA100 te organiseren, verkiezingen of geen verkiezingen. Het heeft ons meer opgeleverd dan een breed gedragen programma: tien nieuwe leden, een flinke database aan geïnteresseerden én jaloerse collega's van andere politieke partijen. Daar doe je het voor!'

Marco Stevens' Do's en Don'ts voor een CDA100

Do:

- actieve werving van niet-leden via persoonlijke netwerken en facebook
- werk aan je zichtbaarheid door persberichten of advertenties in de lokale weekbladen en omroepen

Don't:

- wees niet te angstig dat het gekaapt kan worden door mensen met verkeerde bedoelingen: al onze deelnemers hadden een positieve en serieuze insteek

U kunt de CDA100 handreiking aanvragen via afdelingendeskw@cda.nl



Aanpak opvang vluchtelingen moet anders

Het wereldwijde humanitaire systeem van opvang van vluchtelingen is in een crisis en heeft een nieuwe aanpak nodig.

Sinds de jaren tachtig heeft het opzetten van vluchtelingenkampen rondom crisisgebieden een enorme vlucht genomen. De kampen zijn humanitaire pakhuisen, waar tienduizenden tot soms honderdduizenden mensen worden opgevangen. Vluchtelingenkampen zijn vrijwel zonder uitzondering gelegen in de meest afgelegen, droge en onvruchtbare gebieden van de opvanglanden..

De vluchtelingen in deze kampen hebben nauwelijks bewegingsvrijheid en al helemaal geen recht om economische activiteiten te ontplooiën. Ze leven van voedsel-distributies en brengen hun tijd door met wachten: twee jaar, vier jaar, twaalf jaar. Voedselrantsoenen zijn net voldoende of schieten tekort.

Het kan ook anders

In Oeganda krijgen vluchtelingen uit Zuid-Soedan een stukje land van de overheid en mogen ze vrij reizen. In Jordanië wordt geëxperimenteerd met werkgelegenheidsprojecten in een Special Economic Zone, waar bedrijven onder gunstige voorwaarden economische activiteit mogen ontplooiën.

Voortrekkersrol Nederland

Nederland kan een voortrekkersrol spelen op dit punt. Daarbij moet het kabinet inzetten op drie actoren: ngo's, bedrijfsleven en de Nederlandse overheid.

Ngo's zijn aanwezig in de meest afgelegen gebieden en kunnen werkgelegenheidsprojecten voor vluchtelingen opzetten. Het is veel beter geld te stoppen in projecten die de zelfredzaamheid en menselijke waardigheid van vluchtelingen bevorderen dan in het zieke kampen-systeem.

Het bedrijfsleven is een onmisbare schakel tussen grass-root level economische activiteiten in en rond kampen en internationale markten. Nederlanders ondernemen graag internationaal. Denk aan de Nederlandse tuinbouwers in Kenia en Ethiopië. Ontwikkel instrumenten die het voor bedrijven aantrekkelijk maken om lokaal vluchtelingen in dienst te nemen.

Ten slotte is een sterke lokale aanwezigheid van de Nederlandse overheid nodig. Er is zwaar bezuinigd op de Nederlandse diplomatieke dienst in de laatste kabinetten. Het is tijd het postennetwerk weer uit te bouwen, juist in landen met veel vluchtelingen. De posten vormen de schakel tussen ngo's, bedrijven en lokale overheden en kunnen internationaal pleitbezorgers zijn voor het recht op werk voor vluchtelingen. Zo kan de opvang van vluchtelingen verbeterd worden en kunnen deze vluchtelingen weer hoop en perspectief krijgen.

Esther de Lange

Nalatenschap

in de nadruk zo sterk ligt op het nu, zijn de lessen uit het verleden en de uitdagingen voor de toekomst urgenter dan we soms door hebben.

'De kans om hun eigen dromen na te leven'

Niet meer in een tijd van overvloed

De uitdagingen zijn ook moeilijker geworden. We leven niet meer in een tijd van overvloed. Onderzoeksbureau TNO voorspelt bijvoorbeeld dat wij mogelijk over een paar jaar al netto importeur worden van aardgas. We weten al decennia dat de Nederlandse gasbel eindelijk is, maar nu komt het toch wel akelig dichtbij - en dat nog los van alle problemen die de winning in het noorden van ons land met zich heeft meegebracht. De alternatieven zijn niet meteen voldoende voorhanden. Dan maar meer importeren uit Rusland? Of toch maar beter inzetten op alternatieven die we zelf produceren, die zorgen voor Nederlandse en Europese werkgelegenheid en die ook nog eens schoner zijn? De keuze lijkt voor de hand te liggen. Maar ze vraagt wel om politieke moed en een langetermijnvisie. Voor de huidige generatie, maar ook voor de volgende.

Wat wij nalaten

Oud-president Bill Clinton vond bij de begrafenis van Helmut Kohl de juiste woorden om de uitdaging te omschrijven waar elke politicus, waar elk mens voor staat. Natuurlijk werd er gesproken over Kohls enorme verworvenheden als kanselier van de Duitse (en Europese) eenwording. Maar Clinton ging een stap dieper: 'Het belangrijkste wat jij ons hebt gegeven', sprak hij staand naast de kist met daarop de Europese vlag, 'was de wijze les dat wat wij nalaten voor onze kinderen het enige is dat echt telt in het leven. Vrijheid, vrede en veiligheid en de kans om hun eigen dromen na te leven. Uiteindelijk gaat politiek niet om macht of domineren maar om het geven van kansen en mogelijkheden aan zoveel mogelijk gewone mensen'.

Leven - en politiek bedrijven - in deze nalatenschap, betekent verantwoordelijkheid nemen, ook voor degenen die nog niet geboren zijn. Juist in een tijd waarin men steeds meer leeft voor zichzelf en het nu, is dat als christendemocraten onze opdracht.

Wat laten we na voor volgende generaties? Het was een centrale vraag in onze landelijke campagne. Idem bij onze Oosterburen. De campagnespot van het CDU begint met het beeld van een ongeboren kind en de vraag van Angela Merkel: 'In welchem Deutschland wirst du einmal leben?'.

Door het stellen van deze vraag laten wij zien dat vorige, huidige en toekomstige generaties aan elkaar verbonden zijn. Lang voordat duurzaamheid hip werd, heeft de Europese christendemocratie rentmeesterschap als uitgangspunt gemarkeerd. Niet alleen als het gaat om het milieu; de vraag is namelijk veel breder. En juist in een tijd waar-





Lena Euwens

Directeur Trees for All

Wie iets wil vieren, herdenken of compenseren kan bomen laten planten. De stichting *Trees for All* creëert zo bossen in binnen- en buitenland. In Nederland beginnen het MH17-bos, het Schrijversbos en andere bossen nu vorm te krijgen.

Tekst **Kees Bos** | Fotografie **Dirk Hol**

Lena Euwens spreidt haar armen wijd. Ze staat tussen jonge eiken en wilde kersenboompjes die een meter uitsteken boven de distels en ander onkruid. 'Kijk, daar staan de bomen van de ASN Bank-klanten, het *Bos van Idealen*. En daar het Schrijversbos en hier de bomen van Vliegticket.nl-passagiers die bomen laten planten voor hun vliegreis.'

De bomen vormen een deel van het Bentwoud, een nieuw bos tussen Zoetermeer en Waddinxveen. 'Hier hebben wij met onze klanten nu 13 hectare aangeplant. Daar willen we 20 hectare van maken', zegt Euwens enthousiast. Een blauwe graafmachine staat al klaar om het terrein verder te bewerken.

Lena Euwens is de nieuwe directeur van *Trees for All*, een Nederlandse organisatie die bossen aanplant in ontwikkelingslanden en sinds enkele jaren ook in Nederland. De organisatie kwam dit jaar in het nieuws door het speciale bos voor de MH17-vliegramp. 'Enkele nabestaanden hadden ons benaderd. En hun idee groeide uit tot een bos voor alle slachtoffers. Een prachtig initiatief. Voor elk slachtoffer groeit nu een boom in Vijfhuizen, vlakbij luchthaven Schiphol.'

De trend keren

Je kunt om allerlei redenen bomen laten planten via *Trees for All*. Bijvoorbeeld om CO₂-uitstoot te compenseren, een overledene te herdenken of nieuwe klanten te vieren. Iedereen kan via de website doneren en bomen laten

planten, in zowel Nederland als de tropen. 'Aanplant in de tropen heeft wel sneller effect op het klimaat. Bomen groeien daar het hele jaar door, dus nemen ook in de winter CO₂ op. In Nederland gaan ze in 'winterslaap'. Maar elke boom heeft een positieve bijdrage.'

Door ontbossing verdwijnen netto 10 miljard bomen per jaar op de aarde. 'We leven nu met 7 miljard mensen op de aarde. Als iedereen elk jaar twee boompjes zou planten, dan keren we de trend.'

'Een nieuw bos kost wat, maar de maatschappelijke voordelen zijn zoveel groter. Er is geen maatschappelijk probleem waarvoor bomen niet een deel van de oplossing zijn. Bijvoorbeeld om de klimaatverandering te beperken. Of om verwoestijning en erosie te stoppen, of regenwater beter te bufferen. Rond 1900 was in Nederland maar 2 à 3 procent van het oppervlakte bos. In Noord-Brabant ontstonden zandverstuivingen. Nu liggen daar weer uitgestrekte bossen. Je ziet, het is nooit te laat voor herbebossing.'

Met haar laarzen aan, stapt de directeur door het struikgewas van het prille Bentwoud. 'Nu zijn de bomen nog klein. Over 10 of 20 jaar is het hier nog mooier. En dan leven hier nog meer vogels en dieren.'

Euwens was tot voor kort directeur van de Hortus Amsterdam, de oudste botanische tuin van Nederland en bekend van de 's nachts bloeiende Victoria waterlelie. Sinds 1 september leidt de van oorsprong katholieke boerendochter nu *Trees for All*, een stichting in Arnhem met zes medewerkers en veel gedreven vrijwilligers. Naast boomdonaties biedt de stichting de mogelijkheid tot gecertificeerde CO₂-compensatie. Wie bijvoorbeeld bij een autorit wil compenseren kan terecht op de website. Dit komt dan terecht in bosprojecten in Bolivia.

Euwens glundert als ze de voordelen van bomen opnoemt. 'Ze zorgen voor zuurstof, bouw materiaal, voedsel, bodembescherming, plaats voor dieren en planten en rust en ontspanning.' Om nog meer bossen aan te leggen, hebben overheid en organisaties het Actieplan Bos en Hout afgesproken: tot 2050 moet er 100.000 hectare bos bij, naast de 350.000 hectare die er nu is.

Is er wel genoeg plaats in Nederland voor al die bossen? 'In Nederland is het inderdaad zoeken naar percelen, maar het lukt. Ons volgende project in Nederland is in een recreatiegebied bij Oegstgeest. Wij komen in beeld als de grond een natuurbestemming heeft, maar de eigenaar niet genoeg geld heeft voor de

ontwikkeling. Van 10 tot 10.000 euro: met alle bijdragen samen kunnen we een bos aanleggen. Een bedrijf kan bijvoorbeeld zes tot acht bomen doneren in plaats van een kerstpakket. Ook dat scheelt! En als onze klanten een project in Nederland steunen, planten we dezelfde hoeveelheid bomen ook in de tropen. We bespreken nu of we op termijn ook in andere EU-landen bomen zouden kunnen aanplanten. Het hangt af van hoeveel mensen zich daaraan willen verbinden. In andere landen zijn ook volop arme percelen waar bomen het leven kunnen terugbrengen.'

'Elke boom heeft een positieve bijdrage'

Hoeveel bomen zijn nodig voor een hectare bos?

'Voor een hectare bos in Nederland planten we ongeveer 4500 bomen. Door natuurlijke ontwikkeling zoals verdringing en sterfte blijven daarvan uiteindelijk circa 500 over. Dat zijn de sterkste exemplaren, de andere worden voedsel voor de bodem, schimmels, dieren. Zo werkt de natuur. Ik lees nu een boek van een boswachter die de natuurlijke ontwikkeling bijna psychologisch beschrijft. Prachtig.'



Heeft u wensen voor de politiek?

'Wat mij verbaast, is dat sommige politici pas ná hun carrière het licht zien, wat betreft duurzaamheid. Ik zou willen dat die wijsheid wat eerder komt. Maar er is al veel verbeterd. Ik herinner me nog dat ik als kind met mijn vader meeging naar de EG-subsidieadviseur. Die raadde mijn vader aan om de fruitbomen op onze boerderij te kappen. Dan zou hij rooipremie krijgen. 'Dat moet een vergissing zijn', dacht ik toen al. 'Geld geven om bomen te kappen, dat klopt niet.'



Bouwen met Buurman:

Werk met wat er al is

Om de hoek van de Rotterdamse Keileweg zit Buurman, een bouwmarkt voor tweedehands materiaal, openbare werkplaats, cursuslocatie voor cursussen meubelmaken en wat al niet meer. De oprichters geven bouwafval een tweede leven. 'Ieder restmateriaal is inspiratie voor iets nieuws.'

Tekst Marloes Metaal | Fotografie Dirk Hol

Laura Rosen Jacobson is architect en mede-oprichter van Buurman. In de bouwwereld ervaarde zij hoeveel goed materiaal er bij bouwprojecten weggegooid wordt. 'Van de hoeveelheid afval in Nederland, is 17 procent afkomstig van huishoudens, en 83 procent van de industrie. Van die 83 procent komt zo'n 40 procent uit de bouw. Het gaat echt om enorme hoeveelheden. Daar wilden we iets aan doen.'

Dat er zoveel weggaat, komt door de grootte van projecten. Als er zeshonderd woningen gebouwd worden, kijk je als inkoper niet op een pallet hout meer of minder. Maar een pallet goed hout doordraaien is natuurlijk doodzonde. 'Er zijn wel digitale platforms waar tweedehands materiaal verhandeld wordt, maar dat is echt erg klein. Mensen willen bouwmaterialen toch graag in handen hebben voor ze het kopen. Een echte bouwmarkt met tweedehands materiaal bestond nog niet.'

Werken vanuit grondstoffen

Buurman haalt het overgebleven materiaal kosteloos op bij de bouwplaatsen, die anders zouden hebben moeten betalen voor het afvoeren van de spullen. 'Vaak geven we bij aanvang van een bouwproject een presentatie op de bouwplaats. Zo snappen de uitvoerders waar wij mee bezig zijn en wat we wel en niet kunnen gebruiken.' Bij Buurman vindt op die manier vijfhonderd ton bouwafval per jaar alsnog een bestemming.

Vanaf het begin is Buurman een bouwmarkt én openbare werkplaats geweest. Mensen kunnen daar een werkbank huren en gebruik maken van het gereedschap dat er hangt. 'Veel mensen hebben thuis geen ruimte voor grote klussen en gaan dan hier aan de slag. We kunnen ook nog eens wat advies of een helpende hand bieden.' Het publiek is heel divers. Er komen veel jonge werkende

mensen die vanuit de duurzaamheidsgedachte langskomen, maar Buurman is ook een geliefde plek voor mensen die gewoon graag goed materiaal voor een heel goede prijs willen.

Lokale focus

Door de werkplaats, maar ook door het aanbieden van cursussen meubelmaken en workshops, creëert Buurman een netwerk van jonge 'makers' in de stad. 'Daarbij zetten we ook in op de vakopleidingen. Van mbo-docenten horen we dat er in de projecten van hun studenten echt iets veranderd is, sinds ze standaard kennismaken met Buurman. Dat ze meer gaan werken vanuit de grondstoffen, vanuit wat er al is. Daar gaat het ons om; daarmee planten we een duurzaam zaadje in een volgende generatie die straks op de bouwplaatsen staat.'

'We krijgen wel vragen uit andere steden, om te kijken of het Buurman-concept daar ook op te zetten is. Dat zou natuurlijk prachtig zijn. We willen graag advies geven en meedenken als een ondernemer uit een andere stad zoiets op zou willen zetten. Maar een lokaal gewortelde ondernemer is wel een must-have, ik ben ervan overtuigd dat het anders niet lukt.' Juist de lokale focus maakt volgens Rosen Jacobson dat het goed werkt. De initiatiefnemers hebben een breed netwerk in Rotterdam, zowel onder bouwers als publiek.

Bouwakademie

Vanuit de bouwbedrijven waar Buurman mee samenwerkte, kwam al snel de vraag of zij ook iets konden betekenen in het vraagstuk van 'social return'. (De verplichting van bedrijven om bij een project ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen - red.) In samenspraak met de gemeente en het UWV is toen de Bouwakademie opgezet. Hierin worden mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt in een traject van drie fases begeleid naar een werkend ritme. Jacobson: 'Eerst gaan ze bij ons binnengekomen materiaal verwerken tot het verkoopbaar is, daarna kunnen ze mee op klussen buiten de deur. De derde fase is dat ze op een bouwplaats aan de slag kunnen. De aanpak vergt veel begeleiding. Sommige van de mannen hebben al jaren geen ritme meer in hun leven, of spreken de taal niet goed. We hebben inmiddels ook iemand in dienst die deze begeleiding doet.'

Een bouwmarkt, cursussen, een openbare bouwplaats, de Bouwakademie. Is het niet teveel? 'Ja, en tegelijk is dat

ook de kracht. Deze kijk op materiaal en ruimtes raakt aan zoveel, dat al die dingen zo logisch in elkaar grijpen. Organisatorisch is het wel zaak om te blijven focussen en geen dingen half te doen. Maar het geeft ook veel voldoening. Een van de mannen van de Bouwakademie had ooit een eigen zaak maar die ging over de kop. Hij is jaren werkloos geweest, voor hij bij ons in het traject kwam. Aan het eind van het traject kon hij kiezen uit twee contracten. Dan heb je echt iets voor iemand kunnen betekenen.'

Politiek

Buurman bewijst met haar formule vooral ook dat duurzaamheid niet veel hoeft te kosten. 'Veel in de maatschappelijke discussie rondom duurzaamheid gaat ervan uit dat duurzaam ook duur is, en moeilijk. Maar wij bewijzen hier: circulaire economie, innovatie, een sociale doelstelling: het kan werken. Wij werken zonder subsidie, hebben een aantal man in dienst. Het draait goed!'

Toch heeft Rosen Jacobson nog wel een boodschap voor de politiek. Hoewel 'hergebruik' de tweede trede is op de 'ladder van Lansink' (een standaard voor de verwerking van afval), is er nauwelijks wetgeving over. 'Er worden grote woorden gesproken over de circulaire economie, maar dat gaat toch vaak juist over recycling; een trede lager. Wij betalen bijvoorbeeld dubbel belasting over het materiaal, en er is geen enkele stimuleringsmaatregel voor hergebruik. Wat ons betreft laat de politiek daar een enorme kans liggen. Met hergebruik verleng je de levensduur van grondstoffen. Er kan enorm veel, het is een kwestie van gewoon gaan doen.' *



School, Wonen, Werk

Het is 29 augustus. De Tweede Kamerfractie is in Rotterdam neergestreken voor een fractieweekend. Onder het motto 'CDA: partij van de stad' bezoeken de Kamerleden diverse projecten en organisaties. Een aantal maakt onder leiding van Marco Pastors een fietstocht door Rotterdam-Zuid. Pastors is sinds 2012 directeur van het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid.

Tekst Marloes Metaal | Foto's Dirk Hol

Het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid (NPRZ) is een samenwerkingsverband tussen Rijk, gemeente en maatschappelijke partners in de stad, met als doel de sociaal-economische problemen in Rotterdam-Zuid aan te pakken. Een van die problemen is de samenstelling van het woningaanbod. Zo'n 90% van de woningen in Rotterdam-Zuid valt in de categorie 'klein en goedkoop', regelmatig nog aangevuld met 'slecht'. Dat heeft gevolgen voor de samenstelling van de wijk; gezinnen en mensen die het wat beter kregen, verhuisden de wijk en vaak zelfs de stad uit. Tijdens de fietstocht laat Pastors zien wat dat betekent, en aan welke oplossingen er gewerkt wordt.

School, werken, wonen

Het NPRZ heeft een heel duidelijk focus: 'school werk wonen'. 'Dat zijn voor de meeste mensen de belangrijkste levensgebieden. Als die drie op orde zijn, dan red je het meestal verder ook wel', stelt Pastors. En omgekeerd is dat ook waar; als het thuis niet op orde is, blijft participatie achter, presteren mensen slechter. Dat heeft weer gevolgen voor je directe omgeving, hoe je met je burens en met je buurt omgaat. Het NPRZ streeft ernaar dat het stadsdeel in 20 jaar sociaal-economisch op G4-niveau komt.



Om de problemen aan te pakken, is alleen investeren in woningen niet voldoende. 'Als je alleen het woningaanbod verbetert, maakt dat nog geen verschil voor de uitkeringen. Hoogstens verhuizen die mensen gedwongen naar elders. Het NPRZ wil investeren in de belangrijkste levensgebieden van mensen, zodat zij weer perspectief krijgen, en frustratie en uitzichtloosheid aangepakt wordt. Dat gaat over de kwaliteit van huizen, maar ook over de aanpak van criminaliteit en de kwaliteit van scholen.'

'Je kunt altijd iets doen'

Kansen voor kinderen

Dat het NPRZ nodig is, blijkt uit de cijfers. Rotterdam-Zuid telt ruim 195.000 inwoners en is dus bijna net zo groot als Eindhoven. Ruim 38% daarvan woont in een éénuoudergezin met minderjarige kinderen. Het gemiddeld besteedbaar inkomen is nog geen 20.000 euro per jaar, bijna 20% van de huishoudens leeft van een uitkering. Ruim 30% van de kinderen op de basisschool heeft laagopgeleide ouders, velen spreken thuis geen Nederlands.

Vooraf voor de positie van de (vele) kinderen in de wijk breekt Pastors een lans. 'Het onderwijsachterstandengeld is in deze wijk ontzettend belangrijk. Veel kinderen groeien hier op in gezinnen met ouders die aan het overleven zijn en nauwelijks opleiding hebben gehad. Die kinderen maken na schooltijd niet veel meer mee. Na een vakantie merk je dat ze weer een paar stappen achteruit gegaan zijn. Met het onderwijsachterstandengeld is geïnvesteerd in extra onderwijs en begeleiding. Dat heeft er nu al toe geleid dat de achterstand in cito-scores ten opzichte van de G4 met een kwart is ingelopen, en dat ze op Zuid sneller stijgen dan in de rest van Rotterdam. Ook de uitstroom naar werk gaat hier sneller dan elders in de stad.'

Aanpak criminaliteit

Een van de stops tijdens de fietstour was in Carnisse. Hier vertelt Pastors over de grote drugseconomie en andere criminele activiteiten zoals PGB-fraude. Met een stevige aanpak wordt criminaliteit zoveel mogelijk ontmoedigd. De Plukze-wet is bij die aanpak erg belangrijk.

Controle van woningen door de gemeente is nodig: 'Laatst werd er een straat gecontroleerd, waar van slechts één pand de bewoning klopte. Er werd elders zelfs een winkelpand ontdekt dat officieel niet bestond, dat was gecreëerd tussen twee andere panden in! Ideaal als je



niet wilt bestaan voor de fiscus.' Het programma van het NPRZ is erop gericht om criminaliteit aan te pakken en te ontmoedigen, maar de jonge ouders die er nog niet diep in zitten ook perspectief te bieden. Ze krijgen de keus: het strafrechtelijk circuit in of toch een maatschappelijk traject. 'Dat is geen softe bedoening overigens, maar geeft de jongeren de kans die ze vaak zeggen te missen.'

'Veel mensen zijn hier alleen aan het overleven'

Verbetering woningen

Je komt er volgens Pastors dus niet door enkel de fysieke ruimte aan te pakken, maar het moet wel gebeuren. Er loopt een aantal projecten om woningen te verbeteren en het stadsdeel geschikter te maken voor grotere gezinnen. Daarbij wordt ook gekeken naar het samenvoegen van woningen, sloop/nieuwbouw en kluswoningen. Pastors: 'Maar daar moet geld bij. Een grotere woning levert minder op dan de twee of drie kleintjes die je er voor weghaalt.' Inmiddels komt er steeds meer belangstelling van projectontwikkelaars voor dit stukje Rotterdam, en stijgen de huizenprijzen langzaam. Desalniettemin is hier geld van Rijk, corporaties en gemeente nodig, om het tekort aan te vullen. Dat is volgens Pastors een kwestie van bestuurlijke wil. 'Middelen zijn er genoeg, zeker bij de corporaties als je het landelijk bekijkt.'

Een aparte uitdaging ligt in de wijk Carnisse. Ook een wijk met veel kleine woningen, maar dan vooral in particulier bezit. 'In deze wijk zie je de toegevoegde waarde van een woningcorporatie, want die is hier dus niet vervuld. Projecten komen daardoor minder van de grond. Het is een wijk met veel arbeidsmigranten, die particulier huren. Vaak voor woekerprijzen. De problemen die dat meebrengt, stelt je voor de fundamentele vraag of zo'n grote wijk wel voor zo'n groot deel in handen van particulieren moet zijn. De gemeente heeft hier laatst 30 adressen gecontroleerd: er klopte er één administratief. Op een school in de wijk begonnen vorig schooljaar 370 kinderen; op 30 november waren er al 170 mutaties. Dat is niet de stabiliteit die je wilt in een wijk.'

Toch kan ook hier een hoop, vindt Pastors. 'De problematiek is heftig en complex, maar dat is geen reden om dan maar niks te doen. Een overheid die iets wil, kan iets bereiken. En het begin is er, nu de volgende stap.' *



De uitgangspunten van

Turan Yazir

Turan Yazir is gemeenteraadslid namens het CDA in Rotterdam. Hij is woordvoerder economie, duurzaamheid, mobiliteit, haven en werkgelegenheid. Daarnaast werkt hij als zelfstandig ondernemer/adviseur. Door Frans de Nerée jr. | Fotografie Dirk Hol

Alles in het leven blijft met rechtvaardigheid overeind. Wetten moeten daarom voor iedere burger gelijk zijn. Aangezien omstandigheden niet altijd gelijk zijn, moet een rechter zich een eigen oordeel vormen over de toepassing van de wet en al naar gelang daarvan een strafmaat vaststellen. In die hoedanigheid moeten macht en invloed hun kracht en uitoefeningslegitimiteit ontlenen aan rechtvaardigheid en niet andersom.

Overheidsfunctionarissen hebben daarom de taak om binnen het kader van de wet- en regelgeving mensen recht-

vaardig te behandelen. Als dat niet gebeurt, ontstaat er wanorde in het maatschappelijk systeem en dreigt chaos en verdrukking. Vanuit het wettelijk kader beredeneerd heeft ieder mens dus recht op primaire levensbehoeften en werk. Publieke gerechtigheid houdt in mijn ogen daarnaast in dat de overheid in haar doen en laten rechtvaardig moet handelen zonder onderscheid te maken tussen ras, achtergrond en religie.

Rentmeesterschap

Niets in het leven is vanzelfsprekend. We zijn zeer dankbaar voor wat we van de Schepper in bruikleen hebben

'De mens is geen heerser over de natuur maar en gebruiker en beheerder van de schepping'

De mens is geen heerser over de natuur maar een gebruiker en beheerder van de schepping waar we met zijn allen deel van uitmaken. Daar moeten we goed voor zorgen, zuinig mee omgaan en goed doorgeven aan de volgende generaties.

Gespreide verantwoordelijkheid

Ieder mens is uniek en naar vermogen verantwoordelijk voor zijn/haar naasten en omgeving. Daarnaast ben je verantwoordelijk voor wat je, met de talenten die je hebt, kunt bijdragen aan de samenleving. Dus niet als doel hebben om constant het eigen belang na te streven, maar vanuit de gaven en het verantwoordelijkheidsbesef dat je hebt jezelf ontwikkelen en bijdragen aan de samenleving.

In dit licht moet de overheid stimuleren dat mensen zo veel mogelijk verantwoordelijkheid nemen om zelfredzaam te zijn en te blijven. Het is een onmogelijke taak om als overheid in detail te regelen hoe mensen hun verantwoordelijkheden moeten uitoefenen. Elk mens is zelf in zijn/haar rollen als bijvoorbeeld ouder, kind of buur verantwoordelijk voor het eigen leven en de wijze waarop men met andere mensen in de omgeving omgaat. De overheid zou dit dan ook waar mogelijk aan mensen zelf moeten overlaten. Dit betekent bepaald niet dat de overheid zich volledig terugtrekt; waar mensen tekortschieten heeft de overheid een helpende, aanmoedigende en corrigerende taak.

Solidariteit

De samenleving is een complex netwerk van relaties waarin we met zijn allen verschillende rollen vervullen. Dit zijn rollen en functies die ons één geheel maken, waarbij we allemaal complementair aan elkaar zijn. Iedereen is immers afhankelijk van anderen: een samenleving kan niet alleen uit dokters, advocaten, boeren, docenten of politici bestaan. Degene met de sterke schouders draagt zorg voor de zwakkere. Ieder mens heeft talenten, beperkingen en gebreken. Mensen hebben gelukkig heel verschillende begaafdheden zodat zij uiteenlopende taken op zich kunnen nemen. Ieder mens behoort de kans te krijgen deze gaven te ontplooiën en te gebruiken, zowel voor persoonlijke groei als ten dienste van de samenleving. Wie goed en nauwkeurig is met getallen doet de boekhouding. Wie betrouwbaar is en sterk, kan de post bezorgen. In mijn ogen zijn wij geen van allen op zichzelf staande individuen, maar een verzameling van individuen die op een collectieve en solidaire manier bijdragen aan de samenleving. •

gekregen. De schepping is niet iets wat de mens naar eigen inzicht kan gebruiken. Met alle kostbare geschenken die we hebben gekregen, moeten we duurzaam en zorgzaam omgaan: dit universum, onze aarde, onze kinderen en zelfs ons eigen lichaam. Ik geloof absoluut niet in de 'maakbaarheid' van de samenleving.

Het is zeker geen gemakkelijke opgave om aan de ene kant bijvoorbeeld de economie te stimuleren, werkloosheid te bestrijden, en tegelijk de natuurlijke evenwichten niet te verstoren. We moeten echter hoe dan ook blijven proberen om dit met zo min mogelijk nadelige effecten te realiseren.



de kandidaatstelling

In maart 2018 zijn de verkiezingen voor onze gemeenteraden. Al die raadszetels moeten gevuld worden, liefst door mensen die dat werk uit volle overtuiging gaan doen. Het beeld is nu nog diffuus. Er zijn partijen die niet weten waar ze de kandidaten vandaan moeten halen en partijen die veel meer kandidaten dan plaatsen hebben.

Tekst Peter Noordhoek | Fotografie Leonard Walpot

Politiek bedrijven is seizoensarbeid, zeker op gemeenteniveau. Zelf heb ik mij nooit op een verkiesbare plaats laten zetten, maar als trainer en campagneleider weet ik hoe het werkt in de 4-jaarscyclus van de raadsverkiezingen.

Tegen de zomer zijn de mensen die met programma en campagne aan de gang moeten gaan uitgezocht en aan het werk gezet. Met de samenstelling wordt doorgaans tot na de zomer gewacht, maar duidelijk is dat in de maanden oktober en november de knopen zo door moeten zijn gehakt dat er een programma, campagneplan en ... een lijst ligt met misschien wel jouw naam erop. Over die lijst wil ik het vooral hebben.

Winnaars en verliezers

Bij het proces van kandidaatstelling kijken de meeste mensen vooral naar de verkiezingsavond en wat daar na al het wachten uit komt. Dat is begrijpelijk. Net zoals het ook *begrijpelijk* is dat dit een avond vol emotie is, waarbij er aan het einde van de avond bijna per definitie meer teleurgestelde dan blijde mensen zijn. Die teleurstelling kan zo groot zijn dat die avond al afstand van de politiek wordt genomen. We hebben het over doorgaans stil verdriet. Het is een verdriet dat ik serieus neem. Ik hoop altijd dat



het meevalt, vooral als iemand keihard heeft gewerkt voor elke stem. Mijn punt is dat de kans op een teleurstelling op de uitslagenavond in de praktijk minder groot is dan bij de fase die er in oktober, november aan vooraf gaat, bij de interne kandidaatstelling voor een lijst en dat het beheersen van die kandidaatstelling cruciaal kan zijn voor hoe het met de partij afloopt.

Verskil verklaard

Dat verschil is logisch te verklaren. De gang van zaken op een verkiezingsavond is doorgaans strak en heel voorspelbaar. Technisch gaat deze zelden fout. De tellingen en de vaststelling van de uitslag wordt uitgevoerd door vertrouwde derden, je kan er niets meer aan doen. Boos zijn op de boodschapper heeft geen zin. Bij de interne kandidaatstelling is de kans op fouten aanmerkelijk groter en daarna moet je weer met elkaar door. Het proces duurt doorgaans langer en is minder transparant. Mensen die je vaak dagelijks tegenkomt gaan opeens

geheimzinnig naar elkaar doen en over 'petten' spreken. Degenen die nieuw zijn of van buiten de dagelijkse politiek komen, zullen onzeker zijn over hun kansen om hoog op de lijst te staan ten opzichte van degenen die al in de raad of daaromheen zitten, ze kunnen het niet goed overzien. Het kan nog erger zijn voor degene die al actief zijn in raad, college of daaromheen. Mogelijk moe of uitgekeken op elkaar, niet zelden uiteengevallen in kleinere groepjes van mensen die het goed met elkaar kunnen vinden, word je elkaars concurrenten voor een plek.

Meer dan intern gedoe

Het zijn de drama's die politiek voor de buitenstaander fascinerend of minachtend kunnen maken (dat laatste ten onrechte!) en voor degenen die er in zitten spannend en frustrerend. Tot op zekere hoogte hoort het er gewoon bij, maar niet alles laat zich met zo'n doodoener wegschrijven. Laat ik het vanuit de rol als campagneleider duidelijk proberen te maken. Oktober en november zijn eigenlijk de maanden dat je permanente campagne op haar hoogtepunt moet zijn. Het gaat dan nog niet om de concrete stem, maar om je zichtbaarheid. Je wilt je resultaten laten zien en ook laten zien dat het verwijt dat je 'alleen vlak voor de verkiezingen campagne voert' niet terecht is. Ga je waarschijnlijk met een nieuwe lijsttrekker de campagne in, dan zijn dit de maanden waarin je prachtig aan de bekendheid kan bouwen.

Is de kandidatenlijst eenmaal vastgesteld dan zijn er doorgaans meer mensen teleurgesteld dan blij. Niet zelden gaat het dan juist om de (nieuwe) mensen die vol hoop en verwachting naar een mooie plek op de lijst keken en vol enthousiasme al aan het werk waren gegaan. Zij hebben dan een koude douche gekregen en hebben echt tijd nodig om weer bij de groep te komen. Ervaring leert, dat deze periode van teleurstelling makkelijk tot de kerst kan duren. In plaats van op volle sterkte richting de verkiezingen op te stomen, levert het interne gedoe je een team op dat is gereduceerd tot degenen die er wel op een redelijke manier doorheen kwamen.

Koude herfst voor warme winter

Waarom schrijf ik dit? Is het niet beter een lekker positieve oproep te doen voor het raadslidmaatschap? Nou, dat laatste moet ook gebeuren en steun ik van harte, maar om het als kandidaat en als partij langer vol te houden helpt het als er een realistisch beeld is van de kans op een koude herfst voor de warme winter. En ik geloof ook dat er van alles aan te doen valt voordat je je in het

>> onvermijdelijke van een uitslag schikt. De sleutel zit deels in de wijze waarop een bestuur de kandidaatstelling doet, maar uiteindelijk nog het meeste in de verwachtingen van de kandidaat.

Richting het bestuur

Richting het bestuur is het misschien te laat om nog signalen af te geven. Zij zijn al volop bezig, of anders hun commissie wel. Er zijn twee punten waar met name de afdelingsvoorzitter op moet letten. Het eerste zit in de vraag 'ben ik zelf niet teveel onderdeel van de groep geworden? Ben ik nog zuiver?'. Het tweede is: forceer niet. Op een gegeven moment blijven de lastige gevallen over: de niet-perfecte kandidaat waar je geen alternatief voor ziet of de keuze tussen een deskundige kandidaat versus een echte volksvertegenwoordiger. Mijn beeld: er is altijd een keuze, een oplossing, maar zorg ervoor dat je die goed kunt uitleggen, ook naar jezelf.

Winnaars en verliezers

Voor de kandidaat is het verstandig zich vooraf goed te oriënteren op de verschillende stappen van de procedure, ook door degene die het al eerder heeft meegemaakt. Plan eromheen, neem je partner mee in die planning, maar maak je er ook niet helemaal van afhankelijk. Elke kandidaatstelling is een soort spel met jezelf. Eerst komt de vraag: wil ik wel of wil ik niet. Daarna komt het 'willen ze me wel of willen ze me niet'. Die cyclus moet je minstens twee keer door. Eerst rond de kandidaatstelling, dan rond de verkiezingen. De neiging is echter groot dat je zo bezig bent met de vraag naar de verkiezingen zelf, dat je verkeerd omgaat met die van de kandidaatstelling. De realiteit is dat dit onderdeel van de procedure minder voorspelbaar is dan de verkiezingen zelf. Stem daar de verwachtingen op af.

Geef acht

In acht punten op een rij gezet:

1. Ken jezelf. De kandidaatstelling vindt in een veel kleinere kring plaats dan de eigenlijke verkiezingen. Er wordt doorheen geprikt als je je anders voordoet dan jezelf. Anderzijds: onderschat je eigenlijk mogelijkheden niet en neem niet aan dat anderen wel weten wat je bedoelt. Grijp elke gelegenheid aan om te communiceren.
2. Maak het degenen die de beslissing over de lijst moeten nemen niet onnodig moeilijk. Ook voor hen is dit een lastige puzzel.
3. Ga er maar van uit dat veel van de afwegingen die in het definitieve lijstvoorstel gaan, minder met jou als persoon te maken hebben dan met afwegingen die over een evenwichtige lijst gaan.
4. Als je jezelf afvraagt of je wel geschikt bent voor het raadswerk, is het antwoord simpel: dat ben je ook niet. Het duurt echt een tijd voor je het raadswerk onder de knie hebt. Maar dat hoeft niet erg te zijn. Het is een prachtig avontuur waarvan de overgrote meerderheid na afloop zegt dat het hun leven heeft verrijkt.
5. Te lang blijven zitten doet echt schade aan de partij. Jij kan het zeker nog een periode goed doen voor de partij, maar het kan meerdere raadsperiodes duren voordat de noodzakelijke verjonging is geslaagd.
6. Inhoud zal je redden. Dat wat jouw drijfveer is en waarom je het doet, moet zoveel mogelijk buiten jezelf liggen, want dat betekent ook dat je het mee kan nemen als je niet op de lijst komt of uit de raad gaat verdwijnen.
7. Ga sowieso niet in de raad voor erkenning. Je weet best hoe er in de samenleving over politici wordt gedacht. Dat is helemaal fout, maar wel een gegeven.
8. Je mag verwachten dat een partij serieus omgaat met jouw wensen en ambities. Andersom mag de partij van jou verwachten dat je blijft bijdragen, ook als daar niet in kan worden voorzien zoals gehoopt. Concreet: ga na de slechte boodschap vol aan de bak om je partij een zo goed mogelijk resultaat te laten behalen. Je zal zien dat je er dan altijd wel een goed gevoel aan overhoudt.

Zo kan ik nog wel even doorgaan, maar de grote lijn zal duidelijk zijn. Geniet nu, maar werk voor later, want er is meer dan nu.

4 November

CDA-Partijcongres

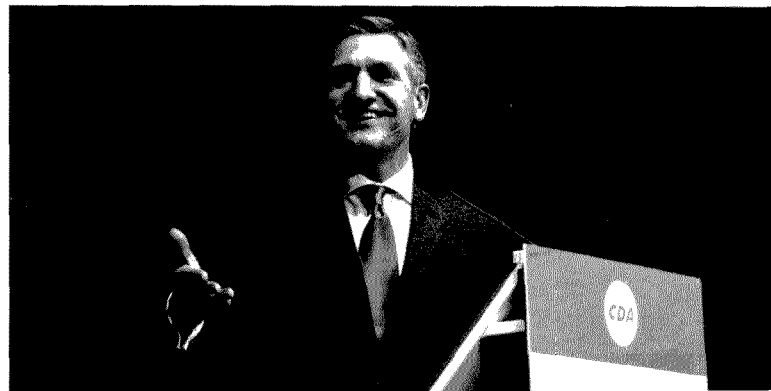
Op zaterdag 4 november vindt in Concertgebouw De Vereeniging in Nijmegen het CDA-Partijcongres plaats. Tijdens dit congres zal Sybrand Buma de inzet en de onderhandelingsresultaten van het CDA in het Regeerakkoord met u delen. Daarnaast kunt u deelnemen aan deelsessies, zal partijvoorzitter Ruth Peetoom spreken en zal de commissie Van Rij de evaluatie van de Tweede Kamerverkiezingen 2017 met u delen. *Fotografie Leonard Walpot*

Voor meer informatie over en aanmelden voor dit congres van 4 november verwijzen we u naar www.cda.nl/partijcongres



Het CDA biedt u graag de mogelijkheid aanwezig te zijn met uw bedrijf!

Graag willen we de goede ervaringen van de afgelopen congressen voortzetten en ondernemers de mogelijkheid bieden aanwezig te zijn op het CDA-congres. Voor meer informatie of een persoonlijke afspraak kunt u contact opnemen met Hilde Westera via: fondsverving@cda.nl



Investeren

in de energievoorziening van de toekomst

Kleinschalige, duurzame energieopwekking is met een sterke opmars bezig. Het aantal zonnepanelen op daken van woningen en gebouwen neemt exponentieel toe en Nederland telt inmiddels honderden lokale energie-initiatieven. Het ene initiatief is verder gevorderd dan het andere, maar één ding is duidelijk: de lokale energiebeweging groeit en zal in toenemende mate impact hebben.

Door **Agnes Mulder, Tweede Kamerlid**
Fotografie **Leonard Walpot**

Het CDA is van oudsher dé politieke partij van het maatschappelijk initiatief. Wij stellen de samenleving, rentmeesterschap en het maatschappelijk initiatief centraal. Wij hebben ons daarom ook de afgelopen jaren ingezet voor lokale duurzame energie. Wij streven naar een duurzame, ecologisch verantwoorde economie. Tegelijkertijd is er ruimte, verantwoordelijkheid en vitaliteit voor inwoners zelf.

Een eerlijke economie versterkt de basis voor de welvaart en het welzijn van de komende generaties en dus voor een land dat we door willen geven. Iedere ondernemer weet dat de kost voor de baat uitgaat. Dat betekent dat we nu verstandig moeten investeren in de economie van morgen: in kennis, innovatie en duurzame groei. De ontwikkeling van onze groene motor is van belang om de doelstelling van het klimaatakkoord van Parijs te halen.

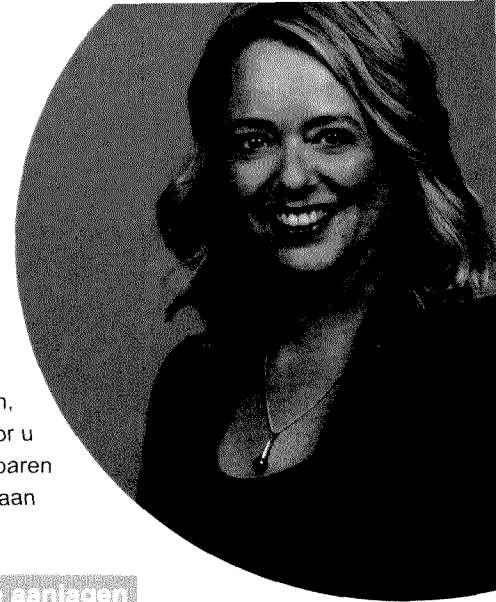
Eerlijke verdeling lusten en lasten

Begin 2014 heb ik een visie geschreven over een energietransitie met draagvlak vanuit de samenleving, waarbij

‘We kunnen leidend zijn in de beweging naar een circulaire economie’

inwoners kunnen meedoen en daar ook van kunnen profiteren. ¹ Een eerlijke verdeling van lusten en lasten moet het uitgangspunt zijn, wil het ook financieel duurzaam zijn.

De energietransitie dient mede vanuit de samenleving vorm te worden gegeven. In de Tweede Kamer heb ik gepleit voor het verder vereenvoudigen van de regeling voor collectieve energieopwekking door lokale energiecoöperaties. De overheid zegt ruimte te geven, maar die ruimte is er in de praktijk nog onvoldoende. Daarom pleit ik voor meer ruimte om gezamenlijk zonnepanelen aan te leggen. Of een dorpswindmolen waar omwonenden zelf profijt van hebben, bijvoorbeeld door een lagere energie-



rekening of een jaarlijkse investering in de lokale gemeenschap. Vaak is het goed mogelijk om aan te sluiten bij een bestaand initiatief en hoeft het wiel niet opnieuw te worden uitgevonden.²

Als CDA hebben we een meerderheid in de Tweede Kamer achter ons idee gekregen om particulieren mee te kunnen laten profiteren van de nog te bouwen windparken op zee. De maatregelen en kosten van de verduurzaming zijn vergaand en dat wordt steeds voelbaarder in onze samenleving. Het is van groot belang samen met onze inwoners deze ingrijpende energietransitie breed te laten slagen, anders halen we 'Parijs' nooit.

In Nederland kunnen we nog wat leren van de Deense overheid. Die staat bijvoorbeeld garant voor lokale coöperaties, waardoor inwoners makkelijker een lening krijgen om een haalbaarheidsonderzoek te doen. Zij laten daarmee zien dat energiecoöperaties een cruciale rol spelen bij het slagen van de energietransitie. Door middel van coöperaties wordt niet alleen gewerkt aan het behalen van de klimaatdoelstellingen, maar ook aan werkgelegenheid en het vitaal houden van dorpen en wijken.

Een ander mooi Deens voorbeeld is de 'Danish Promotion of Renewable Energy Act'. Hierin zijn verschillende maatregelen genomen om de publieke acceptatie van duurzame energie te garanderen. Omwonenden hebben het recht schade als gevolg van waardeverlies van hun woning te claimen. Ook dienen ontwikkelaars van wind- of zonneparken ten minste 20% van het park aan omwonenden aan te bieden ter compensatie. Daarnaast hebben ontwikkelaars de plicht om per geproduceerde kWh een bedrag in een fonds te steken dat ten goede komt aan regionale ontwikkeling. Door de inwoners, ook in financieel opzicht, tegemoet te komen, ontstaat een eerlijkere verdeling van lusten en lasten.

Wat kunnen we zelf als individu doen?

Inwoners die een eigen huis met een eigen dak hebben, kunnen aantrekkelijk investeren in zonnepanelen door gebruik te maken van de salderingsregeling. Ook in de toekomst wil het CDA dat er een gunstige en solidaire regeling voor duurzame energie blijft. Om onze energievoorziening te verduurzamen moeten we ook inzetten op energiebesparing, en CO₂-reductie. We zullen met elkaar het energieverbruik in huizen, kantoren en de industrie verder terug moeten brengen. Dat kan bijvoorbeeld goed door een slimme manier van isoleren, waar ik tijdens een werkbezoek aan Isolatiebedrijf Pluimers in Rijssen over

leerde. Zij ontzorgen hun klanten zoveel mogelijk. Ik ben ervan overtuigd dat als we op slimme manieren financieren en mensen kunnen ontzorgen, dat het aantrekkelijk is voor u en mij om energie te besparen en daarmee bij te dragen aan een beter klimaat.

Circulaire economie aanjagen

Een andere belangrijke stap op weg naar een duurzame toekomst is de groei naar een circulaire economie. Door een slim ontwerp moet het mogelijk zijn producten na gebruik opnieuw te kunnen gebruiken. Afval wordt een grondstof met een nieuwe bestemming. Met onze innovatieve afvalbranche en topuniversiteiten als Delft en Twente kunnen we in de wereld leidend zijn in de beweging naar een circulaire economie. Dat levert innovatie, bedrijvigheid en werkgelegenheid op.

De nieuwe samenwerking tussen Schiphol en Philips is daar een mooi voorbeeld van. Schiphol heeft met Philips afgesproken dat Philips tegen een bepaalde prijs moet zorgen dat het licht op Schiphol altijd brandt. Als er een lamp stuk gaat, is dat niet het probleem van Schiphol, maar van Philips. De essentie is dat Philips geen lampen verkoopt, maar licht. Innovatie is daarbij de kern om te zorgen dat zo min mogelijk lampen vervangen hoeven te worden.

De energievoorziening van de toekomst

Voor het CDA geldt dat de energievoorziening van de toekomst, voor een groot deel van onze inwoners zelf komt, met ruimte voor initiatieven van onderop. Slimme financiering en het ontzorgen van mensen dragen bij aan energiebesparing in onze woningen. Innovatie, draagvlak en werkgelegenheid vormen de motor voor onze groene economie. Vanuit onze kernwaarde gerechtigheid dient een eerlijke verdeling van lusten en lasten ons uitgangspunt te zijn. En dat is waarvoor ik mij met de hele fractie met veel passie inzet: Voor het land dat we door willen geven. *

¹ 'Participeren in de energievoorziening van de toekomst', 20 juni 2014, beschikbaar op: goo.gl/czb43i

² 'Voor een overzicht van veel initiatieven hieropgewekt.nl/initiatieven

Interview met waterschapsbestuurder Arie Bassa

Veel cruciale werkzaamheden die het waterschap uitvoert zijn niet meteen zichtbaar. Het zou pas opvallen wanneer ze niet meer uitgevoerd zouden worden. Arie Bassa is dagelijks bestuurslid van waterschap Rivierenland. Hij is van mening dat het waterschap permanent de opdracht heeft 'het verhaal te blijven vertellen'.

Tekst **Marcel Migo**

Bassa acht het cruciaal dat het waterschap uitlegt welke werken worden uitgevoerd en waarom. Dat is volgens hem hard nodig om ervoor te zorgen dat ieder zijn steentje bijdraagt aan een goede waterhuishouding: overheden én inwoners.

Bassa: 'In 2014 viel er in delen van ons gebied, het Rivierenland, een extreme hoosbui. Inwoners kregen te maken met wateroverlast in huis, heel veel kosten en ellende. Zulke buien vallen een keer in de honderd jaar, wisten we, en dat vertelden we hen dus ook. Een jaar later viel er weer zo'n hoosbui, op dezelfde plek. Mensen waren hun keuken nog aan het herstellen van de vorige keer. Ja, dan kun je natuurlijk niet aankomen met hetzelfde verhaal. Dus ben ik er weer naartoe gegaan, en heb ik gesprekken georganiseerd met de bewoners. Samen met de betreffende gemeenten hebben we daarna een plan van aanpak gemaakt en dat weer teruggekoppeld aan de inwoners. We hebben heel precies op een rij gezet wie wat kan doen om de kans op nieuwe wateroverlast zo klein mogelijk te maken. Daardoor gingen de inwoners ook actief meedenken, ze beseften dat zij zelf ook hun steentje kunnen bijdragen, door bijvoorbeeld hun tegels uit hun tuinen te halen om de afvoer van het water beter te regelen.' Het Waterschap en de gemeenten hebben een groot

aantal maatregelen genomen en lieten actief aan de bewoners weten dat het dat deed. Denk aan het vergroten van duikers, de realisatie van extra waterberging, kortom bijzonder nuttige zaken die anders redelijk ongemerkt aan de inwoners voorbij zouden zijn gegaan. Bassa: 'Dan krijg je begrip voor de werkzaamheden die wij uitvoeren. We zijn daarmee doorgeslagen, continu het verhaal blijven vertellen. Via borden bijvoorbeeld: "Hier is het Waterschap bezig om wateroverlast terug te dringen".'

*'Mensen hebben
deksels goed door
dat je eerlijk bent'*

Profilering

'Politieke profilering is bij het waterschap niet altijd mogelijk en niet altijd makkelijk. CDA-dijken bestaan nu eenmaal niet. Het CDA staat wel voor evenwichtig beleid en we proberen heel nadrukkelijk vanuit onze kernwaarden te denken. Als waterschapsbestuurder



probeer ik vooral voorwaardenscheppend te zijn voor de gebruikers in ons gebied. Absoluut ook met oog voor de toekomst, zodat we ons beheersgebied op een verantwoorde manier door kunnen geven aan onze kinderen.' Voor Bassa zijn gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap daarbij heel wezenlijke principes. 'Je moet ook eerlijk zijn. Beloof mensen niet meer dan je waar kunt maken. Geef bijvoorbeeld aan dat er buien kunnen voorkomen die zo extreem zijn dat wij als waterschap overlast - helaas - niet kunnen voorkomen.'

'Wees gewoon realistisch'

Waterschap Rivierenland is zeer actief bezig om 'energie neutraal' te worden. Bassa: 'We zijn op heel veel manieren bezig om ons energieverbruik te verminderen en waar mogelijk ook energie op te wekken.' Het waterschap werkt daarbij graag actief mee aan nieuwe, innovatieve experimenten. Bassa: 'Ik vind dat je steeds moet blijven openstaan voor vernieuwing. Daar hoort bij dat je mensen met goede ideeën de ruimte moet geven.'

Je moet de lat hoog leggen, op alle gebieden nagaan waar wij kunnen bijdragen aan klimaatadaptatie. Denk aan innovaties op het gebied van dijkversterking,

waardoor we ons beter kunnen beschermen tegen kwelwater, of een RWZI (rioolwaterzuiveringsinstallatie) die nu energie levert in plaats van energie vraagt. We hebben besloten om op een groot aantal plaatsen op onze terreinen zonnepanelen aan te leggen en te investeren in nieuwe technieken om afval te hergebruiken; daardoor is het nu mogelijk om fosfor te winnen uit excrementen.'

Maar je moet volgens Bassa ook de andere helft van het verhaal vertellen: veel maatregelen kosten tijd en geld. 'Hoezeer wij er ook alles aan doen om onze verantwoordelijkheid te nemen, er zijn echt grenzen aan wat mogelijk is. In de zogenoemde Green Deal is afgesproken dat de waterschappen vanaf 2025 energie-neutraal moeten zijn. We zullen dan echt een heel eind zijn, maar 2025 is helaas voor menig waterschap niet realistisch. Daar is echt langer voor nodig, wij denken dat 2030 is.'

Wie is Arie Bassa?

Arie Bassa woont in de gemeente Zederik en zit inmiddels in zijn tweede periode als dagelijks bestuurslid van Waterschap Rivierenland. Hiervoor was hij er, sinds 2003, algemeen bestuurslid.

Het CDJA is de politieke jongerenorganisatie gelieerd aan het CDA. Wij zijn er voor Party & Politics en combineren gezelligheid met inspiratie en verdieping. Zo is er voor elk wat wils! Een combinatie lidmaatschap van het CDA & CDJA kost het eerste jaar slechts 5 euro, ideaal dus ook om cadeau te doen! Het CDJA organiseert tal van activiteiten en is hofleverancier van de inhoud op CDA-congressen. We hebben werkgroepen, scholingstrajecten, debattoernooien, onze befaamde CDJA-congressen, het eigen prachtige ledenblad *Interruptie*, introductieweekenden en veel meer! Bovendien hebben wij 24 afdelingen verspreid over het hele land, zo is er altijd een afdeling in de buurt. Het CDJA-lidmaatschap is er voor jongeren t/m 31 jaar en we hebben de afgelopen maanden een sterke ledengroei meegemaakt. Probeer het eens uit of geef als cadeau!

Draagt u het CDJA een warm hart toe?

Uw donatie is van harte welkom!

Dit kan door een bedrag over te maken op:

NL80RABO 0147 5029 26

o.v.v. Donatie

Wist u dat 10% van onze CDA-raadsleden jonger is dan 32 jaar? Daar zijn wij natuurlijk bijzonder trots op en daarom werken het CDA & CDJA samen om dit aantal op peil te houden en uit te breiden. Hiervoor zijn een tweetal projecten opgezet; het Generatie Alumni Netwerk en het Generatie-opleidingstraject. Het Generatie Alumni Netwerk is voor oud deelnemers van Generatie 14 / 15 / 17. Zij zijn onder andere betrokken bij het huidige opleidingstraject en voorzien de nieuwe lichter van tips en goede raad. Het CDA en CDJA werken bovendien samen om per kandidatenlijst minimaal 1 jongere in de top 5 te krijgen. Dit is niet alleen goed voor de doorstroom, het draagt ook bij aan de diversiteit en biedt vaak verfrissende inzichten.

Het Generatie 2018 scholingstraject is inmiddels al in volle gang. In het voorjaar konden geïnteresseerde jonge CDA'ers gezamenlijk de Steenkampinstituut cursus Oriëntatie Raadslid en er zijn diverse brainstormsessies geweest. In het najaar zijn we gekomen met CDJA input voor verkiezingsprogramma's, was er een debattoernooi en gaan we binnenkort aan de slag met de SI-cursussen kandidaat-raadslid en fractievoorzitterschap. Daarnaast ondersteunen we onze jongerenkandidaten met flyers, professionele foto's en filmpjes.

Steunt u de jongeren in uw afdeling al? Zij kunnen uw hulp goed gebruiken op bijvoorbeeld de ALV waarop de lijst wordt samengesteld en ook daarna tijdens de campagne en een mogelijk raadslidmaatschap.

Ruth Peetoom

Geen stoer gedoe, maar draagvlak



Het was als thema de grote afwezige in de verkiezingsdebatten: duurzaamheid. En dat vond ik stiekem goed nieuws. Waar de meningen heftig verschilden over Wilhelmus, voltooid leven, zorgpremie en immigratie, daar was kennelijk iedereen het eens over de urgentie van de klimaatproblematiek – althans de partijen die mogelijke regeringsdeelnamen serieus namen. In de verkiezingsprogramma's waren verschillen over het hoe, maar niet over het wát: de afspraken in het klimaatakkoord van Parijs moeten gehaald worden. Niet voor niets strandde de formatiepoging met GroenLinks *niet* op de klimaatparagraaf.


De gevolgen van de klimaatverandering zijn aan de orde van de dag. Alleen al in de week waarin ik dit schrijf is er een schip zonder ijs-

breker langs de Noordelijke IJszee van Azië naar Europa gevaren, is er (weer) een gletsjer in Zwitserland afgebroken, is er enorme wateroverlast in Bangladesh en Italië, en overtreffen verwoestende orkanen als Harvey en Irma hun voorgangers in frequentie en heftigheid. 'We zijn de eerste generatie die iets merkt van klimaatverandering en de laatste die er iets aan kan doen', zei de vorige Amerikaanse president Obama. Dat besef is breed gedrongen. Toen opvolger Trump zich terugtrok uit het klimaatakkoord, was dat voor staten, bedrijven, organisaties en burgers aanleiding om hun inspanningen juist te verhogen – ze gunden Trump niet de eer om, opnieuw Obama's woorden, 'de toekomst te ontkennen'.

Nogmaals: het gaat niet om het wat, maar om het hoe. Het CDA heeft in de afgelopen maanden om de oren gehad dat we ons te weinig gelegen zouden laten liggen aan duurzaamheid. Nee, inderdaad, ons verkiezingsprogramma is niet doorgerekend door het Planbureau voor de Leefomgeving. Dat was een bewuste keuze. De aanpak van het CDA, de inzet voor duurzaamheid, is geen pakket belastingmaatregelen of overheidsinterventies die in goed scorende cijfertjes te vangen is. Als we echt werk willen maken van duurzaamheid, vergt dat een grote gedrags-

verandering. Duurzaamheid gaat niet om stoer doen in verkiezingscampagnes, een wedstrijd verplaatsen van lijsttrekkers. Duurzaamheid staat of valt met draagvlak, met de motivatie van de mensen – die moeten het doen.

Rentmeesterschap is voor het CDA één van onze vier uitgangspunten. Rentmeesterschap, dat is voorzichtig omgaan met wat niet je eigendom is, maar waarover je het beheer hebt gekregen, in het vertrouwen dat je er goed mee omgaat. Voor het CDA is dat bijvoorbeeld goed omgaan met (belasting)geld, maar ook met de aarde – het land, de wereld die we door willen geven. Als partijvoorzitter heb je het voorrecht dat je vaak op werkbezoek mag en ik ben zeer onder de indruk van wat ik gezien heb. Van wat mensen samen voor elkaar krijgen, ook op het gebied van duurzaamheid. Coöperaties van bewoners die zonnepanelen aanschaffen, ondernemers die met verbluffende innovaties enorme milieuwinst boeken, boeren die met hun vakkennis van alles bedenken om met andere middelen of technieken het gezondste, lekkerste, diervriendelijkste en minst milieubelastende voedsel te produceren. Daar moet een nieuwe regering alle kansen en mogelijkheden aan bieden – aan mensen die rentmeesterschap willen doen.



*Wij hebben niks met alleen
maar roepen vanaf de zijlijn*

Tekst Lisanne Spanbroek en Marcel Migo

Vaak zijn ze met afstand de jongsten in de raad: de tieners en twintigers van het CDA. Drie jonge CDA'ers vertellen waarom ze dolgraag de gemeenteraad in willen in maart 2018. Hun motivatie? Meedoen, meepraten en echt iets betekenen voor hun gemeente.

Hoe zorg je ervoor dat je weet waar je aan begint als jong raadslid? Emma van der Heijden uit Epe, pas 20 jaar oud, heeft er een goed beeld van. Ze zat als kind al op de publieke tribune bij raads- en commissievergaderingen. Ze volgde er de verrichtingen van haar vader. 'Gek misschien, maar ik vond die vergaderingen toen al heel leuk en interessant. Vanaf mijn achtste volg ik de lokale politiek al. Al had ik de eerste jaren ook mijn kleurboek en spelletjes

mee. Het mooiste van lokale politiek is dat het over dingen gaat die heel dichtbij zijn en dat je er als raad ook echt over gaat. Je kunt als raad heel veel doen!'

Emma volgde een cursus voor gemeenteraadsleden in haar gemeente, een cursus die samen met Pro Demos is ontwikkeld. 'Als een van de weinigen in mijn gemeente, jammer genoeg. We waren maar met vijf.'

Klaas Valkering (24) is rechtenstudent, werkt als jurist, is Dagelijks Bestuurslid Communicatie & Campagne van het CDJA en commissielid voor het CDA in de gemeente Bergen. Hij volgde de afgelopen jaren trouw alle fractie-, commissie- en raadsvergaderingen, de laatste vanaf de publieke tribune. 'Ik heb nu de ambitie de raad in te gaan en weet door mijn ervaringen in de afgelopen vier jaar waar ik aan begin. Met het CDJA hebben we een scholingstraject voor jonge raadsleden; Generatie 2018, de komende tijd gaan we met de hulp van ervaren jonge raadsleden aan de slag de nieuwe generatie voor te bereiden.'

Hanneke Withaar (26) begon zich halverwege haar studietijd te interesseren voor de gemeentepolitiek.

'Tijdens mijn studie begon ik in te zien hoe belangrijk politiek is. Grote gebeurtenissen in de geschiedenis zijn bijna altijd gevolgen van politieke keuzes.'

De eerste jaren van haar studie benutte ze elk vrije uurtje aan haar grote passie: roeien. 'Maar toen mijn belangstelling voor politiek groeide, besloot ik met het roeien te stoppen. Ik ben niet goed in dingen half doen.' Sindsdien volgt ze de Leidse politiek op de voet. 'Ik heb de drive van een wereldverbeteraar, de wil het er niet bij te laten zitten als sprake is van onrecht. Ook als het om iets ogenschijnlijk kleins gaat.'

Hoe kom je erbij?

Het CDA is voor Hanneke de partij van de gulden middenweg. 'Dat is echt onderscheidender dan mensen soms denken. Het CDA is een partij die goed is voor de samenleving en beseft als beste dat mensen geen nummers zijn. Wij zijn de partij van de nuance, daar is behoefte aan en daar mogen we trots op zijn.' Dat Hannekes interesse in de politiek en in het CDA in het bijzonder groeide kwam mede door haar toenmalige huisgenote Anne Zandberg, die toen in het landelijk CDJA-bestuur zat.

Vrijwel direct nadat Klaas lid werd van het CDJA en het CDA besloot hij ook actief te worden in zijn eigen afdeling. De afgelopen jaren heeft hij zich voor zowel zijn lokale als provinciale CDA-afdeling ingezet en was hij o.a. actief als voorzitter van CDJA Noord-Holland Noord. Hij kreeg bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 een mooie vijfde plaats toebedeeld. Nu reiken zijn ambities verder. Hij mag de lijst van het CDA in Bergen aanvoeren.

Wat wil je bereiken?

Emma: 'Ik wil vooral echt lokaal bezig zijn, in de raad kun je ontzettend veel bereiken voor je gemeente. Ik heb niks met roepen langs de zijlijn.' Klaas ziet veel mogelijkheden voor het CDA om zich sterker en meer te profileren. 'Kiezers moeten goed kunnen volgen wat we doen. Daar ben ik nu al mee bezig, bij het landelijk CDJA en bij het CDA in Bergen, daar wil ik volop mee doorgaan.'

Hanneke: 'Ik wil me ervoor inzetten dat alle Leidenaars een bijdrage kunnen leveren aan een meer duurzame stad. Dus niet alleen zonnepanelen mogelijk maken voor de rijkere inwoners. Volgens mij bereik je het meest door te stimuleren, niet door allerlei boetes op te leggen. Ik vind het veel sympathieker om mensen een plantje te geven als ze een stoeptegel verwijderen dan een stoeptegeltax in te voeren.'

Wie wil je gaan bereiken?

Hanneke: 'Leiden is een studentenstad, een yuppenstad, maar ook een volksstad. En dus is er behoefte aan een partij die zich dat realiseert, die zich niet alleen maar om een van die groepen bekommert. Het gemeentebestuur moet wat dat betreft divers zijn. Natuurlijk is het belangrijk dat we kijken naar voldoende afspiegeling van mannen en vrouwen, ouderen en jongeren en homo's en hetero's, maar je moet ook een goede, diverse afspiegeling zijn van de verschillende bewonersgroepen in je stad. Er moet balans zijn.'

'Ik denk dat het goed is dat je, juist als jongere, zelf op pad gaat, zelf kiezers werft'

Klaas en Emma willen ook graag brede groepen aanspreken, zich dus niet uitsluitend op jongeren richten. Klaas: 'Maar ik vind wel dat je ernaar moet streven een eigen achterban te creëren. Vier jaar geleden heb ik geen persoonlijke campagne gevoerd. Achteraf was dat denk ik jammer. Ik denk dat het goed is dat je, juist als jongere, zelf op pad gaat, zelf kiezers werft en een eigen verhaal laat horen dat natuurlijk past in het grotere CDA-verhaal.' Kiezers bereik je volgens Emma niet alleen in campagnetijd, maar daar moet je vier jaar lang mee bezig zijn. 'Ik ben het met Klaas eens dat zichtbaarheid ontzettend belangrijk is. Morgen staan we weer op de markt, dat doen we bewust vaker. Als je je regelmatig laat zien, met mensen in gesprek gaat en daarbij ook echt luistert in plaats van alleen maar zendt, dan werk je aan vertrouwen. Dat is misschien wel de grootste opgave voor politici, of ze nu jong of oud zijn.'



Rentmeesterschap:

Niet alleen wat iets kost,

ook wat van waarde is

doet ertoe

Jan Reinier de Jong is een agrariër die werk maakt van duurzaamheid en actief bezig is met energietransitie. In het Drentse Odoorn, midden op de Hondsrug, runt hij samen met zijn vrouw Jose Bos een akkerbouwbedrijf. Het bedrijf omvat ruim honderd hectare, waar o.a. suikerbieten, brouwergerst, zetmeelaardappelen en pootaardappelen worden geteeld.

Tekst Herbert Klinkvis | Fotografie Jan Reinier de Jong

Naast de akkerbouwgewassen heeft Jan Reinier de Jong op zijn bedrijf een aantal hectare akkerranden, met bloemen voor onder meer bijen en vlinders. Bovendien bezit hij een aantal hectaren waarop een granenmix geteeld wordt die niet geoogst wordt, zodat overblijvende wintervogels hiervan kunnen eten. Sinds 2016 is het bedrijf Broedplaats van Stichting Veldleeuwerik. Met deze broedplaats wil Jan Reinier samen met Stichting Veldleeuwerik de rest van Nederland graag laten zien wat duurzame akkerbouw inhoudt. Zo ontvangt hij het hele jaar door schoolklassen, politieke partijen en vele anderen om hen hiermee te laten kennismaken.

Het doet ertoe!

Of het nu gaat om de zorg, het onderwijs, het midden- en kleinbedrijf, ontwikkelingssamenwerking, of de politiek zelf: het zijn vaak de kosten en protocollen die de toon zetten. Zeker als de financiële middelen schaars zijn, wordt goed al snel synoniem voor goedkoop en is beter wat efficiënter is. De vraag hoe beslissingen ingrijpen in het leven van mensen, en wat ze betekenen voor de kwaliteit van dat leven verdwijnt op die manier buiten beeld. Terwijl het belangrijk is ruimte te maken om het behalve over de kosten ook te hebben over wat van waarde is. Daadkracht betekent niet alleen dát je kiest, ook wát je kiest doet ertoe.

Door onder andere enkele hectares van zijn grond te gebruiken als bloemenranden, die bovendien ook erg gewaardeerd worden door passanten en omwonenden, kijkt Jan Reinier de Jong verder dan zijn eigen belang en tijd. Hij is zich ervan bewust dat er op de plek waar nu zijn bedrijf gevestigd is, duizenden jaren geleden al op kleine schaal landbouw bedreven werd door de Hunebedbouwers; een paar honderd meter van zijn bedrijf ligt Hunebed D32. 'Ik ben de vierde generatie in dit bedrijf; het zou fantastisch zijn als een vijfde generatie het werk te zijner tijd gaat voortzetten.'

Energie

Vanzelf is zijn duurzame bedrijfsvoering niet gegaan. Jan Reinier: 'Via mijn lidmaatschap van diverse organisaties kreeg ik relevante ontwikkelingen mee. Qua bedrijfsvoering, en ook qua duurzame initiatieven. Het bewustzijn is bij mij organisch gegroeid. Het ging niet van de ene op de andere dag, maar langzaam. Eigenlijk net als in de natuur en in de landbouw. Het heeft tijd nodig om tot wasdom te komen en tot je er de vruchten van kunt plukken.' Dit organische bewustzijn heeft vandaag de dag geresulteerd in een bedrijf waarin

Jan Reinier actief werk maakt van duurzaamheid en energietransitie. Naast de akkerranden voor insecten en vogels, wekt Jan Reinier op zijn bedrijf onder andere zijn eigen stroom op via zonnepanelen. Op de daken van zijn bedrijf liggen er momenteel zo'n 1.050. Met deze hoeveelheid zonnepanelen is het bedrijf van Jan Reinier naast een akkerbouwbedrijf, ook een energiebedrijf; hij verkoopt groene stroom die zijn zonnepanelen opwekken aan particulieren en hij kan de stroom ook gebruiken om zijn bedrijf van energie te voorzien. Om de opgewekte zonne-energie op te slaan, heeft Jan Reinier geïnvesteerd in een accu die bestaat uit een zeecontainer vol met lithium ion-batterijen. Op deze manier levert hij ook 's nachts energie en gaat er vrijwel niets van zijn opgewekte energie verloren. 'De energietransitie zie ik als een investering. Het rendement ervan zie je niet direct vandaag of morgen, maar wel op de lange termijn. Je moet hierin keuzes maken.'

'Duurzaamheidsgoeroes staan vaak niet met hun voeten in de klei'

Slimme technieken

Naast akkerranden en zonne-energie past Jan Reinier diverse slimme technieken toe om duurzamer en efficiënter te kunnen boeren. Zo maakt hij onder andere gebruik van GPS-systemen. 'In eerste instantie om de trekker in een rechte lijn over de percelen te laten rijden. Door niet te hoeven sturen, kun je je beter focussen op de werkzaamheden, wat ook leidt tot een lichtere werkdruk voor de chauffeur.'

Toen er een nieuwe spuitmachine aangeschaft moest worden, ging Jan Reinier voortvarend te werk: 'In overleg met de dealer, leverancier, producent en importeur van de verschillende systemen hebben we de spuit zo aangepast dat die wordt aangestuurd door het GPS-systeem van de trekker. Hierdoor is er geen spuitcomputer meer nodig, en kan de spuit dankzij de GPS-koppeling nog nauwkeuriger werken.' Leuk weetje: dit werd de eerste GPS aangestuurde spuitmachine in Europa. Ook gewassensoren, waarmee de gewasgroei beter gevolgd kan worden, zijn aanwezig op het bedrijf. 'Zo'n sensor kan veel sneller dan ik met mijn ogen kan, afwijkingen in de gewasgroei constateren. Op deze afwijkingen kan ik nu veel sneller inspelen dan voorheen, bijvoorbeeld door op een specifieke locatie op het perceel wel of niet te spuiten.'

Kennis delen

Gedurende de jaren heeft Jan Reinier naast veel theoretische kennis, ook veel praktijkervaring opgedaan met betrekking tot energietransitie en duurzaam ondernemen. 'Op papier lijkt het vaak allemaal heel eenvoudig, maar juist in de praktijk loop je tegen tal van uitdagingen aan. Er zijn weliswaar allerlei duurzaamheidsgoeroes die van veel dingen verstand hebben; maar zij staan vaak niet met hun voeten in de klei, zoals ik. Om die reden verzorg ik sinds een tijdje ook lezingen over zonnepanelen, energieopslag en duurzame landbouw. Geen hoogdravende verhalen, maar gewoon een praktisch verhaal over waar wij op het bedrijf mee bezig zijn, waar wij tegenaan lopen en wat onze verwachtingen zijn. Want', zo zegt Jan Reinier, 'investeren in duurzaamheid, is iets voor de lange termijn, en' zo sluit hij af, 'de moeite waard. Voor je portemonnee en voor je omgeving. Voor bedrijf en particulier. Nu en voor de komende generaties.' Immers: niet alleen wat iets kost, ook wat van waarde is, doet ertoe.



Martien Visser over schone energie:

Ik houd ervan om sommetjes te maken', zegt dr. ir. Martien Visser. 'Als er ergens een bewering wordt gedaan of een nieuw cijfer wordt gepresenteerd mag ik dat graag even checken.' Zo rekende de lector energietransitie en manager corporate strategy van de Gasunie kordaat af met een persbericht van de overheid waarin werd gemeld dat windparken op zee in totaal 3500 megawatt energie zouden leveren, genoeg voor ruim 5 miljoen huishoudens. Behoorlijk bezijden de waarheid, zo bleek.

Tekst en fotografie Dick Spelt

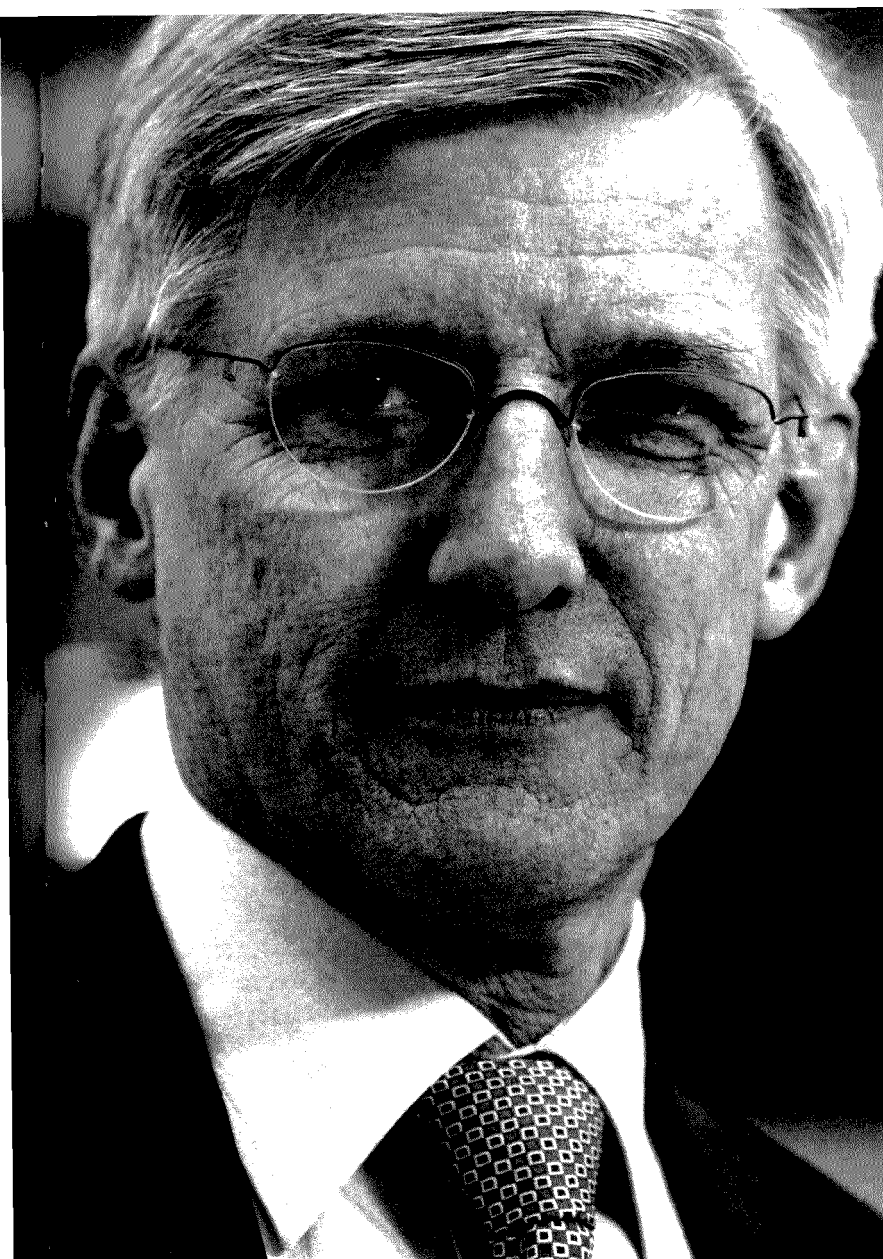
Wij worden hier in het ootje genomen, stelde Visser vast. Waar de gemiddelde Nederlander in 2015 dacht dat windenergie al 12 procent van onze energiebehoefte dekte, is dat anno 2017 in werkelijkheid nog steeds minder dan 2 procent. Het windpark Borssele zal jaarlijks energie leveren voor 1 miljoen huishoudens, aldus het persbericht. Aangezien de jaarlijkse energiebehoefte van een huishouden 29.000 kWh (gas, elektriciteit en benzine) is, kwam Visser uit op een hoeveelheid energie die slechts voldoende was voor 100.000 huishoudens. Het leverde hem een aantal boze gezichten op. Ballonnetjes doorprikken valt meestal niet in goede aarde en ook de wereld van de energietransitie kent veel ballonnetjes.

'Als wij kritisch kijken, en dat moet je doen, hebben wij in het verleden nogal wat loze beloften gedaan', zegt hij. Zoals de plechtige toezegging van Amsterdam in 2007 dat

de CO2-emissie in 2025 40 procent lager zou zijn zijn dan in 1990. We zijn inmiddels tien jaar verder en de CO2-emissie in Amsterdam is niet lager, maar zelfs 30 procent hoger dan in 1990.' Eigenlijk scoren wij dus slecht met die CO2-emissie, zegt hij. 'Over heel Nederland genomen is de CO2-emissie ongeveer gelijk aan 1990, dus eigenlijk compenseren wij alleen groei.'

Bloed, zwoegen, zweet en tranen

'Het wordt ondertussen steeds duidelijker dat wij nu echt iets aan het klimaat en de CO2-emissie van onze energievoorziening moeten gaan doen. Niet alleen Nederland maar alle landen van de wereld. Het is goed dat we daarom in Parijs een klimaatakkoord kunnen sluiten. Wij hebben als rentmeesters ook de morele verantwoordelijkheid om oplossingen voor deze problemen te bedenken



*'Ik vind dat wij
als CDA moeten
zorgen dat
regels die de
energietransitie
dwars zitten
verdwijnen'*

en dat niet aan onze kinderen en kleinkinderen over te laten. Maar dat zal zeker niet gemakkelijk worden.

'In een eerder artikel op de website Energiepodium kwam hij daarom met een variant op de woorden van Churchill bij het begin van WO II. 'Energietransitie vereist bloed, zwoegen, zweet en tranen.'

Voorlichting en steun aan organisaties

Daarnaast vereist de energietransitie goede voorlichting. 'De gemiddelde Nederlander beseft nauwelijks hoeveel energie we op dit moment gebruiken en hoeveel CO₂ we daarbij de lucht injagen', zegt hij. 'We moeten duidelijk vertellen hoe wij er in Nederland voor staan met de energietransitie en aan maatschappelijke organisaties duidelijk maken dat er echt iets moet gaan veranderen, ook al is dat niet altijd leuk. Op die manier kweek je begrip.

Dat is iets wat wij bij de Gasunie goed hebben geleerd. Niemand zit bijvoorbeeld te wachten op overlast door aanleg van een gasleiding. Maar met goede voorlichting, door goed te luisteren en door de samenwerking te zoeken met omwonenden kun je een hoop zaken regelen.'

Maatschappelijke organisaties

Bij de energietransitie zouden maatschappelijke organisaties een belangrijke rol kunnen spelen, vindt hij. 'Wij zien dat heel goed bij de Energiewende in Duitsland. Ook in Nederland zijn veel organisaties op dit gebied actief.' Visser vindt dat daar een mooie taak voor het CDA ligt. 'Wij zijn als partij van oudsher sterk verbonden met maatschappelijke organisaties en verenigingen, het zogenaamde maatschappelijke middenveld. Vanuit de overheid zouden wij deze organisaties veel meer vrijheid

>> en ondersteuning kunnen geven om bijdragen te leveren aan de verlaging van onze CO₂-emissies. Een klein voorbeeld uit de praktijk: ik was jarenlang als vrijwilliger bestuurslid van een stichting die het subtropisch zwembad in mijn woonplaats Zuidlaren exploiteert (omzet € 1 mln.). Als bestuursleden zijn wij er door een reeks van inventieve maatregelen in geslaagd om het gasverbruik met maar liefst 40 procent naar beneden te krijgen.'

'Het probleem is dat informatie over energietransitie weinig eensluidend is'

Buurtcomites

Volgens de huidige cijfers is in Nederland circa 40 procent van de sportverenigingen bezig met energiebesparing. In Duitsland zijn ze al een flinke stap verder, zegt hij. 'Veel groepen burgers, coöperaties, maatschappelijke organisaties en kerken zetten zich enthousiast in voor de Energietransitie. Ze worden volop gesteund door de politiek. Bij onze oosterburen lijkt er op dit gebied ook iets meer te kunnen. In Nederland loop je als goedwillende burger al snel tegen allerlei regels aan. Jammer, want je kunt door steun te geven aan bijvoorbeeld dorpsraden en buurtcomités heel veel bereiken. In Duitsland zie je bijvoorbeeld dat wijken of dorpen gezamenlijk met initiatieven voor lokale windmolens en grote zonneweiden komen. Prachtig. Ik heb begrepen dat nu 80 procent van alle windmolens in Duitsland in eigendom is van die burgerinitiatieven. Voordeel is ook dat de lokaal aanwezige kennis en vaardigheden worden gebundeld, dat sociale cohesie ontstaat en dat mensen elkaar enthousiast maken.'

CO₂-Emissie niet gedaald sinds 1990

We moeten vanaf nu echt tempo gaan maken met het terugdringen van de CO₂-emissie want die is sinds 1990 niet gedaald maar zelfs licht gestegen, zegt Visser. 'Volgens officiële publicaties is er een daling met 11 procent maar dat komt vooral omdat wij ons afval tegenwoordig verbranden in plaats van storten waardoor de methaanemissie (ook een broeikasgas) uit de

afvalbergen is gedaald. Natuurlijk zijn er ook positieve resultaten. Zo zijn sinds 1990 de elektrische apparaten 25 procent zuiniger geworden. Daarnaast is het brandstofgebruik van auto's met 30 procent gedaald en het gasverbruik van onze woningen met 35 procent. Wij gaan dus een stuk efficiënter met energie om. Toch is onze CO₂-emissie dus niet gedaald en ook zitten wij met z'n allen op een percentage van slechts 6% duurzame energie, waarvan trouwens twee derde biomassa is. Daaruit blijkt wel dat wij echt uit een ander vaatje moeten gaan tappen willen wij de CO₂-emissie fors gaan verlagen. Dat is een grote uitdaging, vooral ook omdat het ons tot nu toe eigenlijk nog nooit is gelukt.'

Vulkaan in de waddenzee

Wat de geothermie betreft is er op dit moment nogal wat discussie, zegt hij. 'Het gaat er, simpel gezegd, om water in buizen van het ene punt naar het andere punt door de aarde te laten lopen. Het water wordt daardoor opgewarmd. Om dat voor elkaar te krijgen heb je ongeveer dezelfde technieken nodig als bij schaliegas en daar is iedereen huiverig voor, tenminste in Nederland. Maar je zou de winning heel goed kunnen professionaliseren en veiliger maken. Het voordeel is dat de bodem in Nederland behoorlijk warm is. Onder de bodem van de Waddenzee ligt zelfs een oude vulkaan, morsdood, maar nog steeds behoorlijk warm. Nederland heeft dus absoluut mogelijkheden op dit gebied.' Om technieken zoals met waterstof en geothermie volledig te kunnen uitvouwen, moet er nog een heleboel gebeuren. Tijdens een lezing voor het forum Springtij in Den Haag noemde Visser enkele voorwaarden. In de eerste plaats moet er een regisseur komen die de strategie uitzet en bijvoorbeeld bepaalt hoeveel, waar en wanneer we de geothermieputten gaan boren, welke industrieën het eerst op het nieuwe CCS-netwerk zullen worden aangesloten en waar en wanneer het eerste energie-eiland wordt gebouwd. En ook nog hoe groot dat moet worden. Maar ook: wie regelt de vergunningen, wie verricht de voorbereidende werkzaamheden en wie is er verantwoordelijk voor het maatschappelijk draagvlak? En ten slotte: wie regelt de aanbesteding voor de bouw?

Anti-regel ombudsman

Het probleem voor de burger is dat informatie over energietransitie weinig eensluidend is. Consensus lijkt te ontbreken. Zo nu en dan wordt er ook overdreven positieve marketingtaal gebruikt waar je lastig doorheen kunt lezen, aldus Visser. 'Daarom denkt de burger dat we met

wind en zon al veel verder zijn in de energietransitie dan daadwerkelijk het geval is. Aan de andere kant zijn er de indianenverhalen. Bijvoorbeeld dat het maken van zonnepanelen zoveel energie kost dat je die nooit meer zou kunnen terugverdienen. Pure onzin.'

Visser ziet twee wegen waarlangs de energietransitie zou moeten worden aangepakt. 'Enerzijds van onderop door, zoals ik zei, organisaties en groepen van burgers te ondersteunen bij hun activiteiten in het kader van de energietransitie. Ik vind dat wij als CDA moeten zorgen dat regels die de energietransitie dwars zitten verdwijnen. Benoem bijvoorbeeld een ombudsman die de strijd aanbindt tegen de knellende regels op dit gebied. Daarmee verbeter je ook het animo bij organisaties en burgers. Vast staat dat je de energietransitie alleen tot een goed eind kunt brengen als je voldoende maatschappelijk draagvlak hebt. Dat draagvlak heb je ook nodig om dit proces vol te houden, ook als er tegenslagen komen en de transitie gepaard gaat met overlast. Daarom ben ik ook zo blij met die salderingsregeling. Mensen vertellen vol trots over hun zonnepanelen en maken daarmee ook anderen enthousiast. Ik vind trouwens dat burgers die geen geschikt dak hebben voor zonnepanelen mogelijkheden moeten krijgen om bijvoorbeeld een schooldak te huren en ze daarop te plaatsen.'

'Onder de bodem van de Waddenzee ligt een oude vulkaan, morsdood, maar nog steeds behoorlijk warm'

Industrie niet naar het buitenland

'De tweede weg die wij moeten bewandelen is de industrie zodanig te ondersteunen dat hun CO₂-emissie fors omlaag gaat. Dat moeten wij met zoveel omzichtigheid doen dat wij onze industriële bedrijven niet de grens over jagen. Bedrijven in Nederland werken vaak efficiënter dan hun buitenlandse collega's en produceren dus minder CO₂ per product. Kunnen we bijvoorbeeld iets verzinnen zodat we de CO₂ die de industrie produceert ophalen en in lege

gasvelden opslaan? Noorwegen is druk bezig met deze CCS-techniek. In Nederland zijn wel pogingen ondernomen, maar tot nu toe tevergeefs.

Toch zien veel deskundigen deze techniek als noodzakelijk om onze doelen te halen en een aantal politieke partijen waaronder GroenLinks, D66 en CU hebben CCS volop in hun partijprogramma's opgenomen.'

Waterstof en geothermie

Visser noemt in lezingen en eerdere publicaties twee andere concrete methoden die kunnen zorgen voor een sterk verminderde CO₂-emissie. Dat zijn geothermie en het creëren van energie-eilanden met windparken eromheen voor de productie van waterstof.

'De energiebronnen van andere landen missen wij misschien', zegt hij, 'maar lege gasvelden, wind en water hebben wij voldoende. De daarvoor ontwikkelde technieken zou je trouwens wereldwijd kunnen toepassen. Op die manier hebben onze inspanningen in Nederland wereldwijd impact en kunnen wij er nog aan verdienen ook!'

Breed maatschappelijk draagvlak

De energietransitie zal zich, volgens Visser, over een heel lange periode uitstrekken. 'Ook daarom is het van het grootste belang om een breed maatschappelijk draagvlak te creëren. Bij burgers, bij verenigingen, bij maatschappelijke organisaties en uiteraard bij politieke partijen.' Om dat draagvlak intact te laten, moet er bij de energietransitie heel scherp op de kosten worden gelet, zegt hij. 'Daarom moeten wij vooral uitrollen wat betaalbaar is en dure technieken eerst op bescheiden schaal doorontwikkelen tot de kosten aanvaardbaar zijn. Betaalbare mogelijkheden om onze CO₂ te reduceren zijn er in Nederland echter ruim voldoende. Dit betekent dat er talloze mogelijkheden zijn om nu echt eens aan de gang te gaan met de energietransitie.' •



*Met het CDA als erfgenaam
blijft u meebouwen aan een
Nederland dat we door willen
geven aan onze kinderen*

Draagt u het CDA een warm hart toe en wilt u dat wij onze missie na uw overlijden kunnen voortzetten? Denk dan in uw testament aan het CDA.

Er zijn twee mogelijkheden waarop u het CDA een bedrag kunt nalaten. U benoemt het CDA tot erfgenaam of u maakt een legaat voor het CDA.

U kunt in uw testament een legaat opnemen ten behoeve van het CDA. Als u een legaat opneemt, legt u in het testament vast dat het CDA bij uw overlijden een vast bedrag, bijvoorbeeld tweeduizend euro krijgt. Het CDA heeft dan alleen recht op dit bedrag. Na uw overlijden zorgen uw erfgenamen of uw executeur-testementair ervoor dat het bedrag wordt overgemaakt aan het CDA. Zij regelen dan de verdere afwikkeling van uw nalatenschap. Als u een legaat aan het CDA achter wilt laten, dient u gebruik te maken van de juiste juridische naam, te weten: 'Vereniging Christen Democratisch Appèl'.

CDA als erfgenaam

U kunt het CDA in uw testament tot erfgenaam benoemen, al dan niet met één of meer mede-erfgenamen. Het CDA wordt dan na uw overlijden gerechtigd tot uw bezittingen, onder de verplichting om eventuele schulden in uw nalatenschap te betalen. Omdat direct na een overlijden moeilijk te bepalen is hoe groot eventuele schulden in uw nalatenschap zouden kunnen zijn, zal het CDA als erfgenaam uw nalatenschap altijd beneficiair aanvaarden.

Dit betekent dat de erfenis op een speciale manier met toezicht van de Rechtbank wordt afgewikkeld. Mocht onverhoopt blijken dat niet alle schulden uit de nalatenschap kunnen worden betaald, dan is het CDA op deze wijze van aanvaarding van uw nalatenschap beschermd tegen een eventueel tekort.

Uw notaris kan u helpen bij het opstellen van uw testament. Uiteraard kan het CDA u of uw notaris desgewenst voorbeelden geven van tekstpassages die u kunt gebruiken in uw testament.

Wij zijn zeer dankbaar voor elke nalatenschap. Met uw bijdrage kunnen we ons sterk blijven maken voor een beter Nederland!

Warme hand

Uiteraard is het ook mogelijk het CDA door middel van periodieke schenkingen te steunen. Voor een periodieke gift is geen tussenkomst van een notaris nodig. In plaats daarvan wordt de gift schriftelijk vastgelegd met het CDA. In de overeenkomst kunt u vastleggen hoe vaak (ten minste eenmaal per jaar) u een bepaald vast bedrag wilt overmaken. In de overeenkomst legt u ook vast wanneer u stopt met de periodieke schenking. Als u getrouwd bent of een geregistreerd partnerschap hebt dan moet uw partner ook zijn/haar toestemming geven. Op de website van het CDA kunt u een formulier downloaden om dat te regelen.

*Wij zijn zeer dankbaar
voor elke nalatenschap*

Uw wens is leidend

Als u wilt dat wij uw schenking aan een specifiek doel besteden, bijvoorbeeld opleidingen of ledenwerving dan respecteren wij dat uiteraard volkomen. We zullen dan alles in het werk stellen het geld aan dit specifieke doel te besteden.

ANBI & meer informatie

De Belastingdienst heeft het CDA aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Daardoor is het CDA vrijgesteld van erfbelasting. Dat betekent dat uw schenking dus geheel ten goede komt aan de partij.

Als u graag meer informatie wilt over een periodieke schenking of een nalatenschap dan willen we uiteraard de mogelijkheden rustig met u bespreken. Neemt u dan contact met ons op via ledendes@cda.nl of telefonisch op werkdagen tussen 09:00-17:00 uur op nummer 070-3424888. Ook op onze website treft u meer informatie.

Algemene ledenvergaderingen

Groningen

zaterdag 19 november, vanaf 9.30 uur
Hotel Faber, Meint Veningastraat 123,
Hoogezand

Fryslân

dinsdag 28 november, 19.30 uur
Kurioskerk, Julianalaan 38, Leeuwarden

Drenthe

maandag 13 november, 19.30 uur
De Voorhof te Westerbork

Overijssel

donderdag 23 november, 19.30 uur
Ontmoetingscentrum, Spoorstraat 7, Wierden

Gelderland

zaterdag 11 november, 10.00 uur
De Griethse Poort, Zevenaar
*Het thema van deze ALV is de herindelingsverkiezingen
in gemeente Zevenaar-Rijnwaarden.*

Noord-Holland

zaterdag 14 oktober, 10.00 uur
Cultuurkoepel Heiloo, Kennemerstraatweg 464,
Heiloo

Zuid-Holland

woensdag 22 november
Tijdstip en locatie nog niet vastgesteld

Zeeland

woensdag 13 december, vanaf 19.30 uur
De Stenge in Heinkenszand

Flevoland

dinsdag 21 november, 19.30 uur
Kerkcentrum de Hoeksteen, Swifterbant
*Na een kort huishoudelijk deel is onze gast Esther de
Lange*

Utrecht

zaterdag 28 oktober, 9.30 uur - 12.30 uur
Opstandingskerk, Het Kant, Houten.
*Naast het huishoudelijk deel wordt er op interactieve wijze
aandacht besteed aan het thema Populisme.*

Brabant

zaterdag 9 december, 9.30 uur
Provinciehuis

Limburg

maandag 13 november, 20.00 uur
Locatie nog niet bekend

Nederlandse tuinbouwkas

straalt in Europeparlement

'Dat is geen plastic, dat is Nederlands'

*Een heus model van een kas met echte tomaten,
paprika's en zelfs levende hommels trok heel
wat aandacht in het Europees Parlement.*

'Zijn dat plastic tomaten?', vroeg menig Europeparlements-
lid aan Annie Schreijer-Pierik, die het initiatief had genomen
om de Nederlandse tuinbouw-trots prominent uit te stallen.
'Nee hoor, geen plastic, maar Nederlands.' Ze haastte zich
om misverstanden weg te nemen alsof de groenten en
fruit genetisch gemanipuleerd zouden zijn of platgespoten
met landbouwgif. 'Dit is allemaal echt biologisch.'



Ledenvoordeel speciaal voor u

De Orchideeën Hoeve is een fantastische attractie met een spectaculaire junglespeeltuin, een restaurant en een bistro. Het is een avontuurlijke belevenis voor jong en oud.

Wij verloten entreekaarten voor deze fleurige attractie



Spot duizenden kleurrijke vlinders in de grootste vlindertuin van Europa, droom weg onder een wolk van ontelbare 'zwevende' bloemen, voer nectar aan papegaaitjes en laat uw (klein)kinderen lekker spelen in een spectaculaire junglespeeltuin. Dit alles kan allemaal in de Orchideeën Hoeve. Ook kunt u er orchideeën en leuke souvenirs kopen. In het restaurant of in de bistro in de 'zwevende' bloementuin kunt u even uitrusten met een hapje en een drankje. De Orchideeën Hoeve is een avontuurlijke belevenis voor jong en oud.

Per lid maakt u kans op maximaal vier gratis kaarten van deze fleurige attractie (twee voor volwassenen en twee voor kinderen van 4 tot en met 12 jaar). Het enige wat u hoeft te doen, is een bericht sturen dat u mee wilt doen aan de verloting. Doe dat uiterlijk voor 1 november aanstaande via de mail naar Carina Hoff, carina.hoff@cda.nl of via een kaartje naar CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag. Alleen de winnaars krijgen bericht. Zit u helaas niet bij de winnaars, dan kunt u de 20 procent-kortingsbon gebruiken die u kunt vinden op pagina 18.

Herindelingsverkiezingen

22 november



Wij wensen alle CDA'ers heel veel succes!

In Friesland gaan de gemeenten Menaldumadeel, Franekeradeel, Het Bildt en een deel van de gemeente Littenseradiel op in een nieuwe gemeente Waadhoeke. Een ander deel van de gemeente Littenseradiel en de gemeente Leeuwarderadeel gaan met Leeuwarden op in een nieuwe gemeente Leeuwarden. En een ander deel van Littenseradiel zal deel gaan uitmaken van de gemeente Súdwest-Fryslân.

In Gelderland gaan de gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar samen. Zij vormen per 1 januari een nieuwe gemeente Zevenaar.

In Groningen komen eveneens twee nieuwe gemeenten: Vlagtwedde en Bellingwolde gaan de nieuwe gemeente Westervolde vormen. En de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Slochteren worden samen de nieuwe gemeente Midden-Groningen.

Tweede Kamerlid Joba van den Berg:

‘Gelukkig is de participatie van vrouwen de laatste jaren aan het groeien’

Het CDAV pleit voor meer vrouwen in de politiek en stimuleert vrouwen om hierin actief te worden. In onze serie ‘Vrouwen in de politiek’ komen vrouwen aan het woord die hun plek veroverd hebben. In deze aflevering is het woord aan Joba van den Berg uit het Zeeuwse Goes. Zij is één van de nieuwe leden van de Tweede Kamerfractie.

Tekst **Sandra van den Nieuwenhof**

Joba heeft sinds haar intrede in de Tweede Kamer bepaald niet stilgezeten. In haar recente nieuwsbrief maakt ze o.a. melding van debatten die ze voerde, schriftelijke vragen van haar kant en diverse door haar ingediende moties die werden

aangenomen. Haar portefeuilles zijn mededinging, aanbestedingen, telecom, postmarkt, Koninkrijksrelaties en Rijksdiensten.

‘Voor mij zijn het creëren van een gelijk speelveld voor ondernemers en werkenden, efficiënte en effectieve besteding van overheidsgeld en het bevorderen van de economie van Zeeland evenals van onze eilanden in het Caribisch gebied de belangrijkste speerpunten.’

Ze rolde geleidelijk de politiek in. ‘Ik ben lid van het CDA sinds mijn achttiende en was zeer actief in de jongerenorganisatie. Daarna ben ik nog wel secretaris geweest bij het CDA Goes maar pas de laatste jaren kwam ik dichterbij de politiek. Eerst als lid van het Strategisch Beraad en vanaf 2014 als voorzitter van de Visiegroep werk & economie.’

‘Ik vind het zeer eervol dat ik volksvertegenwoordiger mag zijn. Het mooiste is dat ik zoveel verschillende mensen en organisaties mag ontmoeten. Op werkbezoeken zoals aan huizen met wateroverlast in Sluiskil, het Waterschap Scheldestromen, het Maatschappelijk Werk Walcheren, AKZO in Hengelo, KPN in Hilversum of Lelystad Airport. Maar ook door gesprekken met mensen en organisaties die ik in de Tweede Kamer ontvang, zoals de Kamer van Koophandel van Bonaire. En niet te vergeten de ontvangst van groepen zoals leerlingen uit Vlissingen, studenten uit Tilburg,

de vrouwenorganisatie uit Noord-Holland en deelnemers aan de CDA Zomerschool.’

‘Voor micro-leed is niet altijd een macro-oplossing’

Duwtje

Joba is één van de zes vrouwen in de CDA-fractie (19 zetels). De Tweede Kamer telt op dit moment 54 vrouwen. Zij ziet geen expliciete verschillen in aanpak tussen mannen en vrouwen.

‘Ik denk niet dat het uitmaakt of je man of vrouw bent, want ook mannen en vrouwen kunnen onderling enorm verschillend zijn. Je moet denk ik meer kijken naar de aard van het werk. Verder kan je ook je eigen accenten leggen. Wel vind ik het fijn niet meer de enige vrouw te zijn. Toen ik begon te werken was ik de eerste vrouw in diverse functies. Gelukkig is de participatie van vrouwen de laatste jaren sterk gegroeid.’

Vrouwen die een politieke loopbaan ambiëren, adviseert ze om zelf initiatieven te nemen.

‘Ga eens praten met een vrouw die al in de politiek zit en als het je wat lijkt: maak het kenbaar bij het bestuur van je afdeling en/of de provincie. Neem contact op met het



partijbureau om je aan te melden voor een cursus. En zorg dat je aanwezig bent bij vergaderingen en stel dan ook een vraag.'

Joba erkent wel dat vrouwen soms extra gestimuleerd moeten worden. 'Vrouwen twijfelen vaak aan hun

kennis en kunde en hebben dan een duwtje nodig voor ze zich ergens durven te melden.'

Over haar drijfveren zegt ze: 'Wat mij drijft zijn onze vier uitgangspunten als basis voor de inrichting van onze samenleving en hoe we met elkaar

omgaan. Voor micro-leed is niet altijd een macro-oplossing. Soms kun je het verschil maken als je je zieke buurvrouw bezoekt en vraagt of je kunt helpen. Ik vind dat we een samenleving moeten bevorderen waarin we meer omkijken naar elkaar.'

Allons Européennes et Européens...

Maakt voort, samen!

Solidariteit als basis voor stabiliteit

Voorvechtster voor gelijke behandeling van mannen en vrouwen, het Bulgaarse Europarlementslid – én naar verluidt tevens in beeld als Eurocommissaris – Mariya Gabriel, vertelt dat gendergelijkheid nog het sluitstuk is van de Europese Commissie. Als voorbeeld hierbij noemt Mariya het blokkeren van de richtlijn voor Vrouwen in Raden van Bestuur. Zij ziet dit als een manco. Vrouwen in de regio rond de Middellandse Zee en de westelijke Balkan hebben ook haar aandacht. Het is van groot belang solidariteit te kweken tussen deze vrouwen, op alle niveaus. Solidariteit als basis voor stabiliteit. Bezien met een geopolitieke bril, óók voor ons continent.

Ter afsluiting van het tweedaags samenzijn neemt Frederico Reho van het Martens Centrum de aanwezigen mee in de stand van zaken rond Brexit. Zijn opmerking dat de toekomst (van het Verenigd Koninkrijk) wordt gevormd door een vrouw, kan rekenen op enige instemmende hilariteit. In de jaren tachtig van de vorige eeuw was het Margareth Thatcher, nu Theresa May. In Duitsland Angela Merkel. (Maar) in Frankrijk Emmanuel Macron. Ook hier zou ik zeggen: 'Laten wij het samen doen!'

Op de uitslagenavond van de eerste ronde van de Presidentsverkiezing in Frankrijk, bevind ik mij in het gezelschap van de EVP-Vrouwen bijeen in Brussel voor de ALV en een colloquium over vrouwenrechten en gelijkheid. Omdat wij elkaar niet dagelijks treffen, is er even ruimte om bij te praten. Hét onvermijdelijke onderwerp van de avond is 'Wie wint de eerste ronde?' 'Welke kant gaat het op met onze democratie - Quo vadis ...?' eveneens het jaarthema 2017 van de EVP-Vrouwen.

Tekst Mireille de Jonge

Als rond achten de eerste exitpoll bekend wordt gemaakt, heerst er een gevoel van opluchting. Doris Pack, de voorzitter van de EVP-Vrouwen, komt alle tafels langs om het goede nieuws over te brengen. Het Verenigd Koninkrijk mag dan richting de toekomst de Europese

Unie verlaten, het ziet ernaar uit dat wij Frankrijk weer steviger in het Europese zadel kunnen terugverwachten. In lijn der verwachtingen van de avond van 23 april, is Emmanuel Macron inmiddels geïngureerd als President van Frankrijk. Zijn constructieve pro-Europese houding én zijn pleidooi voor diversiteit (lees: gelijkheid) zijn te prijzen.

Niet geheel toevallig staan deze beide onderwerpen ook op de agenda tijdens de tweede dag van de meeting. Het rondje langs de politieke velden in de landen van onze zusterpartijen wordt afgesloten met een enigszins appellerende opmerking van de voorzitter. 'Our nation can only have a future when it's embedded in the EU. It does not destroy your nation, nor your identity.' Eens. Door samen op te trekken, kunnen wij ook samen sterker worden in een tijdsgewricht waarin geopolitiek weer aan belang heeft toegekomen.

Loopbaandag voor (kandidaat)-raadsleden

Vind jij jezelf geschikt?

Elly Blanksma, burgemeester van Helmond, vertelde tijdens de loopbaandag voor (kandidaat)raadsleden over haar politieke ontwikkeling en de kansen en belemmeringen die zich daarbij hebben voorgedaan. De loopbaandag werd georganiseerd door de BSV en het CDAV. Tekst Joke Stoker

Blanksma werd op zeer jonge leeftijd gevraagd om Statenlid te worden in Noord-Brabant. Ze had 'geen flauw idee' wat het Statenlidmaatschap voorstelde. Belangrijk bij dergelijke grote beslissingen, vindt Elly Blanksma, is dat je je gesteund voelt door je omgeving, en dat je bij jezelf blijft. Als anderen zeggen dat ze je geschikt vinden, stel die vraag dan ook aan jezelf: 'Vind jij jezelf geschikt?'. Blijf eerlijk naar jezelf, authenticiteit houdt je op de been.' Blanksma is acht jaar Statenlid geweest met een fulltime baan ernaast. 'Bedenk wel: politiek kent geen begin-, en eindtijd.'

Vertrouwen en steun vanuit je omgeving is een belangrijke motivator

Na acht jaar kwam het moment dat ze moest kiezen: of je gaat naar voren, bijvoorbeeld als gedeputeerde of eruit. Deze keuze maakte onderdeel uit van een groter dilemma: politiek of moeder of werk. Alledrie was teveel en ze besloot om met het politieke werk te stoppen onder de toezegging dat ze terug zou komen als de kinderen ouder zouden zijn. Deze periode van afstand van de politiek was nuttig. Het gaf haar de mogelijk-

heid om te reflecteren op haar rol als Statenlid en wie zij was geweest in dat grotere geheel en hoe ze ooit terug wilde komen.

In 2006 kwam ze in de Tweede Kamerfractie. 'Ook dan kom je weer te staan voor beslissingen en uitdagingen. Aarzel niet om te zeggen dat je iets niet weet, en gebruik je netwerk, zoek contact met andere vrouwen in je werk.' Vanwege haar HEAO-studie en de opgedane kennis bij de Rabobank werd ze woordvoerder algemeen financieel-economisch beleid en financieel toezicht. De financiële crisis brak uit en haar portefeuille werd zeer belangrijk. Daarmee heeft ze de wind in de zeilen gehad. 'Maar daarnaast moet je het ook gewoon doen: heb lef.'

'Politiek is te belangrijk om aan mannen over te laten'

Regie over je eigen loopbaan

Laat je niet meeslepen door je loopbaan, blijf bij jezelf. Wat wil ik. Een ding wist ze zeker: 'ik wil niet oud worden in Den Haag'.

Elly Blanksma is nu burgemeester van haar geboortestad Helmond. Ze eindigt haar bijdrage met de bemoeidigende woorden: 'Als raadslid sta je dicht bij de burger, je kunt echt het verschil maken. Maar blijf altijd dicht bij jezelf: wat kan en wat wil ik en wat heb ik ervoor over. Het CDA is



een prachtige partij om dat te mogen vertegenwoordigen.'

Workshops

Vervolgens werd de ochtend voortgezet met de workshops 'succesvol solliciteren', 'mijn politieke carrière als raadslid' en 'campagne voeren voor wereldverbeteraars: win votes & change the world!'

Johanna Besteman, raadslid in Rijswijk, die de workshop 'mijn politieke carrière' gaf, prikkelde de aanwezigen met een uitspraak van Els Borst: *politiek is te belangrijk om aan mannen over te laten*. Er volgde een levendige discussie over wat je als vrouw aan vaardigheden meeneemt in de lokale politiek en wat mogelijke valkuilen zijn. Vrouwen zijn vaak zeer maatschappelijk georiënteerd en communicatief.

Denk niet dat je alles moet lezen, zorg dat je netwerk op orde is, en laat je informeren door mensen uit het veld. Kies een paar speerpunten waar je je op concentreert, en profileer je daarop. En let op de pr, erg belangrijk. Onderschat daarbij de rol van sociale media niet. In de workshop van Irene Janssen 'campagne voeren voor wereldverbeteraars' was aandacht voor hoe jij de lokale changemaker kunt worden. Maak je boodschap concreet en ga na voor wie die bedoeld is.



Geslaagd voor de CDA Talent Academie!

Vrijdag 16 juni vond de feestelijke afsluiting van de CDA Talent Academie 2016-2017 plaats. Partijvoorzitter Ruth Peetoom reikte de certificaten aan de geslaagden uit. De partij is trots op de energie en tijd die de studenten in de opleiding en hun eigen ontwikkeling hebben geïnvesteerd.

We feliciteren de volgende CD'A'ers met de succesvolle afronding van de Talent Academie 2016-2017: Marian Aanen (Houten), Patrick Brouwers (Obbicht), Douwe Beulen (Sittard-

Geleen), Marianne van Dongen (Veldhoven), Joan Eijpe (Naarden), Suzan van de Goor-Gelens (Waalre), Henk-Joseph Hulleman (Ridderkerk), Jacco Karens (Leiden), Mariska de Koning-van Ginkel (Baarn), Raymond Kramer (Soest), Sander van Kranenburg (Driebergen-Rijsenburg), Jur Limburg (Amsterdam), Rick van Meel (Nederweert), Aniek van den Munckhof (Arnhem), Rosalie van Rijn ('s-Graveland), Joukje van Roekel (Almelo), Marina Roelofsen (Driebergen-Rijsenburg), Marina Slijkerman (Utrecht), Bob Vostermans (Horst), Riëëtte Wollerich (Nieuw Buinen), Johannes Rob (Delft) en Marcel van Zon (Alkmaar).

Nieuwe politici via social media

Wie een Facebookaccount heeft, had het afgelopen halfjaar grote kans dit bericht van het CDA voorbij de te zien komen: Gemeenteraadsleden gezocht! Nadat we in de campagne voor de verkiezingen van de Tweede Kamer al veel mensen hadden bereikt via dit kanaal, hebben we geprobeerd ook mensen van buiten het CDA aan te spreken om raadslid te worden. In lijn met de eerdere campagne is daarbij gebruik gemaakt van humor: geïnteresseerden werd gevraagd een korte vragenlijst in te vullen waaruit bleek in hoeverre men geschikt was. Echter: de grappige test was vooral bedoeld om de interesse vast te houden en mensen daarna meer te laten lezen over wat het nu precies betekent om CDA-raadslid te zijn.

In totaal hebben meer dan 500 personen (het merendeel van buiten het CDA) zich aangemeld voor een oriënterend gesprek. Deze mensen zijn vanuit het Partijbureau direct in contact gebracht met de CDA-afdeling van hun gemeente. Uiteraard bleek niet iedereen geschikt of was het soms te laat omdat de afdeling al bijna klaar was met de kandidatenlijst. Maar in bijna alle gevallen waren de lokale afdelingen blij met de extra aanmeldingen. Bovendien: kon men (nog) niet op de lijst, dan is er vaak wel iets anders te doen binnen een afdeling zodat iemand toch nader kan kennismaken met het CDA en een bijdrage kan leveren (bijvoorbeeld het adviseren van een raadslid of meewerken aan het programma).

CDA Basisgroep Sociale Zekerheid zoekt nieuwe voorzitter

De Basisgroep Sociale Zekerheid is een werkgroep binnen het CDA bestaande uit uitkeringsgerechtigden en mensen rond het minimuminkomen. Haar doel is dat de stem van uitkeringsgerechtigden volwaardig meetelt binnen het CDA. De werkgroep bestaat sinds 1986. Zij geeft op het brede sociale domein gevraagd en ongevraagd advies maar ook haar mening aan de partij en CDA-politici op alle bestuurlijke niveaus. Zij brengt tevens een digitale nieuwsbrief uit met de naam *Open Forum*.

De Basisgroep zoekt een voorzitter die:

- leiding geeft aan de bijeenkomsten van de Basisgroep;



Al met al is de campagne erg nuttig geweest. Kritiek was er ook: sommige mensen vonden dat de taal en humor die we hanteerden niet helemaal pasten bij het CDA. We hebben inderdaad hier en daar de grens opgezocht, maar vooral uitgelegd dat we bezig waren met een ludieke wervingscampagne. En we zijn nog niet klaar: aansluitend is gestart met een campagne voor meer vrouwen in de politiek. Dit reikt verder dat de Gemeenteraadsverkiezingen en is een continu aandachtsveld.

Ben of ken je een vrouw die actief wil worden voor het CDA? Kijk op: cda.nl/zetjein/vrouwen-in-de-politiek

- de ervaringen van de ervaringsdeskundigen politiek kan vertalen;
- een goede relatie onderhoudt naar partij en fractie;
- zowel samenbindend als stimulerend is;
- kansen ziet om de Basisgroep eigentijds verder uit te bouwen;
- uitkeringsgerechtigde is (of een laag inkomen heeft);
- en uiteraard CDA-lid is.

Uw sollicitatie kunt u sturen naar het contactadres l.flapper@wxs.nl of per brief naar Van Diemenstraat 150, 2518 Den Haag. Voor nadere informatie: L. Flapper 06-22747849

Personalia



Foto Dirk Hol

Op 29 september nam *Sjaak van der Tak* afscheid als burgemeester van de gemeente Westland. Hij was er burgemeester sinds 2004. Per 1 oktober is hij voorzitter van de tuindersorganisatie LTO-Glaskracht.

BURGEMEESTERS

R.W.J. (Reinie) Melissant-Briene is burgemeester van Gorinchem geworden. Eerder was zij tot 2013 burgemeester van Korendijk.

Mw. J.C.R. (Judith) Keijzers-Verschelling is burgemeester geworden in Oirschot. Zij was wethouder in Waalwijk.

Mw. M.M.D. (Marga) Vermue is voorgedragen als burgemeester van Sluis, zij is nu burgemeester van Cranendock.

L.J. (René) Verhulst is burgemeester van Ede geworden, daarvoor was hij burgemeester van Goes.

OVERLEDEN

Op *donderdag 15 juni* overleed *Gert Groenendijk*. Eind jaren negentig was Groenendijk directeur van het CDA-partijbureau. Hij was afkomstig uit de cultuursector van het ministerie van VWS. Na zijn afscheid als CDA-directeur werkte hij voor verschillende musea. Historisch erfgoed op een bedrijfseconomisch verantwoorde manier presenteren aan het Nederlandse publiek was zijn grote passie. Ook het CDA bleef hij trouw. De laatste jaren van zijn leven was hij actief voor het CDA in Breda. Hij was daar lid van het afdelingsbestuur. Gert Groenendijk werd slechts 56 jaar oud.

Op *woensdag 28 juni* overleed *Wim Vergeer*. Hij was KVP-Eerste Kamerlid, KVP-partijvoorzitter en Europarlementariër. Wim Vergeer speelde als voorzitter van de KVP van 1975 tot 1979 een belangrijke rol bij de totstand-

coming van het CDA. Wim Vergeer was in vele bestuurslagen actief. Liefst vijftien jaar, van 1962 tot 1977, was hij lid van de gemeenteraad in Utrecht, vanaf 1966 als wethouder. In 1971 trad hij toe tot de Eerste Kamerfractie van de KVP. Hij bleef senator tot in de zomer van 1979. Op 19 januari 1978 werd Vergeer tevens Europarlementariër. Hij zou die functie bekleden tot 1989, waarvan van 1978 tot 1987 als vicevoorzitter van de CDA-fractie in het Europees Parlement. Wim Vergeer is 91 jaar oud geworden.

Op *woensdag 12 juli* overleed oud-minister en oud-fractievoorzitter voor het CDA in de Eerste Kamer *Gerrit Braks*. De meeste mensen zullen zich Gerrit Braks vooral herinneren als oud-minister van Landbouw en Visserij. Hij volgde in 1980 Fons van der Stee op en zou het ambt tien jaar bekleden. Braks was minister in alledrie de kabinetten-Lubbers. Sybrand Buma: 'Met verdriet hebben wij kennisgenomen van het overlijden van Gerrit Braks. Braks was een vooraanstaand CDA-politicus die op verschillende terreinen een enorme bijdrage heeft geleverd aan de Nederlandse politiek. Het CDA is hem zeer dankbaar voor zijn inzet en verdiensten.' Partijvoorzitter Ruth Peetoom: 'Braks was een groot christendemocraat; een boerenzoon die minister en senaatvoorzitter werd. Hij was een politicus met een rechte rug en een groot hart, iemand die stond voor zijn zaak.' Gerrit Braks is 84 jaar geworden.

Op *donderdag 20 juli* overleed oud-Tweede Kamerlid *Cornelis Franciscus (Cor) Kleisterlee*. Liefst 23 jaar, van 1956 tot 1979 was Kleisterlee Tweede Kamerlid voor de KVP, en vanaf 1977 voor het CDA. Kleisterlee was tevens jarenlang actief in de Rotterdamse politiek. Van 1953 tot 1966 was hij er gemeenteraadslid. Na zijn periode in de Tweede Kamer werd Kleisterlee voorzitter van de commissie Nationale Parken. Dat zou hij blijven doen tot 1995. Cor Kleisterlee is 91 jaar oud geworden.

Op *dinsdag 26 september* overleed oud-senator en oud-Tweede Kamerlid *Rinse Zijlstra*. Zijlstra was vier jaar Tweede Kamerlid namens de ARP, van 1967 tot 1971. Midden jaren zeventig, van 1973 tot 1977 was hij vicevoorzitter van de ARP en van 1974 tot 1975 ook van het CDA i.o. In 1975 werd Zijlstra burgemeester van de Friese gemeente Smallingerland. Van 1983 tot 1995 was hij Eerste Kamerlid voor het CDA, hij was er woordvoerder buitenland. Ook was hij vier jaar lang ondervoorzitter van de Eerste Kamer. Toen Zijlstra in 1995 zijn politieke carrière beëindigde werd hij benoemd tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau.

Opleidingen Gemeenteraadsverkiezingen 2018

Kandidaat-raadsledencursus van start

Sta je op de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 en word je misschien voor het eerst raadslid? Er komt dan veel op je af: campagne voeren en de eerste maanden in de raad. Als je nu al begint met je daarop voor te bereiden, kom je straks niet voor verrassingen te staan. Volg dit najaar de kandidaat-raadsledencursus bij jou in de buurt!

Programma

- Deel 1: Raadslid zijn én worden, het CDA gedachtegoed
- Deel 2: Effectieve communicatie: spreken in het openbaar & retoriek
- Deel 3: De gemeenteraad: praktijk en simulatie

Opzet

De cursus bestaat uit drie dagdelen van drie uur en online voorbereidingsopdrachten. Een vierde dagdeel wordt alleen gegeven aan de deelnemers die daadwerkelijk in de raad gekozen zijn.

Waar en wanneer?

In de periode oktober 2017 tot maart 2018 organiseren we deze cursus één of meerdere keren in alle provincies. Bekijk de actuele cursusdata in de agenda op de website van het Steenkampinstituut www.cda.nl/si en meld je aan voor de kandidaat-raadsledencursus in jouw provincie.

Wethouder worden: wie wil dat nu niet?

Ieder wethouderschap is anders en wat het wethouder-zijn voor jou gaat betekenen is niet te voorspellen. In de kandidaat-wethouderscursus helpen we je op weg.

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen wordt deze cursus aangeboden door het CDA Steenkamp-instituut. De vernieuwde cursus (2018) is per 1 november a.s. beschikbaar. Meer informatie volgt binnenkort op cda.nl/si

Training Fractie in Topvorm

Wilt u graag uw (toekomstige) fractie helpen om de CDA-boodschap zo goed mogelijk uit te dragen? Of na maart 2018 met uw nieuwe fractie vanaf het eerste moment impact maken in de raad? Merkt u dat u wel een goede boodschap heeft, maar dat deze niet altijd goed overkomt bij uw achterban, de media en de rest van de raad? Dan is de training 'Fractie in Topvorm' (FIT) iets voor u!

De afgelopen jaren volgden tientallen CDA-fracties deze training. De FIT-training is tot stand gekomen door een samenwerking tussen het CDA Steenkamp-instituut en Debat.NL, die professionele communicatietrainers levert voor deze fractietraining. De training is bedoeld voor uw gehele CDA-fractie en duurt ongeveer 3 uur. Het is sinds kort ook mogelijk om met 2 à 3 kleinere fracties tegelijk deze training te volgen. Voorafgaand aan de training overlegt u met de trainer welke verbeteringen u ziet voor uw fractie, zodat de training goed aansluit bij uw trainings-behoefte.

Meer informatie over de training en hoe u deze aan kunt vragen vindt u op cda.nl/si

Jezelf (verder) ontwikkelen bij het CDA?

Leerlijn voor iedere CDA-rol

Wil je weten welke cursussen en trainingen goed aansluiten bij je rol, zodat je hierin optimaal kunt functioneren of doorgroeien? Bekijk dan de leerlijnen die we voor je in kaart hebben gebracht met opleidingen die passen bij je (toekomstige) CDA-rol en taken, én die uitgaan van de ontwikkeling van competenties. Er is een leerlijn voor Volksvertegenwoordigers, Bouwers, Bezielers en Bestuurders.

Ga naar cda.nl/si en lees hier meer over de CDA-leerlijnen.

Kijk voor actuele informatie op cda.nl/si



Actief en concreet aan de slag met rentmeesterschap

Tweehonderd leden telt het CDA-Duurzaamheidsberaad inmiddels. Het toont aan dat het onderwerp 'duurzaamheid' leeft in de partij en dat veel CDA'ers er actief mee aan de slag willen. Voorzitter Klaasjan de Jong legt uit wat het beraad is en hoe geïnteresseerden mee kunnen doen. Tekst Marcel Migo | Fotografie CDA-Duurzaamheidsberaad

Het Duurzaamheidsberaad heeft een dagelijks bestuur en daaromheen 'een schil van betrokken mensen'. Sinds eind 2015 is Klaasjan de Jong voorzitter. 'We organiseren zo'n drie à vier bijeenkomsten per jaar over een actueel thema. Afgelopen voorjaar ging het bijvoorbeeld over duurzame landbouw en bezochten we een prachtig bedrijf in de kop van Noord-Holland. Binnenkort publiceren we een notitie over dit onderwerp.'

De Jong: 'Ik zie het als onze taak om onderwerpen in de partij te agenderen en bij te dragen aan draagvlak voor duurzaamheidsmaatregelen.' Daarnaast wil het beraad actief goede ideeën uitwisselen. 'Twee jaar geleden publiceerde de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een lijst van meest duurzame gemeenten. Staphorst won die verkiezing, een gemeente met een CDA-wethouder die de duurzaamheidspportefeuille heeft. Daar kunnen andere CDA-wethouders natuurlijk enorm veel van leren! We merken dat het uitwisselen van best practices goed voorziet in een behoefte.'

Netwerkorganisatie

De Jong: 'Duurzaamheid leeft enorm in onze partij. Dat zie je aan de grote belangstelling voor het duurzaamheids-

beraad, maar ook aan de talloze lokale initiatieven die overal in het land in gemeenteraden worden ingediend. Vandaar ook dat we de samenwerking zoeken met de Bestuurdersvereniging. Samen bieden we onze lokale en provinciale vertegenwoordigers handvatten en inspiratie om overal in Nederland christendemocratische duurzaamheidsinitiatieven te nemen.'

Het duurzaamheidsberaad wil een echte netwerkorganisatie worden die CDA'ers bij elkaar brengt op groene thema's. 'Daarbij helpt het dat we uitstekend kunnen samenwerken met de partijvoorzitter, de Kamerfractie, in het bijzonder Agnes Mulder, en de Europese fractie.' Komend najaar organiseert het Duurzaamheidsberaad een bezoek aan de Europese instellingen in Brussel. Meer informatie daarover treft u op de website cda.nl/duurzaamheidsberaad

Geïnteresseerde CDA'ers zijn van harte welkom om zich aan te sluiten bij het duurzaamheidsberaad, maar het is natuurlijk ook mogelijk alleen een keer een bijeenkomst bij te wonen. Mail voor meer informatie of om u aan te melden naar: info@cda-duurzaamheidsberaad.nl



Wopke Hoekstra

Evenwicht

Tegenstanders uit hun evenwicht brengen: politici zijn er vaak erg bedreven in. Denk aan Poetin, die zijn labrador door de kamer liet lopen, net op het moment dat Merkel aanschoof om te onderhandelen. Volstrekt onschuldig, ware het niet dat zij als de dood is voor honden. Of denk aan Macron, die op een groep wereldleiders afliep, Trump negeerde en eerst demonstratief alle Europeanen een hand gaf. Voor Trump overigens geen nieuw genre, want zelf brengt hij zijn gesprekspartners bij het handen schudden vaak letterlijk van hun stuk, door onverwacht hard aan ze te trekken. Trudeau schijnt dagenlang op een fysiek acceptabel antwoord te hebben gestudeerd, en koos uiteindelijk voor een halve omhelzing.

Ook Chinezen, met hun lange traditie van psychologische oorlogvoering, zijn er meesters in. Een van de meest tot de verbeelding sprekende voorbeelden is niet voor niets van Chinese origine.

Terwijl de relatie tussen de Sovjet-Unie en China achter de schermen in rap tempo verslechterde, troffen Mao en Croesjtsjov elkaar eind jaren vijftig in Beijing. Het begon er al mee dat Mao de Sovjetdelegatie zonder het gebruikelijke eerbetoon liet ontvangen, en onderbracht in een vies, slecht en bloedheet hotel. Na een dag vruchteloos praten aan de onderhandelingstafel, verplaatste hij de gesprekken naar zijn residentie. Om preciezer te zijn: naar het zwembad van zijn residentie. De communistische leiders zouden al zwemmend met elkaar verder praten. Geen onbelangrijk detail: Mao wist heel goed dat Croesjtsjov niet kon zwemen. Terwijl de grote roerganger soeverein heen en weer zwom, gevolgd door langs de rand van het zwembad heen en weer lopende tolken, dobberde Croesjtsjov, Mao in nucleair opzicht veruit de baas, met zwembandjes om hulpeloos door het water. Uiteindelijk deed hij een poging om het fysieke evenwicht weer te herstellen, door zichzelf met veel moeite aan de kant te hijsen.

Te allen tijde in evenwicht blijven: nu het politieke jachtseizoen weer is geopend, lijkt me dat voor ons een mooie opgave.

COLOFON

Oktober 2017
Jaargang 12 | nummer 3

CDA.nl is een uitgave voor de leden van het CDA. De uitgave wordt vier keer per jaar verspreid in een oplage van ruim vijftienvertigduizend exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Uitgever CDA Bureau, Postbus 33453, 2500 GL Den Haag ☎ 070 3424000 ✉ redactie@cda.nl
🌐 www.cda.nl

Hoofdredactie Hans Janssens

Eindredactie Marcel Jago

Redactie Johanna Smeleman, Kees Bos, Douwe Gerlof Hoerenga, Kees van de Jong, Herbert Klunkers, Willem Kuythof, Mariëtte Metaal, Frans J. de Norrie, Et Bobberich, Hans Sloof, Marjolijn van der Stoep, Hans Vekenburg, Thijs van Vught en Bert Sonnevoet

Verkiezing Mirilla Floor, Sam Wenne (algemeen)

Fotografie ANP, Dag, het, Leonard Wegel

Drukwerk Samensteller Mink B.V., Mercuriusstraat 35, Postbus 65, 7000 AB Doornikoven ☎ 0314 355 000

Voor informatie over uw lidmaatschap van het CDA kunt u contact opnemen met de CDA-ledenservice, Postbus 33453, 2500 GL Den Haag of per e-mail ✉ leden@cda.nl.

Met alle artikelen in dit tijdschrift vertolken noodzakelijkerwijs de standpunten van het CDA of van de redactie. Alle afgezonden in CDA-uit zijn beschermd door het auteursrecht. Uit deze uitgave mag geen gebruik worden gemaakt voor andere doeleinden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De redactie aan het verantwoordelijk worden gesteld voor opgevraagd toezichtend toezichtend toezicht of kopie, CDA of wordt gedrukt op milieuvriendelijk hout. Bij afname en vertolken in het uitsluitend, afbreukbaar, e.a. 2017.

Doe mee
en win een
boekenbon van
€17,50!

Herfstpuzzel

S	E	M	O	E	D	R	A	A	G	V	L	A	K	T
T	K	D	A	A	D	K	R	A	C	H	T	L	O	I
E	M	S	I	L	A	E	R	U	U	T	A	N	A	E
I	W	A	T	E	R	K	W	A	L	I	T	E	I	T
F	A	M	S	Z	H	J	I	I	C	W	Z	G	A	I
N	S	E	O	Z	B	M	D	N	I	H	R	O	N	R
E	E	N	I	E	E	E	A	K	D	E	T	N	C	A
R	I	M	V	T	A	E	K	A	N	E	O	R	G	I
E	S	E	R	L	A	E	S	E	Z	V	R	U	N	D
G	R	D	E	E	L	C	D	P	A	R	E	E	V	I
N	U	N	E	I	H	N	U	T	I	I	U	I	N	S
O	C	D	N	B	I	C	I	D	L	E	S	U	E	B
J	X	G	O	W	A	E	S	I	E	I	G	J	U	
O	E	S	R	E	N	T	M	E	E	S	T	E	R	S
N	E	M	O	B	N	W	U	O	B	D	N	A	L	G

AARDE
BESCHERMEN
BEVER
BOMEN
BOS
CO2
DAADKRACHT
DEBAT
DRAAGVLAK
DUURZAAMHEID
EDUCATIE
EXCURSIES
FIETS
GROEN
HEIDE
IDEALEN
INNOVATIE
JONGEREN
KINDEREN
KRACHT
LANDBOUW
MILIEU
MOED
NATUUR
ONTWIKKELINGEN
REALISME
RENTMEESTERS
SAMEN
SUBSIDIARITEIT
VISIE
WATERKWALITEIT
WINDENERGIE
ZEESPIEGEL
ZON

Streep alle woorden
weg. Van de letters
die overblijven kunt
u een woord maken.
Stuur uw oplossing
voor 1 november naar:
redactie@cda.nl

Of: CDA Redactie
Postbus 30453
2500 GL Den Haag

Onder de juiste inzenders
verloten wij vijf boeken-
bonnen van €17,50.

De oplossing van de
puzzel in het vorige
nummer was 'De wereld
om ons heen'.

De winnaars zijn:
Anthonie Blok (Lopiker-

kapel), Dhr. T. 't Hart
(Maassluis), I de Buck
(Leerdam), Mevr. M.
Th. Verwoerd-Dobbelsteen
(Wilnis), A. Luijendijk
(Barendrecht).



Foto Leonard Walpot



Foto Leonard Walpot



*De uitgangspunten van ...
Ferdinand Grapperhaus*

*Ruth Peetoom in gesprek
met Willemijn Verloop*

Kerstverhaal

Gemeenteraadsverkiezingen

Woensdag 21 maart 2018



Redactioneel

Gemeenteraadsverkiezingen

Honderden algemene ledenvergaderingen overal in het land hebben de afgelopen maanden programma's en lijsten samengesteld voor de gemeenteraadsverkiezingen. Vele duizenden CDA'ers gaan komende maanden de straat op om met kiezers in gesprek te gaan over de onderwerpen die zij belangrijk vinden. Onderwerpen dichtbij, zaken waar gemeenten ook echt iets over te zeggen hebben.

De redactie van uw ledenblad wenst u inspiratieve, gezegende Kerstdagen toe, in de nabijheid van de mensen die u het meest dierbaar zijn. We hopen dat het u goed mag gaan in 2018 en dat we met z'n allen aan een geweldig verkiezingsresultaat mogen werken in maart.



Campagneleider en campagnemanager



Nieuwe Kamerleden

Coverfoto **Hollandse Hoogte** (Berlinda van Dam)

Inhoud

- 4 Samen
- 6 Interview met campagneleider CDA Amsterdam
- 9 Nieuw lid
- 13 Beste verkiezingsprogramma
- 22 De werkplek van ...
- 23 *Column* Sybrand Buma
- 24 De uitgangspunten van ... Ferdinand Grapperhaus
- 27 *Column* Esther de Lange
- 30 Kindsoldaten
- 34 Get out the vote
- 36 Interview met Michèle de Waard en Margriet Brandsma
- 40 Dertigersdiner
- 41 CDA-rebus
- 44 Naar een professioneel vrijwilligersbeleid
- 45 *Column* Ruth Peetoom
- 46 Gevangenzorg in Nederland
- 54 Kerstverhaal
- 57 Herindelingsverkiezingen
- 58 Vrouw en politiek
- 61 Partijnieuws
- 66 *Column* Mirjam Sterk
- 67 Puzzel

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN



Ruth in gesprek met ...



Nieuwe bewindspersonen



... de grootste in Oostenrijk



CDA-partijcongres



Blijven opvallen is de opdracht



Democratie start met dialoog



Moed in de politiek




Samen

Overal in het land worden honderden CDA-kandidaat-raadsleden klaargestoomd voor het raadswerk. Ervaren trainers van het Steenkampinstituut brengen hen belangrijke basisvaardigheden bij en gaan in op hoe je het CDA-geluid kunt laten horen in de Raad. Zo ook in Nieuwegein, waar eind november een nieuwe kandidaat-raadsledencursus startte. Wilt u meer informatie over cursussen en trainingen van het het Steenkampinstituut? Kijk dan op www.cda.nl/si.

De cursus is bedoeld voor CDA-leden die op de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen staan. Het programma van de cursus is opgebouwd uit drie delen. Deel één gaat over wat het zijn van raadslid inhoudt en het CDA-gedachtegoed. In deel twee leren de deelnemers effectief te communiceren (spreken in het openbaar & retoriek) en in deel drie staat de praktijk centraal. Dan wordt er onder meer met simulatiespelen geoefend. De cursus bestaat uit drie dagdelen van drie uur. Een vierde dagdeel wordt alleen gegeven aan de deelnemers die daadwerkelijk in de raad gekozen zijn.

Tip: Veel lokale CDA-afdelingen/fracties ondersteunen deelname aan deze cursus en zijn vaak bereid om (een deel van) het cursusgeld te vergoeden. Neem daarvoor contact op met uw lokale CDA-afdeling.





Interview met Henk Nieweg
campagneleider in Amsterdam

Wie niet sterk is moet slim zijn

Een van de grootste ambities van het CDA bij de komende gemeenteraadsverkiezingen is winst behalen in de grote steden. Het CDA is in de stad bijna altijd klein, het lijkt alsof allerlei ontwikkelingen, op het gebied van demografie, qua woningmarkt e.d. er 'tegen zitten'. Henk Nieweg trekt de CDA-campagne in Amsterdam. Met een goed doordachte, inhoudelijk relevante campagne hoopt hij dat het CDA in de hoofdstad weer echt mee kan doen. 'Voor de Amsterdammers.' Tekst Marcel Migo

'Onze kandidaten krijgen volop de gelegenheid om zich te laten zien en kiezers te werven'

Campaigner Henk Nieweg kreeg de smaak van het campagnevoeren te pakken in Australië. 21 jaar oud was hij. Een prachtig avontuur waar een docent van het Amsterdam University College, waar hij studeerde, hem op attendeerde. 'Stel je voor: met twee mensen mochten we een campagne opzetten voor een district net onder Brisbane, een gebied groter dan Nederland, met ongeveer negentigduizend inwoners. En een gigantisch budget. Voor een partij met een forse, vaste aanhang in *rural Australia*.' Vijf jaar later is hij campagneleider voor het CDA in onze hoofdstad. Letterlijk aan de andere kant van de wereld. In alle opzichten het tegengestelde van 'zijn' district in Australië. Maar de passie is gebleven.

'Het mooiste van campagnevoeren vind ik het bouwen aan een gerichte strategie, gebaseerd op feiten. Ik ben geen man van cijfertjes, in die zin dat ik het uitpluizen van data an sich niet het belangrijkste vind. Het gaat mij erom te bedenken welke data essentieel zijn en daarmee aan de slag te gaan. Zodat je weet waar potentiële kiezers wonen en weet wat - zo gedetailleerd mogelijk - de zorgen van onze inwoners zijn. Ik ben ervan overtuigd dat het daarmee moet beginnen. Misschien in de grote stad nog wel meer dan elders. Het is ontzettend belangrijk dat gewone Amsterdammers goed vertegenwoordigd worden in de raad, dat het over die onderwerpen gaat die zij belangrijk vinden. En natuurlijk gaat het er dan om daarvoor herkenbare, christendemocratische oplossingen te vinden.'

Hoe komt het dat de positie van het CDA in de grote steden relatief zo zwak is? Nieweg: 'Dat heeft denk ik meerdere oorzaken. Deels moeten we de oorzaak daarvan bij onszelf zoeken. Te lang is gedacht *one size fits all*. Ik noem dan altijd maar het voorbeeld van de voorzitter van de lokale voetbalclub. Dat werd nogal eens aangegeven: zorg dat je dat soort sleutelfiguren uit de samenleving aan je kan binden, dan ben je al een heel eind op weg met het vinden van een aanhang. Maar dat gaat niet op in een grote stad als Amsterdam, met 850.000 inwoners. Met een kiesdeler van zeventienstemmen...

Je moet in een grote stad dus anders denken, echt aan marketing doen. Alleen al omdat alle concurrerende partijen dat ook doen en vaak forse organisaties en middelen tot hun beschikking hebben. Voor het CDA is dat helaas lastiger, wij moeten het doen met weinig middelen. De kunst zal zijn die zo effectief mogelijk in te zetten, en - het allerbelangrijkste - onze kandidaten zo goed mogelijk op het schild te hijsen. Ik ervaar trouwens dat het belang van een sterk CDA in de grote stad inmiddels steeds meer gezien wordt, gelukkig. Het hoort ook bij onze ambities om een brede volkspartij te zijn.'



'De leefbaarheid van het centrum wordt ongetwijfeld een verkiezingsitem'

Foto Dirk Hol

'Een andere belangrijke oorzaak is de ontzettend krappe woningmarkt, waardoor de middenklasse, een fundamenteel onderdeel van het CDA-electoraat, wegtrekt uit de stad, of bezig is dat te doen. Die ontwikkeling is in alle grote steden groot, maar in Amsterdam het sterkst. Gezinnen zijn werkelijk massaal weggetrokken. Voor mensen met een gemiddeld inkomen is het bijna niet meer mogelijk aan woonruimte te komen.' Een van de hoofdoorzaken daarvan is volgens Nieweg de erfpacht. In de afgelopen periode heeft het CDA zich bijzonder sterk gemaakt om dat probleem eindelijk aan te pakken. 'Door het erfpachtsysteem in Amsterdam weten veel huiseigenaren eigenlijk niet goed waar ze aan toe zijn. Het systeem is niet uit te leggen!' Komende verkiezingen werkt het CDA in Amsterdam intensief samen met de nieuw opgerichte Erfpachtpartij, ze hebben zelfs een gecombineerde lijst. 'Het is echt een onderwerp dat leeft en het heeft onze aandacht volop!'

Hoe zal de campagne eruit gaan zien? Nieweg: 'Het zullen heel intensieve maanden worden waarin heel veel mensen precies dat gaan doen waar ze goed in zijn. Er zijn volop meedenkers en medewerkers. De kandidaten krijgen de gelegenheid om zich te laten zien en kiezers te

werven. De kandidaten hebben daarbij vooral een eigen verantwoordelijkheid, ze moeten zich vrij voelen zich uit te spreken. We hebben wel één belangrijke afspraak: mij bellen als ze van plan zijn iets te zeggen wat niet in het verkiezingsprogramma staat!'

Een onderwerp dat ongetwijfeld een grote rol zal spelen is bijvoorbeeld de leefbaarheid van het centrum. Nieweg: 'Toerisme is ontzettend belangrijk voor de stad, maar het mag geen doel op zich worden. We zien dat het uit de hand begint te lopen. Het wordt gewoon té druk. En we zien dat de verhuur van woningen aan toeristen de spuigaten uitloopt. Dat gaat ten koste van gewone Amsterdammers. Zij wonen tussen, onder of boven woningen waar elke paar weken weer andere toeristen worden gehuisvest. Het CDA vindt dat we strenger moeten optreden en scherpe keuzes moeten maken om de stad leefbaarder te maken.'

Wanneer zijn de verkiezingen wat jou betreft geslaagd? Nieweg: 'Dan moeten we het CDA steviger teruggebracht hebben in de stad. In maart, bij de Tweede Kamerverkiezingen, was er voorzichtig herstel. Dat moet doorgezet. Ik zou echt wel blij zijn als we in Amsterdam weer meerdere zetels gaan halen.'

WELKE POLITICUS VIND JE INSPIREREND EN WAAROM?

Ellen Aveskamp, 43 jaar, getrouwd met Edwin, moeder van drie kinderen (Silke, Merle en Stef) en woonachtig in het Overijsselse Beuningen

Nuchter, zorgzaam, gevoelig, kritisch, strijdlustig

Dagelijkse leven?

Naast de zorg voor mijn fantastische gezin ben ik werkzaam op ons eigen vleeskuikenbedrijf. Daarnaast werk ik parttime op de administratie van een keukenbedrijf in Denekamp. Mijn hobby's zijn kloot schieten en aquaspinning.

Waarom heb je voor het CDA gekozen?

Vorig jaar heb ik deelgenomen aan een cursus lokale democratie, georganiseerd door onze toenmalige CDA-burgemeester en de raadsgriffier. Doel van de cursus was om belangstellende inwoners inzicht te geven in de democratische besluitvorming en de wijze waarop de gemeente wordt bestuurd. Een onderdeel hiervan was speeddaten met plaatselijke politieke partijen. Ik mocht bij het lokale CDA van Losser op 'snuffelstage' om het reilen en zeilen van de plaatselijke politiek van dichtbij mee te maken. De openheid die daar werd gegeven voelde als een warme deken. Voor deze partij wil ik mij inzetten. Ik sta voor de aankomende gemeenteraadsverkiezingen zelfs al op de kieslijst, plaats 9!

Welke politicus vind je inspirerend en waarom?

Ik vind beginnend Tweede Kamerlid Maurits van Martels inspirerend. Dat hij afgelopen verkiezingen vanaf plaats 44 van de kieslijst met voorkeursstemmen in de kamer gekomen is, toont vertrouwen, respect en doorzettingsvermogen. Nu er eindelijk weer een ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit is, ben ik ervan overtuigd dat hij samen met Jaco Geurts zich sterk maakt voor de agrarische sector.





Ruth in gesprek met

Willemijn Verloop

Willemijn Verloop stond aan de wieg van War Child Nederland. Jarenlang gaf ze leiding aan deze stichting. Ze is er nog steeds bij betrokken, maar meer op afstand. Sinds 2012 is ze actief op het gebied van sociaal ondernemen.

Tekst Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Ze richtte onder meer Social Enterprise NL op. Dat is een netwerk van sociaal ondernemers dat het fenomeen sociaal ondernemerschap in Nederland wil versterken en versnellen. Daarnaast is ze partner in het impact investerings fonds Social Impact Ventures, dat investeert in de groei van sociaal ondernemingen.

Ruth Peetoom: 'Wat maakt een bedrijf een sociale entrepreneur?' Willemijn Verloop: 'Het begint met de intentie die een ondernemer heeft om een maatschappelijk probleem op te lossen. Maar het is echt belangrijk daarbij te benadrukken dat iemand er tegelijk voor kiest

dat te doen als onderneming. Het zijn echte ondernemers, ze zijn gewoon zakelijk wanneer dat moet, niet afhankelijk van overheidssubsidies en ze zijn bereid ondernemingsrisico te dragen. Vaak vanuit de gedachte dat je met een schaalbare zelfredzame onderneming echt duurzame impact kan maken. Maatschappelijke waardecreatie is je doel, maar uiteindelijk moet je iets kunnen leveren waar mensen hun portemonnee voor willen trekken.'

Ruth Peetoom: 'Wat is kenmerkend voor dit soort bedrijven?' Willemijn Verloop: 'Om meerdere redenen zijn het geweldige initiatieven. Wie ondernemer wordt,



'Overheden, zie dat sociale ondernemingen fantastische partners kunnen zijn!'

heeft sowieso lef, maar voor sociale ondernemingen geldt dat nog meer omdat het lef vergt een onderneming te starten met een maatschappelijke doelstelling. Mensen die dit soort initiatieven nemen zijn enorm positief en daadkrachtig ingesteld en zijn – uiteraard – zeer sociaal bewogen. Sociale ondernemingen hebben ook een geweldige innovatiekracht. Ze zijn ook kwetsbaar, omdat de regelgeving waar ze mee geconfronteerd worden vaak achterloopt. Overheden zijn vaak nog onvoldoende ingesteld op de mogelijkheden die dit soort ondernemingen kunnen bieden om publieke waarde te creëren. Maar het mooie is: heel vaak slagen ze! Een bekend voorbeeld is Tony's Choco-

lonely. Dat is gewoon begonnen omdat iemand dacht: ik wil heel graag chocola zonder dat daar slavenarbeid aan te pas komt. En ik wil bewijzen dat dat kan.'

Ruth Peetoom: 'Wat verwachten sociale ondernemers van de overheid?' Willemijn Verloop: 'Toen we met Social Enterprise NL begonnen wisten we eigenlijk niet goed hoe we ons, als sociale ondernemers, moesten verhouden tot overheden. Ondernemers hebben van nature heel erg de drive om dingen zelf te regelen. Nu durf ik heel duidelijk te stellen: ja, wij hebben de overheid nodig. Maar geen sturende overheid. Wij hebben behoefte aan een overheid die bereid is sociale ondernemingen als partners te zien. We dienen immers allebei publieke doelen. Het zou ongelooflijk goed zijn wanneer meer overheden op die manier naar sociale ondernemers willen kijken en ze meer bereidheid tonen zich dienstbaarder op te stellen. Het is helaas op veel plekken nog steeds zo dat ondernemers van het ene loket naar het andere gestuurd worden. Doodzonde! Wat van waarde is moet je niet opknippen door hokjesdenken.'

'Ik zou het ook zo goed vinden als overheden bij aanbestedingen meer oog hebben voor maatschappelijke, publieke doelen en niet te veel focussen op wie een klus voor het laagste bedrag wil doen. Daarvoor is het misschien nodig om die publieke waarde te objectiveren. Lastig wellicht, maar het kan helpen om de maatschappelijke waarde bij aanbestedingen beter mee te wegen.'

'Als je een sociale onderneming start dan kies je niet voor de makkelijkste weg, je moet er meer moeite voor doen. Juist dan is het van belang dat je aan de ene kant een goed zakelijk businessplan kunt combineren met een gezonde dosis optimisme en idealisme. Dat zijn echt prachtige uitdagingen. Sociale ondernemers weten dat hoe beter hun bedrijf het doet, hoe beter dat is voor de wereld om hen heen.'

Nieuwe juridische vorm nodig

Willemijn Verloop merkt dat langzamerhand overheden en het publiek maatschappelijke ondernemingen beginnen te omarmen. 'Misschien komt het door onze oude calvinistische houding dat we iets wat een bv is en tegelijk een publieke zaak dient lang wat wantrouwend tegemoet traden. Overheden waren ook voorzichtig. Zij werkten veel liever samen met stichtingen, alsof alleen die rechtsvorm garant zou staan voor maatschappelijke doelstellingen.'



... Eigenlijk zou de wet veranderd moeten worden en er een nieuwe juridische vorm bij moeten komen die gebruikt kan worden in combinatie met bestaande rechtsvormen, dan krijg je bijvoorbeeld de maatschappelijke bv. Dan is het voor alle stakeholders duidelijk dat de maatschappelijke missie voorop staat. Natuurlijk moet er een vorm van controle zijn, maar het zou nog beter zijn als er daarnaast vooral een zelfreguleringsstelsel zou komen. Daarmee voorkom je overdreven en overbodige bureaucratische controlemechanismen. Dat kan als je stakeholders een serieuze rol geeft. Met dit soort stappen kan heel veel bereikt worden.'

Ruth Peetoom: 'De gemeenteraadsverkiezingen komen eraan. Over een paar maanden worden overal nieuwe collegeprogramma's opgesteld. Hoe zouden de partijen daarin aandacht moeten besteden aan de sociale ondernemingen?' Willemijn Verloop: 'Het zou goed zijn als ze daarin opnemen dat sociale ondernemingen serieuze businesspartners van gemeenten zijn of kunnen worden. En gemeenten moeten zich realiseren dat het zonde is als ze overal zelf het wiel opnieuw gaan uitvinden, als het om dit soort samenwerking gaat. Er zijn echt koplopers, gemeenten die veel kennis in huis hebben. Ik hoop ook dat gemeenten niet blijven hangen in kortdurende pilots. Dat is voor ondernemers heel onrustig. Zij zijn gebaat bij continuïteit en betrouwbare partners.'

Ruth Peetoom: 'Jij bent ooit, midden jaren negentig, naar Bosnië gegaan en hebt, door wat je daar gezien hebt, besloten War Child op te richten. Wat heeft je daartoe gebracht?' Willemijn Verloop: 'Het idealisme heeft er bij mij altijd al ingezet. Begin jaren negentig werkte ik voor de European Action Council for Peace in de Balkan, een enorm leerzame tijd. Wij waren vredesactivisten die aandacht en actie voor de situatie op de Balkan probeerden te mobiliseren. Maar daarnaast wilde ik ook concreet iets doen voor met name de kinderen in die regio. Ik ontdekte hoe krachtig gestructureerde vormen van muziek en spel zijn voor kinderen die afschuwelijke dingen hebben meege-

maakt. En op basis van die gedachte zijn we activiteiten voor kinderen gaan organiseren, we zijn gewoon begonnen, later is dat War Child gaan heten.'

Ruth Peetoom: 'Onder jouw leiding is War Child gegroeid, volwassen geworden. Hoe heb je dat voor elkaar gekregen?' Willemijn Verloop: 'Nou, om te beginnen was ik echt een naïeve 24-jarige toen ik begon. Al doende heb ik veel geleerd en met een geweldig team van talentvolle mensen hebben we War Child ontwikkeld tot een organisatie waar ik ongelooflijk trots op ben. Misschien nog wel het meest omdat we blijven innoveren en onze middelen ook echt inzetten op de plekken waar dat nodig is.'

'Onlangs bracht ik, als lid van de raad van toezicht van War Child, een bezoek aan een immens vluchtelingenkamp in Jordanië. Veel kinderen hebben jaren school gemist door de oorlog en moeten instromen in overvolle klassen met vaak jongere kinderen wat tot nog meer onzekerheden leidt bij de kinderen die al zo kwetsbaar zijn. War Child heeft een zeer vernieuwende lesmethode ontwikkeld waardoor kinderen zonder leerkracht via een e-learningprogramma leren lezen en rekenen. Het programma werkt zo goed dat de kinderen al na een aantal maanden de basisvaardigheden beheersen en indien er plek is kunnen instromen in reguliere klassen. Zo kunnen deze kinderen ondanks alle ellende en uitzichtloosheid in hun regio toch aan hun toekomst werken. Natuurlijk relativeert zo'n bezoek veel. Maar het sterkt mij vooral in de gedachte dat er mogelijkheden te over zijn om de wereld een beetje beter te maken als we onze dromen blijven najagen. En dat is uiteindelijk wat sociaal ondernemers ook doen.' *

Wie is Willemijn Verloop?

Willemijn Verloop studeerde Geschiedenis en Internationale betrekkingen aan de Universiteit van Leiden en Universiteit van Amsterdam. Bekendheid verwierf ze als oprichter van War Child Nederland. Sinds 2012 is ze actief op het gebied van sociaal ondernemen.

Doe mee

aan deze wedstrijd!

Herkenbaar christendemocratisch, actueel, leesbaar en een mooie vormgeving: een goed gemeentelijk verkiezingsprogramma moet aan nogal wat eisen voldoen. Deze weken stellen meer dan driehonderd Algemene Ledenvergaderingen in onze partij hun verkiezingsprogramma vast voor de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018.

Vele afdelingen hebben zich laten inspireren door het landelijke model-verkiezingsprogramma, een CDA100 of online acties.

De CDA Bestuurdersvereniging wil inspireren en schrijft een wedstrijd uit voor het beste en meest christendemocratische verkiezingsprogramma.

Een deskundige jury zal de programma's beoordelen en de winnaar wordt bekendgemaakt op de CDA Nieuwjaarsreceptie in januari 2018.

De jury bestaat uit:

Eiko Smid

Voorzitter van de model-programmacommissie

Pieter Jan Dijkman

Directeur WI

Heleen Keur

Voorzitter redactie Bestuursforum

Adger van Helden

Coördinator BSV

De winnaar ontvangt

€ 250,-

**voor de lokale
campagnekas**

Programma's kunnen tot 1 januari 2018 worden ingezonden naar bsv@cda.nl



Nelleke Weltevrede

Nelleke Weltevrede is campagneleider voor de gemeenteraadsverkiezingen. 'Gemeenteraadsverkiezingen worden georganiseerd door de lokale afdelingen. It's up to them, zij zijn in charge. Vanuit het landelijk CDA willen we de afdelingen maximaal ondersteunen, met materialen, met ideeën en met strategieën. We hebben de ambitie om de sterke elementen uit de Tweede Kamercampagne waar mogelijk door te geven en verder te gaan met de uitwerking van het concept van de brede volkspartij.' Voor Nelleke Weltevrede mogen we de campagne geslaagd noemen als we in maart 2018 onze positie als grootste landelijke partij kunnen handhaven. 'Vier jaar geleden waren de lokale partijen als groep de grootste. Als we deze tweede plek behouden, hebben we echt een prestatie geleverd!' Goede resultaten in de grote steden ziet ze als een van de grote uitdagingen. 'En we moeten er alles aan doen om het aantal thuisblijvers zo laag mogelijk te houden. Het is mooi als mensen het met ons eens zijn, maar het gaat erom dat ze ook echt naar de stembus gaan en het juiste rondje inkleuren!'

Nelleke Weltevrede is sinds acht jaar werkzaam op het CDA-partijbureau in Den Haag. Ze is daar plaatsvervangend hoofd communicatie. Eerder was ze gemeenteraadslid in Rotterdam en daar ook campagneleider.

nelleke.weltevrede@cda.nl | ☎ 070 3424899

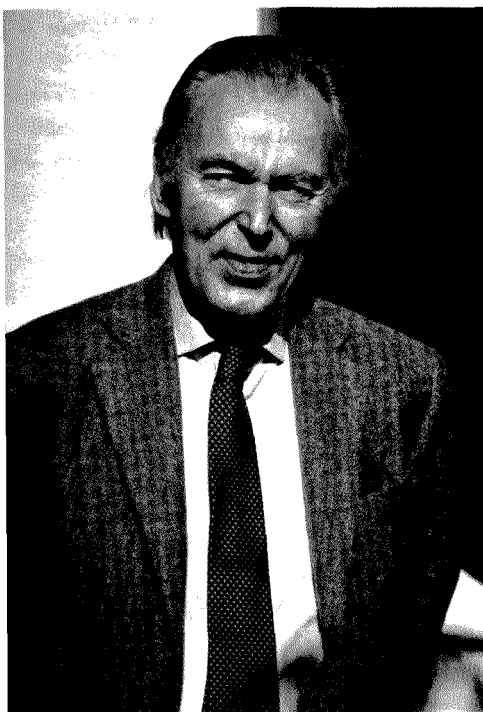
is campagnemanager bij de komende raadsverkiezingen. 'Ik wil vooral proberen om de behoeften van de afdelingen goed in beeld te krijgen en die te verbinden met alle informatie en service die we op het bureau in huis hebben. Vraag en aanbod bij elkaar brengen dus.' Hij hoopt dat we in de campagne aan de kiezer duidelijk kunnen maken dat het een meerwaarde heeft dat de partij in alle geledingen sterk is. 'Als landelijke partij kunnen we daardoor meer bereiken voor kiezers dan de lokale partijen kunnen.' 'Ik hoop dat alle kandidaten en vrijwilligers na afloop het gevoel hebben dat we de klus echt als team met elkaar geklaard hebben, en dat we dat met heel veel plezier hebben gedaan.'

Adger van Helden is sinds drie jaar landelijk coördinator / ambtelijk secretaris van de CDA-bestuurdersvereniging. Daarvoor werkte hij als fractiemedewerker voor het CDA in Rotterdam. Eerder was hij korte tijd werkzaam bij de sector communicatie op het CDA-partijbureau. Van Helden is lijsttrekker voor het CDA in Katwijk en is daar momenteel ook raadslid.

adger.vanhelden@cda.nl | ☎ 070 3424895

Elco Brinkman

Dichtbij Huis



Toevallig maar met veel plezier wonen wij nu al weer 43 jaar in Leiden. Die prachtstad borgt hoop op een goede toekomst. Overal om je heen bruist het van bouwers die op verzoek van burgers, instellingen en bedrijven aan de slag zijn. En het gemeentebestuur doet ook menige duit in het zakje. Gunstig gelegen tussen kust en Groene Hart ligt het ingeklemd tussen een ommeland dat zijn afhankelijkheid van de stad niet kan ontkennen, maar tegelijk zijn eigenheid vooral wil blijven benadrukken. Op zich niet iets bijzonders in ons land, dat zo op zijn decentrale invloed gesteld is. Tegelijkertijd kunnen we niet anders dan erkennen dat her en der de bevolkingscon-

traties toenemen en de bijbehorende voorzieningen wel moeten volgen.

Oude en nieuwe technieken

De Randstad was nog niet vol toen ik in 1953 op Goeree-Overflakkee geboren werd. Tijdens mijn jeugd in de Alblasserwaard en op het Gymnasium in Dordrecht werd het al drukker. In Amsterdam tijdens mijn studietijd kon je daar al over de hoofden lopen. Onze achtertuin is allang vol en toch willen er steeds meer mensen bij. De woningnood neemt toe, ons gereis en getrek wordt niet minder. Ook het water loopt ons weer regelmatig over de schoenen; de waterkringen op de tafelpoot in ons souterrain bewijzen dit gelijk van de toekomst. In die toekomst zullen oplossingen uit het verleden soms niet misstaan. Oplossingen die sommigen niet meer nodig dachten te hebben, omdat het te veel op historie en traditie leek. Maar juist ook daar is als je goed kijkt menig goed idee te vinden.

'Oplossingen uit het verleden zullen niet misstaan'

Dit is geen wat cynische nostalgie van iemand die in het jaar van de komende gemeenteraadsverkiezingen 70 wordt. Ook niet van iemand

die profeteert dat het verleden ongeschonden terugkeert. De huidige tijd vraagt om bestuurders die ruim baan maken voor een samenleving die oude en nieuwe technieken toepast om de toekomst dichterbij te halen. Daarom steek ook ik veel energie in het meedenken over oplossingen voor patstellingen die je vaak om de hoek aantreft, omdat we allemaal steeds meer aan onze eigen mening blijven plakken.

Blijf niet thuis!

Samen investeren in de toekomst levert meer op dan samen erover elkaar blijven tegenspreken. Dat kost veel energie, het levert veel bestuurlijke drukte op, een toenemend aantal medeburgers raakt erdoor gefrustreerd en degenen die het dan niet 'even zelf wel kunnen regelen' zijn de klos. De WOZ-tarieven kunnen niet straffeloos maar blijven stijgen. En de geldkraan uit Den Haag is al weer voor een hele regeerperiode afgetapt. Ja, in maart 2018 valt er opnieuw iets te kiezen. Nee, de vraagstukken van alledag lossen zich niet vanzelf op. Blijf dus zeker op verkiezingsdag niet thuis, maar stem en steun de mensen van onze partij die ook bij tegenwind voor stad en streek aan de bak gaan.



De CDA-ploeg

in het nieuwe kabinet

In het nieuwe kabinet zitten namens het CDA 4 ministers en 2 staatssecretarissen. Op deze pagina's stellen wij ze aan u voor.

Fotografie Leonard Walpot



Ank Bijleveld

De nieuwe minister van Defensie, Ank Bijleveld (55) neemt ruim 30 jaar bestuurlijke ervaring mee naar haar nieuwe departement. Dat is geen overbodige luxe, want er is de afgelopen jaren veel gebeurd. 'Op Defensie is de afgelopen 20 jaar enorm bezuinigd. Nu gaat er weer geïnvesteerd worden. Dat is ook erg nodig. Ik beschouw het als een belangrijke taak om het vertrouwen van mensen in de organisatie terug te winnen.'

Bijleveld is dochter van een beroepsmilitair. Ondanks dat, stond hij niet meteen te springen bij de benoeming van zijn dochter. 'Commissaris van de Koning is een veel zekerder baan, vond hij, haha!' Toch gaat Bijleveld met enthousiasme aan de slag. 'Het is een grote eer.'

Nu er geïnvesteerd gaat worden, is de belangrijkste uitdaging om op een goede manier te investeren. Ik wil de luiken bij defensie openzetten, de wereld naar binnen halen.' Om te beginnen moet er een goede Defensienota opgesteld worden zodat iedereen kan zien wat we van plan zijn. Daarvoor heb ik gezegd: ik wil niet alleen praten met sterren en strepen, maar met mensen breed door de organisatie. We hebben een dwarsdoorsnede van het personeel van Defensie naar Den Haag gehaald om hun input te leveren. Daar kan ik echt mee vooruit. Ik ben er blij mee dat ik bij de begroting voor 2018 alvast 400 miljoen extra heb weten te krijgen. Die gaan we gebruiken om de basisgereedheid en de gevechtsondersteuning op orde te krijgen. Dat is echt het eerste dat moet gebeuren. Zonder goede bevoorrading, ondersteuning en kleding kun je mensen niet veilig uitzenden.'

'Het is voor het eerst dat ik met mijn portefeuille zo in de 'buitenland-hoek' zit. Meteen na het debat over de regeringsverklaring ben ik naar Helsinki gevlogen en heb daar de Amerikaanse minister van Defensie ontmoet. Bij het NAVO-overleg heb ik meteen het belang ingezien van samenwerking bij grote vragen als de aanpak van terreur, missies en IS. Het is fijn om waardering te merken vanuit de NAVO en de Verenigde Staten dat we substantieel gaan investeren in defensie.'

'Als ik over vier jaar samen met de mensen hier kan zeggen dat we er staan als departement en dat het vertrouwen ook echt hersteld is, dan vind ik dat ik het goed gedaan heb. Dat is niet makkelijk, en het gaat met kleine stappen. Maar het is wel mijn doel.'



Ferdinand Grapperhaus

Voordat Ferdinand Grapperhaus (58) minister van Justitie en Veiligheid werd in het nieuwe kabinet, was hij 33 jaar advocaat in Amsterdam en daarnaast sinds 11 jaar hoogleraar Europees arbeidsrecht in Maastricht. Ook was hij tien jaar kroonlid van de Sociaal Economische Raad.

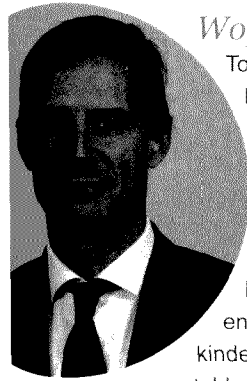
'Ik heb altijd de drijfveer gehad om bij het openbaar bestuur betrokken te zijn. Dat is de drijvende kracht van de samenleving. Naast m'n werk ben ik vaak voor het CDA aan de slag geweest, en heb ik ook wel adviescommissies gedaan voor ministeries. Voor een aantal organisaties ben ik toezichthouder geweest, dat waren ook vaak maatschappelijk relevante organisaties, zoals het kadaster en het radio philharmonisch orkest.'

'De belangrijkste uitdaging van ons ministerie van Justitie en Veiligheid, is om voor mensen een veilige en vrije samenleving te waarborgen waarin iedereen zijn rechtvaardige deel krijgt. Dat is een behoorlijke klus in een land dat bedreigd wordt door internationaal terrorisme en door lokale ondermijnende criminaliteit. Bij de begroting heb ik vier speerpunten geduid: de aanpak van ondermijnende criminaliteit (drugs-handel en fraude bijvoorbeeld (red.)), terreurbestrijding, cybersecurity en de aanpak van cybercrime en het voltooien van het proces tot een nationale politie.'

'Toen Sybrand Buma mij voor deze portefeuille vroeg, heeft hij meteen gezegd dat het een heel zware klus wordt. En dat is ook zo; onder mijn

ministerie vallen de politie, het OM, terreurbestrijding, de brandweer, het NFI... Daarmee ben ik verantwoordelijk voor 130.000 mensen. Ik kijk er erg naar uit om met hen de komende jaren aan de slag te gaan. Ik ben zeer onder de indruk van de deskundigheid en daadkracht van de mensen met wie ik werk.'

'De vier speerpunten die ik noemde zijn echt belangrijk de komende jaren. Over vier jaar hoop ik dat we terreur van ons weg hebben weten te houden en dat de nationale politie definitief een werkend geheel is. En voorts dat we flinke stappen naar de toekomst hebben gezet door mogelijkheden om ondermijnende criminaliteit aan te pakken en het vergroten van onze cybersecurity.'



Wopke Hoekstra

Tot voor kort was Wopke Hoekstra (42) senator en partner bij McKinsey. In dit kabinet mag hij als minister van Financiën de schatkist bewaken. Hoekstra woont in Bussum met zijn vrouw en vier kinderen. 'Mijn kinderen zijn diep teleurgesteld over mijn nieuwe functie.

Het Sinterklaasfeest bij McKinsey, wat ze nu missen, is daar vooral de oorzaak van. Als minister van Financiën ben ik in ieder geval geen Sinterklaas! Mijn belangrijkste uitdaging op deze portefeuille is de overheidsfinanciën ook op de lange termijn houdbaar houden. Dit kabinet investeert, gelukkig, in duurzaamheid, defensie en veiligheid, maar naast die investeringen moeten we ook oog houden voor de lange termijn. Ik ben er om die balans te bewaken.'

'De eerste paar weken waren echt een vuurdoop, door de onderhandelingen met de ministers voor het constituerend beraad, een eurogroep en de financiële beschouwingen. Meteen flink aan de slag dus, maar zo zit je er wel gelijk goed in. De komende jaren spelen ook in Europa een aantal belangrijke dossiers: de bankenunie en het stabiliteits- en groeipact bijvoorbeeld.'

'Naast dat de cijfers moeten kloppen, is het natuurlijk relevant hoe je het beschikbare geld uitgeeft. Dat geld is namelijk niet van de politiek, maar dat is door gewone Nederlanders met hard werken verdiend. Dat vraagt om verstandig en afgewogen uitgeven. Wat mij betreft ligt daar ook de uitdaging. Mijn ministerschap is geslaagd als we nog weer beter weten hoe we het geld zo verstandig mogelijk uitgeven, als we er in Europa in geslaagd zijn heel nadrukkelijk het Nederlandse belang te die-

nen, en als de overheidsfinanciën en de economische groei er weer beter voorstaan dan vandaag. Daar ga ik voor.'

Hugo de Jonge

De vice-premier in dit kabinet is Hugo de Jonge (40). De Jonge was de afgelopen 7 jaar wethouder van Rotterdam, waar hij ook woont met zijn vrouw en twee kinderen. Daarvoor was hij geen onbekende in Den Haag: hij was een aantal jaar beleidsmedewerker in de Tweede Kamer en politiek assistent van Maria van den Hoeven en Marja van Bijsterveld.



'Ik heb het de laatste jaren ook altijd druk gehad, dus voor thuis verandert er niet zoveel. Mijn kinderen gaan >>

>> er heel nuchter mee om. Wat ik hartverwarmend vond, zijn de duizenden felicitatie-berichten die ik heb gekregen, veel uit Rotterdam. Ik zal tot ver na de kerst bezig zijn met die te beantwoorden. Bijzonder, hoeveel mensen je ontmoet tijdens zeven jaar stadsbestuur, met hoeveel mensen je een stukje oploopt in hun leven.'

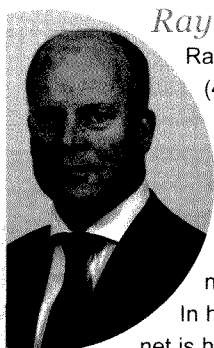
'De belangrijkste uitdaging van dit kabinet zit verpakt in de titel van ons regeerakkoord: Vertrouwen in de toekomst. Afgelopen jaren hebben we gezien dat veel mensen dat vertrouwen langzamerhand zijn kwijtgeraakt. Op mijn terrein, de zorg, maken mensen zich zorgen over de toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid van de zorg en van ouderenzorg in het bijzonder. Daarnaast zegt in een aantal steden de helft van de ouderen zich erg eenzaam te voelen. Ik vind dat een ernstig signaal: misschien zijn we met elkaar het samenleven wel een beetje verleerd. Ik streef ernaar dat onze samenleving het omzien naar elkaar weer normaal gaat vinden. Dat helpt ook bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daar zijn nu 119.000 kinderen in Nederland slachtoffer van. We kunnen ons als samenleving dat niet laten gebeuren.'

'Minister van VWS is een prachtige rol. In de zorg wordt met hart en ziel gewerkt. Ik geniet enorm van de gesprekken met met mensen in de zorg. Ik wil het voor hen ook beter maken. Waar komt die bureaucratie vandaan? En hoe komen we er vanaf? Ik wil de komende jaren daadwerkelijk het verschil maken in de zorg. Voor medewerkers, voor ouderen, mensen met een beperking, voor ouders en voor kinderen. Als zij merken dat de kwaliteit goed is, dat ze gewaardeerd worden, minder eenzaam zijn en ondersteund worden, dan is het gelukt.'

Mona Keijzer

Mona Keijzer (49) is staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat in het nieuwe kabinet. De voormalig woordvoerder Zorg in de Tweede Kamerfractie is getrouwd met Ton en heeft vijf zonen tussen de 14 en 24. 'Die jongens vinden het vooralsnog niet zo interessant dat ik staatssecretaris ben geworden. Als ik thuis kom is het toch 'Mam, de melk is op, en waar zijn mijn voetbalkousen?'

Als staatssecretaris gaat Keijzer over telecom, mededinging, consumentenbescherming en het MKB. 'Dat zijn portefeuilles die iedereen aangaan. Iedereen is consument, en heel veel mensen in Nederland hebben een baan binnen een MKB-bedrijf. Zij zijn het fundament van onze economie.' Niet voor niets start



Raymond Knops

Raymond Knops (46) woont in het Limburgse Horst aan de Maas en reist vanaf daar sinds 2005 naar Den Haag op en neer als Kamerlid.

In het nieuwe kabinet is hij staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Knops is getrouwd met Laura en heeft twee zoons, van 11 en 8 jaar.

'Thuis waren ze enthousiast over mijn nieuwe baan, maar natuurlijk is het ook spannend. We hebben echt wel gekeken wat dit gaat betekenen. Aan de andere kant: de week na ons huwelijk werd ik beëdigd als Kamerlid. De kinderen weten niet beter dan dat ik er doordeweeks niet ben. Het is mooi om te zien dat het in Limburg gewaardeerd wordt dat ik in het kabinet zit. De gemeenschap is trots op een Limburger op

Keijzer binnenkort met een landelijke MKB-tour. 'Ik ga een tour maken langs tientallen MKB-bedrijven in het land. Om van hen te horen wat er goed gaat in Nederland en wat ze nog nodig hebben.'

Als Volendamse heeft Keijzer een groot vertrouwen in het MKB. 'Ik heb vroeger geleerd; je werkt voor je geld, je zorgt voor je naasten en je laat de wereld in knappe staat achter voor je kinderen. Dat zie je terug bij MKB-bedrijven. Die zijn gericht op gezonde groei.' Haar werk is voor haar dan ook geslaagd, als het MKB weer vertrouwen heeft in de toekomst. 'Dat zij zien dat het Ministerie van EZK er ook voor hen is, dat wil ik bereiken.'

die plek, mensen leven enorm mee.' Als staatssecretaris gaat Knops over Koninkrijksrelaties, de digitale overheid, het Rijksvastgoedbedrijf, regeldruk en grensoverschrijdende samenwerking. 'Dat laatste is in de grensstreek een groot onderwerp. Voor ondernemers en voor bewoners.' Ook de relaties met de Overzeese landen en gebiedsdelen staan bij Knops op de agenda.

'Sowieso moet St. Maarten weer opgebouwd worden na de recente orkaan. Maar die relaties staan onder druk en vergen de komende jaren aandacht.' De grootste uitdaging is wat Knops betreft om met de Digitale Overheid de slag te maken naar de moderne samenleving. 'Een lastige opgave, ICT en overheid is niet altijd een goede combinatie geweest. Maar uiteindelijk moet het in de komende jaren wel gaan werken. Ik ben praktisch ingesteld, ik maak graag oplossingsdossiers van probleemdossiers. Daar kijk ik naar uit.'



N A T I O N A A L
REDDING

MUSEUM



**Verkozen tot het leukste
Kidsproofmuseum
2018!**



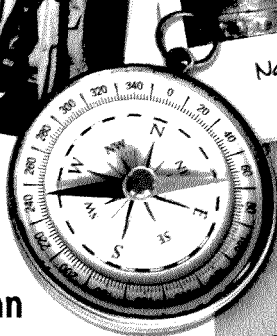
**Een interactieve ontdekkingsstocht
voor jong en oud!**



*Verrassend leuk en
informatief*



*Na twee uur nog
niet uitgekeken*



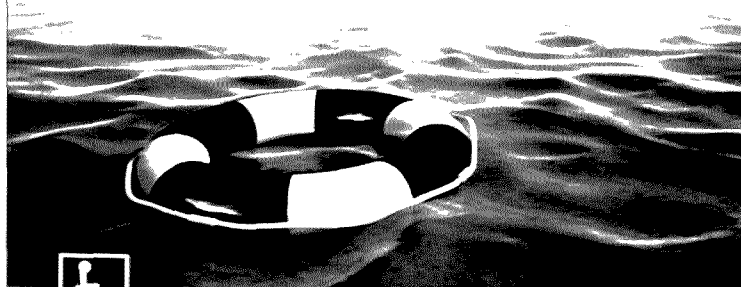
*Voor het museum liggen
zes historische reddingsboten.*

**Open van dinsdag t/m zondag van
10.00 tot 17.00 uur. Ook maandag
geopend tijdens schoolvakanties.**

Het museum vertelt het verhaal van het reddingwezen in Nederland. Voor jong en oud is er van alles te zien en te doen.

Ervaar hoe windkracht 10 aanvoelt, beleef de wilde zee met de vaarsimulator en verstuur een bericht in morse. Met een gratis audiotour kunt u het museum verkennen. Voor kinderen is er een speciale audiotour.

**Van 1 april tot 1 november zijn er
rondvaarten met een reddingsboot.**



Willemsoord 60 G - 1781 AS Den Helder

www.reddingmuseum.nl • info@reddingmuseum.nl • telefoon: 0223-618320



Den Haag pakt eenzaamheid

aan samen met bedrijfsleven

Zoals steeds meer andere gemeenten zet ook Den Haag zich volop in op het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid. Tot voor kort gebeurde dit met name door zorg- en welzijnsorganisaties. Wethouder Karsten Klein heeft hier een uniek initiatief aan toegevoegd: de Haagse Community tegen Eenzaamheid.

Tekst Fred Beekers | Fotografie Ruud van der Graaf

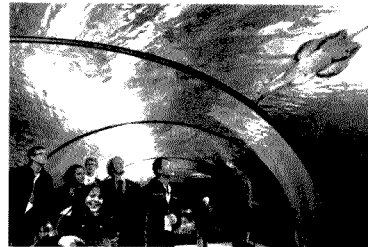
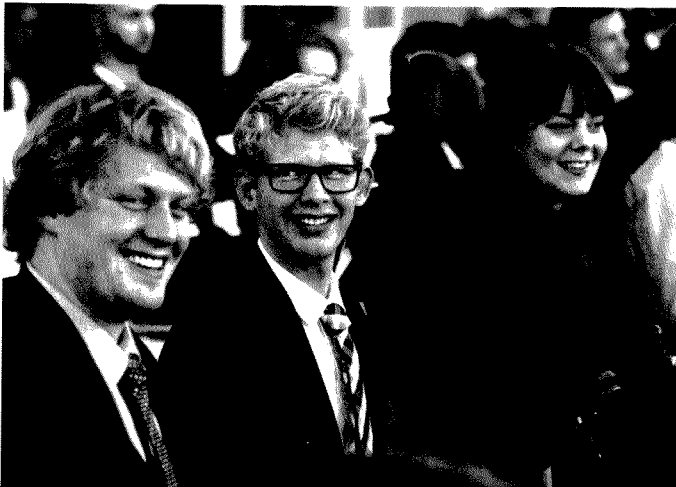
Het is een platform van Haagse ondernemers zoals winkeliers, horeca-ondernemers, supermarktmanagers, installatiemonteurs, apothekers etc., die zich inzetten tegen eenzaamheid. Het zijn juist deze ondernemers en hun werknemers die in contact komen met alle bewoners en soms zelfs achter hun voordeur. Mogelijk zelfs bij mensen die geen contact hebben met zorg- en welzijnsinstellingen.

Wethouder Klein roept alle Haagse ondernemers op om mee te denken over hoe zij vanuit hun eigen bedrijfsvoering op een creatieve manier eenzaamheid kunnen verminderen. De ondernemers doen dit naast én samen met de bestaande welzijns- en zorginstellingen. Het is opmerkelijk hoeveel interesse en inzet er loskomt. Supermarktmanagers organiseren gezellige lunches voor eenzame Hagenaars in hun winkels, restaurants organiseren de 'aanschuiftafel' voor alleengaanden, de postbode krijgt een signalerende functie, bioscopen organiseren 50+-voorstellingen met gelegenheid elkaar te ontmoeten in de pauze, winkelcentra beraden zich op hoe ze de sfeer en beleving warmer kunnen maken zodat mensen hier graag komen en zich thuis voelen. Ook is het meldpunt@haagseaandacht.nl in het leven geroepen, waar ondernemers signalen van eenzaamheid kunnen doorgeven zodat het Sociale Wijkteam van de gemeente contact opneemt met de eenzame Hagenaar. Uiteraard met toestemming van de persoon. De Community tegen Eenzaamheid heeft één missie: eenzaamheid verslaan in Den Haag!

De Community tegen Eenzaamheid wordt geleid door Fred Beekers; voormalig CDA-fractiemedewerker, (mede) oprichter van Resto Van Harte en Artsen Zonder Grenzen.

Najaarscongres CDJA

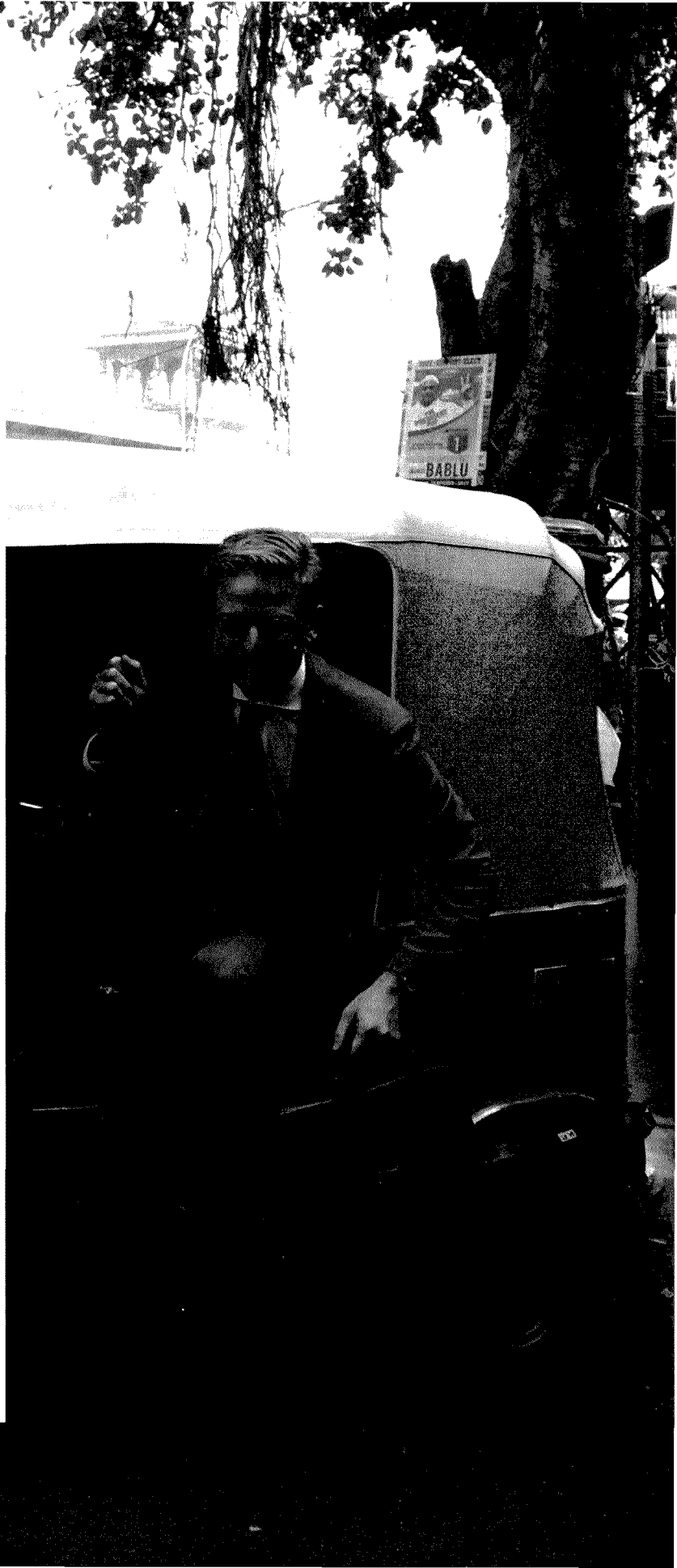
Op 17 en 18 november organiseerde het CDJA in Diergaarde Blijdorp zijn najaarscongres. Te gast was onder meer minister De Jonge. Fotografie Dirk Hol



Pieterjan Rozenberg werkt op de politieke afdeling van de Nederlandse Ambassade in New Delhi, India. Hij woont in één van de grootste en meest chaotische steden van Azië: New Delhi. De stad heeft ruim 24 miljoen inwoners, groeit razendsnel en kent een groot contrast tussen superrijken en schrijnende armoede. India heeft 1,2 miljard inwoners, waarvan er zo'n 800 miljoen onder de armoedegrens leven. 'De straten hier zijn een kleurrijke combinatie van mensen, paardenkarren, riksja's en koelen met af en toe een Lamborghini er tussendoor. Zelfs olifanten zijn geen ongewone weggebruikers.'

'Voor Nederland is India een heel belangrijk land, zowel politiek als economisch. De Indo-Pacific regio wordt de belangrijkste regio in de 21e eeuw: 3 miljard inwoners, 40% van de wereldwijde oliestromen, een opkomende middenklasse. Daarnaast is dit enorme land strategisch gelegen en is het een stabiele democratie. Als Nederlandse bedrijven hier succesvol zijn, levert dat ook in Nederland groei en banen op. Mijn werkzaamheden op de ambassade bestaan eruit om de laatste politieke ontwikkelingen voor de Minister van Buitenlandse Zaken te duiden. Dat gaat zowel over de relatie tussen India en haar buurlanden, als over interne politieke ontwikkelingen, zoals verkiezingen en mensenrechten.'

'Het wonen en leven in India is enorm inspirerend, het zet je Nederlandse perspectief helemaal op zijn kop. Soms is het ook lastig; zowel het klimaat als de enorme luchtvervuiling zijn zwaar. Nederland is hier de vragende partij en je moet echt iets te bieden hebben wil je de aandacht van Prime Minister Modi krijgen. Dat lukt Nederland goed. Met onze expertise op bijvoorbeeld water en landbouw zijn we voor India zeer interessant. Ik zie ernaar uit om de komende twee jaar Nederland in India op de kaart te zetten.'



Sybrand Buma

Het feest van het licht

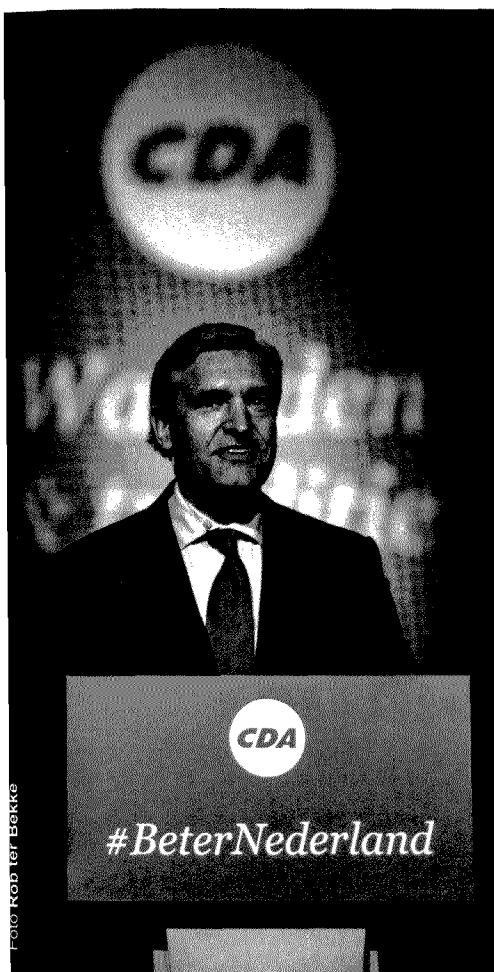


Foto: Rob ter Borke

We hebben een bijzonder jaar achter de rug. In maart haalden we met elkaar een groot succes bij de Kamerverkiezingen. Dat was de basis voor de langste coalitieonderhandelingen in de Nederlandse geschiedenis. Voor veel Nederlanders leek het of er al die tijd niets of zeer weinig gebeurde, maar het tegendeel is waar. Achter de schermen werd er flink en heel uitgebreid onderhandeld

over de meest uiteenlopende onderwerpen. Dat was vaak verre van eenvoudig, en zeer intensief. Ook om die reden kijk ik uit naar het kerstreces, een periode van bezinning, van ontspanning en van tijd voor mijn gezin.

Het besef dat in onze onzekere wereld uiteindelijk het goede overwint!

Velen van huis

Het kerstfeest is het feest van het licht, van het besef dat in onze onzekere wereld uiteindelijk het goede overwint. Het is een moment dat we allemaal het liefst met onze naasten vieren. Maar we weten dat ook velen ver van huis zijn. Ik denk aan onze militairen die over de hele wereld actief zijn voor vrede en vrijheid. Onze gedachten zijn ook bij onze koninkrijksgenoten op Sint Maarten. Voor hen was 2017 het jaar van de vreselijke orkaan. Hopelijk wordt 2018 met Nederlandse hulp voor hen het jaar van de wederopbouw, een nieuw begin.

Zorgen van gewone mensen verstaan

Tradities zijn ook bakens in een snel veranderende wereld. Dat vraagt om

een politiek die de eigen waarden hoog houdt en tegelijk met de tijd meegaat, en op die veranderingen weet te reageren. Onze inzet bij de onderhandelingen was, om de zorgen van gewone Nederlanders van een antwoord te voorzien. Gewone Nederlanders, die het beste willen voor hun kinderen. Die, ongeacht hun afkomst, zorgen hebben over de toekomst, en die zich elke dag inzetten voor een beter Nederland.

Wij zijn een brede volkspartij, de partij van de kleine luyden. De partij die de zorgen van deze gewone mensen verstaat. Het is de opdracht voor het nieuwe kabinet en van het CDA in de Tweede Kamer, om antwoord geven op die zorgen. Maar het is ook onze opdracht bij de gemeenteraadsverkiezingen van komend jaar. We werken met elkaar toe naar een goed resultaat op 21 maart, zodat onze afdelingen in het land ook daarna van harte antwoord kunnen blijven geven op de zorgen van gewone mensen.



De uitgangspunten van

Ferdinand Grapperhaus

Ferdinand Grapperhaus (58) is jurist en was jarenlang werkzaam als advocaat. Hij promoveerde in 1995, en was sinds 2005 hoogleraar Europees Arbeidsrecht. Tevens was hij tien jaar lang kroonlid van de Sociaal Economische Raad. Door Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Publieke gerechtigheid

Alle vier de beginselen van de christendemocratie zijn pijlers van de rechtsstaat. De rechtsstaat is de manier waarop wij de samenleving vormgeven en naar mijn mening de enige manier waarop iedereen op een eerlijke en rechtvaardige, menswaardige manier aan de samenle-

ving kan deelnemen. In dat kader is het van belang dat we voorop stellen dat de mensen in de samenleving justitie krijgen: gerechtigheid. Justitie en Veiligheid zijn naar mijn mening de twee belangrijkste pijlers onder een rechtsstaat. Zij zijn het, die van een samenleving een rechtsstaat maken. En wel in deze volgorde. Justitie, 'rechtvaardigheid', staat voor 'ieder het zijne toedelen'.

In een rechtsstaat moeten alle burgers niet alleen dezelfde kansen en mogelijkheden krijgen, maar ook dezelfde rechten. En om te kunnen garanderen dat de burgers in de praktijk ook echt aanspraak kunnen maken op die gelijke rechten, moet de overheid in een rechtsstaat zorgen voor hun veiligheid: bescherming tegen andere burgers en instanties, maar ook tegen de eigen staatsmacht en eventuele willekeur. Justitie - recht doen aan een ieder - kan alleen goed functioneren, als ook de veiligheid van burgers is gewaarborgd. Justitie als het belangrijkste doel en veiligheid als de belangrijkste voorwaarde om dit doel te realiseren.

'Justitie en Veiligheid zijn naar mijn mening de twee belangrijkste pijlers onder een rechtsstaat'

Rentmeesterschap

We zijn hier allemaal tijdelijk op aarde om aan de wereld om ons heen bij te dragen. Ieder heeft een verantwoordelijkheid om aan het voortbestaan van de aarde mee te werken. De aarde is niet van ons, maar we hebben deze in bruikleen. We moeten de aarde goed beheren en doorgeven aan volgende generaties.

Rentmeesterschap betekent ook dat je de lessen van je ouders en grootouders toepast en dat je niet alleen voor jezelf leeft maar uitdrukkelijk ook waarden en kennis aan de volgende generaties doorgeeft. Bij rentmeesterschap hoort wat mij betreft dan ook heel nadrukkelijk maatschappelijke betrokkenheid. Ieder mens telt mee, ieder mens is van waarde. Ieder mens heeft rechten. Maar ieder mens heeft ook de verantwoordelijkheid om zich in te zetten voor de verbanden die de maatschappij bij elkaar houden, in klein verband, denk aan families en gezinnen, maar ook lokale gemeenschappen, buurten enzovoort en in het groot een land of Europa.

Gespreide verantwoordelijkheid

De mens leeft niet voor zichzelf. Je bent er niet om alleen je eigen leven te leiden. Volgens mij heeft ieder mens de wezenlijke opdracht en ten diepste ook de behoefte om

naar de ander toe te gaan. Het motto van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2010 was: iedereen die mee kan doen, moet meedoen. Dege- nen die daar niet goed toe in staat zijn, moeten we altijd bij onze samenleving betrekken. Daar sta ik nog steeds voor honderd procent achter. Je moet verantwoordelijk- heden daar leggen waar die het best gedragen kunnen worden, vanuit ons uitgangspunt van subsidiariteit 'zo laag mogelijk', maar het is absoluut ook zo dat niemand geen verantwoordelijkheid draagt. Omzien naar elkaar is een universele plicht, daar mag niemand zich aan onttrekken. Tegelijk zou ieder mens ervan uit moeten kunnen gaan dat er iemand is die naar hem omkijkt.

Solidariteit

Naar mijn mening is onderwijs een van de mooiste en zuiverste uitingsvormen van solidariteit. Ik heb in mijn loopbaan zo'n honderd (advocaten)stagiairs mogen opleiden, heb geprobeerd hen te laten inzien hoe onze rechtsstaat werkt en waarom die zo essentieel is. Als je over kennis en inzicht beschikt, wil je dat niet voor jezelf houden, maar delen met anderen. Dat geldt voor veel meer. Ons kantoor is van gereformeerde signatuur. Wij hanteerden de stelregel: de eerste helft van het jaar werkten we met commerciële tarieven en werkten we voor cliënten voor wie die tarieven ook op te brengen waren. Maar de tweede helft van het jaar werkten we pro Bono. Ik vind het oprecht jammer dat dat laatste in de opleiding niet langer verplicht is.

Mijn werk in de advocatuur heeft me bijzonder veel geleerd over onze samenleving, over de problemen die gewone mensen hebben. Ik voel nu ik minister ben heel sterk de verantwoordelijkheid om me voor hen in te spannen. Samen met vele anderen. Ik ben trots op al die mensen die ontzettend belangrijk werk verrichten, ten dienste van de rechtsstaat en met wie ik in de komende Kabinetsperiode intensief mag samenwerken. Van de politie, het Openbaar Ministerie, de AIVD, de MIVD tot alle fantastische medewerkers die bij de verschillende organisatieonderdelen van het ministerie van Justitie en Veiligheid werken. Zij zijn het, die onze rechtsstaat in de dagelijkse praktijk concreet vorm geven! *

Stappenplan om de contactpagina van je website aan te passen

Regelmatig blijkt dat de contactgegevens op de websites van CDA-afdelingen niet actueel zijn. Afdelingen die gebruik maken van het landelijke platform (TYPO3) beschikken op hun website over een contactformulier voor bezoekers. Je kunt het als volgt actualiseren:

1. Ga in TYPO3 naar Page.
2. Ga naar Contact (of naar de pagina waar het contactformulier te vinden is).
3. Open het Powermail-element.
4. Ga naar Plugin Options (Powermail Form = Contact).
5. Ga naar Mail to Receiver.
 - Vul bij *Receivers Name* en *Receivers Email* de gegevens van de (beheerder van de) afdeling in.
 - Vul bij *Subject for Email to Receiver* een onderwerpregel in. Dit is het onderwerp dat de (beheerder van de) afdeling te zien krijgt. Een onderwerp invoeren is verplicht.
 - Vul bij *Bodytext for Email to Receiver* een standaardtekst in die de (beheerder van de) afdeling te zien krijgt (naast de tekst die de bezoeker invult).
6. Ga naar Mail to user.
 - Vul bij *Sender Name* en *Sender Email* de gegevens van de (beheerder van de) afdeling in.
 - Vul bij *Subject for Email to Sender* een onderwerpregel in. Dit is het onderwerp dat de afzender te zien krijgt. Een onderwerp invoeren is verplicht.
 - Vul bij *Bodytext for Email to Sender* een standaardtekst in die de bezoeker te zien krijgt.

CDA-webwinkel

Via www.webwinkel.cda.nl kom je in de webwinkel van het CDA. Deze is inmiddels weer goed gevuld met de standaardartikelen als (milieuvriendelijke) ballonnen, pennen (nieuw ontwerp), pepermuntjes, de mooie groene winterjassen, de gebreide groene sjaal en de luxe damessjaal. Nieuw in het assortiment zijn o.m. de schouderassen, de rolletjes fruitsnoepjes, nieuwe winkelwagenmuntjes, CDA-covers voor knoopjes, waarmee je je overhemd of blouse snel en goedkoop een CDA-tintje kunt geven.

Wacht niet te lang met het bestellen van het materiaal, zodat je zeker weet dat je het ruim voor de harde campagne binnen hebt.



Esther de Lange

Over Spaanse peper, de Belgische aanpak en Friese nuchterheid



Ik heb getwijfeld over België', zong Het Goede Doel in de jaren tachtig al. De Catalaanse regio-President Charles Puigdemont twijfelde niet. Hij vertrok naar Brussel, nadat hij willens en wetens een ongrondwettelijk referendum had georganiseerd en eenzijdig de onafhankelijkheid van Catalonië had uitgeroepen. Natuurlijk heb ik kritiek geuit op het hardhandige optreden van de Spaanse politie op de dag van het referendum. Maar kritiek heb ik ook op een regio-President die, wetend dat zijn bevolking ongeveer *fifty-fifty* verdeeld is, het vuurtje nog even verder opstookt en dan het land verlaat.

Via de Catalanen Europa slopen

Ondertussen zit België met Puigdemont in zijn maag. De Vlaamse nationalist van de NVA zinspeelden op politiek asiel - een zeer ongebruikelijke zet binnen de EU, aangezien we elkaars rechtsstaat respecteren. Andere partijen wezen die provocatie terecht van de hand. De Catalanen hebben vergaande autonomie en onder andere onderwijs in eigen taal. Van onderdrukking in internationaalrechtelijke zin is hier geen sprake. De uitlatingen van de NVA-migratieminister zijn overduidelijk puur voor de bühne, maar opvallend is het wel dat een partij die normaliter niets wil weten van inmenging door de Europese Commissie nu roept om een Europese oplossing.

Anderen denken dan weer via de Catalanen de hele Europese Unie te kunnen slopen. De Russen en Chinezen zouden het fantastisch vinden, maar een verdeeld Europa van tientallen ministaten zonder gewicht op het wereldtoneel is niet in ons belang. Uiteindelijk zullen Madrid en Barcelona zelf een oplossing moeten vinden. Europa kan dat ondersteunen, maar we weten dat een opgelegde oplossing van buitenaf en bovenaf niet werkt. Hoe dan ook, op 21 december zijn er verkiezingen in Catalonië, al lukt het de voorstanders van afhankelijkheid voorlopig nog niet als een gesloten front op te

treden. Niet gek als je bedenkt dat zij bestaan uit zowel anti-EU-communisten, als pro-Europese liberalen.

Politieke dialoog als enige verantwoorde weg

Na de verkiezingen moet er zo snel mogelijk een politieke dialoog komen - dat is het belangrijkste. De Spaanse peper niet verder opzweepen, maar praten, onderhandelen en besluiten over een oplossing binnen Spanje. Net zoals België dat de laatste decennia deed, dankzij vaardige christendemocratische voormannen als Wilfried Martens en Jean-Luc Dehaene. Meerdere staats hervormingen gaven daar meer autonomie aan Vlaanderen en Wallonië en haalden de scherpte uit het in het verleden soms agressieve debat tussen de landsdelen. Zulke onderhandelingen zijn niet makkelijk, maar de enige verantwoorde weg.

Zoals de Friese gedeputeerde Sietske Poepjes het zo mooi zei op de Vlaamse televisie (in het Fries nota bene): 'vormgeven aan een eigen identiteit, maar we sluiten ons niet af'. Daar staat ook de Europese Volkspartij voor, in het moedige politieke midden, samen met onze Spaanse collega's, die uit het hele land, inclusief Catalonië komen. Een Belgische aanpak dus, hoe tijdrovend soms ook - met een flinke dosis Friese nuchterheid!



Het succes van de
Oostenrijkse 'Wunderwuzzi'

Sebastian Kurz

Het politieke jaar in ons land stond vooral in het teken van onze landelijke verkiezingen en de (lange) vervolgstappen daarna. Je zou daardoor bijna vergeten dat er ook in diverse andere Europese landen verkiezingen plaatsvonden voor een nieuwe samenstelling van het nationaal parlement. Denk aan Frankrijk, waar de partij van president Macron de grootste werd. En Duitsland, waar het CDU/CSU weliswaar verloor, maar de grootste wist te blijven.

Tekst **Frank Visser** | Fotografie **ANP/EPA**

Terecht domineerden al die belangrijke verkiezingen - korte tijd - onze media. Maar er waren natuurlijk nog veel meer verkiezingen die in Nederland veel minder de aandacht trokken. Dat geldt onder meer voor de verkiezingen in Oostenrijk. Onterecht naar mijn mening. Want die verkiezingen waren ronduit spectaculair. En het land is belangrijk voor Nederland. Het is bijvoorbeeld alleen al een van onze belangrijkste handelspartners.

Het is daarom de hoogste tijd om eens in te zoomen op de stembusgang in dit Alpenland waarvoor 6,4 miljoen mensen vanaf 16 jaar waren uitgenodigd. De Oostenrijkse verkiezingen bleken vooral een strijd 'op rechts' te zijn en werden gewonnen door de conservatieve ÖVP, de Oostenrijkse zusterpartij van het CDA binnen de EVP. De laatste keer dat de ÖVP de verkiezingswinst binnen-sleepte volgden er boycots en sancties vanuit de

Europese Unie. Dat was in 2000 toen de ÖVP besloot om met de FPÖ van de omstreden Jörg Haider in zee te gaan. Interessant is de vraag of de verkiezingscampagne van de ÖVP nu aanleiding geeft tot een herhaling van die geschiedenis. Een ding is wel zeker: ÖVP-lijsttrekker Sebastian Kurz (31) maakte zijn belofte om de verkiezingen te winnen waar.

De val van de coalitie

De EU telt twee bondsrepublieken. Waar de ene Bondsrepubliek in de afgelopen tien jaar geleid werd door een bondskanselier van christendemocratische huize, stonden er in die andere Bondsrepubliek steeds sociaaldemocraten aan het roer, van wie Christian Kern de laatste was. Hij volgde in 2016 Werner Faymann op in die functie en dat bleek een tamelijk onmogelijke klus. Het kabinet dat sinds 2013 regeerde en bestond uit SPÖ en ÖVP kenmerkte zich door onderlinge ruzies, verwijten en wantrouwen. Als gevolg hiervan vertrok vicekanselier en minister van Economische Zaken en ÖVP-leider Reinhold Mitterlehner eerder dit jaar. Saillant is dat diens voorganger, Michael Spindelegger, ook tussentijds vertrok als vicekanselier en minister van Financiën. Zijn vertrek had (ook) alles te maken met de samenwerking in de grote coalitie. Of beter gezegd, de niet-samenwerking, maar een conflict tussen beide over de te ondernemen belastinghervormingen. Mitterlehner liet bij zijn aftreden aan de pers weten 'dat het genoeg geweest was'. Sebastian Kurz, die al minister van Buitenlandse Zaken was, nam de functie van vicekanselier over en er werden vervroegde verkiezingen afgekondigd door de Bondsprezident. Dat deze werden uitgeschreven was dan ook geen verrassing. Immers, ruziënde politici blijken uiteindelijk nooit duurzaam. Kern deed nog een ultieme poging om de zaak over te houden door zich te beroepen op het scenario dat vervroegde verkiezingen de ruimte zouden bieden aan de FPÖ. Daarin heeft Kern gelijk gehad; de verkiezingscampagne werd vooral een strijd op rechts, een strijd tussen de conservatieve ÖVP van Sebastian Kurz en de rechts-populistische FPÖ van Heinz-Christian Strache.

Campagne

Kurz had een aantal voorwaarden gesteld aan zijn lijsttrekerschap. Zo veranderde de partijnaam op het stembiljet in 'Liste Kurz, die Neue Volkspartei' en werden de traditionele partijkleuren vervangen door hippe en in het oog springende kleuren. Ook had Kurz het laatste woord over de kandidatenlijst. Na de interne aanpassingen was het zaak om de belangrijkste tegenstander tijdens de verkie-

zingscampagne, de FPÖ, de wind uit de zeilen te nemen. Het Team Kurz deed dat door een mildere toon aan te slaan dan de FPÖ op zogenoemde 'rechtse thema's' als het snijden in de sociale zekerheid, strengere immigratieregels en anti-islam-standpunten. En die strategie wierp vruchten af. Kurz en zijn ÖVP konden mogelijke kiezers van de FPÖ naar zich toetrekken, zonder dat de partij in de hoek van extreemrechts gezet zou worden.

De uitslag was afgetekend. Van de 183 te verdelen zetels in de Nationalrat kreeg de ÖVP er 62. Daarmee won Kurz duidelijk de verkiezingen (+15 zetels) en wist zijn belofte na te komen. De FPÖ won 11 zetels en kwam uit op 51. Opvallend is dat de Groenen de kiesdrempel van 4 procent niet wisten te halen en maar liefst 24 zetels verloren. Daarmee verdwenen ze na 31 jaar uit het parlement. Deze stemmen gingen naar de nieuwe partij Liste Pilz en naar de SPÖ van Kern die daardoor op 52 zetels wist te blijven; hetzelfde aantal als bij de verkiezingen in 2013.

Hoe verder?

Waar Frankrijk voor Macron koos en in Nederland de PVV niet de grootste werd, laat de Oostenrijkse uitslag zien dat het land een duidelijke ruk naar rechts gemaakt heeft. Zeker nu de ÖVP en FPÖ sinds de verkiezingen onderhandelen over een nieuw te vormen kabinet. Sommigen verwachten dat het land een politieke lijn zal volgen die nauwer aansluit bij die van Polen, Hongarije en Tsjechië dan bij de opvattingen van Europese Commissievoorzitter Juncker. Die conclusie is m.i. zeer voorbarig. Toen ÖVP en FPÖ eerder in een coalitie zaten volgden er sancties vanuit de EU. Toch steunden beide partijen het Verdrag van Nice in 2003 en bleek Oostenrijk een degelijke EU-voorzitter te zijn in 2006. Voor Kurz lonkt het Bondskanselierschap, maar in het verlengde daarvan staat ook het voorzitterschap van de EU voor de deur volgend jaar. Bovendien moet er binnenkort een nieuwe voorzitter van de Eurogroep worden gekozen, want oud-minister Dijsselbloem blijft tot januari 2018. En naar het schijnt willen de Duitsers Hans Jörg Schelling, huidig Oostenrijks minister van Financiën, als nieuwe voorzitter van de Eurogroep. En wil dit slagen, dan zal 'Wunderwuzzi' -zoals Kurz' bijnaam luidt- tenminste een constructieve en eensgezinde houding moeten hebben. Wanneer dat gebeurt, zal de geschiedenis zich deels herhalen. *

Frank Visser was tussen 2011-2015 Internationaal Secretaris van het CDJA en bestuurslid bij the Youth of the European People's Party (YEPP). Nu werkt hij voor de gemeente Den Haag, internationale stad van vrede en recht. Daarnaast vervult hij diverse bestuursfuncties in het maatschappelijk domein.



Een weg naar vrede *zonder kindsoldaten*

27 augustus 2015, enkele van de 163 kinderen die bevrijd zijn uit de anti-Balaka-milities in de Centraal Afrikaanse Republiek, na de bevrijdingsceremonie. Unicef geeft de kinderen zorg en probeert hen te herenigen met hun families.

Regelgeving voor het voeren van oorlog heb ik altijd paradoxaal gevonden. In mijn beleving valt oorlog immers buiten alle mogelijke vormen van rechtvaardigheid. Conflicten waarbij kinderen niet alleen als slachtoffers, maar ook als daders worden betrokken, vormen dan ook een juridisch wespennest. Tekst Annemieke Schokker-Fischer | Fotografie ©UNICEF/UNI195249/LeDu

Wereldwijd zijn er 350.000 kinderen die actief deelnemen in gewapende conflicten. Dit aantal neemt schrikbarend toe, omdat legeraanvoerders in toenemende mate ontdekken dat kinderen veel gehoorzamer, goedkoper en roekelozener zijn dan volwassen soldaten. Door schrijnende armoede en de destructieve gevolgen van oorlog neemt het aantal kinderen dat zich vrijwillig aanmeldt om het leger in te gaan eveneens op grote schaal toe. Hierdoor worden steeds meer kinderen die in eerste

instantie alleen slachtoffer zijn van de oorlog, zelf ook al op jonge leeftijd daders. Deze kindsoldaten bevinden zich voornamelijk in Afrika en het Midden-Oosten.

Te nauwe definiëring

Volgens Marieke Roelfsema van UNICEF Nederland is 'kindsoldaat' niet de juiste definitie als het gaat om kinderen die worden ingezet ten bate van gewapende groepen.

Kinderen worden ook vaak bij de gewelddadigheden betrokken als dragers, boodschappers, hulpje voor vervoer van wapens of andere goederen en uitkijkpost. Meisjes worden gerekruteerd als huishoudelijke hulp en seks slaaf, al dan niet in een gedwongen huwelijk. De term 'kindsoldaat' is een te nauwe definiëring. Nieuwe conflicten waarbij kindsoldaten worden ingezet zijn onder andere Boko Haram in Nigeria, in Zuid-Soedan, de Centraal-Afrikaanse Republiek, en door IS in Irak. Steeds vaker worden meisjes ingezet als pleger van zelfmoordaanslagen. Als deze kinderen bevrijd worden of ontsnappen, is terugkeer in de maatschappij problematisch. Hun omgeving is bang dat zij gehersenspoeld zijn en vertrouwt hen niet meer, meisjes zijn onteerd en hebben soms kinderen van hun ontvoerders.

Als deze kinderen na hun bevrijding, of bijvoorbeeld bij een asielaanvraag, als oorlogsmisdadigers behandeld worden, is de kans op een behoorlijke toekomst nihil. Hun vatbaarheid voor deelname aan terroristische activiteiten kan dan gevaarlijke vormen aannemen. De kinderen zijn immers goed gewend om met dodelijke wapens om te gaan en hebben vaak nauwelijks bewuste ervaring met vreedzame levensomstandigheden. Hoe kun je hen op een goede manier beschermen?

Verbod op rekrutering

Een goede juridische bescherming betekent dat een verbod wordt opgenomen tegen de vrijwillige én gedwongen rekrutering van kinderen jonger dan 18 jaar. Ook in vreedstijd mogen kinderen niet gerekruteerd worden, omdat ze daardoor bij een plotseling conflict het risico lopen alsnog in de gewelddadigheden betrokken te raken. Personen die zich schuldig maken aan deze vormen van rekrutering en inzet moeten strafrechtelijk vervolgd kunnen worden.

Bij de opvang van vluchtelingenkinderen zouden kinderen zowel voor als na de toekenning van een eventuele vluchtelingenstatus behandeld moeten worden overeenkomstig de bepalingen in het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind.

Er is een brede politieke consensus over het verbod op kindsoldaten en het tegengaan ervan. In algemene zin vormen mensenrechten, waaronder ook kinderrechten, een hoeksteen van het buitenlandbeleid van Nederland. In het VN-verdrag over de rechten van het kind (1989) wordt de minimumleeftijd voor rekrutering en participatie in het leger op 15 jaar gesteld. In 2000 aanvaardden de VN al een facultatief protocol bij het verdrag waarin de

minimumleeftijd op 18 jaar wordt gesteld. Het verdrag verbiedt deelnemende landen en rebellengroepen om minderjarigen in te zetten in militaire conflicten.

Volgens Marieke Roelfsema van UNICEF Nederland is 'kindsoldaat' niet de juiste definitie'

De beperking van dit soort verdragen en protocollen is natuurlijk dat regeringen zelf ook weinig controle hebben over het gebruik van kindsoldaten in hun land. Kinderen worden vooral door gewapende groepen en opstandelingen ingezet. De Nederlandse politiek heeft vanzelfsprekend geen directe relatie met die groepen.

Andere mogelijkheden

Er zijn echter wel meer mogelijkheden om kindsoldaten de hand te reiken. Bij het International Criminal Court kunnen legerleiders gestraft worden voor het rekruteren en inzetten van kindsoldaten. Thomas Lubanga werd daarvoor in 2012 veroordeeld tot 14 jaar gevangenisstraf. Ook kunnen NGO's ondersteund worden die programma's ontwikkelen die een heel dorp of hele buurt activeren om samen met de kinderen te werken aan veiligheid en kennis. Unicef biedt kinderen naast psychosociale hulp ook onderwijs. Zo worden zij geholpen hun traumatische herinneringen te verwerken en hun toekomst vorm te geven. Scholen en theaters zijn zowel een uitlaatklep voor ingrijpende ervaringen, als podia voor voorlichting over kinderrechten.

De toestand is wel ernstig, maar niet helemaal hopeloos. Kinderen in conflictsituaties verdienen de bescherming die ze nodig hebben om zich gezond te kunnen ontwikkelen. Ik hoop dat het CDA hier aandacht voor blijft vragen. *

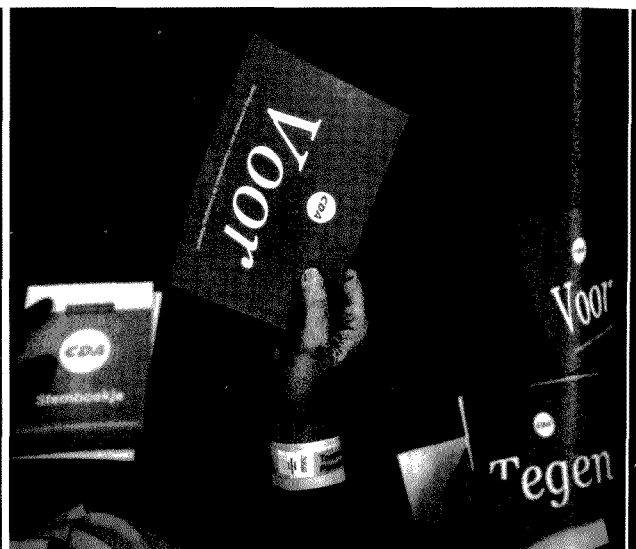
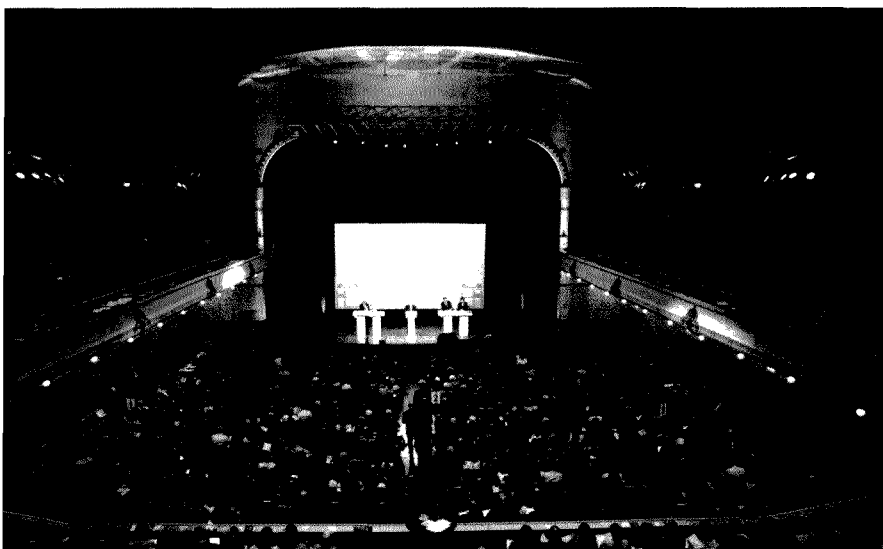
Annemieke Schokker-Fischer

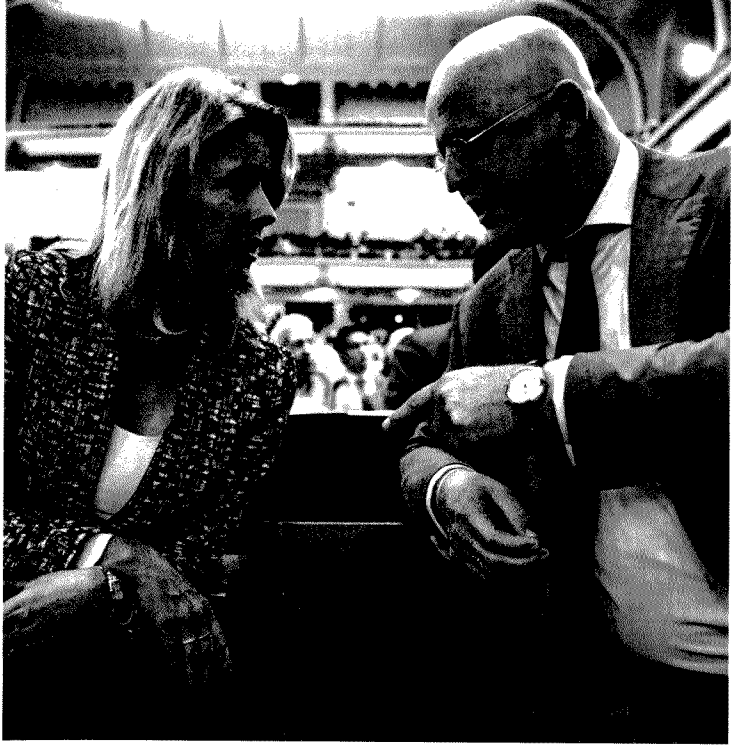
Annemieke Schokker-Fischer heeft een MA in International Relations van Webster University, was persoonlijk medewerker van een CDA-Tweede Kamerlid, zit in de CDA Commissie Buitenland Zuid-Holland en schrijft en aquarelleert kinderboeken. www.annemiekefischer.nl

De Vereniging in Nijmegen het decor van het CDA-partijcongres.

Op zaterdag 4 november was De Vereniging in Nijmegen het decor van het CDA-partijcongres. Sybrand Buma lichtte de onderhandelingsresultaten van de kabinetsformatie toe en de bewindspersonen stelden zich voor. Na afloop was er een geslaagd Dertigersdiner.

Fotografie Leonard Walpot





Vijf tips voor een succesvolle GOTV-campagne

Wist u dat bijna de helft van de kiezers pas in de laatste dagen beslist naar welke partij zijn/haar stem gaat? Dit betekent dat het dus voor alle afdelingen raadzaam is om tot en met woensdag 21 maart campagne te blijven voeren.

Tekst Thijn van Veghel | Fotografie Leonard Walpot

Via de volgende vijf tips wil ik proberen u zo goed mogelijk voor te bereiden op deze cruciale laatste dagen.

1 *Houd het simpel*

- In de laatste 48 uur is het van belang dat uw afdeling aan zo veel mogelijk mensen de volgende oproep doet: GA NAAR DE STEMBUS EN STEM CDA!

Zeker bij gemeenteraadsverkiezingen is het belangrijk om mensen überhaupt te overtuigen om naar de stembus te gaan. En natuurlijk geven we de kiezer dan ook het advies om op het CDA te stemmen.

2 *Gebruik DIRK*

- Via de webapplicatie DIRK kunt u inzage krijgen in waar uw (potentiële) kiezersgroepen wonen. Op basis van die gegevens is het heel makkelijk om te bepalen waar u de laatste dagen de meeste kansen hebt om kiezers te winnen. U kunt door middel van de informatie uit DIRK dus heel gericht campagne voeren en voorkomen dat u op plaatsen gaat staan waar de trefkans voor kiezers relatief klein is.

De lokale campagneleider en voorzitter hebben toegang tot het systeem en mogelijk al een toegangscode gekregen. Is dit niet het geval? Stuur dan een e-mail naar dirk@cda.nl.

3

Zorg ervoor dat er voldoende geld is voor de laatste dagen. Zorg ervoor dat er nog genoeg budget over is voor bijvoorbeeld online advertenties via facebook. Of dat er nog genoeg materialen (folders en gadgets) zijn voor de laatste dagen.

4

Mobiliseer mensen voor de laatste dagen

We weten dat de laatste 48 uur cruciaal zijn in een campagne. Daarom is het belangrijk om ervoor te zorgen dat de trouwe vrijwilligers nog energie hebben om bijvoorbeeld op de maandag- of dinsdagavond voor de verkiezingen nog één keer de straat op te gaan. Dus met andere woorden: plan de laatste weken voor de verkiezingsdatum niet al te vol, zodat er nog genoeg energie over is voor de



laatste loodjes. Zorg ervoor dat het campagnevoeren ook gezellig en leuk blijft; laat de vrijwilligers weten dat u hun werk enorm op prijs stelt en dat hun werk van groot belang is.

Online (adverteren)

- 5 De straat op gaan is belangrijk, maar vergeet ook vooral niet om in de laatste dagen flink online

campagne te voeren. U hebt daarbij immers de mogelijkheid om heel veel kiezers te bereiken. Daarbij is het zeker belangrijk om uw berichten op facebook te promoten bij uw doelgroepen. Vraag daarnaast aan al uw leden om zo veel mogelijk CDA-berichten in de laatste dagen te liken en te delen.

Wilt u meer informatie over get-out-the-voteacties? Neem dan contact met mij op: thijn.vanveghel@cda.nl



Angela Merkels

politieke toekomst

Nu Angela Merkel de recente Duitse Bondsdagverkiezingen weliswaar gewonnen heeft, maar minder overtuigend als ze uit de peilingen had mogen verwachten, begint zij naar verwachting aan haar vierde en laatste termijn als Bondskanselier.

Wat mogen we nog van haar verwachten?

Tekst **Ed Koster** | Fotografie **ANP/EPA**

Ed Koster sprak hierover met twee Duitsland-kenners bij uitstek, Michèle de Waard en Margriet Brandsma, die tevens allebei onlangs een boek over Merkel hebben geschreven.

Teleurgesteld

Hoewel Merkels CDU de grootste partij is gebleven, was ze teleurgesteld over het resultaat, niet alleen van haar

eigen CDU, maar ook van haar coalitiepartner, de SPD. Het verlies van één miljoen kiezers aan de debuterende AfD doet extra pijn. Ze had graag die 'grote coalitie' direct voortgezet, maar de SPD gaf na de forse nederlaag aan geen trek meer te hebben in regeringsdeelname. Bij het ter perse gaan van dit blad is onduidelijk of deze coalitie er wellicht alsnog komt. De nog steeds strijdbare Merkel ziet het als een uitdaging om de kiezers die zijn overgestapt naar de AfD weer terug te halen naar de CDU/CSU-combinatie. Ze heeft een plan bedacht voor Duitsland en

voor Europa en wil dit in de komende tijd gaan uitvoeren. Hoe kan ze de niet tegen te houden globalisering sociaal draaglijk maken? Ook moet de verhouding van Europa met de Verenigde Staten worden gherdefinieerd, met name op defensiegebied, wat onder meer tot een forse financiële inspanning zal leiden. Het is frappant dat Merkel, na lang nagedacht te hebben (ook één van haar kenmerkende eigenschappen) twee weken na de verkiezing van Donald Trump tot president van de Verenigde Staten, besloot zich nog eenmaal verkiesbaar te stellen.

'Het is frappant dat Merkel twee weken na de verkiezing van Donald Trump besloot zich nog eenmaal verkiesbaar te stellen'

Jamaica

Merkel zette, na de aanvankelijke weigering van de SPD, allereerst in op een zogenoemde Jamaica-coalitie (de partijkleuren van de drie deelnemers zitten ook in de vlag van Jamaica), ook voor iemand met de ervaring van Merkel een waagstuk. De combinatie CDU/CSU, FDP en Groenen was inhoudelijk natuurlijk niet de meest voor de hand liggende combinatie. Is de formatie uiteindelijk geslaagd, dan is de kans groot dat de combinatie de volledige regeringsperiode uitzit. Regeringen vallen in Duitsland nu eenmaal minder snel dan bij ons.

CDU / CSU

Veel hangt echter af van de stabiliteit binnen de CDU/CSU zelf. Volgens Brandsma is er ook nu weer het geluid dat de CSU zelfstandig verder wil en de Beierse christendemocraten de unie met de CDU zullen verlaten. Volgens Brandsma is er ook nu weer het geluid dat de CSU zelfstandig verder wil en de Beierse christendemocraten de unie met de CDU zullen verlaten. Ze moet nog zien dat het zo ver komt, maar als dat gebeurt is het gedaan met Jamaica. Volgens De Waard heeft Merkel op het gebied van de vluchtelingenpolitiek een aantal ideeën

van de CSU overgenomen. Merkel heeft, samen met haar (inmiddels voormalig) minister van Financiën, Wolfgang Schäuble, de Europese financiële crisis weten te bedwingen. Nu moet deze internationale polderaar nationaal en internationaal de vluchtelingencrisis verder proberen op te lossen. Schäuble moet als nieuwe Bondsdagvoorzitter de 94 AfD-parlementariërs 'in bedwang houden'.

Houdbaarheidsdatum

Beide deskundigen zijn het erover eens dat Merkel nog niet over haar houdbaarheidsdatum heen is. Ze voerde actief campagne en droogde op bijeenkomsten de AfD-claques af. Uiteindelijk heeft één op de drie kiezers CDU of CSU gestemd en daar waren veel pro-Merkelstemmen bij.

Wel neemt men aan dat dit haar laatste termijn als Bondskanselier zal zijn. Volgens De Waard zou het wel eens kunnen dat ze, nadat ze het vertrouwen in de partij heeft hersteld, haar opvolger de kans wil geven bekend en bemind te worden bij de kiezers. Brandsma wijst erop dat ze heeft gezegd dat ze niet tussentijds vertrekt.

Men loopt zich al warm in de coulissen. Beide informanten noemen Annegret Kramp-Karrenbauer, de premier van Saarland, ook een no-nonsense vrouw en Jens Spahn, ooit het jongste Duitse parlementslid.

Na de politiek?

Het zou Brandsma niet verbazen als Merkel na haar aftreden als Bondskanselier zich terugtrekt en geen internationale functies ambieert. Dat zou ook wel bij haar passen. Meer tijd voor de datsja in Brandenburg en meer tijd om te reizen. Ze hoopt dat Merkel dan haar memoires op schrift stelt, maar denkt dat die hoop ijdel is, want dat past juist weer niet bij haar.

Volgens De Waard kan Merkel niet stilzitten. Het zou best kunnen dat ze uiteindelijk een verrassende positie in Europa zal gaan bekleden. >>

Dr. Koster

Dr. Adrianus Koster is publicist. Hij schreef onder andere boeken over Dries van Agt en Rita en Verdonk en is hoofdredacteur van de recensiesite www.leeskost.nl. Hij was fractievoorzitter in de gemeente Haarlemmermeer.

AfD: Alternative für Deutschland, de rechtsradicale partij

CDU: Christlich Demokratische Union Deutschlands, de christendemocraten

CSU: Christlich-Soziale Union, zusterpartij van de CDU in Beieren

FDP: Freie Demokratische Partei, de liberalen

SDP: Sozialdemokratische Partei Deutschlands, de socialisten



Angela Merkel

Een politieke biografie.

Door Michèle de Waard

ISBN 978-94-6298-572-8, 299 pagina's, € 19,99.

Amsterdam: Amsterdam University Press
(AUP) 2017.



Het mirakel Merkel

Hoe het meisje van Kohl de machtigste vrouw ter wereld werd.

Door Margriet Brandsma

ISBN 978-90-5429-328-6, 176 pagina's, € 12,50.

Schoorl: Uitgeverij Conserve, derde geactualiseerde druk 2017.

De fractie weer compleet

Met het vertrek van Mona Keijzer en Raymond Knops naar het kabinet, kwamen er twee plaatsen vrij in onze 19-koppige Kamerfractie. Lenny Geluk-Poortvliet en Evert Jan Slootweg zijn op 31 oktober bevestigd als Lid van de Tweede Kamer, en maken daarmee de fractie weer compleet.

Tekst **Marloes Metaal** | Fotografie **Leonard Walpot**

Evert Jan Slootweg (48) is getrouwd, heeft drie kinderen en woont in Bennekom. Na zijn studie economie heeft hij drie jaar gewerkt voor CDA-Europarlementariër Bartho Pronk. Daarna is hij werkzaam geweest voor het CNV en Divosa. 'Het is mijn ambitie als Kamerlid om erop toe te zien dat Nederland een degelijk financieel beleid voert, zowel op korte als langere termijn. De belastinginkomsten in Nederland worden aan politici toevertrouwd. Zij moeten zich dan ook steeds bewust blijven dat het overheidsgeld verantwoord wordt beheerd en besteed. In mijn laatste periode bij het CNV ben ik betrokken geweest bij de onderhandelingen over de verhoging van de AOW-leeftijd. Er moet nog veel werk gedaan worden om werkenden in Nederland op gezonde wijze de AOW-leeftijd te laten bereiken. Het regeerakkoord biedt hiervoor de juiste ingrediënten.'

'De extra investeringen in de ouderenzorg van dit kabinet moeten goed worden besteed. Met de CDA-fractie wil ik werken aan een financieel gezond land, waar mensen zo gezond mogelijk de AOW-leeftijd kunnen bereiken en waar met liefde wordt omgezien naar ouderen. Ik ben dan ook enorm blij met portefeuilles op financieel beleid, de AOW en de Wet langdurige zorg.'

Zeeuws meisje tussen de mensen

Het Zeeuws meisje dat in 1943 werd geboren in Kapelle had zelf nooit gedacht dat zij ooit geïnstalleerd zou worden als lid van de Tweede Kamer. Maar op haar 74ste is het toch waarheid geworden. 'Het liefst ben ik onder de mensen. Ik hoop dat ik dat ook als Kamerlid nog lang mag doen.'

'Mijn ouders hebben mij van jongs af aan altijd veel vertrouwen gegeven waardoor ik onbevangen in het leven kon staan. Dat heeft in de loop van mijn leven geleid tot werkzaamheden op zeer verschillende terreinen. Creativiteit, zakelijkheid, geloof en politiek vormden daarbij de constante factoren. In Galerie Geluk in Haamstede, waar ik 25 jaar lang verkoopexposities organiseerde, kwam alles samen. In die tijd was ik ook wethouder en raadslid.' Als lid van de CHU zat ik in het Vrouwenberaad. Samen met vrouwen vanuit verschillende achtergronden waren wij al eerder één club dan het CDA dat formeel was! Het CDA is altijd een constante factor in mijn leven geweest. Als Tweede Kamerlid heb ik de WMO, Emancipatie en Cultuur in mijn portefeuille. Juist de vele ouderen in onze samenleving hebben recht op een stem die hen vertegenwoordigt. Ik ben blij dat ik namens het CDA die stem mag laten horen.'



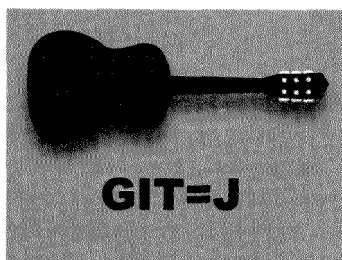
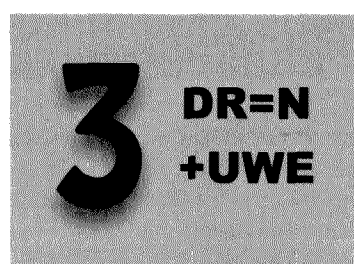
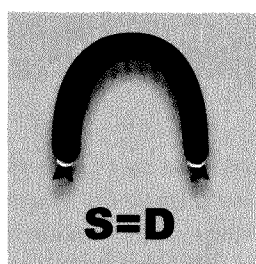
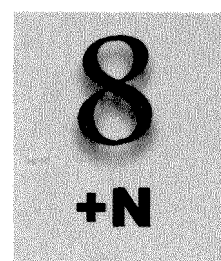
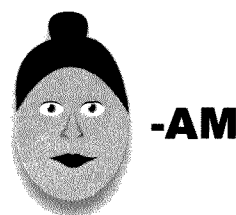
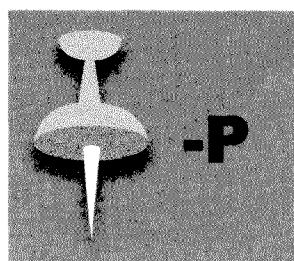
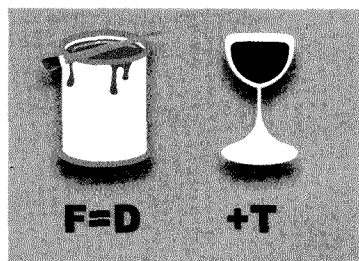
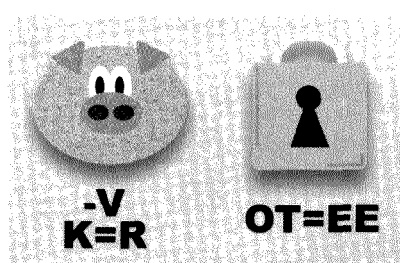
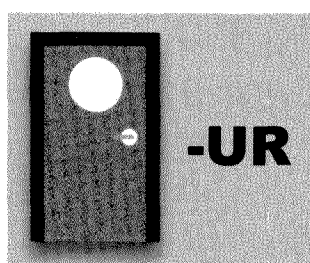
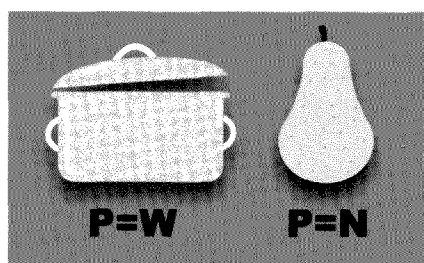
Dertigersdiner

Na afloop van het CDA-partijcongres afgelopen november in De Vereeniging in Nijmegen kwamen vele CDA-dertigers bijeen voor een Dertigersdiner. Het diner werd door het Dertigersnetwerk in samenwerking met de EVP georganiseerd. Het Dertigersnetwerk is een vrijblijvend netwerk voor 25-40 jarigen binnen de partij en kent verschillende lokale en provinciale afdelingen.



Kerstrebus

Speciaal voor deze kersteditie van het CDA-ledenblad maakte Sam Weima (stagiair grafische vormgeving op het CDA-partijbureau) deze rebus voor u. De rebus is een raadsel waarbij u uit de plaatjes woorden moet aflezen. Alle woorden samen vormen een zin. Veel succes en plezier met het oplossen hiervan!





Extra opties CDA-huisstijl

Blijven opvallen

is de opdracht

We hebben al een hele poos dezelfde warme, herkenbaar groene huisstijl voor onze partij. En die blijft. Herkenbaarheid is belangrijk voor kiezers. Door allemaal dezelfde huisstijl te hanteren weten kiezers onbewust wat ze kunnen verwachten. Kent u een rode Albert Heijn of een groen/witte IKEA? Precies.

We blijven wel continu alert op het effect van de huisstijl en de ontwikkeling van stijlen en trends. En voor online gebruik misten we iets. Op de schermen van desktops en vooral mobieltjes is het vechten om aandacht. En daarom moeten dingen bewegen, contrasteren en opvallen. In de afgelopen TK-campagne hebben we goede ervaringen opgedaan met het toevoegen van een aantal felle kleuren aan online banners, op advies van de art director die ook aan de basis stond van de huidige huisstijl. Op het congres konden jullie ze al bewonderen.

De nieuwe kleuren zijn:

Rozerood

*Pantone: 7416 C CMYK: 0/72/70/0 RGB: 229/106/84
HTML/Web: E56A54*

*Pantone: 3945 C CMYK: 3/0/90/0 RGB: 243/229/0
HTML/Web: F3E500*

*Pantone: 306 C CMYK: 75/0/5/0 RGB: 0/181/226
HTML/Web: 00B5E2*



De huisstijl van CDA

Helemaal niet, het huisstijlhandboek blijft gewoon van kracht. We bieden alleen een aantal extra opties voor met name online gebruik. Of voor een andere uiting die eruit moet springen. Maar de groene kleurkaart blijft de boventoon voeren, dus ga gedoseerd met de nieuwe kleuren om.

De omzetting van de oude ontwerpservice naar de nieuwe ontwerpservice is goed gegaan. Afdelingen kunnen nu in de ontwerpservice al hun correspondentiedrukwerk, visitekaartjes, roll-upbanners, posters met foto en online banners in de nieuwste huisstijl maken. Op dit moment worden daar de posters zonder foto, de folder en de ansichtkaart aan toegevoegd en zal een korte handleiding op de huisstijlsite www.cda.nl/huisstijl worden

geplaatst. Voor meer informatie over de ontwerpservice of voor inlogcodes kunt u op het landelijk CDA Bureau terecht bij marjolijn.knob@cda.nl



Naar een succesvol



‘De politici uit Den Haag staan helemaal niet voor ons klaar en er is nauwelijks sprake van betrokkenheid’, is een verwijt dat we veelvuldig terug hoorden komen tijdens de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen. Nu kan je dit afdoen als goedkope, typisch Hollands-gezeur-retoriek, maar negeren is m.i. niet verstandig. Hoe kunnen we er als partij voor zorgen dat we echt zichtbaar zijn? Of specifieker: Hoe staan we dicht bij de mensen?’

Tekst **Willem Nagtegaal**

Fotografie **Marcel Migo**

Vrijwilligers vormen naar mijn mening één van de ideale oplossingen. Hun motivatie, hun inzet, toewijding en passie zijn intrinsiek en oprecht. Daardoor kunnen zij gemakkelijker een persoonlijke relatie met medeburgers opbouwen. Voor deze groep geldt immers: ze doen hun werk overduidelijk niet voor zichzelf, maar voor de samenleving.

Vrijwilligers krijgen niet betaald omdat ze waardeloos zijn, maar juist omdat ze van onschatbare waarde zijn! Dit geldt niet in de laatste plaats voor de vrijwilligers in onze eigen partij. Naast onze betaalde politici en de werknemers vormen zij met afstand de grootste groep binnen het CDA. Vreemd genoeg is er in onze partij nog geen eenduidig vrijwilligersbeleid opgesteld voor de aansturing en begeleiding van vrijwilligers. Een direct gevolg hiervan is dat het CDA op een aantal plaatsen minder vitaal is. Geen wenselijk gevolg dus. Daarom is de vraag ontstaan wat er nodig is om een succesvol vrijwilligersbeleid te implementeren binnen het CDA. En nu is het leuk (maar ook het uitdagende) dat ik deze vraag mag gaan beantwoorden.

Onderzoek

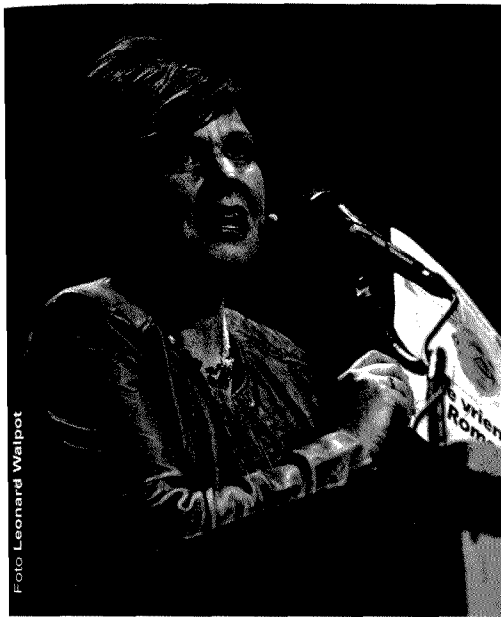
Momenteel ben ik derdejaars HRM-student aan de Hogeschool Leiden. In leerjaar 3 is het de bedoeling dat de student zich ontwikkelt tot een HR-gesprekspartner die kan meepraten over beleidsmatige kwesties. Klinkt natuurlijk hartstikke leuk voor op een verjaardag bij je favoriete tante, maar praktijkervaring is toch het beste middel om van die woorden daden te maken. Daarom heeft de HR-afdeling van het CDA Partijbureau mij de gelegenheid gegeven onderzoek te doen naar welke componenten noodzakelijk zijn om een succesvol vrijwilligersbeleid op te stellen. Het eerste onderdeel van mijn onderzoek - literatuuronderzoek, situatieschets, probleemstelling - is al gedaan. Dit betekent dat ik mij nu mag richten op de uitvoering van het tweede onderdeel: de pilot. Hiervoor zal ik diepte-interviews voeren met verschillende vrijwilligers en afdelingsvoorzitters. De uitkomst van het onderzoek bevat tips voor een vrijwilligersbeleid binnen het CDA.

Het mooie van dit onderzoek is, dat het me in staat stelt om kennis te nemen van wat mensen drijft om actief te worden voor hun maatschappelijke omgeving. Maar ook wat hen er juist van weerhoudt. Ik hoop met dit onderzoek dan ook een bijdrage te leveren aan de weg van het CDA om naast de Nederlanders te staan en Nederland tot een sterker, veiliger en sociaal land te maken.

Kortom: Een land dat we door willen geven!

Ruth Peetoom

Jij gaat voor mij



Volgens het Sociaal-Cultureel Planbureau is het nog steeds een van de belangrijkste zaken waar Nederlanders zich zorgen over maken: de manier waarop wij met elkaar omgaan. Hoe het zou moeten? Naar elkaar omzien, niet alleen leven voor jezelf. Respectvol op elkaar reageren, overal, ook op social media. Niet alleen leven in het hier en nu, maar ook rekening houden met later en de toekomstige generaties.

Ik zou het hier in deze column bij kunnen laten - als goede voornemens voor het nieuwe jaar, naast de grote opgaven van het uitbannen van geweld, honger en armoede. Maar om het waar te maken is naast goede wil ook eerlijkheid nodig. Wat staat er in de weg om zoiets simpels

als goed omgaan met elkaar te verwezenlijken?

Feitelijk natuurlijk niets. Maar de verruwing van taal en omgangsvormen is een gegeven. Het negatieve krijgt altijd meer aandacht dan wat goed gaat, wat gewoon is blijft geruisloos.

We leven in een oppositiecultuur

Op social media worden emoties gauw groot. Een gerucht is vaak genoeg om een oordeel te vellen en wat speelt op twitter en facebook echoot vervolgens na in de talkshows. Cyberpesten kan anoniem en een opwelling blijft eeuwig zichtbaar op het internet. Natuurlijk, er wordt ook veel moois gedeeld. Maar de digitale snelweg schreeuwt om verkeersregels en mediawijsheid. Volgens NRC-journalist Tom-Jan Meeus leven we in een oppositiecultuur. 'Niet het nieuws is nog beeldbepalend', schreef hij, 'maar de reacties op het nieuws. In discussies scoort vooral verzet. Verzet tegen de ander, de ander verdacht maken, de ander aanvallen op zijn anderszijn, zo worden debatten gevoerd en gewonnen. Tegen de ander zijn om het gesprek over de eigen identiteit te voorkomen.'

Idealen hoog houden

Ik ben een echt campagnedier. De straat op, met mensen in gesprek over wat er speelt, een pittig debat - ik verheug me op de gemeenteraadscampagne. Maar niet op het bij de enkels afzagen van de tegenstander, de ander zwart maken,

op onrust zaaien en bangmakerij. Politiek moet vertrouwen winnen, oplossingen bieden, enthousiasmeren. Echte campagnes gaan daarover. Over inhoud die perspectief geeft, over politici die mensen het gevoel geven 'jij gaat voor mij'.

*'Echte
campagnes
gaan over
inhoud die
perspectief
geeft'*

Er zijn mensen die het CDA te netjes vinden. Te veel van de nuances, altijd die waarden en normen. Maar ik denk dat dat ongeneeslijk CDA is. Dat dat bij ons hoort. En ik ben er trots op. Idealen moet je hoog houden. *Practice what you preach*. Aan het werk met de goede voornemens! Ik wens u een goed 2018, in alle opzichten.



Gevangenenzorg in Nederland

Gevangenenzorg Nederland is een interkerkelijke vrijwilligersorganisatie voor gevangenen en hun familieleden. Ruim 630 vrijwilligers door heel Nederland gaan op bezoek in de gevangenis of bij familieleden van gevangenen thuis. Deze vrijwilligers worden aangestuurd door maatschappelijk werkers vanuit het kantoor te Zoetermeer. Op het kantoor werken vijftwintig medewerkers.

Tekst **Hugo Bulk**, communicatieadviseur voor **Gevangenenzorg Nederland** en kandidaat-raadslid **GR2018** namens **ChristenUnie Woerden**.

Terugkeer in de Nederlandse samenleving

Wanneer mensen uit detentie terugkeren moet er vaak veel geregeld worden. Identiteitspapieren, inkomsten, onderdak en zorg zijn vaak niet voorhanden. Veel gemeenten hebben een coördinator die ex-gedetineerden hierbij ondersteunt. Ex-gedetineerden kunnen ook nog een advocaat nodig hebben of contact hebben met een maatschappelijk werker. De problematiek bij vrouwelijke en mannelijke ex-gedetineerden kan daarbij verschillen. Is bij vrouwelijke ex-gevangenen vaak de huishouding zeer ontregeld bij thuiskomst, bij mannelijke ex-gevangenen is het inkomen (als hoofdinkomen) van een gezin vaak weggevallen.

Na detentie is een ex-gedetineerde een vrij burger die zich in de gemeente vestigt met of zonder reclasseringstoezicht. Gevangenezorg Nederland wil dat ex-gedetineerden die hun straf hebben uitgezeten niet tussen wal en schip raken, maar juist een goede herstart krijgen. Het kabinet heeft in 2017 beleid opgesteld voor een persoonlijke aanpak voor ex-gedetineerden. Het doel van de nieuwe aanpak is mensen beter te laten terugkeren in de samenleving. Bij de hulp aan deze ex-gedetineerden moeten onder andere gevangenis, gemeenten en lokale zorgverleners meer gaan samenwerken. Voor een gemiddelde gemeente gaat het om 45 tot 50 personen per jaar die na detentie terugkeren in de samenleving. Daarom wil ik de volgende vragen als handreiking meegeven om voor de problematieken waar ex-gedetineerden mee te maken hebben aandacht te vragen, als suggestie voor CDA-fracties in het land.

- *Hoeveel ex-gedetineerden (zowel mannelijk als vrouwelijk) zijn in de afgelopen jaren teruggekeerd na detentie?*
- *Hoeveel van deze ex-gevangenen komen uit jeugddetentie?*
- *De verantwoordelijkheid van de gemeente om ex-gedetineerden goed op te vangen is groot. Heeft uw gemeente een gemeentelijke coördinator nazorg die (ex)-gedetineerden ondersteunt bij hun terugkeer in de samenleving in samenwerking met andere maatschappelijke organisaties/scholen e.d. waarom wel of niet?*
- *Komen ex-gedetineerden in aanmerking voor de collectieve zorgverzekering van de gemeente als zij een laag inkomen of uitkering hebben? Zo nee, waarom niet?*
- *Wat heeft het college aan plannen in gang gezet die in lijn zijn met het met landelijke overheidsbeleid?*

Gevangenzorg Nederland is een non-profitorganisatie en is financieel sterk afhankelijk van giften van particulieren, kerken, bedrijven, fondsen en subsidies.

In 1995 begon directeur Hans Barendrecht met bezoekwerk onder gevangenen. Samen met vrijwilligers zette hij zich in voor gevangenen en al snel ook voor familieleden van gevangenen. De aandacht voor het werk nam toe en steeds meer vrijwilligers sloten zich aan bij de organisatie om gevangenen en familieleden te bezoeken. Na een aantal jaar werd de zolderkamer verruild voor een kantoorpand. Vanaf 2002 werd het team groter. In de jaren daarna werden nieuwe initiatieven opgezet en groeide de organisatie door.

Missie van gevangenzorg Nederland

Geloof in herstel! Dat wil zeggen: wij willen present zijn bij gevangenen, tbs-patiënten en hun relaties en hen kansen bieden op een menswaardig en zelfredzaam leven.

Dat doen we door vanuit onze christelijke kernwaarde 'barmhartige gerechtigheid' de samenleving te betrekken bij ons werk (donaties, netwerken en vrijwillige inzet).



Het gaat niet om het cadeau

het gaat om papa en mama

Als een ouder gedetineerd raakt, heeft dat vaak grote gevolgen voor het kind. Het moet het niet alleen een tijdje zonder papa of mama doen, er spelen meestal ook andere dingen. Zo gaan detentie en echtscheiding vaak hand in hand en veel gezinnen hebben moeite om rond te komen. Het leed van de kinderen, dat raakt vrijwilligster Harma: 'Ik heb met ze te doen. Dan staat zo'n kleintje tegen je knie aan met zo'n blik in de ogen. Dan denk ik: "ja papa, je weet niet half wat je de kinderen aandoet!" Daar word ik weleens boos of eigenlijk heel verdrietig van.' 'Je merkt het ook als het kind hoort dat ik een cadeau (Gevangenzorg verzorgt dit) van papa of mama kom brengen. Dan kijken ze nooit naar de cadeautas, altijd naar mij. En als ze het durven, stellen ze vragen als: heb jij papa gezien? of "Wat zei mama?" Het gaat echt om papa of mama, helemaal niet om het cadeautje. Dat papa of mama het kind echt niet vergeten is, dat is het belangrijkste cadeau. Een lichtpuntje in het leven van het kind.'

Hoe mooi het ook klinkt allemaal, het cadeautje valt niet altijd in goede aarde, weet Harma. 'Soms is het ingewikkeld. Dan heeft moeder het erg moeilijk om alles rond te breien, ook financieel, en dan kom ik met een cadeau van papa. We mogen er tien euro aan uitgeven en dat is voor sommigen een hoop geld. En dan voel je dat de moeder denkt: "Hij weer!." 'Als ik merk dat moeder het moeilijk heeft probeer ik haar even apart te spreken. Dan vertel ik dat we er ook voor haar en haar gezin willen zijn. Dat er familie-vrijwilligers zijn, bij wie ze haar verhaal kwijt kan. Daarom heb ik altijd een informatiepakketje bij me. Dan zeg ik: "lees dat eens als de kinderen naar bed zijn. Denk erover na. Je kunt altijd vragen of iemand langs kan komen."

Cor Lamers leidt delegatie bij klimaatoverleg

'Gemeenten lopen voorop met acties voor klimaat'

Cor Lamers zegt het stellig: 'Juist gemeenten en provincies maken het verschil bij de bescherming van het klimaat en milieu. Veel lokale besturen lopen voor op de Europese wetgeving. De vraag is: wanneer sluit de EU eindelijk aan?'

Door Hugo Bulk

Om dat beseft door te laten dringen, leidde burgemeester Lamers van Schiedam vorige maand een grote delegatie van het Europese Comité van de Regio's bij overleg voor de VN-klimaatconferentie COP23 in Bonn. Hij slaagde erin succesvol de slotverklaring te beïnvloeden: daarin slaat nu dat een goed klimaatbeleid niet zonder lokale en regionale overheden kan.

'Het zou vanzelfsprekend moeten zijn. Wereldleiders moeten begrijpen dat het niet zonder ons kan, maar ze denken nog zoveel top-down. Juist de lagere overheden pakken het beleid op. Dat werd bij de klimaatconferentie duidelijk', zegt Lamers. 'Kijk naar de acties voor energie-neutrale steden of voor de luchtkwaliteit: vele steden weren vervuilende auto's uit centra, maar Europa treuzelt met het beperken van de uitstoot van auto's. De techniek voor lagere emissies bestaat al. De EU heeft nu lagere normen voor de auto-uitstoot dan de VS.'

Schwarzenegger

De 61-jarige boomlange Cor Lamers sprak bij de klimaatconferentie veel met Amerikanen. De VS-president Donald Trump heeft het klimaatverdrag opgezegd, maar Amerikaanse burgemeesters hadden buttons met 'Yes, we are in'. 'Burgemeester Frank Cownie van Des Moines zei me: "federaal zijn we hier niet, maar lokaal gaan we door". Dat was heel bemoedigend.'



Positief is Lamers ook over Arnold Schwarzenegger, oud-gouverneur van de staat Californië. Schwarzenegger was in Bonn namens een stichting die veel geld wil investeren in milieumaatregelen. De ervaren Schiedamse burgemeester is erg begaan met klimaat en milieu. Hij is sinds september voorzitter van de milieucommissie van het Comité van de Regio's, het adviesorgaan met lokale bestuurders uit de 28 EU-landen. In het Comité zitten nog vier CDA-prominenten: de Limburgse commissaris Theo Bovens, de Brabantse commissaris Wim van de Donk, burgemeester Hans Janssen van Oisterwijk en burgemeester Ellen Nauta van Hof van Twente.

'Veel milieubeleid komt uit Brussel, daarom is het goed om bij het Europese Comité van de Regio's te zijn', zegt Lamers. Hij heeft daar ook contact met partijgenoot Annie Schreijer-Pierik in de milieucommissie van het Europees Parlement.

De burgemeester kijkt uit naar de volgende klimaatconferentie. Die is over een jaar in de Poolse industriestad Katowice, ooit grauw van de steenkoolroet. Lamers is positief over het milieubeleid in Oost-Europa: 'Polen sluit nu veel oude kolencentrales. Daar kunnen wij in Nederland nog een voorbeeld aan nemen.'

Contributie 2018

Het partijcongres heeft op 4 november 2017 de contributie voor 2018 vastgesteld en besloten dat de contributie wordt verhoogd. Leden met een automatische incasso krijgen een jaarlijkse korting. Kunt en wilt u meer bijdragen, dan is uw extra vrijwillige bijdrage uiteraard zeer welkom.

Wanneer ontvangt u ons betaalverzoek?

U ontvangt het betaalverzoek voor de contributie 2018 medio december van dit jaar.

U ontvangt geen betaalverzoek als u:

- per automatische incasso betaalt. Wij incasseren jaar incasso's rond 27 januari 2018, kwartaalincasso's rond 27 januari, 27 april, 27 juli en 27 oktober en maandincasso's rond de 27e van elke maand.
- lid bent van het CDA en het CDJA. U ontvangt uw betaalverzoek uiterlijk maart 2018.

Minimumcontributie 2018

Lid *	€ 80,00
Lid met automatisch incasso	€ 78,00 per jaar
Meerpersoons-lid (2e en volgende lid op hetzelfde adres)	€ 27,50
Proeflid	€19,95 tot 1 januari 2019
Combinatielid CDA/CDJA tot 27 jaar	€ 21,00
Combinatielid CDA/CDJA 28 jaar	€ 40,00
Combinatielid CDA/CDJA vanaf 29 jaar	€ 80,00
Combinatielid CDA/CDJA vanaf 29 jaar (met automatisch incasso) **	€ 78,00

* Voor leden met een laag inkomen geldt een speciaal kortings-tarief. Informeer bij de Ledendesk naar de mogelijkheden.

** Bij automatische incasso is betaling per maand € 6,50, per kwartaal € 19,50 of per jaar € 78,00. Deze bedragen zijn iets lager dan betaling via een overboeking. Dat komt omdat betaling via automatische incasso ons kosten (o.a. porto) bespaart. Voor u en voor ons is dit dus de goedkoopste, milieuvriendelijkste en minst tijdrovende optie! Een formulier voor automatische incasso kunt u opvragen bij de ledendesk (leden@cda.nl).

Vragen?

Voor vragen kunt u op werkdagen tussen 8.30 en 17.00 uur bellen met de Ledendesk, (070) 342 48 20.

Een e-mail sturen kan ook: leden@cda.nl

De Ledendesk is van 26 tot 29 december 2017 gesloten.

ARF

Democratie

start met dialoog

De Europese Unie als waardengemeenschap staat onder druk; onder meer door de ontwikkelingen in landen als Polen en Hongarije en de vluchtelingenstromen. Wij dreigen in bilaterale verbanden te vervallen, ook binnen de EU. Daar komt bij dat wij leven in een tijd dat democratie, in Nederland, maar ook in andere (Europese) landen onderhevig is aan erosie van binnenuit. Tekst en foto Mireille de Jonge



Monseigneur Ad van Luyn, Em. Bisschop van Rotterdam en oud-voorzitter van de Commissie van Bisschoppen van de Europese Gemeenschap, en Dr. Margriet Krijtenburg, gepromoveerd op 'Schuman's Europe. His frame of reference' (2012).

Dus is het goed om stil te staan bij hoe we het tij kunnen keren. Niet alleen voor ons eigen land, maar ook voor de samenhang en samenwerking in de Europese Unie en daarbuiten. Onze hoop is gevestigd op een aanpak via de weg van de geleidelijkheid met meer aandacht voor humane waarden. Om dat vorm te geven, is er maar één weg. Die van de Dialoog. Het gesprek met emeritus Bisschop Van Luyn en dr. Margriet Krijtenburg gaat al snel over het gedachtegoed van Robert Schuman, de 'Vader van Europa', en over wat hij kan betekenen in het licht van de huidige (democratische) ontwikkelingen.

Schumans gedachtegoed

'Schumans gedachtegoed waarin de mens met zijn transcendentie centraal staat, lijkt mij een heel geschikte schat aan inspiratie om bij stil te staan in de Kersttijd. Het is immers de tijd van het jaar waarin de kerstgedachte centraal staat en het waarom en de enorme waarde van het menselijk bestaan extra tegen het licht worden gehouden.' Aan het woord is Margriet Krijtenburg. Zij geeft aan dat Schuman (1886-1963) in zijn tijd al hoopte op een spoedige vereniging van het Westen met Centraal- en Oost-Europa. Grenzen zouden lijnen moeten

zijn waarlangs communicatie mogelijk is in plaats van strakke scheidingslijnen, vond hij. Dit principe is niet altijd gebezigd. Populisme, een gebrek aan vertrouwen in 'Brussel' en de democratie an sich, de karakterloosheid van de Unie en andere crises kunnen voor een deel hierdoor worden verklaard. De ziel in Europa ontbreekt. De mens en zijn sociale en spirituele dimensie zijn niet leidend voor de economie, de technologie of de politiek. Eerder omgekeerd. Terwijl Schumans grondbeginselen juist heel goed zouden kunnen bijdragen aan de oplossing van hedendaagse problemen en crises. En daarmee, aan een sterkere band met andere Europese landen en zelfs daarbuiten.

Met de leidende principes van verzoening, solidariteit en subsidiariteit en waar nodig supranationaliteit, heeft Schuman tezamen met andere grondleggers van de Europese integratie, op 9 mei 1950 de Europese eenwording met de Schuman Verklaring in gang gezet. Krijtenburg geeft aan 'dat de enorme uitdagingen waar Europa zich deze dagen voor gesteld ziet, vanuit Schumans referentiekader versmelten tot hanteerbare problemen die vanuit een helder

perspectief naar hun oplossingen kunnen worden geleid. Immers, als de mens de spil van economische, technologische, politieke en sociale structuren en desbetreffende beleidsprojecten wordt gezien, dan verschuift het Europese model van een visie gericht op economische en technologische vooruitgang naar een visie gericht op de ontwikkeling van het menselijk individu binnen de context van het gemeenschappelijk belang. Een maatschappij waarin de mens weer mens mag zijn en waarin wij werken aan zelfverbetering. Als wij dit principe loslaten op Nederland en de Europese Unie of op de Europese Unie en andere continenten, dan zouden wij, bij het nemen van besluiten, meer rekening houden met het welzijn en de welvaart van medelidstaten. Wij zouden meer oog hebben voor de noden van landen buiten onze grenzen. Denk bijvoorbeeld aan Afrika en de verwoestijning door een gebrek aan water en mede oorzaak van migratie. Nederland en de EU hebben de morele plicht daar bij te staan waar nodig.'

Menselijke waardigheid

Ook Monseigneur Van Luyn benadrukt dat Schumans Verklaring een appèl is 'voor en aan de gehele wereld zonder onderscheid en uitsluiting, als bijdrage tot wereldwijde welvaart en vrede, met name wat betreft de ontwikkeling van het Afrikaanse continent.' 'Solidariteit' en 'subsidiariteit' vormen de basis voor de universele dimensie van de Europese Unie en de menselijke waardigheid. Menselijke waardigheid en algemeen belang vóór eigen belang en nationale belangen.

Het actualiseren van het subsidiariteits- en solidariteitsprincipe als leidraad voor regionale, nationale, Europese en wereldpolitiek en -economie, met als uitgangspunt de menselijke waardigheid, zal economische migratie verminderen. Men wordt hulp geboden en de situatie in de thuislanden zal verbeteren. Sancties tegen Rusland of andere landen zullen tot het verleden behoren wanneer de leiders van beide kanten daadwerkelijk de deugd en ethiek ter harte nemen en daarmee een vorm van dialoog weten te vinden om op voort te bouwen. Schuman had het in zijn tijd al over mogelijkheden om met Rusland samen te werken op supranationaal niveau, iets wat op dit ogenblik utopisch en onaanvaardbaar lijkt.

Dialoog in ontmoeting met een ander

Schumans overtuiging en praktische manier van denken over de Europese eenwording kunnen hoop bieden voor onze toekomst. Voor de EU is het tijd om wakker te worden en weer te geloven in haar kracht. Over grenzen heen. Dit kan echter alleen als wij ervoor openstaan elkaar

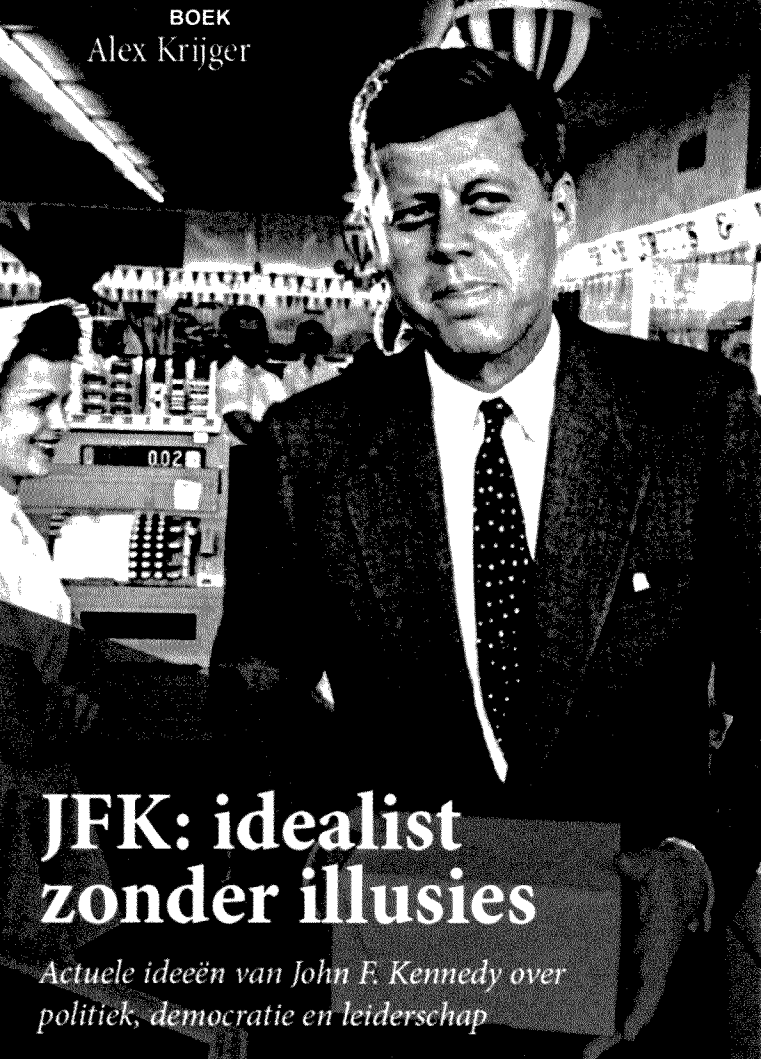
te leren kennen. Langs de weg van de Dialoog. *'Daadwerkelijk in gesprek gaan met en luisteren naar de ander. Elkaar ontmoeten in dialoog, om te komen tot 'een bundeling van krachten'. Zo ook in de Europese Unie, samen met politici, instituties en burgers. Want, waar 'politiek en politici niet meer in dialoog treden over de zin van hun politiek handelen, met burgers, met maatschappelijke organisaties, met kerken en religieuze gemeenschappen, dreigt de politiek 'zelfreferentieel' te worden en haar legitimatie te verliezen door diegenen, die ze uiteindelijk te dienen heeft: de burgers. Om te komen van een gepolariseerd Europa tot een gedialogeerd Europa, kan het gedachtegoed van Schuman leidraad zijn', aldus de Monseigneur.*

'Solidariteit' en 'subsidiariteit' vormen de basis voor de universele dimensie van de Europese Unie en de menselijke waardigheid'

De EU zou bij het volgen van Schumans denktrant, zich langzaam maar zeker moeten openstellen en inzetten voor een steeds rechtvaardiger structuur, ook op wereldschaal. Een dergelijke internationale orde waarborgt steeds meer vrede en veiligheid en helpt voorkomen dat de Unie in een EU-egocentrisme vervalt. De alarmsignalen van de huidige crises geven aan dat er een fundamentele keuze gemaakt dient te worden waarin de menselijke persoon in zijn onaantastbare en ondeelbare waardigheid weer centraal komt te staan. Tegelijkertijd blijft de rol van de overheid en politiek van essentieel belang, zoals ook blijkt uit het volgende afsluitende citaat van Schuman: 'Volgens onze opvatting is het Europese beleid totaal niet in strijd met het vaderlandslievend ideaal dat we allen delen [...] de natie vervult een belangrijke rol voor zijn eigen burgers, maar heeft ook, en in even grote mate, een rol tegenover de andere landen. Het kan zich daarom niet in de eerste van deze twee rollen terugtrekken.'

Aan ons om deze gedachte tijdens deze Kersttijd te overwegen en eigen te maken.

Wij wensen u mooie dagen. *



JFK: idealist zonder illusies

*Actuele ideeën van John F. Kennedy over
politiek, democratie en leiderschap*

'JFK: idealist zonder illusies'

Actuele ideeën van JFK

over politiek en democratie

Honderd jaar geleden werd John F. Kennedy geboren, de 35ste president van de Verenigde Staten. JFK heeft als student, journalist en politicus veel geschreven en gesproken over de kwetsbaarheid van de democratie. Zijn ideeën om de democratie te versterken en te vernieuwen blijven relevant, ook in onze tijd waarin het vertrouwen tussen burgers en politiek onder druk staat.

Tekst Marcel Migo

Het is dinsdag 24 augustus 1937. In het centrum van Den Haag loopt de 20-jarige Harvard-student John F. Kennedy rond. Jack, zoals hij wordt genoemd. Kennedy maakt een eerste reis door Europa. Hij houdt aantekeningen bij in een dagboek, zoals hij zijn hele leven zou doen. Hij laat zich fotograferen op het Plein en in de Scheveningse haven. De zoon van de rijke zakenman Joe Kennedy overnacht voor 40 cent in hotel-restaurant Elim op de Wagenstraat 119 dat wordt gerund door het Leger des Heils. In Nederland bezoekt hij ook nog Amsterdam, Doorn en Utrecht. 'Iedereen lijkt hier op Juliana en Bernhard', schrijft hij in zijn dagboek.

Tijdens zijn eerste Europese reis bezoekt Kennedy ook andere Europese landen zoals Italië en Duitsland. In Rome ziet hij Mussolini spreken; in Duitsland ergert hij zich aan marcherende nazi's en bij de Franse-Spaanse grens hoort hij vreselijke verhalen over de Spaanse Burgeroorlog. Twee jaar later, in 1939, is Jack Kennedy opnieuw in Europa. Zijn vader Joe is dan intussen ambassadeur van de VS in Londen. Jack Kennedy bezoekt diverse landen waaronder de Sovjet-Unie. Ook is hij in Palestina en Egypte.

te. Een week voor de Duitse aanval op Polen is de jonge Kennedy in Danzig en Berlijn. In de Duitse hoofdstad krijgt hij van de Amerikaanse ambassadeur een boodschap mee voor zijn vader: de oorlog is aanstaande.

De twee reizen eind jaren dertig hebben veel indruk gemaakt op de jonge Kennedy. Hij vraagt zich af hoe het kan dat in relatief korte tijd diverse Europese democratieën als dominostenen omvallen. Waarom kiezen steeds meer Europeanen voor sterke mannen die hun vrijheid beknotten en de rechtsstaat om zeep helpen? Wat is er mis gegaan met de democratie in Europa? Die vragen probeert hij, terug in de VS, te beantwoorden in zijn afstudeerscriptie aan Harvard University. De scriptie wordt een boek: *Why England Slept*, waarin de dan 23-jarige Kennedy stelt dat de democratie permanent onderhoud vereist en sterke, moedige leiders nodig heeft die vooral in tijden van crisis, burgers kunnen inspireren, motiveren en mobiliseren.

Dit denken over de kwetsbaarheid van de democratie zou Kennedy nooit meer loslaten. In zijn tweede boek, *Profiles in Courage*, uit 1956, vertelt Kennedy het verhaal

van een achttal Amerikaanse senatoren uit de negentiende en twintigste eeuw die weigerden hun principes en idealen geweld aan te doen en die persoonlijke risico's durfden te nemen omwille van het algemeen belang en het behoud van de vrijheid en de democratie. Politici die principes boven populariteit stelden zoals John Quincy Adams.

In mijn nieuwe boek *JFK: Idealist zonder illusies* laat ik zien hoe het denken van Kennedy over politiek, democratie en leiderschap zich heeft ontwikkeld. Van zijn reizen in Europa eind jaren dertig; zijn oorlogservaringen in Azië tijdens de Tweede Wereldoorlog; zijn aanwezigheid bij de oprichting van de VN begin 1945 in San Francisco en bij de Potsdam Conferentie, iets buiten Berlijn, in de zomer van 1945; als lid van het Huis van Afgevaardigden vanaf 1947; als senator vanaf 1953 en als president van 1961-1963.

Een treffend voorbeeld: op de avond van 11 juni 1963 hield Kennedy een tv-toespraak naar aanleiding van rellen in Alabama, waar zwarte Amerikanen demonstreerden tegen discriminatie in publieke gelegenheden zoals openbaar vervoer, horeca en universiteiten. Kennedy gaf zijn toespraak live op de Amerikaanse tv, terwijl de tekst nog niet gereed was. Kernpunt van zijn verhaal: rassenverschillen mogen in Amerika en in het Amerikaanse recht geen plaats hebben. Hij stelde dat honderd jaar na de Burgeroorlog zwarte Amerikanen nog steeds geen gelijke rechten hadden en noemde dat moreel onjuist. Ook vond hij het hypocriet dat Amerikanen wereldwijd de vrijheid predikten, maar in eigen land die vrijheid niet gunden aan de zwarte bevolking. Met de speech zette hij zijn herverkiezing van 1964 serieus op het spel. Een zeer moedige toespraak.

Moed. Kennedy wist persoonlijk heel goed wat dat betekende. Hij had een zwakke gezondheid, was vaak ziek en had ernstige rugklachten, maar koos niettemin vol overtuiging voor de publieke zaak. 'Ik geloof dat deze tijd vraagt om nieuwe uitvindingen, innovatie, verbeeldingskracht en beslissingen. Ik vraag een ieder van u de nieuwe grens te ontdekken.' Dit zei Kennedy in augustus 1960 toen hij de Democratische kandidatuur voor het presidentschap aanvaardde.

Net als in 1960 staan we anno 2017 weer op een kruispunt. Geopolitiek is terug, de wereld dendert door. We zien een kloof tussen burgers en establishment. We leven veelal langs elkaar heen in eigen bubbels. Het zijn om met Sybrand Buma te spreken 'Verwarde Tijden'. De oplossing ligt volgens JFK niet in het verleden.

Je verschuilen achter de dijken en duinen zoals de PVV en de SP dat willen, heeft geen zin. Maar je moet ook niet naïef zijn; 'idealist zonder illusies' noemde Kennedy zichzelf eens. Eerlijk zijn over de keerzijde van de globalisering, de groeiende ongelijkheid.

'Moed. Kennedy wist persoonlijk heel goed wat dat betekende'

We zullen moeten handelen en denken aan een New Frontier, zoals Kennedy dat noemde. De nieuwe tijd niet beschouwen als bedreiging, maar als onbekende mogelijkheden. Daar zijn moedige, politieke leiders voor nodig, die burgers kunnen inspireren, motiveren en mobiliseren. -

Alex Krijger is werkzaam in het bedrijfsleven. Binnen het CDA was hij onder meer lid van het landelijk partijbestuur; Hoofd Politiek Bestuur en Internationaal Secretaris en medeoprichter van de Dertigers.



Kerstverhaal



Genieten van de kerstmarkt in Duitsland, het was niet Marcs idee geweest. Ze hadden er met het hele gezin over gesproken, maar toch de knoop doorgehakt. Dat wil zeggen, om er naartoe te gaan. Niet om er ook van te genieten, want zoiets moet je overkomen. Het geluk kiest jou, en niet andersom.

Zo was het ook met de ellende gegaan. Het woord 'Ellende' was niet overdreven, vond Marc. De diagnose van de ziekte van zijn vrouw was nog vers, en hard aangekomen.

Ziek, chronisch, en mogelijk dodelijk, dat was het nieuws van de afgelopen week. Het was alleen nog niet helemaal duidelijk hoe snel de ziekte zou verlopen. Yvonne zou nog lang normaal kunnen functioneren, of al snel in een rolstoel terecht komen.

Een jaar geleden zag het leven er heel anders uit. Ze waren ook op de kerstmarkt geweest, en hadden besloten om op zoek te gaan naar een tweede huis. Het afgelopen jaar waren ze er druk mee geweest en

hadden iets moois gevonden. Precies wat bij ze paste. Maar met de diagnose van Yvonne konden ze daar niet mee verder, dat was duidelijk. Het ene moment sta je midden in het leven, en het andere moment kijk je aan tegen een heel andere toekomst.

De ziekte van Yvonne had veel overhoop gehaald. De plannen van vroeger voelen leeg en nutteloos. Zometeen kerstcadeaus kopen, maar waarom eigenlijk? Als er één ding is waar hij naar verlangt dan is het naar de gezondheid van zijn vrouw. Als hij z'n baan zou moeten opgeven, kleiner gaan wonen, het zou hem worst zijn, als daardoor Yvonne weer gezond werd. Ze zouden er met elkaar wel uitkomen.

Gek eigenlijk dat er nog steeds verlangen was. En sterker dan ooit. Maar nu naar gezondheid. Het is zo sterk dat het gewoon pijn doet. Zoals hij verliefd was op Yvonne toen ze elkaar leerden kennen, zo voelt hij het verlangen nu: naar een betere en andere wereld, waar ze gewoon samen gezond zijn.

In gedachten verzonken loopt Marc achter zijn vrouw en kinderen aan. Ze gaan de kleine schaatsbaan van de kerstmarkt uitproberen. Dan heb je in elk geval iets te doen. En je hebt vanaf het baantje een beter uitzicht op de kerk. Niet dat hij daar naar binnen zou willen, maar het is wel een mooi gezicht. Een gotische kerk uit de veertiende eeuw, zoiets.

In gedachten verzonken stapt Marc het ijs op. Iemand knalt hard tegen hem aan en Marc valt met een smak op het ijs. Een pijscheut trekt door zijn hoofd, maar hij staat snel weer overeind. Er is niets aan de hand, gelukkig maar. Als hij naar de kerk kijkt valt hem op dat de kleur van het licht is veranderd: het is nu een mooie combinatie van groen en rood geworden, het past echt bij kerst. Ook schijnt er van binnenuit licht, alsof er wat te doen is. Daar wil hij wel even kijken, want dat schaatsen was bij nader inzien toch niet zo'n goed idee. Yvonne en de kinderen draaien nog wat rondjes, en ze laten hem lekker even vrij. In de kerk gekomen is het vreemd rustig. Er brandt wel licht, en het is lekker warm, maar er is verder niemand. Marc bewondert de kunstwerken en loopt langzaam naar voren. Er hangt ook weer een kruis, met Christus eraan. Hij kijkt niet al te blij, maar dat is nou eenmaal zijn lot natuurlijk. Marc bedenkt zich dat het wel fijn zou zijn om nu even een gesprek te kunnen voeren met de man daarboven. Gewoon om even te horen hoe hij het lijden heeft ervaren. En natuurlijk om even te vragen of hij niet wat kan doen aan de situatie.

'Waarom?' vraagt hij aan de gekruisigde. Gek eigenlijk, dat deze vraag nu in hem opkomt. Hij is niet gelovig opgevoed en hij heeft zich nooit met georganiseerde religie in willen laten. Toch komen de waarom-vragen kennelijk vanzelf, zodra er lijden is. Het beeld lijkt trouwens wel te antwoorden. Niet echt natuurlijk, maar net alsof. Er is verder niemand anders, dus Marc loopt wat dichterbij het beeld toe. Het kan nooit kwaad om het eens van dichtbij te bekijken. Dichterbij gekomen ziet het er levensecht uit. Zo levensecht dat Marc zijn vraag maar gewoon aan het beeld stelt: 'Waarom?'

Het antwoord komt meteen. Marc moet zich vasthouden aan het bankje dat gelukkig dichtbij staat, en schrikt zich een ongeluk. Het zal wel een verwaalde vuurpijl zijn, denk hij. Maar dan klinkt het antwoord opnieuw: 'Waarom wat?' Het is echt waar, het beeld praat terug. Het is een zachte stem, maar wel heel duidelijk te horen. Het duurt wel even voordat Marc kan antwoorden, want er schiet van alles door hem heen. 'Dit moet Yvonne zien!' Maar eerst moet hij natuurlijk een antwoord geven.

'Ja heer, ziet u, ik denk dat deze ziekte echt volstrekt nutteloos is, en ook op een heel slecht moment komt. De kinderen wonen nog thuis, en we hadden juist een paar mooie plannen. Kan dat ziek zijn niet over dertig jaar pas komen of zo?' Het is natuurlijk een stom antwoord, maar het is eruit voordat Marc er erg in heeft. De hangende heer wordt er gelukkig niet boos om, maar denkt eerder gewoon mee: 'Om te bepalen wat een goed moment is om te leven of te sterven, moet je eerst weten wat goed is. Heb je daar ideeën over?'

Deze kans wil Marc niet voorbij laten gaan, en hij formuleert zorgvuldig: 'Ik denk dat het goed is dat ... mensen elkaar kunnen liefhebben in gezondheid, kinderen opvoeden en carrière maken. Ziek zijn gebeurt alleen aan het eind van het leven, of moet te genezen zijn. Behalve natuurlijk als het door iemand zijn eigen gedrag veroorzaakt wordt. Zoals door roken, drank of drugs.'

Christus knikt instemmend. 'Ik waardeer het dat je over oorzaak en gevolg hebt nagedacht. Ik denk alleen dat wij wat milder moeten zijn over mensen die roken. Oh, en we zijn sowieso heel erg mild. De ziektes komen niet bij ons vandaan. Ik ben zelf ook niet pijnvrij geweest, als je begrijpt wat ik bedoel.'

Marc geeft dit meteen toe, en Christus vervolgt: 'Maar ik had dan ook een heel duidelijk doel in het leven. >>

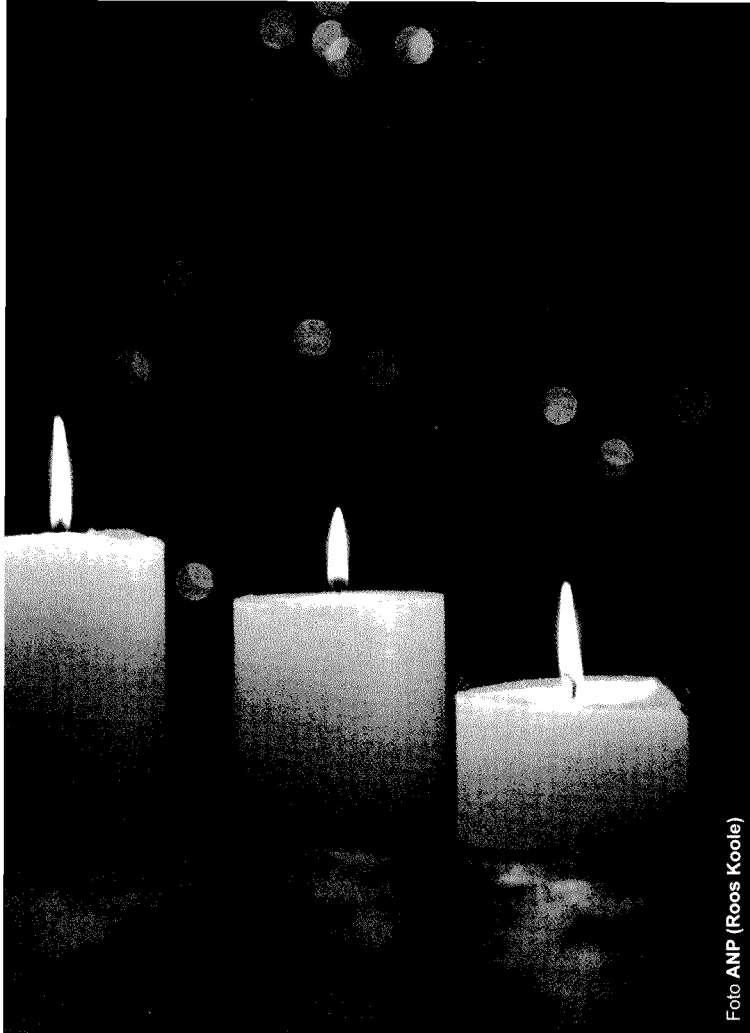


Foto ANP (Roos Kooile)

>> Ik had een duidelijk "waarom" en kon daardoor het "hoe" goed verdragen. Hoe zit dat bij jou?

Het gesprek is nu wel erg persoonlijk geworden. Marc snapt wel dat hij hier met de billen bloot moet. Waar draait zijn leven tot nu toe eigenlijk om? Hij weet wel dat hij hier nog niet zo'n goed antwoord op heeft, en probeert het liever op een andere manier: 'Ik moet misschien jarenlang voor een zieke vrouw gaan zorgen. Kunt u niet even wat betekenen voor me? Het kost toch geen moeite?' Het Christusbeeld antwoordt direct: 'Zodat jij meteen weer met je vakantiehuis verder kan? Het klopt dat ik mensen beter maak, dat hoort namelijk bij mijn doel. Maar weet jij wel wat jouw doel is in het leven nu? Het is misschien wel belangrijker dan ooit dat je daarover nadenkt.'

Terwijl Marc erover nadenkt wordt hij door iemand door elkaar geschud. Die priesters zijn wel handtastelijk geworden, denkt hij nog, maar opeens hoort hij ook de stem van zijn vrouw. 'Marc! Hoor je me?!' Hij voelt zijn rug koud worden, zijn hoofd begint te kloppen en langzaam wordt het rood voor zijn ogen. Hij merkt dat hij op zijn rug ligt en dat iemand zijn hoofd vasthoudt.

Langzaam doet Marc zijn ogen open, hij ligt op het ijs. Om hem heen staat een groepje mensen en zijn vrouw

zit naast hem geknield. 'Waar ben ik?', vraagt hij. Hij gaat langzaam rechtop zitten, en probeert meteen naar de kerk te kijken naast de ijsbaan. Die staat er nog steeds, maar binnen brandt geen licht. 'Je was helemaal weg', zegt Yvonne, 'we maakten ons al zorgen om je, de ambulance komt eraan.' Dat hoeft niet van Marc, maar hij wordt toch even nagekeken door de broeders. Je weet maar nooit met het hoofd.

Een week later. De kerstballen rollen door het huis en een van de kinderen heeft er alweer een stuk laten vallen. Zo gaat dat elk jaar eigenlijk. Vroeger kon Marc daar erg boos over worden, maar nu ziet hij dat anders. Kinderen gaan voor kerstballen.

Met de ziekte van Yvonne gaat het beter. Nog niet echt in lichamelijk opzicht, maar vooral mentaal. Aan de kant van Marc is iets veranderd, ook al weet hij niet precies wat. Het is net alsof het bestaan iets lichter is geworden. De anderen zeggen dat het door die klap op het ijs is gekomen, maar Marc weet wel beter. Hij heeft nagedacht over dat doel, waar het Christusbeeld het over had. Eigenlijk is het antwoord helemaal niet zo ingewikkeld. Het is misschien nu wel makkelijker dan ooit. Je moet soms onderuit gereden worden om dat goed te kunnen zien.

'Om te bepalen wat een goed moment is om te leven of te sterven, moet je eerst weten wat goed is. Heb je daar ideeën over?'

Marc heeft het gezin overgehaald om weer eens naar de nachtmis te gaan. Iedereen vindt dat prima. Marc hoopt stiekem dat hij nog een glimp van een Christuskind in de kribbe opvangt. Ook het kerstverhaal moet hij misschien een keer met andere ogen bekijken. •



Foto ANP (Vincent Jannink)

**Herindelingsverkiezingen
pakken op veel plekken
NIEUW GEMEENTEN CDA**

Op 22 november vonden er gemeentelijke herindelingsverkiezingen plaats in verschillende delen van het land. Het totaalbeeld ziet er voor het CDA goed uit.

In twee nieuwe gemeenten is het CDA de grootste partij geworden (Waadhoeke en Súdwest-Fryslân). In Zevenaar eindigde het CDA op de tweede plaats en in Leeuwarden en Westerwolde werd de partij de derde grootste. In Leeuwarden haalde het CDA wel evenveel zetels als de tweede grootste partij (5). In Midden-Groningen eindigt het CDA op de zesde plek.

Met vier zetels haalde de partij slechts een zetel minder dan de grootste partijen. Wel teleurstellend was de lage opkomst. Die was gemiddeld 12,5 procent lager dan bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen.

De nieuwe gemeenten starten officieel per 1 januari 2018. Volgend jaar staan er opnieuw herindelingsverkiezingen gepland. Ook die zullen in de maand november plaatsvinden. Dat gaat naar verwachting om een groot aantal gemeentelijke herindelings, in bijna alle provincies.

NIEUWE GEMEENTE	AANTAL ZETELS CDA	AANTAL ZETELS TOTAAL
<i>Leeuwarden</i>	5	39
<i>Midden-Groningen</i>	4	33
<i>Súdwest-Fryslân</i>	11	37
<i>Waadhoeke</i>	8	29
<i>Westerwolde</i>	3	19
<i>Zevenaar</i>	7	27



Vrouwenvertegenwoordiger 2018

Willemien Koning-Hoeve:

'Het gaat om empowerment:

vrouwen moeten in hun

kracht gezet worden'

Het CDAV pleit voor meer vrouwen in de politiek en stimuleert vrouwen om hierin actief te worden. In onze serie 'Vrouwen in de politiek' komen vrouwen aan het woord die hun plek veroverd hebben. In deze aflevering is het woord aan Willemien Koning-Hoeve, lid van de Provinciale Staten Noord-Holland en in 2018 onze nationale vrouwenvertegenwoordiger bij de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York.

Tekst **Sandra van den Nieuwenhof**

Voor Willemien Koning-Hoeve staat al vast dat 2018 een bijzonder jaar wordt. Zij mag in oktober als vrouwenvertegenwoordiger de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York toespreken. Zij maakt daarbij deel uit van de Nederlandse Delegatie van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

'Ik volgde de vrouwenvertegenwoordigers van de vorige jaren op Twitter en Facebook en het leek mij een boeiende taak. Ik was al langer van plan om naar de functie van vrouwenvertegenwoordiger te solliciteren. Het thema van 2018 'gender equality and empowerment of rural women and girls' past helemaal bij mij, en bij deze ronde heb ik gereageerd', aldus Noord-Hollands Statenlid Willemien Koning-Hoeve. Daarvoor was ze negen jaar fractievoorzitter in de gemeente Langedijk.

Willemien heeft samen met haar echtgenoot en haar zoon een melkveehouderij. Zij is al langer actief als behartiger van sociaal-economische belangen van vrouwen in de agrarische sector. Ze is voorzitter van LTO

Vrouw en Bedrijf en bestuurslid van de Europese organisatie COPA, die 23 miljoen boeren vertegenwoordigt. Zij was o.a. in Malawi, Benin en Tanzania voor diverse projecten voor vrouwen op het platteland. 'Vanuit een rechtvaardigheidsgevoel kom ik op voor gelijke rechten en mogelijkheden voor mannen en vrouwen. Soms is dat op papier al wel goed geregeld maar in de praktijk nog niet.'

De sollicitatieprocedure voor de vrouwenvertegenwoordiger loopt via de Nederlandse Vrouwen Raad (NVR). Willemien: 'Ik begreep dat er 45 sollicitanten waren. Ik ben voor een gesprek uitgenodigd en tenslotte moest ik nog een presentatie bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geven over mijn concept-statement en mijn plan van aanpak om input in ons land op te halen om het statement aan te vullen.' Over haar voorlopige statement zegt ze: 'In vergelijking met

Nederland zijn er op Europees en wereldniveau wel verschillen maar het komt in principe op het hetzelfde neer. Vrouwen moeten meer in hun kracht gezet worden. Als je de positie van vrouwen verbetert, verbeter je de positie van het gezin. Als je de positie van de gezinnen verbetert, verbeter je heel de samenleving.'

Komende periode trekt ze door heel Nederland om input te verzamelen voor haar bijdrage in New York. Zo zal zij aansluiten bij bijeenkomsten van landbouw- en vrouwenorganisaties en in gesprek gaan met diverse deskundigen en wetenschappers. Ook wil zij de nieuwe minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Carola Schouten, ontmoeten. Daarnaast staan organisaties voor ontwikkelingshulp op haar lijstje.

Ze wil een zo breed mogelijk geluid horen. In principe wil ze bij elke organisatie die geïnteresseerd is, komen spreken en input ophalen. 'Er zijn verschillen op economisch en sociaal gebied tussen mannen en vrouwen, zoals inkomensverschillen, en verschillen in pensioen. Op het platteland zijn deze verschillen nog groter dan in de steden. Hoe kunnen we de vrouwen op het platteland nog beter in hun kracht zetten? Waar liggen knelpunten en hoe kunnen we die oplossen? Wat is daarvoor nodig in Nederland, Europa en Wereldwijd? Ik wil overigens niet alleen de meningen van vrouwen horen, ook die van mannen.'

Mailadres: OnzeVrouwInNY@de-nvr.nl

Twitter: [@WillemienKoning](https://twitter.com/WillemienKoning)

Volg Willemien vanaf 1 januari op twitteraccount [@OnzeVrouwInNY](https://twitter.com/OnzeVrouwInNY)

Nieuw binnen

In de afgelopen maanden hebben zich bij diverse lokale afdelingen vrouwen aangemeld die politiek actief willen zijn voor het CDA. Eén van de nieuwe leden is Romaris Veldema uit de gemeente Ouderkerk aan de Amstel (Noord-Holland). Romaris (30) werkt als fiscalist, studeerde fiscaal recht en woont in Duivendrecht. Zij staat op nummer 4 op de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen. Het CDA heeft nu drie zetels in haar gemeente. 'Ik wil graag meedenken en meepraten over zaken die mij direct

raken, mijn expertise inzetten voor mijn buurtgemeenschap. Er zijn bepaalde onderwerpen waarvoor ik mij sterk wil maken indien ik gekozen word. Het is mijn streven - net als elke andere CDA'er - om een bijdrage te leveren aan een gemeente om door te geven.'

'Het CDA spreekt mij aan omdat het een christelijke middenpartij is. Dit past erg goed bij mij omdat ik zelf een christen ben en overtuigd ben van de normen en waarden van het CDA.'



CDAV-Internationaal

EVP-vrouwen bezorgd over staat van democratie in Europa

Vijftig vrouwen uit Europa kwamen op 10 en 11 november bij elkaar in Berlijn in het mooie gebouw van de Konrad Adenauer Stichting om te praten over de staat van de democratie in Europa. Dit was het thema van het jaarlijkse congres van de Vrouwen van de Europese Volkspartij (EVP). Vanuit het CDAV-Internationaal was ik samen met Astrid Frey aanwezig.

Tekst Femmy Bakker

Doris Pack, de voorzitter van de EVP-Vrouwen, opende het congres enigszins bezorgd. 'Onze kinderen zijn in vrijheid geboren, we genieten van het vrij reizen en van een democratische samenleving. Maar we nemen het voor waar aan en weten er niet meer voor te vechten.'

Dunja Mijatovic uit Bosnië, expert op gebied van media en mensenrechten, wees ons op de toename van censuur, bedreiging van journalisten en verspreiding van nepnieuws en propaganda in met name Zuid- en Oost-Europa. 'Dit is een aantasting van onze burgerrechten, een democratische samenleving kan niet zonder onafhankelijke kritische media. Het is cruciaal dat een veelheid aan meningen wordt gehoord.' Ze roept de politiek op om te investeren in goede journalistiek en vrije media.

Onze eigen Nelleke Weltevrede van het CDA-Partijbureau lichtte de CDA-campagne voor de Kamerverkiezingen toe. Deze richtte zich niet op de oplossing maar op de emotie van de kiezer. *Do not explain, touch hearts* was haar boodschap. Uit onderzoek bleek dat mensen er dan wel op vertrouwen dat het CDA zorgt voor goed beleid en oplossingen.

Na een diner 's avonds in de stad waarop volop tijd was om nieuws uit te wisselen, kwamen we de volgende ochtend bijeen voor de algemene ledenvergadering. Van de vrouwen uit Polen, Malta en Libanon kregen we een update van de laatste stand van zaken in hun land, over respectievelijk toenemend nationalisme, de moord op een journaliste en het plotselinge aftreden van de Libanese premier Hariri.

De komende tijd zal ons voorstellen om de resolutie over geweld tegen vrouwen te stemmen.

Ter afsluiting van de ALV namen we de resolutie 'Quo Vadis Democracy' aan met aandacht voor het gebrek aan democratische legitimiteit en toename van populistische trends. Ook stemden we in met de resolutie over geweld tegen vrouwen.

Beide resoluties werden ingediend tijdens de Politieke Assemblée van de EPP op 4 en 5 december jl. en staan op de websites van de EVP-V en CDAV. Volgend jaar richten de EVP-vrouwen zich op het achterblijvende aantal vrouwen in politiek en bedrijfsleven.





Agenda



Ledenvoordeel

20 januari
Nieuwjaarsreceptie, Almere

CDA-partijcongres

3 november
CDA-partijcongres

Personalia

BURGEMEESTERS

Mw. J.S. (José) van Egmond is burgemeester van Reimerswaal geworden, zij was wethouder en loco-burgemeester van Pijnacker-Nootdorp.

L.J. (Laurens) de Graaf is de nieuwe burgemeester van Lopik. De Graaf is de opvolger van mw. R.G. (Renate) Westerlaken-Loos die in februari van dit jaar, na bijna negen jaar, afscheid nam van de gemeente Lopik.

C.H.C. (Kees) van Rooij is burgemeester geworden van Meierijstad, daarvoor was hij burgemeester van Horst aan de Maas.

Speciaal voor u!

Gratis naar het Nationaal

Reddingmuseum

Het Nationaal Reddingmuseum Dorus Rijkers vertelt het verhaal van het reddingwezen in Nederland. Het museum is één grote ontdekkingstocht voor alle leeftijden. Ervaar hoe windkracht 10 aanvoelt, beleef de wilde zee met de vaarsimulator en verstuur een bericht in morse. Met een gratis audiotour kunt u het museum verkennen. Voor kinderen is er een speciale audiotour. Het museum is onlangs verkozen tot het leukste Kidsproof Museum 2018.

Per lid maakt u kans op maximaal vier gratis toegangskarten (twee voor volwassenen en twee voor kinderen van 4 tot en met 17 jaar). Het enige wat u hoeft te doen, is een bericht sturen dat u mee wilt doen aan de verloting voor 22 december aanstaande via de mail naar Carina Hoff, carina.hoff@cda.nl of via een kaartje naar CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag.

Alleen de winnaars krijgen bericht.

Opleidingen en trainingen

Gemeenteraadsverkiezingen 2018

Kandidaat-raadsledencursus in volle gang!

Dit najaar zijn al meer dan tweehonderd kandidaten onder deskundige begeleiding van CDA-trainers enthousiast aan de slag gegaan met de kandidaat-raadsledencursus op één van de vele cursusdata en locaties in het land. En er volgen er nog meer!

Nieuwe ronde, nieuwe kansen!

Sta jij op de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 en heb je de kandidaat-raadsledencursus nog niet gevolgd? Pak dan nu je kans en meld je aan voor de tweede ronde, een must voor iedere kandidaat!

Partijvoorzitter Ruth Peetoom deed in haar speech tijdens het Partijcongres op 4 november een appèl op alle CDA-afdelingen om hun kandidaten voor het raadslidmaatschap te stimuleren deze cursus te gaan volgen. 'Eigenlijk mag geen enkele kandidaat deze cursus missen!', aldus onze partijvoorzitter.

En dat hoeft ook niet, want in de periode november 2017-maart 2018 wordt de cursus in een groot aantal provincies nogmaals georganiseerd, om ook jou de gelegenheid te geven je goed voor te bereiden op een mogelijk raadslidmaatschap. Wij helpen je graag op weg in je nieuwe rol als volksvertegenwoordiger in je gemeente.

Programma

De cursus bestaat uit drie bijeenkomsten en een online gedeelte bestaande uit literatuur, opdrachten en kennistests.

Deel 1: Raadslid zijn én worden, het CDA-gedachtegoed

Deel 2: Effectieve communicatie: spreken in het openbaar & retoriek

Deel 3: De gemeenteraad: praktijk en simulatie

Gekozen als raadslid, hoe nu verder?

Word jij straks gekozen in de raad? Volg dan (ook) deel 4 van de kandidaat-raadsledencursus in de periode april-juni 2018. In dit onderdeel staan jouw eerste ervaringen in de raad en je drijfveren en ambities centraal. Ook integriteit en timemanagement komen aan bod. Meer informatie over de start van de aanmelding voor dit vierde cursusdeel volgt uiterlijk in maart 2018.

Meer informatie & aanmelden

Bekijk het overzicht van cursusdata en locaties op www.cda.nl/si en meld je aan.

Online basiscursus CDA-gedachtegoed

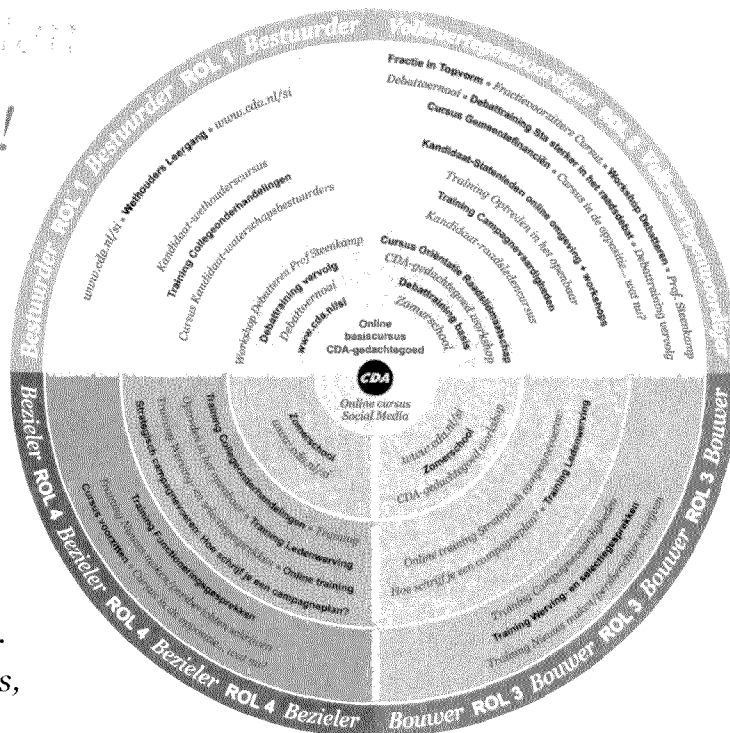
Essentieel in de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018

Solidariteit, publieke gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap: dit zijn de vier kernbegrippen van het CDA. Wat houden ze ook alweer in? Wat betekenen ze in de praktijk? In de online basiscursus krijg je antwoord op deze vragen.

Volg de online cursus in je eigen tempo op een moment dat het jou uitkomt. Informatie kun je altijd terugzoeken als je die in de praktijk nodig hebt: bijvoorbeeld in de gemeenteraad, bij het opstellen van het verkiezingsprogramma of ter voorbereiding van de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018. Meer informatie en aanmelden, zie www.cda.nl/si

Zelf (verder) ontwikkelen bij het CDA? Ja, dat kan!

Wil je weten welke cursussen en trainingen goed aansluiten bij je rol, zodat je hierin optimaal kunt functioneren of doorgroeien? Bekijk dan de leerlijnen die we voor je in kaart hebben gebracht met opleidingen die passen bij je (toekomstige) CDA-rol en taken, én die uitgaan van de ontwikkeling van competenties. Er is een leerlijn voor Volksvertegenwoordigers, Bouwers, Bezielers en Bestuurders.



Zelfselectiescan

Lijkt het je leuk om actief te worden voor het CDA, maar weet je nog niet precies welke rol bij je past? Doe dan de Zelfselectiescan en vul de online vragenlijst over je interesses, motivatie en competenties in. En ontdek of jij meer een Bouwer, Bezieler, Bestuurder

of Volksvertegenwoordiger bent! Na het invullen van de scan ontvang je een persoonlijk advies over welke rol (rollen) het beste bij jou past (passen). Ga naar www.cda.nl/si en lees meer over de CDA-leerlijnen of doe de Zelfselectiescan.

Kandidaat-wethouderscursus: nog enkele plaatsen vrij!

Ben je kandidaat voor het wethouderschap? Grijp dan nu de laatste kans om je aan te melden voor deel 1 van de kandidaat-wethouderscursus op:

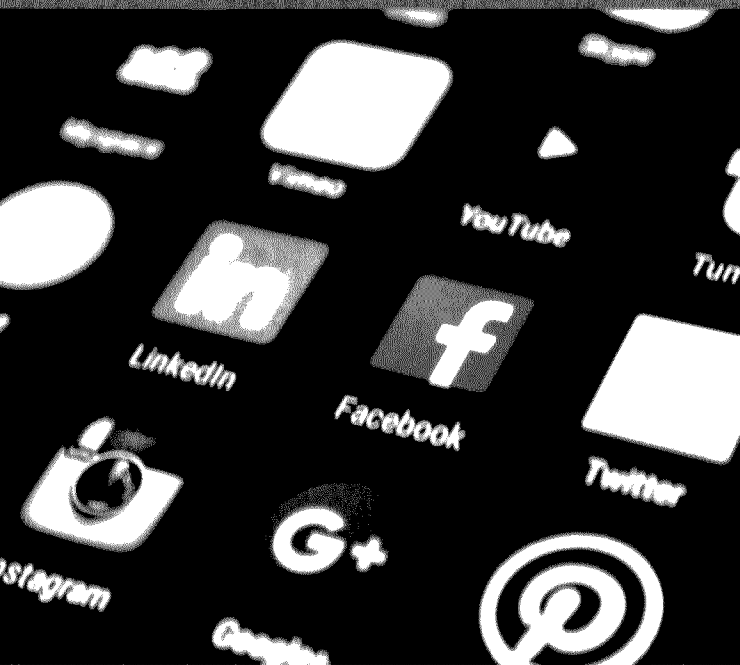
- 12 & 13 januari 2018 in Amersfoort of
- 26 & 27 januari 2018 in Deventer

In **deel 1** van de cursus leer je te onderhandelen, en dan in het bijzonder om de collegeonderhandelingen te voeren. Je vormt je een goed beeld van het wethouderschap en je krijgt zicht op de valkuilen en geboden voor

de eerste honderd dagen als wethouder. En je maakt een start met de opbouw van een landelijk laagdrempelig CDA-wethoudersnetwerk.

Meer informatie en aanmelden

Er zijn op beide cursuslocaties nog maar enkele plaatsen vrij. Dus wees er snel bij, want vol is vol! Lees meer en meld je aan op www.cda.nl/si.



Online cursus Social Media

Voor jou als actief CDA'er of politicus zijn social media handig om je boodschap te verspreiden en om te communiceren met (potentiële) kiezers. Zeker in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018! Maar hoe kun je dat als CDA-politicus nu het beste aanpakken? Wat kun je allemaal met social media en wat zijn de beperkingen? Hoe zet je social media strategisch in? Deze vragen staan centraal in deze cursus, een combinatie van e-learning en een facultatieve groepsbijeenkomst op locatie met trainer. In de groepsbijeenkomst wordt ingegaan op specifieke leervragen van cursisten.

Meer informatie en aanmelden

Kijk op <https://www.cda.nl/steenkampinstituut/opleidingen/gemeenteraadsverkiezingen-2018/>

Rectificatie

Per abuis stond in het artikel *Geen onverschillig beeld* in het vorige nummer de achternaam van de echtgenote van Abraham Kuyper foutief. Er had moeten staan: Johanna Schaay.

meer opleiding en training

Onder andere voor (kandidaat) raadsleden en wethouders en fracties heeft het Steenkampinstituut in 2018 een passend (vervolg)opleidingsaanbod. Zoals de debattraining *Sla sterket in het raadsdebat*, de online cursus *Social Media*, de cursus *In de oppositie – wat nu?*, en de training *Fractie in topvorm*. Op www.cda.nl/si vind je hierover meer informatie als je klikt op Gemeenteraadsverkiezingen 2018: opleidingen.

Gezocht! Mentoren en coaches

Voor een CDA dat we door willen geven!

Vind je het leuk om vanuit ervaring een startend raadslid, fractievoorzitter of wethouder te begeleiden in zijn nieuwe functie? Of heb je de bagage in huis om een meer ervaren (lokale) CDA-politicus met een specifiek en meer complex vraagstuk te coachen? Meld je dan nu aan als mentor of coach!

Het Steenkampinstituut is samen met de Bestuurdersvereniging op zoek naar ervaren CDA-politici die belang hechten aan een goede begeleiding van (nieuwe) mensen in de politiek en die op vrijwillige basis de rol van mentor of coach op zich willen nemen. Op lokaal en regionaal niveau bestaan hier en daar al initiatieven op het gebied van mentoring of coaching. Dat is een goede zaak. Het CDA wil aan deze leervormen nu op landelijk niveau een extra stimulans geven. Voortaan worden mentoring en coaching als aanvullend HRM-instrument ingezet, naast andere ontwikkelingsinstrumenten, zoals opleiding en training.

Meer weten of direct aanmelden? De vacatureteksten voor mentoren en coaches en het aanmeldformulier vind je op www.cda.nl/steenkampinstituut/coaching-mentoring. Online aanmelden kan tot 31 december 2017. Het is de bedoeling dat CDA'ers vanaf maart 2018 de begeleiding van een mentor of coach kunnen aanvragen.

Op www.cda.nl/si vind je hierover meer informatie als je klikt op Gemeenteraadsverkiezingen 2018: opleidingen.



Op naar een kleurrijker CDA!

Op 31 oktober jl. spraken veertig CDA-leden met voorzitter Ruth Peetoom en dagelijks bestuurslid internationale zaken & diversiteit, Efsthios Andreou, over culturele diversiteit in onze partij en samenleving.

Een belangrijk onderwerp omdat de demografische ontwikkeling van Nederland (22% van de Nederlandse bevolking heeft een migratieachtergrond) namelijk vraagt om een actiever beleid ten aanzien van culturele diversiteit binnen de partij. Tijdens de bijeenkomst werd naast de positieve bijdragen in de partij vooral gesproken over zaken waarop het CDA een extra inspanning zou moeten leveren. Te denken valt aan: meer multiculturaliteit van de partij in de stad, meer richten op bi-culturele kiezers met onze christen-democratische boodschap en er is behoefte aan meer voorbeeldfiguren in de partij. Graag nodigt het dagelijks bestuur u uit om hierover verder mee te denken. Als u hieraan een bijdrage wil leveren dan kunt u zich tot 22 december aanstaande aanmelden via Karin Hoentjen: karin.hoentjen@cda.nl

Nieuwe standaard-reglementen afdelingen

Recent zijn de standaard-reglementen voor de gemeentelijke en provinciale afdelingen bijgewerkt. Deze zijn verzonden naar de secretaris van de betreffende afdeling. Heeft uw afdeling geen exemplaar ontvangen? Dan kunt u zich richten tot Frank Dunsbergen: frank.dunsbergen@cda.nl

Notitie vluchtelingen- en migratievraagstuk

In de tweede helft van 2017 heeft de Commissie Buitenland werkgroep 'migratie' gewerkt aan een notitie over het vluchtelingen- en migratievraagstuk. Het onderwerp roept in onze samenleving zowel gevoelens van solidariteit als weerstand op. In de notitie van de Commissie Buitenland komen de korte termijn maatregelen naar voren die volgens de Commissie nodig zijn om de migratiestroom beheersbaar te maken en het menselijk leed van de bootvluchtelingen stoppen. Ook wordt een lange termijnvisie in beeld gebracht die nodig is om in te spelen op de belangrijkste oorzaken van niet-reguliere migratie.

Mirjam Sterk

Migreren naar Washington DC!



Sinds de plannen voor onze tijdelijke migratie naar Washington DC bekend zijn is de grootste zorg van mijn jongste dochter (7) of er wel Nederlandse kinderen in haar nieuwe klas zitten. Op dat punt moet ik haar teleurstellen; die kans is nogal klein. Haar nieuwe voertaal zal het Engels zijn. Loslaten wat vertrouwd is en het aangaan van een nieuw avontuur. Het is nogal spannend als je zeven jaar bent.

Een tijdelijk afscheid

Maar voor ons hele gezin is het een spannende stap. Een nieuwe baan voor mijn man, een nieuw huis, nieuwe school, nieuwe vrienden in een ander land. Een land waar een president aan de macht is gekomen met de belofte 'to make America great again'. Waar de kinderen 's ochtend de Amerikaanse vlag hisen op school en het volkslied zingen. Waar tijdens een basketbaltoernooi op Veteranendag gevraagd wordt aan iedereen die veteraan is te gaan staan en onder het luide Born in the USA hen een groot applaus ten deel valt. Het is ook een afscheid, al is het maar tijdelijk. Van ons huis waar de kinderen zijn geboren. Van school. Van ons werk en alle andere zaken waar we actief mee waren. Van onze vrienden en familie hier. Van het land waarin iedereen tranen in zijn ogen krijgt als bij de Olympische Spelen het Wilhelmus klinkt, maar we het niet willen leren op school. Waar we kinderen bijbrengen: doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg. En waar de premier op de fiets naar de koning gaat.

Hoe Nederlands zijn we?

Wat gaan we missen? En wat niet? Wat is er te leren van Amerika? Een land waar in ieder geval zo op het eerste gezicht vooral mensen wonen die trots zijn Amerikaan te zijn. Spannende vragen. Het zal zaken in een nieuw perspectief zetten. Hoe Nederlands zijn we en wat is dat eigenlijk? Terwijl op de radio door een luisteraar opnieuw zwarte piet wordt bestreden, steek ik nog maar wat oerhollandse pepernoten in mijn mond. Nu kan het nog.

Mirjam Sterk was van 2002 tot 2012 Kamerlid voor het CDA. Deze maand vertrekt ze met haar gezin voor een aantal jaar naar Washington DC. Via deze column houdt ze ons op de hoogte van hun Amerikaanse avontuur.

COLOFON

December 2017

(Jaargang 13) Nummer 4

CDA is het een uitgeverij van de leden van het CDA. De uitgeverij wordt vier keer per jaar vertoond in een oplage van ruim vijftien miljoen exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Wijkpunt CDA Bonaire, Postbus 30463, 2500 GL, Den Haag. ☎ 070 3424555 ✉ redactie@cda.nl
 T www.cda.nl

Hoofdredactie: Elko Smid

Eindredactie: Marjolijn Nijp

Redactie: Johanna Besteman, Yvonne Dijk, Douwe Groot, Hendrika Kruisjan de Jong, Herbert Kintjens, Willem Koudhof, Marjolijn Nijp, Frans J. de Nierke, Ton Rappert, Pieter Stehouwer, Marjolijn van der Spek, Hans Veldersburg, Thijs van Vrielst en Bert Smeets

Verkoop: Mirjam Roor, Sam Wisme (algemeen)

Ernstigste Abona: Provinciale AMP, EPA, De Nieuw, Nieuwste Hooft, Wat en Welke, Leonard Wijk

Drukkerij: Spoorlijn Media B.V., Nieuwlandseweg 10, Postbus 66, 7200 AD Doornspijk. ☎ 0334 305 300

Voor informatie over de samenwerking van het CDA met de media, ga naar www.cda.nl/media.
 Postbus 33343, 2500 GL, Den Haag of per e-mail: media@cda.nl

AMP, de uitgeverij van het CDA, wordt vertoond in een oplage van ruim vijftien miljoen exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis. De uitgeverij wordt vier keer per jaar vertoond in een oplage van ruim vijftien miljoen exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

De uitgeverij van het CDA wordt vertoond in een oplage van ruim vijftien miljoen exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Doe mee
en win een
boekenbon van
€ 17,50!

Puzzel

A	B	P	H	U	I	S	M	E	E	S	T	E	R
D	M	V	A	N	D	E	R	P	A	U	W	H	U
M	G	U	I	R	A	P	P	O	R	T	E	N	G
I	N	T	R	J	T	W	O	E	B	R	S	N	E
N	I	S	D	O	E	I	D	V	M	D	I	N	E
I	T	C	C	S	F	A	J	A	E	V	I	C	O
S	E	H	T	H	C	S	N	B	E	R	I	M	R
T	K	E	I	T	A	D	R	G	U	V	L	O	S
R	R	N	I	J	E	E	M	U	R	R	O	E	C
A	A	E	O	V	N	R	P	E	U	R	E	D	G
T	M	A	R	L	O	E	S	M	E	T	A	A	L
I	M	I	B	V	O	G	I	M	A	B	S	V	U
E	E	W	O	P	L	E	I	D	I	N	G	E	N
S	T	E	E	N	K	A	M	P	Z	A	A	L	B

ADMINISTRATIE
BESTUURSFORUM
BSV
CDA
CDJA
DB
HERMANDEVRIES
HUISMEESTER
KNOL
MARKETING
MARLOESMETAAL
MIGO
OPLEIDINGEN
OVERLEG
PARTIJBUREAU
PB
RAPPORTEN
REDACTIE
ROOR
SCHAEPMAN
SERVICE
SI
SMID
STEENKAMPZAAL
THIJN
VANDERPAUW
VORMGEVING
WESTERA
WI

Streep alle woorden weg. Van de letters die overblijven kunt u een woord maken. Stuur uw oplossing voor 15 januari naar: redactie@cda.nl

Of: **CDA Redactie**
Postbus 30453
2500 GL Den Haag

Onder de juiste inzenders verloten wij vijf boekenbonnen van €17,50.

De oplossing van de puzzel in het vorige nummer was 'Klaasjan de Jong'.

De winnaars zijn:
N. van Dijk-Louwsma uit

Utrecht, G.W. Everts-Omta uit Winsum, M.H. Oostdam-Halverhout uit Hillegom, Mevr. Brummelhuis-Reinders uit Haaksbergen, J.P. Verwoerd uit Wilnis



De redactie

van *CDA.nl*

wenst u een

Zalig Kerstfeest en

een Gezegend Nieuwjaar

Save the date

20 januari

Nieuwjaarsbijeenkomst, Almere